

Strona główna>Sprawy rodzinne i dziedziczenie>Rozwód i separacja sądowa

Rozwód i separacja sądowa

Kiedy małżeństwo postanawia się definitywnie rozjeść, jeden z małżonków lub oboje składają wniosek o wszczęcie postępowania rozwodowego.

O rozwodzie w większości państw orzeka sąd, a jego orzeczenie stanowi rozwiązanie stosunku małżeńskiego.

Jeśli dane małżeństwo ma dzieci, rozwód, oprócz rozejścia się małżonków, pociąga za sobą zmianę relacji każdego z nich ze wspólnymi dziećmi.

Prowadzi także do podziału majątku wspólnego małżonków i, w razie potrzeby, nałożenia obowiązku wpłacania przez jednego z małżonków na rzecz drugiego określonych kwot lub świadczeń alimentacyjnych na cele utrzymania dzieci.

Przepisy w Unii Europejskiej określają, w jakim sądzie należy składać wniosek o wszczęcie postępowania rozwodowego w przypadku rozejścia się małżonków. Te przepisy są szczególnie przydatne dla par pochodzących z dwóch różnych państw, lub w sytuacjach gdy małżonkowie w trakcie trwania związku mieszkali w różnych państwach członkowskich.

Przepisy te pozwalają zatem na to, aby rozwód orzeczony w jednym z państw członkowskich Unii Europejskiej został łatwiej uznany w innym państwie członkowskim i wywołał tam określone skutki prawne.

Aby uzyskać szczegółowe informacje krajowe, należy kliknąć na flagę kraju.

Ostatnia aktualizacja: 18/01/2019

Stroną zarządza Komisja Europejska. Informacje na tej stronie nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej, nie ponosi ona również odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane czy odniesienia na niej zawarte. Więcej informacji na temat praw autorskich odnoszących się do stron UE znajduje się na stronie „Informacje prawne”.

Rozwód - Belgia

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

W Belgii wyróżnia się dwa rodzaje rozwodów: rozwód z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego i rozwód za obopólnym porozumieniem.

Rozwód z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego można uzyskać na dwa sposoby:

składając dowód trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego, który został pozyskany w dowolny sposób uznany za dopuszczalny na mocy obowiązujących przepisów [art. 229 ust. 1 kodeksu cywilnego (Code civil/Burgerlijk Wetboek)]. Uznaje się, że do trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego doszło, gdy małżonkowie zaprzestali wspólnego pożycia, a jego przywrócenie jest niemożliwe;

składając dowód pozostawania w separacji faktycznej przez określony czas. Uznaje się, że do trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego doszło, w przypadku gdy małżonkowie wspólnie złożą pozew o rozwód po **ponad sześciu miesiącach pozostawania w separacji faktycznej**. Jeżeli okres separacji faktycznej trwał dłużej niż sześć miesięcy, a małżonkowie zamierzają złożyć wspólny pozew o rozwód, wówczas sąd orzeknie, że doszło do trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego, jeżeli – po upływie okresu do namysłu – małżonkowie powtórnie stawią się przed sądem i potwierdzą chęć uzyskania rozwodu (art. 229 ust. 2 kodeksu cywilnego). **Wniesienie pozwu rozwodowego w sytuacji, w której okres separacji faktycznej trwał dłużej niż rok:** uznaje się, że do trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego doszło, w przypadku gdy jeden z małżonków wnieśnie pozew rozwodowy po ponad roku pozostawania w separacji faktycznej. Jeżeli okres separacji faktycznej małżonków trwał krócej niż rok, a jedno z małżonków zamierza wnieść pozew rozwodowy, wówczas sąd orzeknie, że doszło do trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego, jeżeli – po upływie okresu do namysłu – małżonkowie wnoszący pozew stawi się powtórnie przed sądem i potwierdzi chęć uzyskania rozwodu (art. 229 ust. 3 kodeksu cywilnego).

Rozwód za obopólnym porozumieniem może zostać udzielony, jeżeli małżonkowie (wspólnie) zawrą wcześniej wstępne porozumienie regulujące wszystkie skutki rozwodu oraz do momentu wydania wyroku rozwodowego będą podtrzymywać chęć uzyskania rozwodu za obopólnym porozumieniem. Wstępne porozumienie obejmuje uzgodnione ustalenia dotyczące ich praw majątkowych [art. 1287 kodeksu postępowania sądowego (Code judiciaire/Gerechtelijk Wetboek)] oraz umowę zawartą na gruncie prawa rodzinnego regulującą kwestie miejsca zamieszkania małżonków w toku postępowania, władzy rodzicielskiej i zarządzania majątkiem wspólnych dzieci małżonków, prawa do kontaktów w trakcie postępowania rozwodowego i po udzieleniu rozwodu, świadczeń alimentacyjnych na rzecz wspólnych dzieci małżonków oraz wszelkich świadczeń alimentacyjnych pomiędzy małżonkami w trakcie postępowania rozwodowego i po udzieleniu rozwodu (art. 1288 kodeksu postępowania sądowego).

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

W Belgii wyróżnia się dwa rodzaje rozwodów: rozwód z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego (art. 229 kodeksu cywilnego) i rozwód za obopólnym porozumieniem (art. 230 kodeksu cywilnego).

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Rozwód oznacza zerwanie więzi małżeńskich. Byli małżonkowie nie są już swoimi spadkobiercami ustawowymi. Mają prawo ponownie zawrzeć związek małżeński. W Belgii zawarcie małżeństwa nie wywiera wpływu na nazwisko małżonków. Małżonek ma jednak prawo przyjąć nazwisko współmałżonka. Po uzyskaniu rozwodu małżonek traci prawo do korzystania z nazwiska byłego małżonka w życiu prywatnym i zawodowym, chyba że nazwisko stanowi element nazwy handlowej i zostały spełnione określone warunki.

3.2 podziału majątku małżonków?

Ustaje wspólność majątkowa. W przypadku rozwodu z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego małżonkowie tracą wszystkie korzyści, jakie wynikały dla nich z małżeńskiej umowy majątkowej od momentu zawarcia związku małżeńskiego, a także korzyści wynikające z jakichkolwiek umownych rozrządzeń testamentowych, chyba że treść umowy stanowi inaczej. W przypadku rozwodu za obopólnym porozumieniem małżonkowie z wyprzedzeniem dokonują ustaleń dotyczących przysługujących im praw w ramach wstępnego porozumienia (zob. pytanie 1).

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Rozwiązanie małżeństwa w drodze rozwodu nie wywiera wpływu na prawa dzieci zrodzonych z małżeństwa (art. 304 kodeksu cywilnego). Po rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu małżonkowie ponoszą wspólną odpowiedzialność za sprawowanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem i zarządzanie jego majątkiem albo taka odpowiedzialność zostaje powierzona określonej osobie na mocy umowy zatwierdzonej przez oboje małżonków lub na podstawie zarządzenia przewodniczącego składu sędziowskiego wydającego wyrok w postępowaniu w sprawie środków tymczasowych (art. 302 kodeksu cywilnego). Każdy z małżonków musi uczestniczyć, stosownie do swoich możliwości finansowych, w pokrywaniu kosztów zakwaterowania i utrzymania dzieci oraz opieki nad nimi dziećmi, kosztów ich wychowywania i kształcenia do momentu osiągnięcia przez nie pełnoletności lub do momentu zakończenia przez nie edukacji

(art. 203 kodeksu cywilnego) oraz, proporcjonalnie do swojego udziału w tych kosztach, pokrywać częściowo zwykłe i nadzwyczajne koszty wynikające z tego obowiązku (art. 203bis kodeksu cywilnego). Po udzieleniu rozwodu taki wkład z reguły przybiera formę świadczeń alimentacyjnych, których wysokość ustala się w wyroku albo w drodze porozumienia.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Rozwód z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego: małżonkowie mogą zawrzeć umowę, w której uregulują wszystkie kwestie związane z roszczeniami alimentacyjnymi po rozwodzie i określą ich kwotę, a także ustalą, czy kwota ta może ulec zmianie. W przypadku braku takiej umowy sąd może, na wniosek małżonka znajdującego się w niedostatku, nałożyć na drugiego małżonka obowiązek alimentacyjny. Sąd może odrzucić taki wniosek, jeżeli pozwany udowodni, że powód popełnił poważny błąd, który doprowadził do rozkładu pożycia małżeńskiego. Alimenty nie mogą zostać zasądzone na rzecz małżonka, który został uznany za winnego dopuszczenia się aktów przemocy fizycznej przeciwko drugiemu małżonkowi. Jeżeli pozwany wykaże, że powód znalazł się w niedostatku w konsekwencji podjęcia decyzji, która nie była podyktowana potrzebami pozostałych członków rodziny, sąd jest uprawniony do zwolnienia pozwanego z obowiązku wypłaty świadczeń alimentacyjnych oraz do obniżenia ich wysokości (art. 301 ust. 1, 2 i 5 kodeksu cywilnego). Świadczenia alimentacyjne powinny wystarczać przynajmniej na zaspokojenie podstawowych potrzeb uprawnionego, przy czym ich wysokość nie może przekraczać jednej trzeciej dochodów osoby, na której spoczywa obowiązek alimentacyjny. Obowiązek alimentacyjny nie może zostać zasądzony na okres dłuższy niż czas trwania małżeństwa. W wyjątkowych okolicznościach okres ten może zostać wydłużony (art. 301 ust. 3, 4, 6, 8 i 9 kodeksu cywilnego). Rozwód za obopólnym porozumieniem: małżonkowie dokonują ustaleń dotyczących przysługujących im praw z wyprzedzeniem w ramach wstępnego porozumienia (zob. pytanie 1). Małżonkowie mogą w trakcie postępowania rozwodowego i po jego zakończeniu zawrzeć umowę dotyczącą wysokości świadczeń alimentacyjnych, która będzie regulowała kwestie związane z waloryzacją i zmianą wysokości tych świadczeń (art. 1288 akapit pierwszy pkt 4 kodeksu postępowania sądowego).

Jeżeli w świetle nowych okoliczności kwota świadczenia alimentacyjnego nie jest już odpowiednia, sąd może w każdym przypadku niezależnie od woli stron ją zwiększyć, zmniejszyć lub znieść obowiązek alimentacyjny. W przypadku rozwodu z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego sąd może dokonać podobnej korekty kwoty świadczeń wyłącznie wówczas, gdy rozwód powoduje zmianę sytuacji finansowej małżonków.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Małżeństwo nie zostaje rozwiązane w następstwie orzeczenia separacji sądowej, ale jej orzeczenie prowadzi do rozluźnienia wzajemnych praw i obowiązków małżonków: w takim przypadku obowiązek wspólnego pożycia zostaje zniesiony, a majątek podlega podziałowi.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Przesłanki orzeczenia separacji sądowej są takie same jak przesłanki orzeczenia rozwodu.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Małżeństwo nie zostaje rozwiązane w następstwie orzeczenia separacji sądowej, ale jej orzeczenie prowadzi do rozluźnienia wzajemnych praw i obowiązków małżonków. Jeżeli chodzi o samych małżonków, orzeczenie separacji sądowej zdejmuje z nich obowiązek wspólnego pożycia oraz obowiązek alimentacyjny. Nie zostaje natomiast zniesiony obowiązek wierności małżeńskiej i wzajemnej pomocy (art. 308 kodeksu cywilnego). Jeżeli chodzi o majątek, orzeczenie separacji sądowej zawsze skutkuje podziałem majątku (art. 311 kodeksu cywilnego). W odniesieniu do dzieci orzeczenie separacji sądowej wywiera takie same skutki jak orzeczenie rozwodu. Małżonkowie nie mogą pobierać świadczeń alimentacyjnych po orzeczeniu separacji, ale mogą zwrócić się o wyegzekwowanie zobowiązania do wzajemnej pomocy (art. 213 kodeksu cywilnego).

Orzeczenie separacji sądowej za obopólnym porozumieniem wywiera takie same skutki jak orzeczenie rozwodu za obopólnym porozumieniem, przy czym skutki te są uregulowane we wstępnych ugodach, przy założeniu, że więź małżeńska nie została zerwana. Obowiązek wierności małżeńskiej i wzajemnej pomocy również nie zostaje zniesiony.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Unieważnienie małżeństwa to instytucja prawa cywilnego przewidziana w przypadkach zawarcia małżeństwa z naruszeniem przepisów ustawowych pomimo przeprowadzenia wstępnej kontroli przez urzędnika stanu cywilnego.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Bezwzględne podstawy unieważnienia małżeństwa obejmują:

sytuację, w której jedno z małżonków jest osobą niepełnoletnią i nie zostało zwolnione z obowiązku spełnienia wymogu dotyczącego wieku (art. 144 kodeksu cywilnego) – minimalny wiek uprawniający do zawarcia związku małżeńskiego to 18 lat;

brak zgody (art. 146 kodeksu cywilnego);

zawarcie małżeństwa dla pozorów (art. 146bis kodeksu cywilnego) – jeżeli po przeprowadzeniu ogólnej oceny okoliczności towarzyszących zawarciu małżeństwa okaże się, że zamiarem przynajmniej jednego z małżonków nie było zawarcie trwałego związku małżeńskiego, ale uzyskanie korzyści w postaci prawa pobytu dzięki zawarciu małżeństwa, małżeństwo takie uznaje się za nieważne;

zawarcie małżeństwa pod przymusem (art. 146ter kodeksu cywilnego) – jeżeli małżeństwo zostało zawarte przy braku wyrażonej dobrowolnie zgody któregośkolwiek z małżonków, a zgoda przynajmniej jednego z nich została udzielona pod przymusem lub pod groźbą użycia siły, małżeństwo takie uznaje się za nieważne;

bigamię (art. 147 kodeksu cywilnego);

zawarcie małżeństwa pomimo istnienia przeszkody małżeńskiej w postaci więzów krwi lub więzów rodzinnych, orzeczenia sądowego nakładającego na domniemanego ojca biologicznego obowiązek alimentacyjny lub stosunku przysposobienia (art. 161–164, art. 341, art. 356.1 akapit pierwszy i drugi oraz art. 353.13 kodeksu cywilnego);

brak uprawnień urzędnika stanu cywilnego, przed którym zawarto związek małżeński (art. 191 kodeksu cywilnego) (fakultatywna nieważność bezwzględna);

zawarcie małżeństwa potajemnego (art. 191 kodeksu cywilnego) (fakultatywna nieważność bezwzględna).

Istnieje jedna względna przesłanka unieważnienia małżeństwa, mianowicie wprowadzenie w błąd co do tożsamości, przy czym przesłankę tę traktuje się jak brak zgody jednego lub obojga małżonków (art. 180 i 181 kodeksu cywilnego).

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Unieważnienie małżeństwa skutkuje uznaniem małżeństwa za nieważne zarówno w odniesieniu do przeszłości, jak i w odniesieniu do przyszłości.

Unieważnienie małżeństwa działa wstecz aż do dnia jego zawarcia. Skutki małżeństwa zostają zniesione z mocą wsteczną. Małżeństwo zostaje uznane za niebyłe.

Jeżeli małżonkowie zawarli związek małżeński w dobrej wierze, w szczególności jeżeli byli przekonani o ważności zawieranego przez siebie małżeństwa, sąd może orzec, że małżeństwo jest nieważne wyłącznie w odniesieniu do przyszłości, utrzymując jego skutki w odniesieniu do przeszłości w mocy. Jeżeli tylko jedno z małżonków wstąpiło w związek małżeński w dobrej wierze, małżeństwo wywiera skutki wyłącznie na korzyść takiego małżonka.

Małżeństwo w dalszym ciągu wywiera skutki przynoszące korzyść dzieciom, nawet jeśli żadne z małżonków nie zawarło związku małżeńskiego w dobrej wierze. Za ojca wszystkich dzieci urodzonych w małżeństwie lub w ciągu 300 dni od daty unieważnienia małżeństwa uznaje się męża matki mimo unieważnienia związku małżeńskiego.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

W prawie przewidziano możliwość skorzystania z dwóch rodzajów mediacji: mediacji dobrowolnej, w ramach której strony zatrudniają mediatora samodzielnie, bez pośrednictwa sądu, oraz mediacji sądowej, prowadzonej w ramach postępowania sądowego na wniosek stron lub sądu, której wszczęcie skutkuje zawieszeniem postępowania sądowego. Mediację można stosować w sporach dotyczących obowiązków małżeńskich (art. 201 i 203 kodeksu cywilnego), praw i obowiązków małżonków (art. 221–224 kodeksu cywilnego), skutków rozwodu (art. 295–307*bis* kodeksu cywilnego), władzy rodzicielskiej (art. 371–387*bis* kodeksu cywilnego), rozwodu z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego (art. 229 kodeksu cywilnego), rozwodu za obopólnym porozumieniem (art. 1254–1310 kodeksu postępowania sądowego) oraz faktycznego wspólnego pożycia. Każda ze stron może dobrowolnie przystąpić do (dobrowolnej) mediacji (art. 1730 i nast. kodeksu postępowania sądowego). Sąd rozpoznający sprawę może również zalecić przeprowadzenie mediacji sądowej na dowolnym etapie postępowania (art. 1734 i nast. kodeksu postępowania sądowego). Jeżeli strony zawrą ugodę w następstwie przeprowadzenia mediacji dowolnego rodzaju, ugoda taka może zostać przedłożona właściwemu sądowi do zatwierdzenia. Sąd może odmówić zatwierdzenia takiej ugody wyłącznie w przypadku, gdy jej treść narusza porządek publiczny lub stoi w sprzeczności z interesem małoletnich dzieci.

Wydanie wyroku orzekającego rozwód pozostaje jednak nadal obowiązkiem sądów.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Sądem właściwym w sprawach rozwodów/separacji sądowej z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego lub rozpatrywania wniosków o przekształcenie orzeczenia separacji sądowej w orzeczenie rozwodowe jest sąd pierwszej instancji w ostatnim miejscu wspólnego zamieszkania małżonków lub w miejscu zamieszkania pozwanego (art. 628 akapit pierwszy pkt 1 kodeksu postępowania sądowego).

W przypadku rozwodu za obopólnym porozumieniem – sąd pierwszej instancji wskazany przez małżonków (art. 1288*bis* akapit drugi kodeksu postępowania sądowego).

W przypadku unieważnienia małżeństwa – sąd pierwszej instancji w miejscu zamieszkania pozwanego (art. 624 kodeksu postępowania sądowego).

W przypadku rozwodu z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego powództwo wytacza się: 1) na podstawie art. 229 ust. 1 kodeksu cywilnego za pośrednictwem komornika sądowego; 2) wspólnie, na podstawie art. 229 ust. 2 kodeksu cywilnego na wniosek złożony zgodnie z art. 1026 i nast. kodeksu postępowania sądowego, podpisany przez każdego z małżonków lub przynajmniej przez adwokata lub notariusza (art. 1254 ust. 1 kodeksu postępowania sądowego); 3) jednostronnie, na podstawie art. 229 ust. 3 kodeksu cywilnego, poprzez złożenie skargi (*requête contradictoire*), zgodnie z art. 1034*bis*–*sexies* kodeksu postępowania sądowego. We wszystkich tych przypadkach pismo wszczynające postępowanie musi zawierać, poza oświadczeniami wymaganymi zwykle w takich przypadkach, oświadczenie dotyczące tożsamości dzieci oraz szczegółowy opis stanu faktycznego (art. 1254 ust. 1 kodeksu postępowania sądowego). Należy przedłożyć również odpis aktu małżeństwa, odpis aktów urodzenia dzieci oraz dowód tożsamości i narodowości każdego z małżonków, chyba że małżonkowie figurują w rejestrze krajowym lub rejestrze cudzoziemców (art. 1254 ust. 2 kodeksu postępowania sądowego). Rozwód za obopólnym porozumieniem:

W przypadku rozwodu za obopólnym porozumieniem żądanie rozwodu przybiera formę wniosku (art. 1288*bis* kodeksu postępowania sądowego). Poza dokumentami wymaganymi w przypadku rozwodu z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego należy również przedłożyć wstępne porozumienia zawarte przez strony oraz, w stosownych przypadkach, inwentarz majątku.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

W takim przypadku zastosowanie mają przepisy prawa cywilnego. Zob. informacje na temat „Pomocy prawnej” (link).

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Apelację od wyroku orzekającego rozwód/separację sądową lub od wyroku, na mocy którego odmówiono udzielenia rozwodu/separacji sądowej z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego oraz od wyroku unieważniającego małżeństwo, można wnieść w terminie jednego miesiąca od daty wydania wyroku w przypadku wyroku wydanego na rozprawie, na której jedna ze stron nie była obecna, lub na której strony się stawiły i przedstawiły swoje żądania (art. 1048 akapit pierwszy i art. 1051 akapit pierwszy kodeksu postępowania sądowego).

Wyrok orzekający rozwód można zaskarżyć wyłącznie na tej podstawie, że warunki prawne orzeczenia rozwodu nie zostały spełnione lub pomiędzy małżonkami doszło do pojednania. Środek zaskarżenia może wnieść prokurator w terminie miesiąca od daty wydania wyroku. W takim przypadku powiadamia się o tym obie strony. Środek zaskarżenia mogą również wnieść jedna ze stron lub obie strony, razem albo osobno, w terminie miesiąca od daty wydania orzeczenia. W takim przypadku powiadamia się prokuratora królewskiego, jak również – jeżeli środek zaskarżenia wniósł tylko jeden z małżonków – drugiego małżonka. Środek zaskarżenia wniesiony z powodu pojednania małżonkowie wnoszą wspólnie w terminie miesiąca od daty wydania orzeczenia. O wniesieniu takiego środka powiadamia się prokuratora królewskiego (art. 1299 kodeksu postępowania sądowego). Zaskarżenie orzeczenia o oddaleniu powództwa o rozwód / separację sądową za obopólnym porozumieniem jest dopuszczalne wyłącznie wtedy, gdy środek zaskarżenia wniosą obie strony, razem albo osobno, w terminie miesiąca od daty wydania orzeczenia (art. 1300 kodeksu postępowania sądowego).

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Od 1 marca 2005 r. obowiązuje rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (rozporządzenie Bruksela II bis). Rozporządzenie to stosuje się w Unii Europejskiej (z wyjątkiem Danii). Orzeczenie rozwodu wydane w jednym państwie członkowskim jest automatycznie uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania (art. 21 ust. 1 rozporządzenia Bruksela II bis). Nie wymaga się przeprowadzania specjalnego postępowania do celów dokonywania wpisów w księgach stanu cywilnego państwa członkowskiego na podstawie wydanego w innym państwie członkowskim orzeczenia o rozwodzie, separacji lub unieważnieniu małżeństwa, od którego zgodnie z prawem tego państwa członkowskiego nie mogą zostać wniesione żadne dalsze środki zaskarżenia (art. 21 ust. 2 rozporządzenia Bruksela II bis). Orzeczenia dotyczące rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa nie uznaje się, jeżeli takie uznanie jest oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym, jeżeli zostało wydane zaocznie, a stronie przeciwnej nie doręczono pisma wszczynającego postępowanie lub pisma równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiający jej przygotowanie obrony lub jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z wcześniejszym orzeczeniem wydanym w postępowaniu między tymi samymi stronami (art. 22 rozporządzenia Bruksela II bis). W postępowaniu sądowym nie dopuszcza się możliwości ponownego badania właściwości sądu państwa członkowskiego pochodzenia (art. 24 rozporządzenia Bruksela II bis), a orzeczenie nie może być w żadnym wypadku przedmiotem kontroli merytorycznej (art. 26 rozporządzenia Bruksela II bis). Ponadto uznania orzeczenia nie można odmówić powołując się na fakt, że zgodnie z prawem belgijskim rozwód w oparciu o te same okoliczności faktyczne byłby niedopuszczalny (art. 25 rozporządzenia Bruksela II bis). Dokumenty, które należy przedłożyć w celu uzyskania uznania orzeczenia wydanego przez sąd w państwie trzecim, zostały wyszczególnione w art. 37 rozporządzenia Bruksela II bis.

W przypadku gdy przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (rozporządzenie Bruksela II bis) nie mają zastosowania, w odniesieniu do wyroków wydanych po 1 października 2004 r. stosuje się przepisy kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego (Code de droit international privé /Wetboek van Internationaal Privaatrecht) (art. 126 ust. 2 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego). Zgodnie z art. 22 kodeksu orzeczenie jest

uznawane automatycznie, bez konieczności przeprowadzania postępowania sądowego. Orzeczenie wydane przez sąd w państwie trzecim nie zostanie uznane, jeżeli będzie w oczywisty sposób sprzeczne z porządkiem publicznym; jeżeli zostało wydane z naruszeniem prawa do obrony; jeżeli narusza obowiązujące prawo; jeżeli od orzeczenia w dalszym ciągu przysługuje środek zaskarżenia; jeżeli orzeczenie zostanie uznane za niezgodne z orzeczeniem wydanym przez sąd w Belgii lub z orzeczeniem wydanym przez sąd państwa trzeciego, które może zostać uznane w Belgii; jeżeli postępowanie prowadzone przed sądem w państwie trzecim zostało wszczęte po wszczęciu postępowania toczącego się przed sądem w Belgii dotyczącego tej samej kwestii między tymi samymi stronami; jeżeli właściwość sądu w państwie trzecim została ustalona wyłącznie na podstawie faktu przebywania pozwanego w tym państwie lub położenia składnika majątku w tym państwie, nie zaś na podstawie jakiegokolwiek bezpośredniego związku ze sporem; jeżeli nie została spełniona którakolwiek z przesłanek uznania orzeczenia tworzących katalog zamknięty zawarty w kodeksie [na gruncie prawa osobowego i rodzinnego dotyczy to nazwiska, przysposobienia i postępowania rozwodowego w przypadku jednostronnego rozwiązania małżeństwa (*répudiation*)] (art. 25 ust. 1 kodeksu). W toku postępowania orzeczenie wydane przez sąd w państwie trzecim nie może być w żadnym wypadku przedmiotem kontroli merytorycznej (art. 25 ust. 2). Dokumenty, które należy przedłożyć w celu uzyskania uznania orzeczenia wydanego przez sąd w państwie trzecim, zostały wyszczególnione w art. 24 kodeksu.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Główna zasada ustanowiona zarówno w rozporządzeniu Rady nr 2201/2003 dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (rozporządzenie Bruksela II bis), jak i w kodeksie prawa prywatnego międzynarodowego, to zasada automatycznego uznawania orzeczeń bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania. Jeżeli jednak procedura uznawania jest przeprowadzana zgodnie z przepisami rozporządzenia Bruksela II bis, każda zainteresowana strona może złożyć wniosek do sądu pierwszej instancji o uznanie lub nieuznanie orzeczenia w trybie postępowania przewidzianym w sekcji 2 (art. 21 ust. 3 rozporządzenia Bruksela II bis). Jeżeli przepisy rozporządzenia Bruksela II bis nie mają zastosowania, każda zainteresowana strona jest również uprawniona do przekazania sprawy prokuraturze zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 23 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego w celu rozstrzygnięcia, czy dane orzeczenie sądowe powinno zostać uznane, w całości lub w części, czy nie (art. 22 ust. 2 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego).

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Artykuł 55 ust. 1 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego zawiera zasadę odesłania regulującą kwestie wydawania orzeczeń o rozwodzie/separacji sądowej w kontekście międzynarodowym. Kwestie związane z rozwodem i separacją sądową regulują:

1. przepisy prawa państwa miejsca zwykłego pobytu obojga małżonków w chwili wniesienia pozwu;
2. w braku miejsca zwykłego pobytu na terytorium tego samego państwa – przepisy prawa państwa ostatniego wspólnego miejsca zwykłego pobytu małżonków, jeżeli w chwili wniesienia pozwu miejsce zwykłego pobytu jednego z małżonków znajdowało się na terytorium tego państwa;
3. w braku miejsca zwykłego pobytu jednego z małżonków na terytorium państwa, w którym znajdowało się ostatnie wspólne miejsce zwykłego pobytu małżonków – przepisy prawa państwa, którego obywatelstwo posiadali małżonkowie w chwili wniesienia pozwu;
4. w pozostałych przypadkach – przepisy prawa belgijskiego.

Termin „miejsce zwykłego pobytu” (*résidence habituelle*) zdefiniowano w art. 4 ust. 2 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego. „Wspólne miejsce zwykłego pobytu” niekoniecznie musi oznaczać zamieszkiwanie pod tym samym adresem lub w tej samej miejscowości, ale raczej zamieszkiwanie w tym samym państwie. Prawo właściwe określone w art. 55 ust. 1 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego nie ma zastosowania w zakresie, w jakim nie przewiduje instytucji rozwodu. W takim przypadku prawo właściwe ustala się zgodnie z kolejnym kryterium określonym w art. 55 ust. 3 pkt 1 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego.

Małżonkowie mają również możliwość, w ograniczonym zakresie, samodzielnego wyboru prawa, które będzie miało zastosowanie – prawa państwa, którego obywatelstwo oboje małżonków posiadało w momencie wszczęcia postępowania, lub prawa belgijskiego (art. 55 ust. 2 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego). Wyboru tego można dokonać najpóźniej na pierwszym posiedzeniu sądu.

Prawo właściwe wskazane zgodnie z art. 55 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego obejmuje przepisy regulujące dopuszczalność separacji sądowej; przesłanki wydania orzeczenia o rozwodzie i separacji sądowej oraz warunki rozwodu i separacji sądowej lub, w przypadku wspólnie złożonego pisma procesowego, warunki wyrażenia zgody, z uwzględnieniem formy, w jakiej ma ona zostać wyrażona; obowiązek zawarcia przez strony porozumienia co do środków dotyczących relacji osobistych, świadczeń alimentacyjnych i majątku małżonków oraz dzieci, nad którymi sprawują władzę rodzicielską; jak również przepisy dotyczące zerwania więzi małżeńskich lub, w przypadku separacji, rozluźnienia tych więzi (art. 56 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego).

Ostatnia aktualizacja: 22/10/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Bułgaria

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

W prawie bułgarskim przewidziano następujące sposoby rozwiązania związku małżeńskiego w drodze rozwodu:

- rozwód na zgodny wniosek małżonków zgodnie z art. 50 i 51 kodeksu rodzinnego (Semeen kodeks);
- rozwód w postępowaniu procesowym z powodu zupełnego i trwałego rozkładu pożycia zgodnie z art. 49 kodeksu rodzinnego;
- rozwód w postępowaniu procesowym bez orzekania o winie z powodu zupełnego i trwałego rozkładu pożycia na podstawie umowy między małżonkami zawartej zgodnie z art. 49 ust. 4 kodeksu rodzinnego.

W przypadku rozwodu na zgodny wniosek małżonków obojwoje małżonkowie składają wspólny wniosek do sądu rejonowego (*rayonen sad*), w którym przedstawiają umowę zawartą zgodnie z art. 50 kodeksu rodzinnego. W umowie małżonkowie muszą uregulować kwestie dotyczące miejsca zamieszkania dzieci, wykonywania władzy rodzicielskiej, prawa do osobistej styczności z dziećmi i ponoszenia kosztów utrzymania dzieci, podziału majątku, korzystania z domu rodzinnego, świadczeń alimentacyjnych na rzecz współmałżonka i prawa do korzystania z nazwiska rodzinnego. Umowa między małżonkami musi zostać zatwierdzona przez sąd, który upewnia się, że zagwarantowano odpowiednią ochronę interesów dzieci. Jeżeli sąd uzna, że w umowie występują braki lub że interesy dzieci nie zostały objęte odpowiednią ochroną, wyznaczy termin na usunięcie tych braków. Jeżeli nie zostaną one usunięte w wyznaczonym terminie, sąd oddali wniosek o rozwód.

W przypadku rozwodu w postępowaniu procesowym z powodu zupełnego i trwałego rozkładu pożycia pozew rozwodowy składa jedno z małżonków.

Powództwo rozpoznaje sąd rejonowy (*rayonen sad*) właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego. Sąd jest zobowiązany do orzeczenia z urzędu o winie

za rozkład pożycia oraz o wykonywaniu władzy rodzicielskiej, prawie do osobistej styczności z dziećmi i ponoszeniu kosztów utrzymania dzieci zrodzonych z małżeństwa, podziale majątku, korzystaniu z domu rodzinnego, świadczeniach alimentacyjnych na rzecz współmałżonka i prawie do korzystania z nazwiska współmałżonka. Zasady te mają zastosowanie, jeżeli strony nie zawarły umowy majątkowej małżeńskiej regulującej wymienione powyżej kwestii na wypadek rozwodu.

W przypadku rozwodu w postępowaniu procesowym małżonkowie mogą oświadczyć, że zawarli ugodę, na mocy której zobowiązali się do osiągnięcia porozumienia w sprawie wykonywania władzy rodzicielskiej, prawa do osobistej styczności z dziećmi i ponoszenia kosztów utrzymania dzieci zrodzonych z małżeństwa, podziału majątku, prawa do korzystania z domu rodzinnego, świadczeń alimentacyjnych między małżonkami i prawa do korzystania z nazwiska współmałżonka. Sąd będzie orzekał o winie wyłącznie w przypadku, gdy jedna ze stron lub obydwie strony wyraźnie o to wystąpią; niezależnie od tego sąd jest w każdym przypadku zobowiązany do ustalenia, czy istnieją podstawy do rozwiązania małżeństwa, tj. czy nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

W przypadku rozwodu na zgodny wniosek małżonków

Podstawą udzielenia rozwodu na zgodny wniosek małżonków jest oświadczenie obojga małżonków potwierdzające ich zdecydowaną i stanowczą obojną zgodę na rozwiązanie małżeństwa. Sąd nie bada motywów, jakie leżały u podstaw decyzji małżonków o rozwiązaniu małżeństwa.

W przypadku rozwodu w postępowaniu procesowym

Podstawą udzielenia rozwodu w postępowaniu procesowym jest wykazanie zupełnego i trwałego rozkładu pożycia. Nie istnieje prawna definicja „zupełnego i trwałego rozkładu pożycia” (*dalboko i nepopravivo razstroystvo na braka*). Zgodnie z doktryną prawa i orzecznictwem Najwyższego Sądu Kasacyjnego (Varhoven kasatsionen sad) zupełny i trwały rozkład pożycia następuje wówczas, gdy związek małżeński formalnie w dalszym ciągu istnieje, ale jest całkowicie pozbawiony swojej istoty podyktowanej zasadami współżycia społecznego i przepisami prawa. Zupełny i trwały rozkład pożycia to stan obiektywny, który ustala się odrębnie dla każdego przypadku. W tym celu dopuszczalne są wszelkie środki dowodowe, w tym dowody ustne. Przepisy prawne nie przewidują bezwzględnych warunków ustalenia, że nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia. W orzecznictwie uznaje się następujące przyczyny: zdradę małżeńską, długotrwałą separację faktyczną, nadużywanie alkoholu i innych substancji odurzających, fizyczne i psychiczne znęcanie się oraz długotrwałe zaniedbywanie rodziny, przy czym lista ta nie jest wyczerpująca. Zgodnie z przepisami nowego kodeksu rodzinnego sąd nie jest już zobowiązany do orzekania z urzędu o winie za rozkład pożycia – nie dotyczy to jednak przypadku, w którym strona lub strony wyraźnie wystąpiły o wydanie takiego orzeczenia. Niemniej w przypadku braku umowy przypisanie winy za rozkład pożycia ma w dalszym ciągu decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia kwestii dotyczących wykonywania władzy rodzicielskiej, prawa do osobistej styczności z dziećmi i ponoszenia kosztów utrzymania dzieci zrodzonych z małżeństwa oraz prawa do korzystania z domu rodzinnego.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Po rozwodzie sąd może nakazać jednemu z małżonków, aby powrócił do swojego nazwiska rodzowego.

3.2 podziału majątku małżonków?

W nowym kodeksie rodzinnym przewidziano różne rodzaje małżeńskich ustrojów majątkowych: ustawowy ustrój wspólności majątkowej, ustawowy ustrój rozdzielności majątkowej oraz ustrój umowny.

1. Ustrój wspólności majątkowej oznacza niepodzielną współwłasność wszystkich składników majątku nabytych w trakcie trwania małżeństwa, uwzględniając zdeponowane środki pieniężne. Tego rodzaju składniki majątku stanowią współwłasność obojga małżonków niezależnie od tego, na nazwisko którego z małżonków zostały one nabyte, jeżeli oboje małżonkowie wnieśli wspólny wkład w nabycie tych składników majątku. Wspólny wkład małżonków może przybrać postać wkładu pieniężnego, jak również nakładu pracy, opieki nad dziećmi czy prac domowych. W prawie bułgarskim z zastrzeżeniem dowodu przeciwnego obowiązuje domniemanie wspólnego wkładu małżonków.

Majątek osobisty każdego z małżonków obejmuje składniki majątku nabyte przed zawarciem związku małżeńskiego oraz spadki i darowizny otrzymane w trakcie trwania małżeństwa. Ruchomości nabyte przez jednego z małżonków w trakcie trwania małżeństwa, które są przeznaczone do użytku osobistego lub które są mu potrzebne do wykonywania pracy zawodowej, stanowią majątek osobisty takiego małżonka.

Po rozwodzie wspólność majątkowa przekształca się w zwykłą współwłasność.

2. Ustrój rozdzielności majątkowej

Prawa nabywane przez każdego z małżonków w trakcie trwania małżeństwa stanowią jego wyłączną własność, ale po rozwiązaniu małżeństwa w postępowaniu procesowym każde z małżonków jest uprawnione do otrzymania części wartości praw nabytych przez drugiego małżonka w trakcie małżeństwa stosownie do wnoszonego przez siebie wkładu w postaci nakładu pracy, środków finansowych, opieki nad dziećmi, prac domowych itp.

Obydwójce małżonkowie ponoszą koszty zaspokajania potrzeb rodziny; małżonkowie są solidarnie odpowiedzialni za zobowiązania zaciągnięte w celu zaspokojenia bieżących potrzeb rodziny.

3. Umowny ustrój majątkowy

Na mocy nowego kodeksu rodzinnego małżonkowie mogą zawrzeć umowę majątkową małżeńską – jest to nowe rozwiązanie w prawie bułgarskim.

Małżonkowie mogą zawrzeć umowę majątkową małżeńską przed zawarciem małżeństwa albo w trakcie jego trwania. Treść umowy majątkowej małżeńskiej ogranicza się do postanowień odnoszących się do spraw majątkowych takich jak: prawa stron do majątku nabytego w trakcie trwania małżeństwa; prawa stron do majątku, który stanowił ich własność przed zawarciem małżeństwa; sposób zarządzania i rozporządzania majątkiem, z uwzględnieniem domu rodzinnego; podział wydatków i obowiązków między stronami; majątkowe skutki rozwodu; ponoszenia kosztów utrzymania małżonków w trakcie małżeństwa oraz w przypadku rozwodu; ponoszenia kosztów utrzymania dzieci zrodzonych z małżeństwa. W umowie nie można zawrzeć postanowienia o przekształceniu jakiegokolwiek składnika majątku, który stanowił własność jednego z małżonków przed zawarciem małżeństwa, w składnik majątku objęty współnością majątkową. Umowa majątkowa małżeńska nie może zawierać rozrządzeń na wypadek śmierci, przy czym możliwe jest zawarcie postanowień dotyczących udziałów małżonków w majątku objętym umową, gdy dojdzie do zaprzestania wspólnego pożycia. Ustawowy ustrój wspólności majątkowej ma zastosowanie do wszelkich kwestii dotyczących stosunków majątkowych, które nie zostały uregulowane w umowie majątkowej małżeńskiej.

Niezależnie od ustroju majątkowego wybranego przez małżonków, do rozrządzenia domem rodzinnym ma zastosowanie ustrój ogólny, tj. jeżeli dom rodzinny stanowi majątek osobisty jednego z małżonków, rozrządzenie takim domem wymaga zgody drugiego małżonka, chyba że obydwójce małżonkowie posiadają inny dom stanowiący ich współwłasność albo własność osobistą każdego z małżonków. W przypadku braku zgody rozporządzenia można dokonać wyłącznie za zgodą sędziego sądu rejonowego, jeżeli sędzia uzna, że takie rozrządzenie pozostaje bez szkody dla małoletnich dzieci i rodziny. W przypadku rozwodu, gdy dom rodzinny nie może być wykorzystywany oddzielnie przez obydwójce małżonków, sąd przyzna jednemu z małżonków prawo do użytkowania domu rodzinnego, jeżeli małżonek wystąpi o przyznanie mu takiego prawa, a sąd uzna to za zasadne. Jeżeli małżonkowie posiadają małoletnie dzieci zrodzone z małżeństwa, sąd z urzędu orzeknie o prawie do korzystania z domu rodzinnego i może przyznać to prawo temu małżonkowi, któremu powierzył wykonywanie władzy rodzicielskiej na okres wykonywania takiej władzy.

Po rozwodzie byli małżonkowie przestają być dla siebie spadkobiercami ustawowymi i tracą wszelkie prawa, jakie przysługiwały im na podstawie dokonanych rozrządzeń na wypadek śmierci. Po rozwodzie darowizny o znacznej wartości przekazane w związku z zawarciem związku małżeńskiego lub w trakcie trwania takiego związku przez jednego z małżonków lub jego bliskich krewnych na rzecz drugiego z małżonków mogą zostać odwołane, chyba że jest to sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Wniosek o odwołanie darowizny należy złożyć najpóźniej w terminie roku od daty wydania wyroku o rozwodzie.

Ustawowy ustrój wspólności majątkowej ma zastosowanie wówczas, gdy osoby zawierające związek małżeński nie wybrały określonego ustroju regulującego stosunki majątkowe między nimi lub jeżeli osoby te są osobami małoletnimi lub osobami o ograniczonej zdolności do czynności prawnych. Informacje o ustroju majątkowym wpisuje się do rejestru małżeńskich stosunków majątkowych. Wybrany ustrój majątkowy może zostać zmieniony w trakcie trwania małżeństwa. Informację o zmianie ustroju majątkowego odnotowuje się w akcie małżeństwa oraz w rejestrze. Umowy majątkowe małżeńskie i przyjęte ustawy ustrój majątkowy rejestruje się w centralnym elektronicznym rejestrze prowadzonym przez Agencję Rejestrów. Rejestr jest publicznie dostępny. W przypadku gdy jedno z małżonków lub obydwójce małżonkowie zawierają transakcję z osobą trzecią, a ustrój majątkowy nie został wpisany do rejestru, zastosowanie ma ustawowy ustrój wspólności majątkowej.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

W prawie bułgarskim stosuje się termin prawny „wykonywanie władzy rodzicielskiej” (*yprazhnyavane na roditelski prava*).

W wyroku orzekającym rozwód sąd jest zobowiązany do rozstrzygnięcia kwestii dotyczących władzy rodzicielskiej, prawa do osobistej styczności z dziećmi i ponoszenia kosztów utrzymania dzieci zrodzonych z małżeństwa oraz o korzystania z domu rodzinnego. Rozstrzygając te kwestie, sąd kieruje się najlepszym interesem dzieci. Sąd orzeka o tym, który z małżonków sprawuje władzę rodzicielską nad dziećmi, ustalając zasady jej wykonywania, a także o prawie osobistej styczności z dziećmi oraz o ponoszeniu kosztów utrzymania dzieci. Przy ustalaniu, który z rodziców sprawuje władzę rodzicielską, sąd bierze pod uwagę wszystkie okoliczności wywierające wpływ na interes dzieci i wysłuchuje rodziców oraz dzieci, o ile ukończyły one 10 rok życia.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Zgodnie z art. 83 kodeksu rodzinnego sąd może zasądzić świadczenie alimentacyjne wyłącznie na rzecz małżonka, który nie ponosi winy za rozkład pożycia. Świadczenie alimentacyjne jest należne przez okres trzech lat od daty rozwiązania małżeństwa, chyba że strony uzgodnią dłuższy okres. Sąd może przedłużyć ten okres, jeżeli były małżonek otrzymujący świadczenie alimentacyjne znajduje się w niedostatku, a drugi z małżonków jest w stanie wypłacać to świadczenie bez większych trudności. Prawo byłego małżonka do świadczenia alimentacyjnego ustaje z chwilą ponownego zawarcia przez niego związku małżeńskiego. W praktyce sądy zasądzają te świadczenia niezwykle rzadko.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

W obowiązujących przepisach prawa bułgarskiego nie przewidziano instytucji separacji sądowej.

Zgodnie z orzecznictwem separacja faktyczna oznacza po prostu, że małżonkowie nie zamieszkują razem ani nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego. Separacja faktyczna nie jest równoznaczna z „separacją sądową”.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Zobacz pkt 4.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Zobacz pkt 4.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Unieważnienie małżeństwa (*ynishtozhivane na braka*) to jeden ze sposobów rozwiązania małżeństwa przewidzianych w prawie bułgarskim. Unieważnione małżeństwo wywołuje wszystkie skutki prawne ważnego małżeństwa do czasu jego rozwiązania w postępowaniu sądowym. Małżeństwo można unieważnić wyłącznie w postępowaniu sądowym: na nieważność małżeństwa nie można się zatem powołać się przed wydaniem stosownego wyroku przez sąd.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo można unieważnić, jeżeli jedno z małżonków:

nie ukończyło 18 roku życia w chwili zawierania małżeństwa;

pozostaje w związku małżeńskim z inną osobą;

zostało ubezwłasnowolnione całkowicie bądź cierpi na chorobę psychiczną lub niedorozwój umysłowy, które dają podstawy do ubezwłasnowolnienia;

cierpi na chorobę stwarzającą poważne zagrożenie dla życia lub zdrowia potomstwa lub drugiego z małżonków, chyba że taka choroba zagraża wyłącznie drugiemu z małżonków, a małżonek ten jest tego świadomy;

jest bezpośrednim wstępnym lub zstępnym drugiego z małżonków;

jest bratem lub siostrą, bratanikiem/siostrzeńcem, bratanicą/siostrzenicą lub innym krewnym w linii bocznej do czwartego stopnia pokrewieństwa, wliczając drugiego małżonka;

jest przysposabiającym lub dzieckiem przysposobionym drugiego z małżonków;

został przymuszony do zawarcia związku małżeńskiego pod groźbą poważnego i bezpośredniego zagrożenia dla życia, zdrowia lub honoru jego samego lub członków jego rodziny.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

W zależności od wady oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński z powództwem o jego unieważnienie może wystąpić małżonek, na którego taka wada wywiera wpływ, a także prokurator, małżonek z pierwszego małżeństwa lub prokurator wraz z małżonkiem. Artykuł 97 kodeksu rodzinnego zawiera katalog zamknięty osób uprawnionych do wytoczenia powództwa o unieważnienie małżeństwa wraz z terminami jego wytoczenie.

Unieważnienie małżeństwa wywołuje takie same skutki jak rozwód w stosunkach osobistych i majątkowych między małżonkami oraz w stosunkach między małżonkami i ich dziećmi. Na potrzeby unieważnienia małżeństwa działanie w złej wierze uznaje się za równoważne winie w przypadku rozwodu. Dzieci poczęte lub urodzone w trakcie trwania unieważnionego małżeństwa uznaje się za zrodzone z małżeństwa, dlatego też obejmuje je domniemanie ojcostwa męża matki.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Jedynym sposobem rozwiązania małżeństwa przez rozwód jest wytoczenie powództwa we właściwym sądzie.

Jeżeli strony zdecydują się na mediację, postępowanie sądowe zostaje zawieszane.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

W pierwszej instancji sądem rozpoznawania pozwów o rozwód z orzeczeniem o winie i pozwów o unieważnienie małżeństwa jest sąd rejonowy (*rayonen sad*). Sądy rejonowe rozpoznają również pozwy o rozwód na zgodny wniosek małżonków. Pozew należy wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego. Sąd nie ma obowiązku badać z urzędu swojej właściwości miejscowej, musi jednak przekazać sprawę właściwemu sądowi, jeżeli pozwany wnieśli zarzut w terminie wyznaczonym na udzielenie odpowiedzi na pozew.

W sprawach małżeńskich sąd nie może wydać wyroku zaocznego.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Strony postępowania mogą uzyskać pomoc prawną na ogólnych warunkach przewidzianych przez przepisy prawne dotyczące jej udzielania. Warunki te są określone w ustawie o pomocy prawnej (Zakon za pravnata pomosh).t).

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Od orzeczenia o rozwodzie na zgodny wniosek małżonków nie przysługuje odwołanie.

Strona może wnieść apelację do sądu okręgowego (*Okrazhen sad*) w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia jej wyroku sądu w sprawie unieważnienia małżeństwa lub rozwodu. Wyrok rozwodowy staje się prawomocny nawet w przypadku zaskarżenia części wyroku odnoszącej się do winy.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Zastosowanie ma rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 – art. 621 kodeksu postępowania cywilnego (Grazhdanski protsesualen kodeks). Sądem właściwym jest sąd okręgowy właściwy dla miejsca zamieszkania strony przeciwnej, a jeżeli strona przeciwna nie ma miejsca zamieszkania na terytorium Republiki Bułgarii, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca zamieszkania zainteresowanej strony, a jeżeli zainteresowana strona nie ma miejsca zamieszkania na terytorium Republiki Bułgarii, sądem właściwym jest Sąd dla miasta Sofii (Sofiyski gradski sad).

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

W takim przypadku zastosowanie ma rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 – art. 622 i 623 kodeksu postępowania cywilnego.

Strona sprzeciwiająca się uznaniu orzeczenia może zaskarżyć postanowienie w sprawie uznania orzeczenia, a tym samym nadanie klauzuli wykonalności. Postanowienie można zaskarżyć do Sądu Apelacyjnego w Sofii (Sofiyski apelativen sad), natomiast od wyroku Sądu Apelacyjnego przysługuje z kolei skarga kasacyjna do Najwyższego Sądu Kasacyjnego.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

W przypadku unieważnienia małżeństwa prawem właściwym jest prawo obowiązujące w miejscu, w którym małżeństwo zostało zawarte.

Stosunki osobiste między małżonkami regulują przepisy prawa państwa pochodzenia. Jeżeli małżonkowie są obywatelami różnych państw, stosunki między nimi reguluje prawo państwa, w którym mają oni swoje wspólne miejsce zwykłego pobytu. W przypadku braku wspólnego miejsca zwykłego pobytu stosunki między małżonkami regulują przepisy państwa, z którym obydwójce małżonkowie są najściślej związani.

Stosunki majątkowe między małżonkami regulują przepisy mające zastosowanie do stosunków osobistych między małżonkami.

Rozwód małżonków posiadających obywatelstwo tego samego państwa trzeciego reguluje prawo państwa trzeciego, którego są obywatelami w chwili wniesienia pozwu o rozwód. Rozwód małżonków posiadających różne obywatelstwa reguluje prawo państwa, w którym mają oni wspólne miejsce zwykłego pobytu w chwili wniesienia pozwu o rozwód. Jeżeli małżonkowie nie mają wspólnego miejsca zwykłego pobytu, zastosowanie ma prawo bułgarskie.

Ostatnia aktualizacja: 24/11/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Czechy

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Sąd orzeka o udzieleniu rozwodu na podstawie pozwu wniesionego przez jednego z małżonków. W trakcie postępowania sąd ustala, czy istnieją przesłanki orzeczenia rozwodu, tj. czy nastąpił rozkład pożycia małżeńskiego i jakie były jego przyczyny.

Domniemywa się, że doszło do rozkładu pożycia, jeżeli małżeństwo trwało przez co najmniej rok, małżonkowie nie zamieszkiwali wspólnie przez co najmniej sześć miesięcy, a drugi małżonek popiera pozew o rozwód. Sąd nie ustala przyczyn rozkładu pożycia małżeńskiego, orzeka rozwód, jeżeli potwierdzi prawdziwość złożonych przez małżonków jednoznacznych oświadczeń dotyczących rozkładu pożycia małżeńskiego oraz wyrażonej przez nich woli uzyskania rozwodu, a małżonkowie przedłożą:

prawomocne orzeczenie sądowe zatwierdzające umowę regulującą prawo do pieczy nad dzieckiem i prawa do kontaktów z małoletnim dzieckiem, które nie posiada pełnej zdolności do czynności prawnych, w okresie po udzieleniu rozwodu;

pisemną umowę opatrzoną poświadczonymi urzędowo podpisami regulującą kwestie majątkowe między małżonkami, dotyczące mieszkania, a także związane z ewentualnymi świadczeniami alimentacyjnymi należnymi w okresie po udzieleniu rozwodu.

W przypadku gdy małżonkowie posiadają małoletnie dziecko sąd nie udzieli rozwodu, jeśli uzna, że ze szczególnych względów byłoby to sprzeczne z interesami dziecka (np. z uwagi na jego niepełnosprawność fizyczną lub umysłową). Rozwód nie zostanie udzielony, dopóki sąd nie wyda prawomocnego orzeczenia w sprawie pieczy nad dzieckiem i prawa do osobistej styczności z małoletnim dzieckiem w okresie po udzieleniu rozwodu.

Jeżeli małżonek, który nie przyczynił się w sposób znaczny do rozkładu pożycia małżeńskiego poprzez naruszenie swoich obowiązków małżeńskich, nie zgadza się na rozwód, który stanowiłby dla niego dużą stratę, sąd oddali powództwo o rozwód, jeżeli uzna, że z uwagi na wystąpienie wyjątkowych okoliczności małżeństwo powinno zostać utrzymane. Jeżeli jednak małżonkowie nie zamieszkiwali wspólnie przez okres co najmniej trzech lat, sąd orzeknie rozwód, pod warunkiem że nastąpił rozkład pożycia małżeńskiego.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Podstawą orzeczenia rozwodu jest głęboki, zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego nie dający nadziei na to, że małżonkowie będą w stanie wznowić wspólne pożycie.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Małżonek, który przyjął nazwisko drugiego małżonka, może powiadomić urząd stanu cywilnego w ciągu sześciu miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia o rozwodzie o zamiarze powrócenia do swojego poprzedniego nazwiska lub o tym, że nie będzie już dodawać nazwiska małżonka do swojego pierwotnego nazwiska.

3.2 podziału majątku małżonków?

Majątek wspólny małżonków przestaje być ich współwłasnością z chwilą orzeczenia rozwodu.

W przypadku likwidacji bądź zniszczenia majątku wspólnego lub zmniejszenia jego wielkości kwestie związane z wcześniejszymi wspólnymi zobowiązaniami i prawami rozstrzyga się w drodze porozumienia. Umowa o podziale majątku wspólnego musi zostać sporządzona na piśmie, jeżeli została zawarta w trakcie małżeństwa lub jeżeli dotyczy składnika majątku, w przypadku którego przeniesienie tytułu własności również wymaga zachowania formy pisemnej. Gdyby małżonkowie nie byli w stanie zawrzeć umowy o podziale majątku wspólnego, sąd rozstrzygnie tę kwestię na wniosek jednego z małżonków. Sąd stosuje zasadę, zgodnie z którą małżonkowie mają prawo do równych udziałów w majątku wspólnym. Każde z małżonków jest uprawnione do dochodzenia spłaty swojego wkładu w majątek wspólny i jest zobowiązane do spłaty wszelkich środków przeznaczonych z majątku wspólnego na jego majątek odrębny. Przy

dokonywaniu podziału majątku wspólnego sąd zwraca szczególną uwagę na potrzeby dzieci pozostających na utrzymaniu, udział każdego z małżonków w życiu rodzinnym (w szczególności w zakresie opieki nad dziećmi i prowadzenia gospodarstwa domowego) oraz udział każdego z małżonków w nabywaniu i utrzymywaniu wartości składników majątku wspólnego.

Jeżeli w ciągu trzech lat od daty orzeczenia rozwodu nie zostanie zawarta umowa o podziale majątku wspólnego lub żadna ze stron nie zwróci się do sądu z wnioskiem o dokonanie podziału majątku wspólnego, ruchome składniki majątku uznaje się za własność osoby, która korzystała z nich jako właściciel – wyłącznie do zaspokajania potrzeb własnych, swojej rodziny lub gospodarstwa domowego. Inne ruchome i nieruchomości składniki majątku uznaje się za współwłasność w częściach ułamkowych, przy czym udziały współwłaścicieli są równe; to samo dotyczy innych praw majątkowych, wierzytelności i długów.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Przed udzieleniem rozwodu rodzicom małoletniego dziecka, które nie osiągnęło pełnej zdolności do czynności prawnych, sąd określa zakres praw i obowiązków małżonków względem dziecka w okresie po udzieleniu rozwodu. W szczególności sąd wyznaczy małżonka, który będzie sprawował pieczę nad dzieckiem, i określi sposób, w jaki każde z małżonków będzie uczestniczyć w zapewnieniu dziecku środków utrzymania.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Rozwiedziony małżonek jest zobowiązany do wypłaty świadczeń alimentacyjnych na rzecz drugiego z małżonków, który nie jest w stanie samodzielnie pokryć kosztów swojego utrzymania, jeżeli taka niezdolność wynika z faktu pozostawania w związku małżeńskim lub jest powiązana z faktem pozostawania w związku małżeńskim. Przy ustalaniu wysokości świadczeń alimentacyjnych bierze się pod uwagę: wiek małżonka, stan jego zdrowia w momencie rozwodu oraz jego wkład w opiekę nad dziećmi zrodzonymi z małżeństwa. Jeżeli małżonkom nie uda się osiągnąć porozumienia co do wysokości świadczeń alimentacyjnych, sąd wyda orzeczenie w tym zakresie na wniosek jednego z małżonków. Świadczenia alimentacyjne mogą zostać wypłacone jednorazowo lub w ratach.

Gdyby małżonkom lub rozwiedzionym małżonkom nie udało się osiągnąć porozumienia co do świadczeń alimentacyjnych, sąd może je zasądzić na podstawie wniosku małżonka, który nie ponosi głównej winy za rozkład pożycia małżeńskiego i który poniósł znaczną stratę w następstwie rozwodu, ale na okres nie dłuższy niż trzy lata od dnia udzielenia rozwodu.

Małżonek uprawniony do otrzymywania świadczeń alimentacyjnych traci do nich prawo, jeżeli zawrze nowy związek małżeński lub zarejestrowany związek partnerski.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

W systemie prawnym Republiki Czeskiej nie istnieje instytucja separacji sądowej.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Zobacz pytanie 4.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Zobacz pytanie 4.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Sąd unieważni małżeństwo – nawet z urzędu – jeżeli zostało ono zawarte z mężczyzną lub kobietą, którzy pozostawali już w związku małżeńskim, z osobą, która pozostawała już w zarejestrowanym związku partnerskim lub w innym związku o podobnym charakterze zawartym w państwie trzecim, o ile takie małżeństwo, związek partnerski lub inny związek o podobnym charakterze w dalszym ciągu istnieje; lub jeżeli zostało zawarte między wstępnym i zstępnym, między rodzeństwem lub między osobami, które łączy stosunek przysposobienia.

Sąd unieważni małżeństwo na wniosek jednego z małżonków, którego oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński zostało uzyskane pod przymusem wywołanym użyciem przemocy lub groźbą użycia przemocy lub zostało złożone wyłącznie pod wpływem błędu co do tożsamości przyszłego małżonka lub co do charakteru czynności prawnej, jaką jest zawarcie małżeństwa. Pozew należy wnieść w terminie roku od dnia, w którym małżonek uzyskał taką możliwość w świetle danych okoliczności, lub od dnia, w którym dowiedział się o tym, że został wprowadzony w błąd. Sąd unieważni małżeństwo na wniosek osoby mającej w tym uzasadniony interes, jeżeli małżeństwo zostało zawarte pomimo wystąpienia przeszkody prawnej uniemożliwiającej jego zawarcie (np. małoletność lub brak zdolności do czynności prawnych; nie dotyczy to jednak przypadku ograniczonej zdolności do czynności prawnych).

Małżeństwo jest nieważne, jeżeli w przypadku co najmniej jednej z osób zamierzających zawrzeć związek małżeński nie zostały spełnione bezwzględnie konieczne warunki dotyczące oświadczenia woli o wstąpieniu w związek małżeński lub ceremonii zawarcia związku małżeńskiego lub związane z tego rodzaju ceremonią.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Zobacz pytanie 7.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo unieważnione przez sąd traktuje się tak, jakby nigdy nie zostało zawarte (*ex tunc*). Jednak do chwili wydania przez sąd orzeczenia o unieważnieniu małżeństwa małżeństwo jest uznawane za ważne. Jeżeli chodzi o prawa i obowiązki małżonków dotyczące ich dzieci i majątku po unieważnieniu małżeństwa, zastosowanie mają te same przepisy co w przypadku rozwodu. Unieważnienie małżeństwa oznacza, że wszelkie oświadczenia domniemanych małżonków dotyczące ich nazwiska również tracą ważność. W rezultacie obydwie małżonkowie powracają do swoich pierwotnych nazwisk i nie mogą dokonać wyboru swojego nazwiska. Unieważnienie małżeństwa nie wywiera wpływu na nazwiska ewentualnych dzieci. Domniemanie ojcostwa męża matki istnieje nawet po unieważnieniu małżeństwa.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

W sprawach dotyczących stosunków rodzinnych, małżeńskich i osobistych można korzystać z usług różnych poradni. Można również korzystać z mediacji. Dalsze informacje w tym zakresie można uzyskać na stronie internetowej Czeskiego Stowarzyszenia Mediatorów i na stronie internetowej Stowarzyszenia Doradców ds. Małżeńskich i Rodzinnych Republiki Czeskiej – zob. łącza poniżej. Rozwiązanie małżeństwa przez rozwód może nastąpić wyłącznie na mocy prawomocnego orzeczenia sądu.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Pozew o wszczęcie postępowania rozwodowego i pozew o wszczęcie postępowania o unieważnienie małżeństwa należy wnieść do sądu rejonowego (*okresni soud*) właściwego dla okręgu sądowego, w którym małżonkowie mieli swoje ostatnie wspólne miejsce zamieszkania w Republice Czeskiej, o ile przynajmniej jedno z małżonków zamieszkuje w tym okręgu. W przypadku braku takiego sądu właściwy jest sąd powszechny właściwy dla miejsca zamieszkania małżonka, który nie wniósł pozwu o wszczęcie postępowania; w przypadku braku takiego sądu – sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda. Przez sąd powszechny właściwy dla osoby fizycznej rozumie się sąd rejonowy właściwy dla okręgu sądowego, w którym taka osoba ma swoje miejsce zamieszkania, a jeżeli osoba ta nie ma miejsca zamieszkania – sąd właściwy dla okręgu sądowego, w którym taka osoba ma swoje miejsce pobytu. Miejsce zamieszkania oznacza miejsce, w którym dana osoba przebywa z zamiarem stałego pobytu (dana osoba może posiadać więcej niż jedno takie miejsce i wówczas za właściwe sądy powszechne uznaje się wszystkie sądy właściwe dla tych miejsc zamieszkania). Dodatkowe informacje można znaleźć w sekcji poświęconej właściwości sądów.

Pozew należy sporządzić na piśmie z wyraźnym wskazaniem sądu, do którego jest on skierowany; osoby, która wnosi pozew; a także stron postępowania (imię, nazwisko, osobisty numer identyfikacyjny nadawany po urodzeniu (*rodné číslo*) lub data urodzenia, adres stałego miejsca zamieszkania lub adres pocztowy) oraz związku małżeński, którego dotyczy pozew (data zawarcia związku małżeńskiego, okoliczności jego zawarcia, przebieg związku małżeńskiego i przyczyny rozkładu pożycia małżeńskiego). Pozew musi zostać podpisany i opatrzony datą. Jeżeli chodzi o pozew, w którym oboje małżonkowie wyrażają zgodę na rozwód, pozew ten musi zostać opatrzony podpisami obojga małżonków. Okoliczności faktyczne przywoływane w pozwie muszą zostać poparte dowodami z dokumentów.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Zasadniczo strony nie są uprawnione do otrzymania zwrotu poniesionych kosztów postępowania rozwodowego, postępowania o unieważnienie małżeństwa lub postępowania o stwierdzenie ważności lub nieważności małżeństwa. Sąd może zasądzić zwrot takich kosztów lub ich części, jeżeli uzna to za uzasadnione w świetle okoliczności danej sprawy lub jeżeli będzie tego wymagała sytuacja finansowa stron. Na wniosek strony postępowania prezes sądu może ją zwolnić z całości lub części kosztów sądowych, pod warunkiem że jest to uzasadnione jej sytuacją oraz pod warunkiem że takie zwolnienie nie umożliwi jej dochodzenia praw, bądź sprzeciwiania się wykonywaniu praw, w sposób bezzasadny lub oczywiście skazany na porażkę. Jeżeli jest to konieczne do zapewnienia ochrony interesów strony postępowania, może się ona również zwrócić do sądu o wyznaczenie pełnomocnika procesowego (adwokata). Sąd może także wyznaczyć pełnomocnika procesowego przed wszczęciem postępowania, ale w takim przypadku strona musi spełniać warunki zwolnienia z opłat sądowych. Strona, która złożyła stosowny wniosek, jest zobowiązana do przedstawienia sądowi dowodów potwierdzających jej sytuację rodzinną i majątkową oraz uzyskiwane dochody.

Ponadto po spełnieniu wymogów ustanowionych w ustawie o adwokaturze strona może również wystąpić z wnioskiem do izby adwokackiej (Česka advokátní komora) o wyznaczenie pełnomocnika procesowego, który będzie świadczył usługi nieodpłatnie lub za obniżone honorarium.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Wyrok o rozwodzie lub unieważnieniu małżeństwa można zaskarżyć w terminie piętnastu dni od daty otrzymania jego odpisu. Apelację wnosi się na piśmie do sądu, który wydał zaskarżony wyrok. Jeżeli pierwotne orzeczenie zostało sprostowane, termin na wniesienie apelacji rozpoczyna bieg na nowo od dnia uprawomocnienia się postanowienia o sprostowaniu wyroku. Apelację uznaje się za wniesioną w terminie, nawet gdy zostanie ona doręczona po upływie piętnastu dni, jeżeli sąd wprowadził w błąd co do terminu wniesienia środka zaskarżenia stroną wnoszącą apelację. Od wyroku wydanego w postępowaniu wszczętym na podstawie wspólnego pozwu rozwodowego apelacja nie przysługuje.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Jeżeli do orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim UE (poza Danią) ma zastosowanie – ze względu na *ratione temporis* (zakres czasowy) – rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 (rozporządzenie Bruksela II bis), orzeczenie uznaje się bez konieczności przeprowadzenia specjalnej procedury. Urząd stanu cywilnego po prostu odnotuje fakt wydania takiego orzeczenia i dokona dodatkowego wpisu w stosownym rejestrze po otrzymaniu wymaganych dokumentów, tj. prawomocnego wyroku orzekającego rozwód, separację sądową lub unieważnienie małżeństwa wydanego w innym państwie członkowskim UE lub jego odpisu poświadczonego za zgodność z oryginałem wraz z tłumaczeniem poświadczonym na język czeski oraz świadectwem, o którym mowa w art. 39 rozporządzenia Bruksela II bis (lub w art. 33 rozporządzenia Bruksela II bis). Sądy, które wydały orzeczenie dotyczące rozwodu, separacji sądowej lub unieważnienia małżeństwa, wydadzą świadectwo na wniosek strony postępowania. Wymóg przedstawienia wspomnianego świadectwa może zostać zniesiony, jeżeli wszystkie okoliczności faktyczne, które w przeciwnym wypadku zostałyby uwzględnione w świadectwie, można znaleźć w samym orzeczeniu lub w innych przedłożonych dokumentach (np. jeżeli przedłożono orzeczenie z adnotacją o jego prawomocności).

Zainteresowana strona może zwrócić się do właściwego sądu rejonowego o wydanie postanowienia w sprawie uznania lub odmowy uznania orzeczenia – dotyczy to np. sytuacji, w której zachodzi potrzeba ustalenia, czy związek małżeński istnieje (art. 21 ust. 3 rozporządzenia Bruksela II bis). Jest to jednak jedynie prawo, a nie obowiązek zainteresowanej strony; tego rodzaju postanowienie sądu nie jest konieczne do dokonania zwyczajnego wpisu w rejestrze.

Jeżeli orzeczenie zostało wydane w innym państwie członkowskim UE przed dniem 1 maja 2004 r. i co najmniej jedna strona postępowania jest obywatelem

Republiki Czeskiej, orzeczenia w sprawach małżeńskich są uznawane na podstawie specjalnego postanowienia Sądu Najwyższego Republiki Czeskiej. Orzeczenia zagraniczne, opatrzone adnotacją o prawomocności, lub inne wymagane dokumenty (np. akt małżeństwa) składa się do Sądu Najwyższego Republiki Czeskiej wraz z tłumaczeniem poświadczonym na język czeski oraz odpowiednim dodatkowym poświadczeniem (superlegalizacja, *apostille*), chyba że umowa międzynarodowa stanowi inaczej. Dodatkowe szczegółowe informacje na temat wspomnianego postępowania można uzyskać na stronie internetowej Sądu Najwyższego Republiki Czeskiej – zob. łącze poniżej.

Niektóre **umowy dwustronne o pomocy prawnej** wiążące dla Republiki Czeskiej (są to umowy zawarte ze Słowacją, Węgrami i Polską) zawierają postanowienia dotyczące uznawania orzeczeń w sprawach innych niż sprawy majątkowe wydawanych przez organy drugiego państwa strony (obejmują one także orzeczenia o rozwodzie / separacji sądowej / unieważnieniu małżeństwa) – wspomniane orzeczenia są uznawane w Republice Czeskiej bez konieczności przeprowadzenia specjalnej procedury i są po prostu odnotowywane przez urząd stanu cywilnego. W takich przypadkach urząd stanu cywilnego dokonuje dodatkowego wpisu w rejestrze po otrzymaniu orzeczenia zagranicznego opatrzonego adnotacją o prawomocności złożonego wraz z tłumaczeniem poświadczonym na język czeski i odpowiednim dodatkowym poświadczeniem (superlegalizacją, *apostille*), chyba że umowa międzynarodowa stanowi inaczej. Procedurę, o której mowa powyżej, z oczywistych względów stosuje się wyłącznie w przypadkach, w których orzeczenie zostało wydane przed dniem 1 maja 2004 r. W pozostałych przypadkach stosuje się procedurę przewidzianą w rozporządzeniu Bruksela II bis – zob. powyżej.

Republika Czeska jest sygnatariuszem **Konwencji o uznawaniu rozwodów i separacji** (Haga, 1 czerwca 1970 r.). Jeżeli orzeczenie spełnia warunki przewidziane w tej konwencji, wówczas zgodnie z praktyką stosowaną w Republice Czeskiej wszczęcie postępowania szczególnego w przedmiocie uznania tego orzeczenia przed Sądem Najwyższym Republiki Czeskiej nie jest konieczne, pod warunkiem że orzeczenie uprawomocniło się po dniu 11 lipca 1976 r., tj. po dniu wejścia konwencji w życie w odniesieniu do Republiki Czeskiej. Orzeczenie zagraniczne opatrzone adnotacją o prawomocności składa się w urząd stanu cywilnego wraz z tłumaczeniem poświadczonym na język czeski i odpowiednim dodatkowym poświadczeniem (superlegalizacją, *apostille*), chyba że umowa międzynarodowa stanowi inaczej.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Postanowienie można zaskarżyć w oparciu o przesłanki określone w art. 22 rozporządzenia Bruksela II bis. W takiej sytuacji należy zwrócić się do właściwego miejscowo sądu rejonowego, który jest sądem powszechnym właściwym dla osoby fizycznej będącej stroną przeciwną w postępowaniu. Automatyczne uznanie orzeczenia przez urząd stanu cywilnego zgodnie z postanowieniami umowy dwustronnej lub Konwencji o uznawaniu rozwodów i separacji (Haga, 1 czerwca 1970 r.) można zaskarżyć w postępowaniu administracyjnym z możliwością późniejszego wszczęcia postępowania we właściwym sądzie okręgowym w ramach sądownictwa administracyjnego.

Od postanowienia Sądu Najwyższego Republiki Czeskiej o uznaniu orzeczenia nie przysługuje środek zaskarżenia.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

W Republice Czeskiej rozwiązanie małżeństwa przez rozwód reguluje ustawodawstwo państwa, którego obywatelstwo posiadali małżonkowie w chwili wszczęcia postępowania rozwodowego. Jeżeli małżonkowie są obywatelami różnych państw, wówczas rozwiązanie małżeństwa przez rozwód reguluje ustawodawstwo państwa, w którym obydwoje małżonkowie mają swoje miejsce zwykłego pobytu, albo – w przypadku braku takiego miejsca – czeski system prawny.

Jeżeli rozwód podlegałby zagranicznemu systemowi prawnemu, w którym nie przewiduje się możliwości rozwiązania małżeństwa przez rozwód albo przewiduje się taką możliwość wyłącznie w wyjątkowych okolicznościach, i jeżeli co najmniej jedno z małżonków jest obywatelem Republiki Czeskiej lub co najmniej jedno z małżonków ma swoje miejsce zwykłego pobytu w Republice Czeskiej, zastosowanie ma prawo czeskie.

Łącza do powiązanych stron internetowych

 [Czeskie Stowarzyszenie Mediatorów](#)

 [Stowarzyszenie Doradców ds. Małżeńskich i Rodziny Republiki Czeskiej](#)

 [Sąd Najwyższy Republiki Czeskiej – uznawanie orzeczeń wydanych w państwach trzecich](#)

Ostatnia aktualizacja: 17/09/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki

Rozwód - Estonia

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Rozwodu może udzielić urząd stanu cywilnego lub notariusz za porozumieniem małżonków na podstawie wspólnego pisemnego wniosku lub sąd w oparciu o powództwo wniesione przez jednego z małżonków przeciwko drugiemu małżonkowi. Ten drugi scenariusz dotyczy sytuacji, w której jedno z małżonków nie wyraża zgody na rozwód lub na warunki jego przeprowadzenia, lub sytuacji, w której urząd stanu cywilnego nie jest organem właściwym do udzielenia rozwodu.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Urząd stanu cywilnego lub notariusz może udzielić rozwodu za porozumieniem małżonków na podstawie wspólnego pisemnego wniosku, jeżeli obydwoje małżonkowie zamieszkują na terytorium Estonii.

Sąd może udzielić rozwodu w oparciu o powództwo wniesione przez jednego z małżonków przeciwko drugiemu małżonkowi.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Rozwód nie wywiera wpływu na osobiste relacje między małżonkami. Po orzeczeniu rozwodu sąd lub urząd stanu cywilnego może przywrócić małżonkowi jego wcześniejsze nazwisko na jego wniosek; w przeciwnym wypadku małżonek zachowuje nazwisko przyjęte po zawarciu małżeństwa.

3.2 podziału majątku małżonków?

Po orzeczeniu rozwodu majątek małżonków podlega podziałowi w zależności od istniejącego między nimi ustroju majątkowego. W przypadku wspólności majątkowej małżonkowie co do zasady dzielą majątek między siebie po równo, zgodnie z przepisami dotyczącymi zniesienia współwłasności. Składniki majątku wspólnego małżonków ustala się w momencie ustania wspólności majątkowej. Małżonkowie nie są zobowiązani do podziału majątku po rozwodzie. Do momentu przeprowadzenia podziału majątku wspólnego małżonkowie wspólnie wykonują prawa i obowiązki związane z tym majątkiem. Ponadto małżonkowie mają prawo do wspólnego posiadania wszelkich przedmiotów stanowiących część ich majątku wspólnego. W momencie ustania ustroju majątkowego, w ramach którego dochodzi do podziału pożytków uzyskanych z posiadanych aktywów, ustala się stan aktywów przysługujących obydwójmu małżonkom oraz roszczenia finansowe wynikające z obowiązku podziału nabytych aktywów.

Jeżeli małżonkowie wyrażą wolę podziału majątku po uzyskaniu rozwodu, majątek dzieli się zgodnie z wybranym ustrojem majątkowym lub zgodnie z umową majątkową małżeńską. Jeżeli małżonkowie podpisali umowę majątkową małżeńską, umowa ta wygaśnie w momencie rozwodu. Po wygaśnięciu umowy majątkowej małżeńskiej z powodu rozwodu prawa i obowiązki wynikające z umowy majątkowej małżeńskiej przestaną istnieć. Majątek zostanie podzielony zgodnie z umową majątkową małżeńską.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Rozwód jako taki nie wywiera wpływu na kwestie związane z władzą rodzicielską, a rodzice wspólnie sprawują pieczę nad dziećmi.

Zasadniczo rodzice powinni uzgodnić, z którym z nich dziecko ma zamieszkać, które z nich i w jakim zakresie będzie odpowiedzialne za jego wychowanie oraz w jaki sposób i przez jaki okres ma być płacone świadczenie alimentacyjne. Kwota miesięcznego świadczenia alimentacyjnego na rzecz jednego dziecka nie może być niższa niż połowa miesięcznego minimalnego wynagrodzenia ustalonego przez rząd estoński.

Jeżeli rodzice nie chcą lub nie są w stanie skorzystać z prawa do wspólnej pieczy, każde z nich może zwrócić się do sądu o przyznanie mu części lub całości praw do sprawowania pieczy nad dzieckiem.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Rozwiedziony małżonek jest uprawniony do otrzymywania alimentów:

1) do ukończenia przez dziecko trzeciego roku życia, jeżeli po orzeczeniu rozwodu rozwiedziony małżonek nie jest w stanie zapewnić sobie utrzymania z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad wspólnym dzieckiem małżonków;

2) jeżeli po rozwodzie małżonek rozwiedziony nie jest w stanie zapewnić sobie utrzymania z uwagi na wiek lub stan zdrowia oraz jeżeli w momencie rozwodu istniała konieczność korzystania ze wsparcia w związku z wiekiem lub ze stanem zdrowia. Alimentów wynikających z wieku lub stanu zdrowia można się również domagać od rozwiedzonego współmałżonka, w przypadku gdy konieczność korzystania ze wsparcia z uwagi na wiek lub stan zdrowia istniała już w czasie, gdy małżonek utracił już prawo do alimentów od drugiego małżonka ze względów przewidzianych w prawie. Obowiązek alimentacyjny istnieje, dopóki od osoby uprawnionej do alimentów nie będzie można oczekiwać, że będzie ona w stanie zapewnić sobie dochód.

Ojciec dziecka jest zobowiązany do uiszczania alimentów na rzecz matki dziecka przez okres ośmiu tygodni poprzedzających narodziny dziecka oraz przez okres dwunastu tygodni po narodzinach dziecka.

Sąd może zwolnić rozwiedzonego małżonka ze spoczywającego na nim obowiązku alimentacyjnego z przyczyn przewidzianych prawem.

Rozwiedziony małżonek uprawniony do otrzymywania alimentów może żądać spełnienia obowiązku prawnego w zakresie wypłacania alimentów wyłącznie po wniesieniu stosownego powództwa.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Uznaje się, że małżonkowie pozostają w separacji, jeżeli nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego ani pożycia małżeńskiego, a przynajmniej jedno z nich wyraźnie nie wyraża chęci przywrócenia lub rozpoczęcia takiego pożycia.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Warunkiem orzeczenia separacji jest stwierdzenie, że małżonkowie nie mieszkają razem.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Jeżeli małżonkowie pozostają w separacji, każde z nich może:

1) wystąpić z roszczeniem o przekazanie przez drugiego małżonka wszelkich przedmiotów, które były wykorzystywane w interesie rodziny, jeżeli dany małżonek potrzebuje ich w swoim gospodarstwie domowym i ma uzasadniony interes w ich dalszym wykorzystaniu. Wszelkie standardowe elementy wyposażenia gospodarstwa domowego stanowiące wspólną własność małżonków są dzielone między nimi zgodnie z zasadą słuszności. Zasadniczo obydwójce małżonkowie mogą wnieść roszczenie o uzyskanie rzeczy osobistych, które są ich wyłączną własnością. Wszelkie składniki majątku stanowiące wspólną własność (tj. w szczególności składniki majątku stanowiące wspólną własność małżonków) podlegają sprawiedliwemu podziałowi z uwzględnieniem interesów każdego z małżonków oraz ich dzieci;

2) zobowiązać drugiego małżonka do przekazania lokalu będącego wspólnym miejscem zamieszkania rodziny lub jego części na jego użytek własny, jeżeli jest to konieczne w celu uniknięcia poważnych konfliktów o charakterze osobistym. Mimo że w takim przypadku należy opierać się przede wszystkim na prawie pierwszeństwa przysługującym właścicielowi danego lokalu, lokal może również zostać przekazany do użytku małżonkowi niebędącemu jego właścicielem, jeżeli sąd uzna to za konieczne, biorąc pod uwagę środki, jakimi dysponują małżonkowie, a także uwzględniając interes dzieci.

W przypadku separacji każde z małżonków ma obowiązek wypłacać alimenty w formie regularnie wypłacanych kwot pieniężnych na pokrycie kosztów poniesionych przez drugiego z małżonków działającego w interesie rodziny.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Unieważnienie małżeństwa oznacza, że małżeństwo uznaje się za nieważne od momentu jego zawarcia. Małżeństwo może zostać unieważnione wyłącznie na mocy wyroku sądowego.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo można unieważnić wyłącznie w oparciu o przesłanki pozwalające stwierdzić nieważność małżeństwa wskazane w ustawie Prawo rodzinne (perekonnaseadus), tj. sąd może unieważnić małżeństwo na podstawie wniesionego powództwa, jeżeli:

- 1) w momencie zawierania małżeństwa jedno z małżonków nie spełniało wymogu dotyczącego minimalnego wieku wymaganego do zawarcia małżeństwa lub nie posiadało zdolności do czynności prawnych;
- 2) w momencie zawierania małżeństwa doszło do naruszenia zakazu zawarcia małżeństwa, o którym mowa w ustawie;
- 3) w momencie zawierania małżeństwa doszło do naruszenia wymogów formalnych określonych w ustawie;
- 4) co najmniej jedno z małżonków cierpiało na tymczasowe zaburzenie psychiczne lub z innego powodu znajdowało się w stanie wyłączającym świadome wyrażenie woli w momencie zawierania małżeństwa;
- 5) do zawarcia małżeństwa doszło w wyniku oszustwa lub pod przymusem, wskutek zatajenia informacji o stanie zdrowia lub innych informacji o charakterze osobistym przez jednego z małżonków, które to informacje miały istotne znaczenie dla ważności małżeństwa;
- 6) jedno z małżonków lub obydwójce małżonkowie nie zamierzali wywiązać się ze zobowiązań wynikających z zawarcia małżeństwa, ponieważ małżeństwo zawarto z innych względów, w szczególności w celu uzyskania zezwolenia na pobyt w Estonii (małżeństwo dla pozorów);
- 7) małżonkowie są osobami tej samej płci w wyniku zmiany płci, do której doszło w czasie trwania małżeństwa.

Ponadto małżeństwo uznaje się za nieważne, jeżeli:

- 1) zostało zawarte między osobami tej samej płci;
- 2) fakt zawarcia małżeństwa został potwierdzony przez osobę nieposiadającą uprawnień urzędnika stanu cywilnego; lub
- 3) przynajmniej jedno z małżonków nie wyraziło woli zawarcia małżeństwa.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Po unieważnieniu małżeństwa małżeństwo uznaje się za nieważne od momentu jego zawarcia. Osoby, których małżeństwo zostało unieważnione, nie posiadają w stosunku do siebie żadnych praw ani obowiązków wynikających z małżeństwa (uwzględniając prawa i obowiązki przewidziane w umowie majątkowej małżeńskiej, którą również uznaje się za nieważną).

Jeżeli do unieważnienia małżeństwa doszło ze względu na to, że jedno z przyszłych małżonków zataiło przed drugim fakt pozostawania w związku małżeńskim lub nakłoniło drugiego z małżonków do zawarcia małżeństwa w drodze fałszerstwa lub przymusu, sąd może nałóżyc na takiego małżonka obowiązek świadczenia alimentów na rzecz osoby, z którą pozostawał on w nieważnym związku małżeńskim, zgodnie z przepisami dotyczącymi świadczeń alimentacyjnych na rzecz małżonka. Na wniosek strony, która została niezgodnie z prawem nakłonią do małżeństwa, sąd może zastosować przepisy w zakresie małżeńskiego ustroju majątkowego w odniesieniu do ustroju majątkowego stron (tj. wspólnego majątku małżonków).

Dzieci zrodzone z unieważnionego małżeństwa mają takie same prawa jak dzieci zrodzone z małżeństwa.

10 Czy istnieją jakies alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Urząd stanu cywilnego lub notariusz może udzielić rozwodu za porozumieniem małżonków. Skutki prawne rozwodu (np. kwestie związane z podziałem majątku małżonków) mogą zostać określone w umowie zawartej między małżonkami.

Nie przewidziano żadnych alternatywnych metod rozwiązywania sporów związanych z warunkami, na jakich udzielono rozwodu.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Wniosek lub pozew o rozwód można wnieść do:

- 1) urzędu stanu cywilnego właściwego dla miejsca zamieszkania jednego z małżonków (jeżeli obydwójce małżonkowie zamieszkują w Estonii);
- 2) notariusza;
- 3) sądu pierwszej instancji właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego (sądu rejonowego).

Pozew o unieważnienie małżeństwa należy wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego.

Urząd stanu cywilnego udziela rozwodu na podstawie wspólnego pisemnego wniosku złożonego przez małżonków. Małżonkowie powinni potwierdzić we wniosku, że nie pozostają w sporze dotyczącym dzieci, podziału majątku wspólnego ani roszczeń alimentacyjnych. Do wniosku należy załączyć dokument potwierdzający fakt zawarcia małżeństwa. Jeżeli jedno z małżonków nie będzie mogło z uzasadnionych powodów stawić się w urzędzie stanu cywilnego osobiście celem złożenia wspólnego wniosku, może wnieść odrębny wniosek poświadczony przez notariusza. Dokumenty w języku obcym powinny zostać przedłożone do urzędu stanu cywilnego wraz z tłumaczeniem poświadczonym przez notariusza, urzędnika konsularnego lub tłumacza przysięgłego. Każdy dokument potwierdzający fakt zawarcia małżeństwa, który został wydany w państwie trzecim, musi zostać zalegalizowany lub zostać opatrzony *apostille*, chyba że postanowienia umowy międzynarodowej stanowią inaczej.

Notariusz udziela rozwodu na podstawie wspólnego pisemnego wniosku złożonego przez małżonków. Do wniosku o rozwód należy załączyć dokument potwierdzający fakt zawarcia małżeństwa. Jeżeli jedno z małżonków nie będzie mogło z uzasadnionych powodów stawić się u notariusza osobiście celem złożenia wspólnego wniosku, może złożyć odrębny wniosek poświadczony przez notariusza. Dokumenty w języku obcym powinny zostać przedłożone do urzędu stanu cywilnego wraz z tłumaczeniem poświadczonym przez notariusza, urzędnika konsularnego lub tłumacza przysięgłego. Każdy dokument potwierdzający fakt zawarcia małżeństwa, który został wydany w państwie trzecim, musi zostać zalegalizowany lub zostać opatrzony *apostille*, chyba że postanowienia umowy międzynarodowej stanowią inaczej.

Aby sprawa małżeńska mogła zostać rozpoznana przez sąd w Estonii, powództwo należy wnieść do sądu właściwego dla wspólnego miejsca zamieszkania małżonków, a w przypadku braku takiego wspólnego miejsca zamieszkania – do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego. Jeżeli miejsce zamieszkania pozwanego nie znajduje się w Estonii, powództwo należy wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania małoletniego dziecka stron lub, w przypadku braku takiego małoletniego dziecka, do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania powoda. Przy wszczęciu postępowania o rozwód, separację lub unieważnienie małżeństwa należy upewnić się, że pozew spełnia wszystkie wymagania formalne przewidziane w kodeksie postępowania cywilnego (tsiviilkohtumenetluse seadustik) w odniesieniu do powództwa cywilnego. Pozew oraz wszelkie dowody z dokumentów należy przekazać sądowi na piśmie lub drogą elektroniczną w języku estońskim i w formacie A4.

Pozew powinien zawierać oznaczenie sądu, dane osobowe powoda i pozwanego (małżonków) oraz ich dzieci, a także wyraźnie wskazane żądania powoda. Ponadto należy także wskazać informacje na temat okoliczności faktycznych stanowiących podstawę powództwa; powód powinien również wymienić i przedstawić wszelkie dowody znajdujące się w jego posiadaniu.

Ponadto w przypadku podziału majątku wspólnego należy wskazać w pozwie składniki oraz lokalizację takiego majątku, oszacować wartość całego majątku powoda oraz przedstawić propozycję podziału wspólnego majątku. Jeżeli małżonkowie podpisali umowę majątkową małżeńską, należy ją załączyć do pozwu. Pozew musi zostać podpisany przez powoda lub jego pełnomocnika. Jeżeli pozew został podpisany przez pełnomocnika, należy załączyć do niego również pełnomocnictwo lub inny dokument, który potwierdza jego umocowanie.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Jeżeli osoba występująca z wnioskiem o udzielenie pomocy prawnej nie jest w stanie pokryć kosztów procesowych z uwagi na trudną sytuację finansową lub może pokryć wyłącznie część z nich lub spłacić je w ratach oraz jeżeli można z dostateczną pewnością stwierdzić, że dane postępowanie zostanie rozstrzygnięte na korzyść tej osoby, sąd może zwolnić taką osobę z obowiązku pokrycia całości lub części kosztów procesowych, przenosząc obowiązek pokrycia tych kosztów na państwo.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Od wyroku dotyczącego rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa można się odwołać zgodnie z ogólnymi przepisami regulującymi postępowanie odwoławcze, jeżeli strona wnosząca odwołanie stwierdzi, że wyrok sądu pierwszej instancji został wydany w oparciu o naruszenie prawa (np. sąd pierwszej instancji nieprawidłowo zastosował przepis prawa materialnego lub procesowego).

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 wyrok w sprawie rozwodowej wydany w jednym państwie członkowskim jest automatycznie uznawany w pozostałych państwach członkowskich Unii Europejskiej (z wyjątkiem Danii) bez konieczności przeprowadzania jakiegokolwiek specjalnej procedury.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Uznanie orzeczenia o rozwodzie, separacji lub unieważnieniu małżeństwa można zaskarżyć do sądu apelacyjnego w odpowiednim państwie członkowskim wskazanym w wykazie opublikowanym w rozporządzeniu Rady (WE) nr 2201/2003.

W Estonii funkcję sądu apelacyjnego pełni sąd okręgowy.

Procedura i termin wniesienia odwołania od orzeczenia sądu zostaną wskazane w tym orzeczeniu.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

W postępowaniu rozwodowym stosuje się ustawodawstwo państwa, w którym znajduje się wspólne miejsce zamieszkania małżonków. Jeżeli małżonkowie zamieszkują w różnych państwach, ale posiadają to samo obywatelstwo, ogólne skutki prawne wynikające z faktu zawarcia małżeństwa są określone w ustawodawstwie państwa, którego obywatelstwo posiadają ci małżonkowie. Jeżeli małżonkowie zamieszkują w różnych państwach i posiadają obywatelstwo różnych państw, ogólne skutki prawne wynikające z faktu zawarcia małżeństwa ustala się na podstawie ustawodawstwa państwa ich ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania, o ile jedno z małżonków wciąż zamieszkuje w tym państwie. Jeżeli nie można ustalić przepisów określających ogólne skutki prawne wynikające z faktu zawarcia małżeństwa zgodnie ze wspomnianymi zasadami, stosuje się prawo państwa, z którym małżonkowie są najściślej związani w inny sposób.

Jeżeli zgodnie ze wskazanym wyżej prawem rozwód jest niedopuszczalny lub jest dopuszczalny jedynie w ściśle określonych warunkach, zastosowanie ma prawo estońskie, jeżeli jedno z małżonków zamieszkuje w Estonii lub posiada obywatelstwo estońskie lub jeżeli zamieszkiwało w Estonii lub posiadało obywatelstwo estońskie w momencie zawarcia małżeństwa.

Ostatnia aktualizacja: 23/10/2017

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Irlandia

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

W chwili wszczęcia postępowania miejsce zamieszkania jednego z małżonków znajdowało się terytorium Irlandii.

LUB

Miejsce zwykłego pobytu jednego z małżonków znajdowało się na terytorium Irlandii przez okres jednego roku przed datą wszczęcia postępowania.

(Artykuł 39 ust. 1 lit. a) i b) ustawy o rozwodzie z 1996 r. [Family Law \(Divorce\) Act, 1996](#))

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Sąd (sąd okręgowy (*Circuit Court*) łącznie z Wysokim Trybunałem (High Court) - art. 38 ust. 1) powinien uznać, że zostały spełnione poniższe przesłanki: w dniu wszczęcia postępowania małżonkowie zamieszkiwali oddzielnie przez przynajmniej cztery lata z pięciu poprzedzających lat lub przez okresy wynoszące łącznie cztery lata w okresie pięciu poprzedzających lat;

ORAZ

nie można racjonalnie przypuszczać, że małżonkowie się pogodzą;

ORAZ

podjęto lub zostaną podjęte wszelkie środki wobec małżonków i innych pozostających na ich utrzymaniu osób, jakie w danych okolicznościach sąd uzna za właściwe.

(Artykuł 5 ust. 1 ustawy)

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Związek małżeński, na temat którego orzeka sąd, zostaje rozwiązany, a byli małżonkowie mogą zawrzeć nowy związek małżeński (art. 10 ust. 1).

3.2 podziału majątku małżonków?

Wydając wyrok w sprawie rozwodowej, sąd może orzec o wyrównaniu dorobku małżonków (*property adjustment order*) – art. 14 ust. 1 – majątek może być zbyty, podzielony równo lub przekazany jednej ze stron.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Orzekając o rozwodzie, sędzia – w granicach swojego uznania – może zawrzeć w wyroku wskazówki dotyczące dobra każdego członka rodziny, który pozostaje na utrzymaniu i jest dzieckiem, pieczy nad nim i prawa do osobistej styczności z nim (art. 5 ust. 2 ustawy). Dobro dziecka stanowi interes nadrzędny.

(Aby uzyskać więcej informacji, należy zapoznać się arkuszem informacyjnym na temat odpowiedzialności (władzy) rodzicielskiej w Irlandii).

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Orzekając o rozwodzie, sąd może zasądzić świadczenie alimentacyjne na rzecz dowolnej ze stron, przy czym świadczenie to wygaśnie z chwilą ponownego zawarcia związku małżeńskiego przez uprawnioną stronę – (art. 13 ustawy).

Sąd może również zasądzić podział ekspektatyw emerytalnych (*pension adjustment order*) na rzecz dowolnej ze stron – art. 17 ustawy.

(Aby uzyskać więcej informacji, należy zapoznać się z arkuszem informacyjnym na temat świadczeń alimentacyjnych w Irlandii).

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Separacja prawna (sądowa) umożliwi małżonkom, którzy zaprzestali wspólnego pożycia, ułożenie sobie na nowo samodzielnego życia na stałe.

Wydanie wyroku o separacji sądowej umożliwi sędziemu rozstrzygnięcie dodatkowo kwestii dotyczących dzieci, świadczeń alimentacyjnych, płatności, praw emerytalnych, domu rodzinnego oraz innej własności. Nie istnieje możliwość rozwiązania związku małżeńskiego wyrokiem o separacji sądowej. Zatem małżonkowie, którzy zaprzestali wspólnego pożycia, i w sprawie których orzeczono o separacji, muszą wnieść o rozwód przed zawarciem następnego związku małżeńskiego.

(Artykuł 8 ustawy o separacji sądowej i reformie prawa rodzinnego z 1989 r. [Judicial Separation and Family Law Reform Act, 1989.](#))

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Spełniona musi zostać co najmniej jedna z poniższych przesłanek:

1. małżonek dopuścił się zdrady;
2. małżonek zachowuje się w sposób nieracjonalny lub okrutny;
3. małżonek porzucił rodzinę na rok;
4. małżonkowie nie zamieszkują razem przez okres jednego roku i obie strony zgadzają się na separację;
5. małżonkowie nie zamieszkują razem od trzech lat;
6. doszło do rozkładu pożycia małżeńskiego w takim stopniu, że sąd może stwierdzić, że normalna więź małżeńska nie istnieje przynajmniej od roku.

(Artykuł 2 [ustawy o separacji sądowej i reformie prawa rodzinnego z 1989 r.](#))

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Separacja sądowa oznacza wygaśnięcie obowiązku wspólnego zamieszkiwania, przy czym nie dochodzi do rozwiązania związku małżeńskiego. Żona może nadal nosić nazwisko swojego męża.

W odniesieniu do kwestii finansowych utrzymany zostaje obowiązek łżenia na drugiego małżonka, a sąd może zasądzić świadczenie alimentacyjne na rzecz jednej ze stron, chociaż nie istnieje możliwość uwzględnienia winy stron. Jednak tak jak w przypadku rozwodu orzeczenie separacji oznacza zniesienie więzi małżeńskiej.

Utrzymane zostaje prawo do dziedziczenia, z wyjątkiem sytuacji, w której separację orzeczono ze względu na wyłączną winę jednego z małżonków.

Strony mogą wnieść do sądu o zniesienie separacji sądowej. Sąd zniesie separację sądową, jeżeli może stwierdzić, że doszło do pojednania i że strony zamierzają podjąć ponownie pożycie małżeńskie.

Przekształcenie separacji sądowej w rozwód

Na wniosek jednego z małżonków wyrok o separacji sądowej może zostać przekształcony *ipso iure* w wyrok o rozwodzie, pod warunkiem że separacja sądowa trwała trzy lata. W tym przypadku sędzia orzeka o rozwodzie oraz o jego następstwach.

Jeżeli separację sądową orzeczono na zgodny wniosek stron, zostanie ona przekształcona w rozwód jedynie wówczas, gdy strony wniosą wspólnie o orzeczenie rozwodu.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Przyjmuje się fikcję prawną, że małżonkowie nigdy nie zawarli związku małżeńskiego.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Musi zostać spełniona przynajmniej jedna z poniższych przesłanek:

w chwili wszczęcia postępowania miejsce zamieszkania jednego z małżonków znajdowało się terytorium Irlandii;

w chwili wszczęcia postępowania miejsce zwykłego pobytu jednego z małżonków znajdowało się od jednego roku na terytorium Irlandii;

jeden z małżonków zmarł przed tą datą,

przy czym

w chwili zgonu miejsce zamieszkania tego małżonka znajdowało się na terytorium Irlandii; lub

w chwili zgonu miejsce zwykłego pobytu tego małżonka znajdowało się na terytorium Irlandii od jednego roku.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Uznaje się, że małżeństwo nigdy nie istniało. Każda ze stron może zawrzeć nowy związek małżeński. Stronom nie przysługuje wzajemne prawo do dziedziczenia ani nie ciąży na nich obowiązek łżenia na rzecz drugiej strony lub udzielania jej pomocy. Dzieci zrodzone z tego małżeństwa są uznawane za dzieci niepochozące ze związku małżeńskiego.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Istnieje możliwość uregulowania w drodze mediacji – bez wszczynania postępowania sądowego – spraw dotyczących kwestii finansowych, majątku i dzieci, przy czym jedynie sąd może orzec separację sądową lub rozwód.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Sąd okręgowy (*Circuit Court*) lub Wysoki Trybunał (*High Court*) są właściwe do orzekania w postępowaniu o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa.

Postępowanie o rozwód/separację sądową wszczyna się w sądzie okręgowym poprzez wniesienie pisma procesowego zwanego *civil bill* i złożenie go w sekretariacie właściwego miejscowo sądu. Przebieg postępowania jest uregulowany w regulaminie sądów okręgowych z 2001 r. (*Order 59 Rule 4 of the Circuit Court Rules 2001*).

W przypadku Wysokiego Trybunału postępowanie w sprawie rozwodu/separacji sądowej wszczyna się w drodze szczególnego wezwania do stawienia (*special summons*), które wystawia Biuro Centralne (*Central Office*). Postępowanie jest uregulowane w regulaminie sądów najwyższych (*Order 70A of the Rules of the Superior Courts*; S.1 No. 343 of 1997). Postępowanie o unieważnienie małżeństwa w Wysokim Trybunale wszczyna się, kierując pismo procesowe zwane *petition* do Biura Centralnego. Postępowanie jest uregulowane w regulaminie sądów najwyższych (*Order 70 of the Rules of the Superior Courts*).

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak – za pośrednictwem [Rady Pomocy Prawnej](#) (*Legal Aid Board*), po uwzględnieniu sytuacji finansowej.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Wyrok Wysokiego Trybunału w sprawie apelacji od wyroku sądu okręgowego w postępowaniu o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa jest ostateczny i nie podlega dalszemu zaskarżeniu – art. 39 [ustawy o sądach z 1936 r.](#) (*Courts of Justice Act, 1936*).

Od każdego wyroku wydanego w pierwszej instancji przez Wysoki Trybunał w postępowaniu o rozwód/separację sądową /unieważnienie małżeństwa przysługuje środek zaskarżenia do Sądu Najwyższego.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Aby uzyskać to szczególne zaświadczenie, należy zwrócić się do właściwego sądu (sądu okręgowego lub Wysokiego Trybunału) w Irlandii, zgodnie z art. 29 ust. 1 lit. d) i e) [ustawy o prawie rodzinnym z 1995 r.](#) (*Family Law Act 1995*). Postępowanie w sądzie okręgowym zostaje wszczęte w drodze wniesienia pisma procesowego właściwego dla postępowania cywilnego zwanego *civil bill*, natomiast postępowanie w Wysokim Trybunale wszczyna się w drodze wydania wezwania do stawienia (*special summons*).

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Ze względu na zapisaną w konstytucji możliwość orzeczenia rozwodu, irlandzkie sądy (Wysoki Trybunał lub sąd okręgowy) podejmą decyzję, czy rozwód orzeczony w państwie trzecim można uznać w Irlandii.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Przesłanki rozwodu w Irlandii są określone w art. 38 ustawy o rozwodzie z 1996 r. (*Section 38 of the Family Law (Divorce) Act, 1996*).

Małżonek, który nie zamieszkuje w Irlandii, bądź który nie ma obywatelstwa irlandzkiego, może wnieść o rozwód w Irlandii, jeżeli spełnia jedną z przesłanek określonych w art. 39 ust. 1 lit. a) i b) ustawy o rozwodzie z 1996 r. (*Sec. 39 (1) (a) & (b) of the Family Law (Divorce) Act, 1996*). Podstawą irlandzkiej jurysdykcji w sprawach rozwodowych jest miejsce zamieszkania, a nie narodowość.

Powiązane strony

[Służba Sądowa Irlandii](#)

[Oasis: informacje dotyczące służb publicznych](#)

Ostatnia aktualizacja: 18/11/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Grecja

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Związek małżeński zostaje rozwiązany po uprawomocnieniu się wyroku wydanego przez sąd (art. 1438 i nast. kodeksu cywilnego (*Αστικός Κώδικας*)).

Istnieją dwa rodzaje postępowań rozwodowych:

w przypadku rozwodu na zgodny wniosek małżonków (*συμυαιντικό διαζύγιο*) małżonkowie wyrażają zgodę na rozwiązanie małżeństwa na piśmie w umowie podpisanej przez siebie i przez ich adwokatów lub wyłącznie przez adwokatów, pod warunkiem że otrzymali oni pełnomocnictwo szczególne do reprezentowania małżonków. Małżeństwo musiało trwać co najmniej sześć miesięcy. Jeżeli małżonkowie nie mają małoletnich dzieci, małżeństwo rozwiązuje się w postępowaniu pozasądowym, tj. wystarczające jest zawarcie powyższej umowy. Jeżeli jednak małżonkowie mają małoletnie dzieci, poza wspomnianą umową muszą oni zawrzeć również inną umowę pisemną regulującą kwestie związane z pieczą nad dziećmi i prawem do osobistej styczności z nimi.

Wszystkie tego rodzaju umowy przedkłada się właściwemu sądowi pierwszej instancji orzekającemu w składzie jednoosobowym (*Μονομελές Πρωτοδικείο*), który je zatwierdza i orzeka o rozwiązaniu małżeństwa w postępowaniu nieprocesowym;

w przypadku rozwodu w postępowaniu procesowym (*διαζύγιο κατ' αντιδικία*) jedno z małżonków, opierając się na potwierdzonych przesłankach świadczących o rozkładzie pożycia małżeńskiego, wytacza powództwo o rozwiązanie małżeństwa przed właściwym miejscowo sądem pierwszej instancji orzekającym w składzie jednoosobowym lub obydwójce małżonkowie wytaczają takie powództwa niezależnie od siebie.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Przesłanki orzeczenia rozwodu w postępowaniu procesowym (art. 1439 kodeksu cywilnego) są następujące:

rozkład pożycia małżeńskiego z winy pozwanego lub obojga małżonków, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy, by przypuszczać, że dalsze pozostawanie w związku małżeńskim byłoby dla powoda nie do zniesienia. W przypadku bigamii, zdrady małżeńskiej, porzucenia powoda przez pozwanego, dopuszczenia się przez pozwanego zamachu na życie powoda lub aktu przemocy domowej ze strony pozwanego względem powoda domniemywa się, że doszło do rozkładu pożycia małżeńskiego, przy czym pozwany może dążyć do obalenia tego domniemania.

Jeżeli małżonkowie pozostawali w separacji przez ciągły okres co najmniej dwóch lat, istnieje niewzruszalne domniemanie rozkładu pożycia małżeńskiego, a powód może wystąpić o rozwód, nawet gdy do rozkładu pożycia małżeńskiego doszło z jego winy;

jeżeli jeden z małżonków został uznany za zaginionego orzeczeniem sądowym, drugi małżonek może wystąpić o rozwód.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Po rozwiązaniu małżeństwa przez rozwód małżonkowie nie mają już obowiązku prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego ani wspólnego podejmowania decyzji. Małżonek, który przyjął nazwisko współmałżonka, może zasadniczo powrócić do swojego poprzedniego nazwiska, chyba że będzie

chciał pozostać przy nazwisku byłego małżonka z uwagi na fakt, że zdobył uznanie zawodowe lub artystyczne pod tym nazwiskiem. Z chwilą rozwodu wygasa obowiązek wypełniania wzajemnych obowiązków małżeńskich. Bigamia przestaje być przeszkodą małżeńską. W trakcie małżeństwa zawieszeniu ulega bieg terminów przedawnienia co do roszczeń pomiędzy małżonkami, natomiast po rozwodzie terminy przedawnienia zaczynają biec dalej. Rozwód nie rozwiązuje stosunku powinowactwa między krewnymi jednego z małżonków a krewnymi drugiego małżonka.

3.2 podziału majątku małżonków?

Po orzeczeniu rozwodu każde z małżonków jest uprawnione do odzyskania ruchomości, które stanowią jego własność lub co do której domniemywa się, że stanowią jego własność, nawet jeżeli z danej ruchomości korzystali obydwaj małżonkowie lub wyłącznie drugi z małżonków, o ile drugi z małżonków nie obali takiego domniemania; zasada ta obowiązuje również w przypadku, gdy daną ruchomość można uznać za niezbędną drugiemu z małżonków. Jeżeli małżonek znajdujący się w posiadaniu danego składnika majątku odmówi wydania tego składnika majątku jego właścicielowi, właściciel może wytoczyć powództwo o charakterze rzeczowym, wystąpić z roszczeniem posesoryjnym lub wytoczyć powództwo na podstawie prawa zobowiązań. Po rozwiązaniu małżeństwa małżonek będący właścicielem domu rodzinnego może wytoczyć powództwo o charakterze rzeczowym lub na podstawie prawa zobowiązań przeciwko małżonkowi korzystającemu z domu rodzinnego. Małżeńska wspólność majątkowa ustaje z chwilą orzeczenia rozwodu i każde z małżonków otrzymuje udział w majątku wspólnym zgodnie z przepisami dotyczącymi małżeńskiej wspólności majątkowej i podziału majątku wspólnego. Jeżeli jedno z małżonków nabyło określony składnik majątku w trakcie małżeństwa, drugiemu z małżonków przysługuje prawo do udziału w tym składniku majątku.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

W przypadku rozwiązania małżeństwa przez rozwód sąd wydaje orzeczenie w sprawie władzy rodzicielskiej, na mocy którego:

- a) może przyznać władzę rodzicielską lub prawo pieczy nad dzieckiem jednemu z rodziców;
- b) może zobowiązać obojga rodziców do wspólnego sprawowania władzy rodzicielskiej lub pieczy nad dzieckiem;
- c) może podzielić sprawowanie władzy rodzicielskiej pomiędzy rodziców; lub
- d) może powierzyć władzę rodzicielską osobie trzeciej.

Rozwiedzeni rodzice są w dalszym ciągu zobowiązani do lożenia na utrzymanie małoletnich dzieci, jeżeli nie uzyskują one dochodów z wykonywanej pracy ani z własnych składników majątku lub jeżeli uzyskiwane przez nie dochody są niewystarczające, aby samodzielnie się utrzymać. Kwestie związane z podziałem obowiązków w tym zakresie małżonkowie rozstrzygają samodzielnie lub – w przypadku wystąpienia sporu – dokonuje tego sąd.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

W przypadku rozwiązania małżeństwa przez rozwód były małżonek, który nie jest w stanie samodzielnie utrzymać się z uzyskiwanych przez siebie dochodów lub z posiadanych składników majątku, ma prawo dochodzić świadczeń alimentacyjnych od drugiego małżonka:

jeżeli w chwili orzeczenia rozvodu wiek lub stan zdrowia małżonka dochodzącego świadczeń alimentacyjnych uniemożliwia mu podjęcie lub kontynuowanie pracy zarobkowej, pozwalającej mu samodzielnie się utrzymać;

jeżeli małżonek zgłaszający roszczenie alimentacyjne sprawuje pieczę nad małoletnim dzieckiem i tym samym nie może prowadzić działalności zarobkowej;

jeżeli małżonek zgłaszający roszczenie alimentacyjne nie jest w stanie znaleźć stałego zatrudnienia lub powinien odbyć szkolenie zawodowe; w obydwu przypadkach uprawnienie do pobierania alimentów z tego tytułu przysługuje mu przez maksymalnie trzy lata od dnia orzeczenia rozwodu; lub

w każdym innym przypadku, w którym przyznanie alimentów w chwili rozwodu zostanie uznane za konieczne z uzasadnionych względów.

Roszczenie alimentacyjne może zostać oddalone lub wysokość alimentów może zostać ograniczona z uzasadnionych względów, w szczególności jeżeli

małżeństwo było krótkotrwałe lub jeżeli małżonek uprawniony do świadczeń alimentacyjnych ponosi winę za rozkład pożycia małżeńskiego lub sam jest

odpowiedzialny za pozostawanie w niedostatku. Osoba uprawniona traci prawo do świadczeń alimentacyjnych po zawarciu przez nią nowego związku

małżeńskiego lub stałego związku o charakterze nieformalnym. Uprawnienie do świadczeń alimentacyjnych nie wygasa po śmierci małżonka, na którym

spoczywa obowiązek alimentacyjny. Uprawnienie wygasa jednak po śmierci osoby uprawnionej do świadczeń alimentacyjnych, chyba że dotyczy świadczeń

za czas przeszły lub wymagalnych w chwili śmierci tej osoby.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Unieważnienie małżeństwa oznacza, że małżeństwo, które było w pełni wiążące prawnie, zostaje unieważnione na mocy wyroku sądu z uwagi na wystąpienie przeszkody małżeńskiej i tym samym przestaje wywoływać jakiegokolwiek skutki prawne, z jednym wyjątkiem – dzieci urodzone w unieważnionym związku małżeńskim w dalszym ciągu są uznawane za dzieci zrodzone z małżeństwa. Do unieważniania małżeństwa podlegającego unieważnieniu lub nieważnego stosuje się przepisy w zakresie unieważniania dowolnych nieważnych czynności prawnych (art. 1372 i nast. kodeksu cywilnego).

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo może zostać unieważnione w przypadku niespełnienia jednej z pozytywnych przesłanek zawarcia małżeństwa lub w przypadku wystąpienia bezwzględnej przeszkody małżeńskiej, a także w przypadku gdy małżeństwo podlega unieważnieniu z uwagi na wprowadzenie w błąd lub zastosowanie przymusu.

Uznaje się, że pozytywna przesłanka zawarcia związku małżeńskiego nie zostaje spełniona, jeżeli małżonkowie nie złożyli oświadczenia woli osobiście lub jeżeli złożyli takie oświadczenie warunkowo lub na pewien okres; jeżeli małżonkowie są osobami małoletnimi, a sąd nie wyraził zgody na zawarcie przez nich związku małżeńskiego; jeżeli dla któregośkolwiek z małżonków sąd wyznaczył kuratora, który sprzeciwił się zawarciu związku małżeńskiego, bądź sąd nie udzielił zgody na jego zawarcie; lub jeżeli dowolne z małżonków nie miało świadomości podejmowanych przez siebie czynności przy zawieraniu związku małżeńskiego lub jeżeli – w chwili zawierania związku małżeńskiego – poczytalność któregośkolwiek z małżonków była ograniczona z uwagi na chorobę psychiczną. Za bezwzględną przeszkodę małżeńską uznaje się zawarcie małżeństwa przez wstępnych lub zstępnych niezależnie od stopnia pokrewieństwa lub przez krewnych w linii bocznej do czwartego stopnia pokrewieństwa, a także zawarcie małżeństwa przez powinowatych w linii prostej niezależnie od stopnia powinowactwa lub przez powinowatych do trzeciego stopnia powinowactwa lub zawarcie małżeństwa przez osobę pozostającą już w związku małżeńskim lub przez osoby, które łączą stosunek przysposobienia.

Małżeństwo może zostać konwalidowane, jeżeli małżonkowie złożą świadome i nieprzymuszone oświadczenie woli o wstąpieniu w związek małżeński; jeżeli osoby małoletnie, które nie były uprawnione do zawarcia związku małżeńskiego, uzyskają następnie zgodę sądu na zawarcie małżeństwa; jeżeli osoba małoletnia, która nie była uprawniona do zawarcia związku małżeńskiego, ukończy 18 rok życia i uzna zawarty związek małżeński; jeżeli małżonkowi pozbawionemu zdolności do czynności prawnych, zdolność ta zostanie przywrócona, przy czym małżonek ten uzna następnie zawarte małżeństwo; jeżeli kurator, sąd lub małżonek, który nie miał zdolności do czynności prawnych i który następnie ją uzyskał, uznają zawarty związek małżeński; lub jeżeli osoba, która zawarła związek małżeński pod wpływem błędu lub przymusu wyrazi zgodę na zawarcie związku małżeńskiego po wyprowadzeniu jej z błędu lub po ustaniu przymusu. Małżeństwo nie zostaje zawarte, jeżeli oświadczenia osób wstępujących w związek małżeński nie zostały złożone przed burmistrzem i w

obecności świadków, a w przypadku ślubu kościelnego – jeżeli małżeństwo nie zostało zawarte przed kapłanem Kościoła prawosławnego lub przez kapłanem innego kościoła lub związku wyznaniowego uznawanego w Grecji. W takim przypadku małżeństwo nie wywołuje skutków prawnych, a każda osoba mająca w tym swój interes prawny może wystąpić z powództwem o ustalenie nieistnienia małżeństwa.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Co do zasady skutki małżeństwa zostają zniesione z mocą wsteczną. Dotyczy to wszystkich stosunków osobistych, rodzinnych i majątkowych między małżonkami. Unieważnienie małżeństwa znosi prawo małżonka do dziedziczenia ustawowego po drugim małżonku od chwili zawarcia związku małżeńskiego (*ex tunc*). Skutkuje również unieważnieniem wszystkich czynności prawnych między małżonkami a osobami trzecimi, które małżonkowie zawarli jako małżeństwo z uwagi na potrzeby związane ze wspólnym życiem małżeńskim albo ze względów związanych z koniecznością zarządzania majątkiem jednego z małżonków, przy założeniu jednak, że osoby trzecie, z którymi małżonkowie dokonali takich czynności, działały w dobrej wierze. Jeżeli w chwili zawierania związku małżeńskiego którekolwiek z małżonków (lub obydwoje małżonkowie) nie zdawało sobie sprawy z faktu jego nieważności, nieważność wywołuje skutki w odniesieniu do takiego małżonka wyłącznie *ex nunc*. Małżonek, który w chwili zawierania związku małżeńskiego nie zdawał sobie sprawy z nieważności związku małżeńskiego, jest uprawniony do otrzymywania świadczeń alimentacyjnych od drugiego małżonka, który o tym wiedział. Uprawnienie przysługuje również wobec spadkobierców małżonka, który wiedział o nieważności, jeżeli nie dożyje on chwili unieważnienia małżeństwa, na podstawie przepisów dotyczących rozwodu stosowanych odpowiednio. Analogiczne uprawnienie do świadczeń alimentacyjnych przysługuje również małżonkowi, który został przymuszony do zawarcia małżeństwa pod wpływem bezprawnej groźby lub innego działania niezgodnego z prawem bądź sprzecznego z zasadami współżycia społecznego, jeżeli małżeństwo zostanie unieważnione lub w przypadku śmierci drugiego małżonka (art. 1383 kodeksu cywilnego).

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Nie.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Sąd pierwszej instancji orzekający w składzie jednoosobowym (art. 17 pkt 1 kodeksu postępowania cywilnego (Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας) jest sądem właściwym do orzekania w sprawie rozwiązania małżeństwa z uwagi na rozkład pożycia małżeńskiego z winy jednego lub obojga małżonków lub z uwagi na fakt, że jeden z małżonków został uznany za zaginionego; unieważnienia nieważnego małżeństwa lub małżeństwa podlegającego unieważnieniu; ustalenia nieistnienia małżeństwa oraz do orzekania w sprawie stosunków małżeńskich między małżonkami wynikających z małżeństwa. W takim przypadku stosuje się postępowanie sądowe przewidziane dla sporów małżeńskich – przepisy w tym zakresie zostały zmienione ustawą nr 4055/2012.

Sąd pierwszej instancji orzekający w składzie jednoosobowym jest również właściwy w przypadku rozwodu na zgodny wniosek małżonków, ale w tym przypadku sąd orzeka w postępowaniu nieprocesowym. Za sąd właściwy uznaje się sąd właściwy dla ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków (art. 39 kodeksu postępowania cywilnego) lub dla ich miejsca zwykłego pobytu, o ile przynajmniej jedno z małżonków w dalszym ciągu zamieszkuje w tym miejscu, lub dla miejsca zwykłego pobytu pozwanego (art. 22 kodeksu) lub – w przypadku wspólnego pozwu – dla miejsca, w którym jedno z małżonków ma swoje zwykłe miejsce pobytu, lub dla miejsca zwykłego pobytu powoda, jeżeli zamieszkiwał on w tym miejscu przez co najmniej rok bezpośrednio przed wniesieniem pozwu lub przez co najmniej sześć miesięcy, jeżeli jest obywatelem greckim lub jeżeli obydwoje małżonkowie są obywatelami greckimi. Ewentualne powództwo wzajemne zostanie rozpoznane przez ten sam sąd. Powództwo o zasądzenie alimentów można połączyć z powództwem rozwodowym, powództwem o unieważnienie małżeństwa lub powództwem o ustalenie nieistnienia małżeństwa. W takim przypadku sądem właściwym do rozpoznania tych powództw w postępowaniu przewidzianym dla spraw małżeńskich i z zastrzeżeniem terminów przedawnienia będzie właściwy miejscowo sąd pierwszej instancji orzekający w składzie jednoosobowym. Do powództwa rozwodowego można dołączyć również powództwo w sprawie władzy rodzicielskiej i prawa do osobistej styczności z dzieckiem – w takim przypadku sądem właściwym do rozpoznania powództwa będzie sąd pierwszej instancji orzekający w składzie jednoosobowym na podstawie art. 681B i nast. kodeksu postępowania cywilnego.

Pozew należy złożyć w kancelarii sądu; sekretarz sądu wyznaczy następnie termin rozprawy i odnotuje go na odpisach pozwu. Adwokat powoda zwróci się do urzędnika sądowego doręczającego pisma procesowe o doręczenie pozwanemu odpisu pozwu z wpisanym terminem rozprawy oraz wezwania do stawienia się przed sądem w terminie i miejscu wyznaczonym przez sąd. Urzędnik sądowy doręczy odpis pozwu pozwanemu. Urzędnik sądowy musi doręczyć odpis pozwu pozwanemu w terminie 60 dni, jeżeli pozwany ma swoje miejsce pobytu lub zamieszkania na terytorium Grecji, lub w terminie 90 dni, jeżeli pozwany ma swoje miejsce pobytu lub zamieszkania za granicą bądź jeżeli adres miejsca pobytu lub zamieszkania pozwanego nie jest znany. W przypadku konieczności doręczenia pisma procesowego osobie o znanym adresie pobytu lub zamieszkania na zasadzie analogii stosuje się przepisy przewidziane w rozporządzeniach unijnych, a ściślej rzecz biorąc – w rozporządzeniu (WE) nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącym doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych lub, w stosownych przypadkach, w konwencji haskiej z dnia 15 listopada 1965 r. lub w traktatach dwustronnych lub wielostronnych.

W sprawach majątkowego ustroju małżeńskiego, rozwodu i separacji sądowej stosuje się następujące prawo materialne (art. 14, 15 i 16 kodeksu cywilnego) w podanej kolejności:

- prawo ostatniego państwa, którego obywatelstwo posiadali obydwoje małżonkowie w trakcie małżeństwa, pod warunkiem że przynajmniej jedno z małżonków w dalszym ciągu posiada to obywatelstwo;
- prawo państwa, w którym małżonkowie mieli swoje ostatnie wspólne miejsce zwykłego pobytu w trakcie małżeństwa; lub
- prawo państwa, z którym małżonkowie są najsilniej związani.

Stosunki między rodzicami a dzieckiem (art. 18 i 19 kodeksu cywilnego) reguluje następujące ustawodawstwo w podanej kolejności:

- a) prawo ostatniego państwa, którego obywatelstwo posiadały wszystkie zainteresowane strony;
- b) prawo państwa, w którym wszystkie zainteresowane strony miały ostatnie wspólne miejsce zwykłego pobytu; lub
- c) prawo państwa, którego obywatelstwo posiada dziecko; jeżeli dziecko posiada zarówno obywatelstwo greckie, jak i obywatelstwo państwa trzeciego, zastosowanie ma prawo greckie, a jeżeli dziecko posiada obywatelstwo więcej niż jednego państwa trzeciego, zastosowanie ma prawo tego państwa, z którym dziecko ma najsilniejsze więzi.

Zgodnie z zasadą *lex fori* (zasada prawa państwa sądu orzekającego) prawem procesowym jest greckie prawo procesowe, wobec którego pierwszeństwo ma jednak prawo Unii Europejskiej i postanowienia innych traktatów międzynarodowych, zgodnie z art. 28 konstytucji. Adwokaci reprezentujący strony muszą posiadać pełnomocnictwo szczególne upoważniające ich do działania w imieniu danej strony. Przy przeprowadzaniu dowodów przez sąd należy przedstawić akt małżeństwa, zaświadczenie o stanie cywilnym oraz inne dowody z dokumentów. Przesłuchanie świadków i prezentacja ustaleń faktycznych odbywa się na rozprawie. W przypadku rozwodu na zgodny wniosek małżonków strony muszą wyrazić wolę rozwiązania małżeństwa w pisemnym oświadczeniu podpisanym przez siebie lub przez ich pełnomocników lub zarówno przez siebie, jak i pełnomocników, przy czym muszą również przedstawić umowę regulującą kwestie związane z pieczę nad wspólnymi dziećmi i prawem do osobistej styczności ze wspólnymi dziećmi. Sąd zatwierdza taką umowę i orzeka o rozwiązaniu małżeństwa. Sąd ocenia oświadczenia stron wedle własnego uznania. Sąd nie przesłuchuje stron pod przysięgą ani nie powołuje dzieci stron na świadków. Świadkowie i biegli zeznają pod przysięgą. Sąd prowadzący postępowanie rozwodowe podejmuje próbę doprowadzenia do

pojednania stron. Niestawienie się przez pozwanego na rozprawie nie wpływa na wyrok w danej sprawie. Jeżeli jedna ze stron postępowania umrze przed uprawomocnieniem się wyroku, postępowanie zostaje umorzone. W przypadku pozwu o unieważnienie małżeństwa, który może zostać wniesiony również przez prokuratora, sąd wzywa prokuratora do stawiennictwa. Jeżeli jedna ze stron postępowania umrze, postępowanie zawieszają się, przy czym sąd podejmuje postępowanie na wniosek spadkobierców tej strony. Jeżeli powództwo o unieważnienie małżeństwa lub o ustalenie nieistnienia małżeństwa zostało wniesione przez prokuratora, powództwo jest skierowane przeciwko obydwu stronom, a w przypadku śmierci którejkolwiek ze stron – przeciwko spadkobiercom tej strony.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak, pod pewnymi warunkami. Z pomocy prawnej mogą skorzystać w szczególności osoby, które nie są w stanie pokryć kosztów procesowych bez uszczerbku dla własnych środków utrzymania lub środków przeznaczonych na utrzymanie rodziny, pod warunkiem że ich żądania nie okażą się w oczywisty sposób bezzasadne lub bezzasadne. Z wnioskiem o pomoc prawną należy zwrócić się do sędziego rozpoznającego daną sprawę lub do sądu, w którym należy wytoczyć powództwo; w przypadku postępowania przed sądem pierwszej instancji orzekającym w składzie wieloosobowym wniosek o pomoc prawną należy przekazać prezesowi sądu, a w sprawach niewchodzących w zakres postępowania sądowego należy go wnieść do sądu rejonowego w sprawach cywilnych (*ειρηνοδίκηίο*) właściwego dla miejsca zamieszkania powoda (art. 194 i nast. kodeksu postępowania cywilnego).

We wniosku należy pokrótce przedstawić przedmiot sporu, dowody, które zostaną przedstawione w toku rozprawy, oraz dowody potwierdzające spełnienie warunków uprawniających do skorzystania z pomocy prawnej. Do wniosku należy również załączyć szereg dokumentów uzupełniających:

zaświadczenie wydane (nieodpłatnie) przez burmistrza lub przewodniczącego rady gminy, w której wnioskodawca ma swoje miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu, potwierdzające sytuację zawodową, finansową i rodzinną wnioskodawcy;

zaświadczenie wydane (nieodpłatnie) przez inspektora kontroli skarbowej właściwego dla miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu wnioskodawcy potwierdzające, że w ciągu ostatnich trzech lat wnioskodawca składał deklaracje dotyczące podatku dochodowego lub deklaracje dotyczące jakiegokolwiek innego podatku bezpośredniego, które zostały zatwierdzone po przeprowadzeniu stosownej kontroli.

Sąd rozpatrujący wniosek o pomoc prawną może wezwać stronę przeciwną wnioskodawcy (bez opłat) do stawienia się przed sądem, przy czym nie obowiązuje wówczas przymus adwokacki. Sąd przyznaje pomoc prawną, jeżeli uzna, że na podstawie przedstawionych dowodów można przyjąć, że wnioskodawca spełnia warunki. Decyzję o przyznaniu pomocy prawnej podejmuje się odrębnie dla każdego postępowania, przy czym jest ona wiążąca niezależnie od instancji i rodzaju sądu oraz odnosi się także do czynności związanych z wykonaniem prawomocnego wyroku. Osoba, której prawo do pomocy prawnej zostało potwierdzone w ten sposób, jest tymczasowo zwolniona z obowiązku uiszczenia opłat sądowych oraz pokrywania ogólnych kosztów postępowania, tj. honorariów notariuszy i komorników, wydatków świadków, wynagrodzenia biegłych, honorariów adwokatów i wszelkich innych pełnomocników oraz z obowiązku wniesienia zabezpieczenia na poczet tych kosztów. Sąd może także zwolnić wnioskodawcę jedynie z części kosztów. Korzystanie z pomocy prawnej nie zwalnia strony z obowiązku uiszczenia wszelkich kosztów zasądzonych na rzecz strony przeciwnej. Na wniosek wnioskodawcy sąd może, w postanowieniu dotyczącym pomocy prawnej lub w późniejszym terminie, wyznaczyć adwokata, notariusza lub komornika odpowiedzialnego za udzielenie pomocy wnioskodawcy. Wspomniane osoby są zobowiązane do świadczenia pomocy prawnej na rzecz wnioskodawcy, a postanowienie o ich wyznaczeniu ma przymiot pełnomocnictwa.

Prawo do korzystania z pomocy prawnej wygasa w chwili śmierci osoby uprawnionej, przy czym czynności, których podjęcie nie może zostać odroczone, mogą zostać podjęte zgodnie z wcześniej wydanymi dyspozycjami. Ponadto sąd może wydać postanowienie o cofnięciu pomocy prawnej lub ograniczyć zakres pomocy z urzędu lub na wniosek prokuratora, jeżeli okaże się, że wnioskodawca nie spełniał warunków przyznania pomocy lub przestał spełniać te warunki lub że doszło do zmiany warunków udzielenia pomocy prawnej. Kwestie związane z pokrywaniem kosztów regulują przepisy art. 190–193 kodeksu postępowania cywilnego.

Dlatego też, jeżeli sąd zasądzi na rzecz osoby korzystającej z pomocy prawnej określoną kwotę do uiszczenia przez stronę przeciwną, opłaty skarbowe, opłaty za wydanie odpisów oraz inne opłaty pobiera się zgodnie z ustawą o pobieraniu dochodów publicznych. Koszty należne osobie korzystającej z pomocy, jej adwokatowi lub innemu pełnomocnikowi procesowemu lub urzędnikowi sądowemu zasądza się na ich rzecz, przy czym pobiera się je zgodnie z przepisami postępowania egzekucyjnego. Na tej samej zasadzie koszty zasądzone od osoby korzystającej z pomocy prawnej pobiera się niezwłocznie po potwierdzeniu ustania któregośkolwiek z warunków udzielenia pomocy prawnej. Jeżeli sąd przyznał stronie pomoc prawną po złożeniu przez nią fałszywych oświadczeń lub przedstawieniu nieprawdziwych informacji, sędzia wydający postanowienie o cofnięciu pomocy prawnej nałoży na nią karę finansową w wysokości od 100 EUR do 200 EUR, którą strona ma obowiązek uiścić na rzecz Funduszu Ubezpieczeniowego Prawników Praktyków. Ponadto strona ta będzie również zobowiązana do uiszczenia opłat, z których została zwolniona, przy czym może również zostać pociągnięta do odpowiedzialności karnej z tytułu składania fałszywych oświadczeń.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Tak. Strona przegrywająca może wnieść do właściwego miejscowo sądu apelacyjnego (*Εφετείο*) apelację od wyroku orzekającego rozwód, unieważnienie małżeństwa nieważnego lub podlegającego unieważnieniu bądź ustalającego nieistnienia małżeństwa w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia jej wyroku, jeżeli ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Grecji, lub w terminie sześćdziesięciu dni, jeżeli ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu za granicą lub jeżeli jej miejsce zamieszkania nie jest znane, zaś w przypadku niedoręczenia wyroku – w terminie trzech lat od daty publikacji wyroku. Jeżeli strona uprawniona do wniesienia apelacji umrze, termin na wniesienie apelacji rozpoczyna bieg w dniu doręczenia wyroku następcom prawnym pod tytułem ogólnym lub szczególnym tej osoby.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

W obecnie obowiązującym rozporządzeniu Rady (WE) nr 2201/2003 dotyczącym uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej ustanowiono zasadę, zgodnie z którą orzeczenia wydane w jednym państwie członkowskim UE muszą zostać uznane w innych państwach członkowskich bez konieczności stosowania jakiegokolwiek specjalnej procedury. Każda osoba zainteresowana uznaniem orzeczenia o rozwodzie, separacji sądowej lub unieważnieniu małżeństwa w Grecji powinna zwrócić się do sądu pierwszej instancji orzekającego w składzie jednoosobowym właściwego dla miejsca zwykłego pobytu osoby, w odniesieniu do której wyrok ma zostać wykonany, albo dla miejsca wykonania wyroku.

Po wyznaczeniu terminu rozprawy odpis wniosku musi zostać doręczony stronie przeciwnej wraz z dokumentem określającym termin rozprawy i zawierającym wezwanie do stawienia się na rozprawie. Sąd nie może badać właściwości sądu, który wydał wyrok. Sąd analizuje, czy uznanie orzeczenia byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym danego państwa; czy pismo wszczynające postępowanie zostało doręczone stronie przeciwnej w czasie umożliwiającym jej przygotowanie obrony, chyba że zostało potwierdzone, że strona ta bez zastrzeżeń przyjęła orzeczenie; czy wyrok da się pogodzić z wcześniejszym wyrokiem wydanym w postępowaniu między tymi samymi stronami w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie, lub w innym państwie członkowskim lub państwie trzecim, jeżeli wyrok spełnia warunki niezbędne do uznania go w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie. Jeżeli sąd będzie przekonany, wówczas uzna orzeczenie.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Sądem właściwym do rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu greckiego o uznaniu wyroku wydanego w innym państwie członkowskim UE jest sąd apelacyjny właściwy do rozpoznania środków odwoławczych od orzeczeń sądu niższej instancji. Termin na wniesienie zażalenia wynosi jeden miesiąc od dnia doręczenia postanowienia, chyba że strona, przeciwko której wystąpiono o uznanie, ma miejsce zwykłego pobytu w państwie członkowskim innym niż państwo, w którym wydano klauzulę wykonalności – w takim przypadku termin na wniesienie zażalenia wynosi dwa miesiące od daty doręczenia postanowienia. Wspomniany termin nie może zostać przedłużony z powodu znacznej odległości. Jeżeli strona, przeciwko której wniesiono o uznanie orzeczenia, nie stawi się przed sądem, sąd musi zawiesić postępowanie, aby upewnić się, że strona ta została w prawidłowy sposób wezwana do stawienia się przed sądem lub że podjęto wszelkie możliwe działania w celu doręczenia jej wezwania. Od orzeczenia sądu apelacyjnego przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego (Αρειος Πάγος).

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Do spraw rozwodowych stosuje się następujące prawo materialne w podanej kolejności:

prawo ostatniego państwa, którego obywatelstwo posiadały obydwie strony, pod warunkiem że przynajmniej jedna ze stron w dalszym ciągu posiada to obywatelstwo;

prawo ostatniego państwa, w którym strony miały wspólne miejsce zwykłego pobytu w trakcie małżeństwa; lub

prawo państwa, z którym małżonkowie mają najsilniejsze więzi.

Zgodnie z zasadą *lex fori* prawem procesowym jest greckie prawo procesowe, wobec którego pierwszeństwo ma jednak prawo Unii Europejskiej zgodnie z art. 28 greckiej konstytucji.

Ostatnia aktualizacja: 26/11/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Hiszpania

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Po reformie wprowadzonej ustawą nr 15/2005 uzyskanie rozwodu w Hiszpanii nie wymaga uprzedniej separacji ani spełnienia żadnych przesłanek ustawowych, ponieważ rozwód może orzec bezpośrednio organ sądowy (orzeczenie rozwodu musi mieć formę prawomocnego wyroku sądu).

Postępowanie rozwodowe może zostać wszczęte wyłącznie na wniosek jednego z małżonków, obojga małżonków lub jednego z małżonków za zgodą drugiego małżonka. Aby uzyskać wyrok orzekający rozwód, wystarczy spełnić następujące wymogi i przesłanki:

od momentu zawarcia małżeństwa upłynęły trzy miesiące, jeżeli powództwo rozwodowe zostało wytoczone przez obydwójce małżonków lub przez jednego z małżonków za zgodą drugiego małżonka;

od momentu zawarcia małżeństwa upłynęły trzy miesiące, jeżeli o rozwód wnosi wyłącznie jedno z małżonków;

powództwo rozwodowe można wytoczyć bez dochowania jakiegokolwiek terminu po zawarciu związku małżeńskiego, jeżeli potwierdzono, że istnieje zagrożenie życia, integralności cielesnej, wolności, integralności moralnej lub wolności i integralności seksualnej małżonka wytaczającego powództwo lub dzieci obojga małżonków lub jednego z nich.

Z informacji przedstawionych powyżej wynika, iż do uzyskania rozwodu wystarczy, że jedno z małżonków nie będzie chciało kontynuować związku małżeńskiego i wniesie pozew rozwodowy po upływie wskazanego powyżej terminu lub – w ostatnim opisanym przypadku – również przed upływem tego terminu, a pozwany nie będzie mógł sprzeciwić się wniesieniu takiego pozwu z uwagi na przesłanki materialne.

Oprócz rozwodu małżonkowie mogą również wnieść o orzeczenie separacji sądowej, przy czym w przypadku separacji sądowej należy spełnić takie same wymogi jak w przypadku rozwodu, lecz więzi małżeńskie nie zostają zerwane. Separacja sądowa oznacza ustanie wspólnego pożycia, ale nie rozwiązuje małżeństwa, co może nastąpić wyłącznie na mocy wyroku orzekającego rozwód.

Jak wspomniano powyżej, postępowanie rozwodowe (a także postępowanie w sprawie separacji sądowej) wszczynają się:

po wniesieniu pozwu przez jedno z małżonków;

po wniesieniu pozwu przez obydwójce małżonków lub przez jednego z małżonków za zgodą drugiego małżonka.

W pierwszym przypadku do pozwu należy załączyć propozycję dotyczącą środków regulujących skutki rozwodu lub separacji. Propozycja zostanie omówiona w toku postępowania, przy czym jeżeli strony nie dojdą do porozumienia, omawiane kwestie rozstrzygnie organ sądowy.

W drugim przypadku małżonkowie mogą przedłożyć umowę (*convenio regulador*) zawierającą uzgodnienia w sprawie działań dotyczących domu rodzinnego małżonków, a także postanowienia w kwestii pieczy nad dziećmi i środków na utrzymanie dzieci, podziału wspólnego majątku oraz świadczeń alimentacyjnych pomiędzy małżonkami. Postępowanie toczy się przed sądem, przy czym sędzia orzeka w sprawach dotyczących małoletnich dzieci pozostających pod władzą rodzicielską. Jeżeli dana sprawa nie dotyczy małoletnich dzieci pozostających pod władzą rodzicielską, pozew może rozpatryć sąd, chociaż sprawę rozstrzyga sekretarz sądu (*Letrado de la Administración de Justicia*), albo notariusz, który sporządza dokument urzędowy.

Przepisy dotyczące separacji i rozwodu mają nieograniczone zastosowanie do wszystkich rodzajów związków małżeńskich między osobami tej samej płci bądź płci przeciwnej, ponieważ zgodnie z ustawą nr 13/2005 prawo do zawarcia związku małżeńskiego na tych samych warunkach przysługuje zarówno mężczyznom, jak i kobietom, przy czym związek małżeński wywołuje te same skutki niezależnie od tego, czy małżonkowie są tej samej płci czy płci przeciwnej.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Po reformie wprowadzonej ustawą nr 15/2005 uzyskanie rozwodu w Hiszpanii nie wymaga spełnienia żadnych określonych przesłanek, ponieważ pozostawanie w związku małżeńskim uznaje się za wyraz wolnej woli małżonków.

Jedyny wymóg dotyczy upływu minimalnego okresu od zawarcia związku małżeńskiego przed wniesieniem o rozwód (z wyjątkiem określonych przypadków). Okres ten wynosi:

trzy miesiące od momentu zawarcia małżeństwa, jeżeli powództwo rozwodowe zostało wytoczone przez obydwójce małżonków lub przez jednego z małżonków za zgodą drugiego małżonka;

trzy miesiące od momentu zawarcia małżeństwa, jeżeli o rozwód wnosi wyłącznie jedno z małżonków;

powództwo rozwodowe można wytoczyć bez dochowania jakiegokolwiek terminu po zawarciu związku małżeńskiego, jeżeli potwierdzono, że istnieje zagrożenie życia, integralności cielesnej, wolności, integralności moralnej lub wolności i integralności seksualnej małżonka wytaczającego powództwo lub dzieci obojga małżonków lub jednego z nich.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Pierwszym skutkiem rozwodu jest zerwanie więzi małżeńskiej. Rozwód powoduje ustanie obowiązku wspólnego pożycia i wzajemnej pomocy, a małżonkowie mogą bez przeszkód zawrzeć nowy związek małżeński.

W odróżnieniu od przepisów obowiązujących w innych państwach zgodnie z prawem hiszpańskim żona nie jest zobowiązana do przyjęcia nazwiska męża po zawarciu związku małżeńskiego.

3.2 podziału majątku małżonków?

Rozwód skutkuje ustaniem małżeńskiego ustroju majątkowego oraz zniesieniem majątku wspólnego zgromadzonego przez małżonków, co oznacza podział wspólnych składników majątku, który zostanie przeprowadzony zgodnie z zasadami rządzącymi ustrojem majątkowym przyjętym przy zawieraniu małżeństwa.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Wyrok orzekający rozwód nie wywiera wpływu na stosunki między rodzicami i dziećmi zrodzonymi z małżeństwa – nie dotyczy to jednak kwestii związanych z prawem pieczy nad dzieckiem, o którym rozstrzyga sąd orzekający o rozwodzie, przyznając prawo pieczy nad dzieckiem jednemu z małżonków i zapewniając drugiemu małżonkowi prawo do osobistej styczności z dzieckiem albo przyznając wspólne prawo pieczy nad dzieckiem obojgu małżonkom. Za zgodą sądu rodzice mogą podjąć decyzję o wspólnym wykonywaniu prawa pieczy w drodze porozumienia (osiągniętego na etapie sporządzania wstępnego projektu umowy albo w toku postępowania). Jeżeli osiągnięcie takiego porozumienia okaże się niemożliwe, sąd może orzec wspólną pieczę na wniosek jednej ze stron po uzyskaniu opinii prokuratury (*Ministerio Fiscal*), biorąc pod uwagę konieczność najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka. W niektórych wspólnotach autonomicznych w Hiszpanii preferuje się wspólną pieczę, co oznacza, że wspólna piecza będzie dorozumianym rozwiązaniem w braku okoliczności uzasadniających inne rozstrzygnięcie (zasada ta obowiązuje w Aragonii, Kraju Basków i w pewnym stopniu w Katalonii). Podobnie, ponownie biorąc pod uwagę dobro małoletnich, można uzgodnić sprawowanie pieczy przez jednego rodzica lub nawet zastosować rozwiązanie mieszane lub hybrydowe (podział pieczy nad poszczególnymi dziećmi pomiędzy rodziców lub objęcie niektórych dzieci pieczą przez jednego rodzica przy jednoczesnym objęciu wspólną pieczą pozostałych dzieci).

Co do zasady rozwód nie zwalnia rodziców ze spoczywających na nich obowiązków względem ich dzieci, dlatego też obydwójce rodzice będą zobowiązani do ponoszenia kosztów utrzymania dzieci oraz do wspólnego sprawowania władzy rodzicielskiej nad dziećmi.

Zazwyczaj oznacza to, że małżonek, który nie sprawuje pieczy nad dziećmi, jest zobowiązany do wypłacania świadczenia alimentacyjnego na rzecz małżonka sprawującego pieczę do czasu, aż dzieci staną się niezależne finansowo lub nie osiągną niezależności finansowej z własnej winy. W przypadku przyznania prawa do wspólnej pieczy co do zasady każde z rodziców ponosi koszty zwykłego utrzymania dzieci w okresie, w którym dzieci z nim zamieszkują (koszty ubrań, żywności lub zakwaterowania), podczas gdy w odniesieniu do pozostałych wydatków otwiera się rachunek wspólny, na który każde z rodziców dokonuje comiesięcznych wpłat. Jeżeli jednak sytuacja finansowa obojga rodziców znacząco się różni, nie istnieją żadne przeszkody, by jedno z rodziców przekazywało drugiemu pewną sumę pieniędzy, tak aby rodzic ten mógł pokryć wydatki na dzieci w okresie, w którym dzieci z nim zamieszkują.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Rozwód skutkuje ustaniem obowiązku wspólnego pożycia i wzajemnej pomocy; dlatego też żadne z małżonków nie jest zobowiązane do utrzymywania drugiego małżonka. Jeżeli jednak rozwód powoduje nierówność majątkową pomiędzy małżonkami, wskutek czego jedno z małżonków znajdzie się w gorszej sytuacji finansowej niż w czasie małżeństwa, wówczas małżonek znajdujący się w niedostatku ma prawo do otrzymywania świadczeń alimentacyjnych od drugiego małżonka w celu wyrównania dorobków.

Na niektórych terytoriach obowiązują w tej dziedzinie przepisy szczególne.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Separacja sądowa oznacza, że małżonkowie przestali prowadzić wspólne gospodarstwo domowe – innymi słowy, orzeczenie separacji sądowej znosi obowiązek wspólnego pożycia, ale nie rozwiązuje więzi małżeńskiej i pozostaje bez wpływu na ewentualne ustalenia alimentacyjne, jakie mogły zostać poczynione w celu wyrównania dorobków. Ponadto po orzeczeniu separacji sądowej małżonkowie nie mogą już korzystać ze składników majątku stanowiących własność drugiego małżonka w celu pokrywania kosztów prowadzenia gospodarstwa domowego. Podobnie separacja sądowa (a nawet faktyczna separacja) powoduje obalenie domniemania ojcostwa matki, zgodnie z którym domniemywa się, że dzieci urodzone w ciągu mniej niż 300 dni po orzeczeniu separacji są dziećmi męża matki.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Podobnie jak w przypadku rozwodu po reformie wprowadzonej ustawą nr 15/2005 uzyskanie separacji sądowej w Hiszpanii nie wymaga spełnienia żadnych określonych przesłanek, ponieważ pozostawanie w związku małżeńskim uznaje się za wyraz wolnej woli małżonków.

Jedyny wymóg dotyczy upływu minimalnego okresu od zawarcia związku małżeńskiego przed wszczęciem postępowania o orzeczenie separacji sądowej (z wyjątkiem określonych przypadków). Okres ten wynosi:

trzy miesiące od momentu zawarcia małżeństwa, jeżeli powództwo o orzeczenie separacji sądowej zostało wytoczone przez obydwójce małżonków lub przez jednego z małżonków za zgodą drugiego małżonka;

trzy miesiące od momentu zawarcia małżeństwa, jeżeli o separację sądową wnosi wyłącznie jedno z małżonków;

powództwo o orzeczenie separacji sądowej można wytoczyć bez dochowania jakiegokolwiek terminu po zawarciu związku małżeńskiego, jeżeli potwierdzono, że istnieje zagrożenie dla życia, integralności cielesnej, wolności, integralności moralnej lub wolności i integralności seksualnej małżonka wytaczającego powództwo lub dzieci obojga małżonków lub jednego z nich.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Separacja sądowa wywołuje takie same skutki prawne jak rozwód – jedyna różnica polega na tym, że orzeczenie separacji sądowej nie powoduje zerwania więzi małżeńskiej. W związku z tym możliwe jest pełne pojednanie się małżonków i przywrócenie małżeństwa bez konieczności zawierania przez nich nowego związku małżeńskiego; aby pojednanie wywoływało skutki prawne, małżonkowie powinni powiadomić o tym sąd. Jednocześnie jeżeli pomiędzy małżonkami istnieje małżeńska wspólność majątkowa (taka jak *sociedad de gananciales*, w ramach której uznaje się, że połowa zarobków każdego z małżonków należy do współmałżonka), po orzeczeniu separacji sądowej następuje jej zniesienie i ustanowienie rozdzielnosci majątkowej.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Unieważnienie małżeństwa (mające zastosowanie do małżeństw osób tej samej płci i do małżeństw osób płci przeciwnej) oznacza ustalenie przez sąd, że zawarte małżeństwo było obarczone wadami, które skutkowały jego nieważnością od momentu jego zawarcia – co w praktyce oznacza, że małżeństwo nigdy nie istniało i w związku z tym nie wywołało żadnego skutku prawnego. W konsekwencji obydwójce małżonkowie odzyskują status osób stanu wolnego. Unieważnienie małżeństwa pociąga za sobą rozwiązanie i zniesienie małżeńskiego ustroju majątkowego oraz znosi spoczywający na małżonkach obowiązek wspólnego pożycia i wzajemnej pomocy.

W odróżnieniu od separacji sądowej lub rozwodu nieistnienie małżeństwa oznacza, że nie jest należne obowiązkowe świadczenie alimentacyjne, bowiem przesłanką jego przyznania jest istnienie ważnego małżeństwa. Przepisy przewidują jednak możliwość zasądzenia odszkodowania na rzecz małżonka, który działał w dobrej wierze, w przypadku gdy drugi z małżonków zawarł związek małżeński, działając w złej wierze.

Skutki prawne, które wystąpiły przed wydaniem wyroku orzekającego unieważnienie małżeństwa, pozostają w mocy w odniesieniu do dzieci małżonków. Są one zatem takie same jak w przypadku separacji sądowej lub rozwodu.

Oprócz wyroku sądu cywilnego orzekającego unieważnienie małżeństwa w Hiszpanii uznaje się również skutki w sferze cywilnej wydawanych przez sądy kościelne wyroków stwierdzających nieważność małżeństwa kościelnego lub decyzji papieskich dotyczących krótkich, nieskonsumowanych małżeństw, które wymagają procedury zatwierdzającej (podobnej do postępowania w sprawie *exequatur*), przy czym sprawy te rozpatrują sądy pierwszej instancji (*Juzgados de Primera Instancia*), najlepiej specjalizujące się w sprawach rodzinnych, o ile takie istnieją. Podstawą tego rodzaju uznania jest umowa pomiędzy państwem hiszpańskim a Stolicą Apostolską dotycząca spraw prawnych, podpisana dnia 3 stycznia 1979 r.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Przesłanki unieważnienia małżeństwa są następujące:

1. jedno z małżonków nie wyraziło zgody na zawarcie związku małżeńskiego;
2. małżeństwo zostało zawarte pomimo istnienia jednej z przeszkód małżeńskich, mianowicie:
  1. jedna z osób zawierających związek małżeński była osobą małoletnią podlegającą władzy rodzicielskiej, chyba że osoba taka ukończyła 14. rok życia i uzyskała zgodę sądu na zawarcie związku małżeńskiego (brak przepisanej wieku),
  2. jedna ze stron pozostawała już w związku małżeńskim w chwili zawarcia małżeństwa (bigamia),
  3. małżonkowie są dla siebie wstępnymi lub zstępными lub jedno z nich jest dzieckiem przysposobionym drugiego (pokrewieństwo),
  4. małżonkowie są spokrewnieni do trzeciego stopnia – wuj/stryj, ciotka/stryjenka z siostrzeńcem/bratankiem, siostrzenicą/bratanicą – chyba że sąd wyraził na to zgodę (pokrewieństwo);
3. jeden z małżonków został skazany za zabójstwo lub współudział w zabójstwie poprzedniego małżonka któregośkolwiek z małżonków, chyba że małżonek ten został ułaskawiony przez Ministra Sprawiedliwości;
4. małżeństwo nie zostało zawarte w obecności sędziego, burmistrza lub innego urzędnika ani w obecności świadków. Ważność małżeństwa nie zostanie jednak podważona z powodu braku kompetencji lub niezgodnego z prawem umocowania osoby udzielającej małżeństwa, jeżeli przynajmniej jedno z małżonków działało w dobrej wierze, a urzędnik wykonywał powierzone mu funkcje publicznie;
5. jedna ze stron zawarła związek małżeński pod wpływem błędu co do tożsamości drugiej strony lub co do tych cech osobistych współmałżonka, które miały decydujące znaczenie dla wyrażenia przez nią zgody na zawarcie związku małżeńskiego;
6. jedna ze stron zawarła związek małżeński pod przymusem lub pod wpływem groźby.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Unieważnienie małżeństwa oznacza, że małżeństwo było nieważne od momentu jego zawarcia. W rezultacie małżonkowie odzyskują status osób stanu wolnego.

Wszelkie skutki prawne, które powstały w okresie od zawarcia unieważnionego małżeństwa do dnia wydania wyroku orzekającego unieważnienie małżeństwa, pozostają jednak w mocy w odniesieniu do dzieci oraz do małżonka lub małżonków, którzy działali w dobrej wierze.

Przy znoszeniu małżeńskiej wspólności majątkowej małżonek działający w złej wierze nie jest uprawniony do udziału w majątku małżonka działającego w dobrej wierze.

Jeżeli natomiast istniało pożycie małżeńskie, małżonek działający w dobrej wierze może otrzymać odszkodowanie z tytułu nierówności majątkowej, która mogła zaistnieć w wyniku wyroku orzekającego unieważnienie małżeństwa.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

W Hiszpanii kwestie związane z mediacją rodzinną zostały uregulowane na szczeblu krajowym w ustawie o mediacji w sprawach cywilnych i gospodarczych. Ustawa nr 5/2012 z dnia 6 lipca 2012 r. wprowadza do prawa hiszpańskiego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych. Do ogólnych zasad prowadzenia mediacji należy zaliczyć: dobrowolny charakter mediacji i wolny wybór, bezstronność, neutralność i poufność. Poza tymi zasadami istnieją procedury lub wytyczne służące ukierunkowywaniu działań stron biorących udział w mediacji, np. działanie w dobrej wierze i wzajemny szacunek oraz obowiązek współpracy z mediatorem i wspierania mediatora.

Wspomniana powyżej ustawa nr 5/2012 reguluje kwestie związane z „mediacją w sporach transgranicznych”, tj. w sporach, w których przynajmniej jedna ze stron ma swoje miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w państwie innym niż państwo, w którym druga zainteresowana strona ma swoje miejsce zamieszkania, gdy strony decydują się przeprowadzić mediację z własnej inicjatywy lub którą przeprowadza się na mocy obowiązujących przepisów prawa. Dotyczy to również potencjalnych konfliktów lub konfliktów rozstrzyganych na mocy umowy o mediacji, niezależnie od miejsca, w którym umowa taka została zawarta, jeżeli wskutek zmiany miejsca zamieszkania którejśkolwiek ze stron zachodzi konieczność wykonania umowy lub zastosowania niektórych jej skutków prawnych na terytorium państwa trzeciego. W sporach transgranicznych między stronami zamieszkującymi w różnych państwach członkowskich Unii Europejskiej miejsce zamieszkania stron ustala się zgodnie z art. 59 i 60 rozporządzenia (WE) nr 44/2001 (rozporządzenie Bruksela I).

Mediacja rodzinna jest postrzegana w prawie hiszpańskim jako alternatywa dla rozwiązywania sporów rodzinnych w postępowaniu sądowym.

Wiele wspólnot autonomicznych, za pośrednictwem swoich autonomicznych parlamentów, przyjęło ustawy o mediacji rodzinnej, którą postrzega się z reguły – poza wymienionymi wyjątkami – jako usługę świadczoną przez publiczne organy zajmujące się kwestiami społecznymi: Andaluzja – ustawa nr 1/2009 z dnia 27 lutego 2009 r. o mediacji rodzinnej w Andaluzji; Aragonia – ustawa nr 9/2011 z dnia 24 marca 2011 r. o mediacji rodzinnej w Aragonii; Asturia – ustawa nr 3/2007 z dnia 23 marca 2007 r. o mediacji rodzinnej; Wyspy Kanaryjskie – ustawa nr 15/2003 z dnia 8 kwietnia 2003 r. o mediacji rodzinnej; Kantabria – ustawa nr 1/2011 z dnia 28 marca 2011 r. o mediacji we Wspólnocie Autonomicznej Kantabrii; Kastylia-La Mancha – ustawa nr 4/2005 z dnia 24 maja 2005 r. o specjalistycznej służbie społecznej ds. mediacji rodzinnej; Kastylia-Leon – ustawa nr 1/2006 z dnia 6 kwietnia 2006 r. o mediacji rodzinnej w Kastylii-Leon; Katalonia (mediacja rodzinna ma szczególnie istotne znaczenie w tej wspólnotie autonomicznej, ponieważ wspólnota ta ma kompetencje ustawodawcze w tej dziedzinie; zgodnie z art. 233 ust. 6 kodeksu cywilnego Katalonii organ sądowy może skierować małżonków na sesję informacyjną poświęconą mediacji, jeżeli uzna, że w danych okolicznościach wciąż istnieje szansa na osiągnięcie porozumienia między małżonkami); Walencja – ustawa nr 7/2001 z dnia 26 listopada 2001 r. regulująca kwestie związane z mediacją rodzinną w Walencji; Galicja – ustawa nr 4/2001 z dnia 31 maja 2001 r. o mediacji rodzinnej; Baleary – ustawa nr 14/2010 z dnia 9 grudnia 2010 r. o mediacji rodzinnej na Balearach; Madryt – ustawa nr 1/2007 z dnia 21 lutego 2007 r. o mediacji rodzinnej w Madrycie; oraz Kraj Basków – ustawa nr 1/2008 z dnia 8 lutego 2008 r. o mediacji rodzinnej.

Na szczeblu krajowym w art. 770 ustawy nr 15/2005 z dnia 8 lipca 2005 r. zmieniającej kodeks cywilny i kodeks postępowania cywilnego w zakresie separacji i rozwodu wprowadzono nowy ustęp siódmy regulujący postępowanie w przypadku separacji i rozwodu (z wyjątkiem rozwodu „na zgodny wniosek małżonków”) oraz unieważnienia małżeństwa, na mocy którego strony mogą wspólnie wystąpić o zawieszenie postępowania, z zastrzeżeniem ogólnych przepisów regulujących przebieg postępowania cywilnego zawartych w art. 19 ust. 4 kodeksu postępowania cywilnego, w celu przeprowadzenia mediacji.

Do postępowania sądowego w transgranicznych sprawach małżeńskich zastosowanie mają przepisy art. 55 rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 (rozporządzenie Bruksela II bis), zgodnie z którym na wniosek organu centralnego lub osoby posiadającej odpowiedzialność rodzicielską organy centralne są zobowiązane do współpracy w określonych sprawach, aby zapewnić osiągnięcie celów rozporządzenia. Muszą one zatem podejmować wszelkie stosowne środki, aby m.in. ułatwić osiągnięcie porozumienia między osobami posiadającymi odpowiedzialność rodzicielską w drodze mediacji lub przy użyciu innych środków.

W postępowaniach cywilnych z zakresu prawa rodzinnego, które podlegają właściwości sądów ds. przemocy wobec kobiet (*Juzgados de Violencia sobre la Mujer*), mediacja nie jest dozwolona.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

a) Gdzie należy wnieść pozew

Po ustaleniu jurysdykcji krajowej sądów hiszpańskich do rozpoznania sprawy (określonej w rozporządzeniu nr 2101/2003 – unieważnienie małżeństwa, separacja sądowa, rozwód i władza rodzicielska; w rozporządzeniu nr 4/2009 – świadczenia alimentacyjne; od dnia 29 stycznia 2019 r. – w rozporządzeniu (UE) 2016/1103 w sprawie małżeńskich ustrojów majątkowych oraz w art. 22c ustawy organicznej o sądownictwie (*Ley Orgánica del Poder Judicial – LOPJ*) – w odniesieniu do spraw nieobjętych zakresem stosowania powyższych rozporządzeń lub w przypadkach, w których odsyłają one do prawa krajowego) na terytorium Hiszpanii pozew o rozwód, separację sądową lub unieważnienie małżeństwa (z wyjątkiem spraw rozpatrywanych przez notariusza w przypadku separacji sądowej lub rozwodu na zgodny wniosek małżonków w braku małoletnich dzieci) należy wnieść do sądu pierwszej instancji. W niektórych okręgach sądowych funkcjonują sądy pierwszej instancji specjalizujące się w prawie rodzinnym. W szczególności należy się zwrócić do sądu pierwszej instancji: właściwego dla miejsca położenia wspólnego domu małżonków;

jeżeli małżonkowie zamieszkują w różnych okręgach sądowych, powód może wybrać jeden z następujących sądów:

sąd właściwy dla miejsca położenia ostatniego wspólnego domu małżonków; lub

sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego; lub

jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu, powód może wnieść pozew do sądu właściwego dla miejsca, w którym pozwany ma lub miał swoje ostatnie miejsce zamieszkania, według własnego uznania;

w przypadku braku możliwości ustalenia sądu właściwego przy zastosowaniu powyższych kryteriów pozew należy wnieść do sędziego sądu pierwszej instancji (*Juez de Primera Instancia*) właściwego dla miejsca zamieszkania powoda;

pozew o rozwód lub separację sądową składany wspólnie przez oboje małżonków można wnieść do sędziego sądu:

właściwego dla ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków; lub

właściwego dla miejsca zamieszkania jednego z powodów;

wnioski o zarządzanie wstępnymi środkami tymczasowymi może rozpoznawać sędzia sądu pierwszej instancji właściwego dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy.

Aby uzyskać dodatkowe informacje o hiszpańskich organach sądowych, zob. <http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/administracion-justicia/organizacion-justicia/organizacion-juzgados>.

W sprawach rozpatrywanych przez notariusza (co stanowi rozwiązanie alternatywne dla postępowania sądowego, jeżeli strony nie mają małoletnich dzieci pozostających pod opieką – nawet jeżeli w tego rodzaju sprawach nie orzeka sędzia, lecz sekretarz sądu) odpowiedni dokument urzędowy musi zostać sporządzony przez notariusza właściwego dla miejsca, w którym małżonkowie ostatnio wspólnie zamieszkiwali, lub właściwego dla miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu któregośkolwiek z powodów.

b) Formalności i dokumenty

W przypadku wyboru drogi sądowej pozew o unieważnienie małżeństwa, separację sądową lub rozwód musi zostać wniesiony na piśmie i podpisany przez adwokata towarzyszącego powodowi bądź reprezentującego go pełnomocnika (*letrado i procurador*). Małżonkowie, którzy składają wspólny pozew o separację sądową lub rozwód, mogą korzystać z usług tych samych prawników.

Do pozwu o separację sądową, unieważnienie małżeństwa lub rozwód należy załączyć:

akt małżeństwa i akty urodzenia dzieci; załączenie samej książeczki rodzinnej (*Libro de Familia*) nie jest wystarczające;

dokumenty będące podstawą pozwu złożonego przez małżonka lub małżonków;

dokumenty wymagane do przeprowadzenia oceny sytuacji finansowej małżonków oraz, w stosownych przypadkach, dzieci małżonków, takie jak: deklaracje podatkowe, wyciągi z listy płac, wyciągi bankowe, akty własności lub zaświadczenia o wpisie składników majątku do rejestru, jeżeli strony wnoszą o zarządzanie środkami o charakterze majątkowym;

projekt umowy (*convenio regulador*), jeżeli małżonkowie wytoczyli powództwo o separację sądową lub rozwód, wnosząc wspólny pozew.

W przypadku wyboru drogi notarialnej (separacja sądowa lub rozwód na zgodny wniosek małżonków w braku małoletnich dzieci pozostających pod władzą rodzicielską) powyższe dokumenty są niezbędne do sporządzenia dokumentu urzędowego, przy czym nawet w obecności notariusza podczas sporządzania dokumentu urzędowego małżonkom musi towarzyszyć praktykujący adwokat.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Hiszpania przyznaje prawo do bezpłatnej pomocy prawnej obywatelom hiszpańskim, obywatelom innych państw członkowskich Unii Europejskiej oraz obywatelom państw trzecich przebywającym w Hiszpanii, jeżeli są w stanie udowodnić, że nie dysponują środkami wystarczającymi do wszczęcia postępowania sądowego.

Osoba jest uprawniona do skorzystania z pomocy prawnej, jeżeli nie dysponuje wystarczającymi środkami oraz jeżeli wartość zasobów i przychodów obliczonych w skali roku na podstawie wszystkich rodzajów dochodów i na gospodarstwo domowe nie przekracza następujących progów:

a) dwukrotności wielofunkcyjnego publicznego wskaźnika dochodów (*indicador público de renta de efectos múltiples – IPREM*) w wysokości obowiązującej w momencie składania wniosku o udzielenie pomocy prawnej w przypadku osób, które nie należą do żadnego gospodarstwa domowego;

b) dwupółkrotności wielofunkcyjnego publicznego wskaźnika dochodów w wysokości obowiązującej w momencie składania wniosku o udzielenie pomocy prawnej w przypadku osób, które należą do gospodarstwa domowego obejmującego mniej niż cztery osoby;

c) trzykrotności tego wskaźnika w przypadku gospodarstw domowych składających się z co najmniej czterech osób.

Obliczanie IPREM

Wniosek o przyznanie pomocy prawnej należy kierować do izby adwokackiej (*Colegio de Abogados*) mającej swoją siedzibę w okręgu sądowym, w którym znajduje się sąd lub trybunał właściwy do przeprowadzenia rozprawy, lub do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy; w tym ostatnim przypadku organ sądowy przekaże wniosek właściwej miejscowo izbie adwokackiej.

Izby adwokackie zostały wyznaczone do przyjmowania wniosków o pomoc prawną w sporach transgranicznych. W takich sporach organem przekazującym wniosek jest izba adwokacka właściwa dla miejsca zwykłego pobytu lub dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy.

Obywatel Unii, którego państwo jest stroną Porozumienia europejskiego w sprawie przekazywania wniosków o przyznanie pomocy sądowej, może zwrócić się do organu centralnego wyznaczonego przez jego państwo do wykonywania postanowień tego porozumienia.

Wniosek należy złożyć przed wszczęciem postępowania lub, jeżeli stroną ubiegającą się o pomoc prawną jest pozwany, przed złożeniem odpowiedzi na pozew. Zarówno powód, jak i pozwany mogą jednak zwrócić się o przyznanie pomocy prawnej również w późniejszym terminie, o ile wykażą, że ich sytuacja materialna uległa zmianie.

Jeżeli majątek wspólny małżonków jest niewystarczający, a jeden z małżonków nie może skorzystać z pomocy prawnej ze względu na sytuację ekonomiczną drugiego z małżonków, drugi z małżonków może zostać zobowiązany do pokrycia całości lub części kosztów postępowania zgodnie z procedurą zwaną „*litis expensas*” (koszty postępowania podlegające szczególnemu traktowaniu w trakcie postępowania rozwodowego).

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Od orzeczeń wydawanych przez sądy hiszpańskie w postępowaniach o separację sądową, rozwód i unieważnienie małżeństwa można wnosić środki zaskarżenia. Apelację należy wnieść w ciągu dwudziestu dni do sądu pierwszej instancji, który wydał zaskarżony wyrok; sądem właściwym do rozpoznania apelacji jest sąd prowincji (*Audiencia Provincial*). W niektórych przypadkach po wydaniu orzeczenia w postępowaniu odwoławczym strona może wnieść skargę kasacyjną, a w stosownych przypadkach – nadzwyczajny środek zaskarżenia za naruszenie przepisów postępowania do Izby Cywilnej Sądu Najwyższego (Tribunal Supremo).

W Hiszpanii orzeczenia wydawane w postępowaniach o unieważnienie małżeństwa, separację sądową i rozwód nie podlegają tymczasowemu wykonaniu, jeżeli wniesiono od nich apelację (z wyjątkiem orzeczeń regulujących zobowiązania i stosunki majątkowe związane z głównym przedmiotem postępowania), mimo że wniesienie apelacji nie wywołuje skutku zawieszającego w odniesieniu do środków zarządzonych w wyroku, które podlegają bezpośrednio wykonaniu, nawet jeśli wyrok został zaskarżony. Ponadto, jeżeli apelacja dotyczy wyłącznie środków wskazanych w wyroku, część wyroku dotycząca unieważnienia małżeństwa, separacji sądowej lub rozwodu uprawomocni się nawet w przypadku wniesienia apelacji.

W postępowaniu sądowym o orzeczenie separacji lub rozwodu wszczętym na wspólny wniosek małżonków od wyroku lub postanowienia sądu orzekającego separację sądową lub rozwód, w którym sąd zatwierdza w całości projekt umowy (*convenio regulador*) przedłożonej sędziemu do zatwierdzenia, nie przysługuje apelacja. Apelację w takim przypadku może wnieść wyłącznie prokurator, jeżeli bierze udział w postępowaniu, działając w interesie małoletnich lub dzieci niemających zdolności do czynności prawnych. W tego rodzaju postępowaniach wszczynanych na wspólny wniosek orzeczenie sądu o oddaleniu powództwa o rozwód lub separację sądową lub o zarządzenie dowolnych lub wszystkich środków zaproponowanych przez małżonków podlega zaskarżeniu. W takich przypadkach wniesienie środka zaskarżenia od orzeczenia w sprawie tego rodzaju środków nie wywołuje skutku zawieszającego bądź pozostaje bez wpływu na wiążący charakter wyroku w odniesieniu do separacji sądowej lub rozwodu.

Jeżeli chodzi o środki tymczasowe i wstępne, jakie sędzia może zastosować przed wszczęciem postępowania w sprawie o separację sądową, unieważnienie małżeństwa lub rozwód lub w toku postępowania, orzeczenia o zarządzeniu tego rodzaju środków nie podlegają zaskarżeniu, mimo że części tych orzeczeń nie uzyskają przymiotu rzeczy osądzonej. Kontrola orzeczeń w sprawie środków tymczasowych odbywa się nie w postępowaniu odwoławczym, lecz poprzez wydanie wyroku kończącego postępowanie w sprawie o separację sądową, unieważnienie małżeństwa lub rozwód.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

W tej kwestii zastosowanie mają przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (rozporządzenie Bruksela II bis) obowiązujące we wszystkich państwach członkowskich z wyjątkiem Danii. W Danii wspomniane kwestie regulują postanowienia Konwencji haskiej z dnia 19 października 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci.

W przypadku gdy chodzi jedynie o aktualizację danych w aktach stanu cywilnego państwa członkowskiego na podstawie orzeczenia sądu wydanego w postępowaniu w sprawie o rozwód, separację sądową lub unieważnienie małżeństwa prowadzonym w innym państwie członkowskim i jeżeli zgodnie z ustawodawstwem tego państwa członkowskiego od wspomnianych orzeczeń nie przysługuje już środek zaskarżenia, wówczas wystarczy samo złożenie odpowiedniego wniosku w urzędzie stanu cywilnego dowolnego państwa. Do wniosku należy załączyć:

odpis orzeczenia, który powinien spełniać warunki konieczne do potwierdzenia jego autentyczności przewidziane w przepisach obowiązujących w państwie, które wydało taki odpis;

zaświadczenie sporządzone na standardowym urzędowym formularzu wydane przez krajowy sąd lub trybunał lub właściwy organ w państwie członkowskim, w którym wydano orzeczenie;

dokument potwierdzający prawidłowe doręczenie pozwanemu wezwania do stawienia się przed sądem lub poświadczający, w przypadku orzeczenia zaocznego, że pozwany odebrał orzeczenie.

W przypadku ubiegania się o uznanie w Hiszpanii orzeczenia w sprawie rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub separacji sądowej wydanego w innym państwie członkowskim, z wyjątkiem Danii, konieczne będzie wniesienie wniosku o uznanie takiego orzeczenia do sędziego sądu pierwszej instancji właściwego dla miejsca zamieszkania osoby, przeciwko której skierowano wniosek o uznanie orzeczenia lub o wydanie oświadczenia o nieuznaniu orzeczenia, przy czym orzeczenie to nie musi być prawomocne w państwie członkowskim, w którym zostało wydane. Jeżeli strona przeciwna nie zamieszkuje w Hiszpanii, wniosek można złożyć w dowolnym miejscu pobytu albo w ostatnim miejscu zwykłego pobytu takiej strony w Hiszpanii albo, w braku takiego miejsca, w miejscu zamieszkania wnioskodawcy.

Wniosek należy złożyć na piśmie, wyznaczając adwokata i pełnomocnika, i załączyć do niego takie same dokumenty jak dokumenty wskazane powyżej.

Kwestie związane z uznawaniem w Hiszpanii orzeczeń wydanych w Danii regulują przepisy prawa hiszpańskiego. Postępowanie sądowe wszczyna się po wniesieniu wniosku bezpośrednio do sądu pierwszej instancji właściwego dla miejsca zamieszkania osoby, przeciwko której skierowany jest wniosek o uznanie orzeczenia.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Procedura występowania z wnioskiem o nieuznanie orzeczenia jest analogiczna do tej stosowanej w przypadku ubiegania się o uznanie orzeczenia. Jeżeli orzeczenie zostało uznane zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady nr 2201/2003, postanowienie o uznaniu orzeczenia można zaskarżyć dopiero po otrzymaniu powiadomienia o wydaniu takiego postanowienia, wnosząc zażalenie do właściwego sądu prowincji (*Audiencia Provincial*) w terminie przewidzianym w ustawie.

Jeżeli sprawa dotyczy orzeczenia wydanego w Danii, należy wszcząć postępowanie w sądzie pierwszej instancji, zanim sąd ten rozpozna wniosek drugiej strony o uznanie orzeczenia. W każdym z tych przypadków należy skorzystać z usług adwokata i pełnomocnika.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Po wejściu w życie rozporządzenia (UE) nr 1259/2010 w dniu 21 czerwca 2012 r. zgodnie z art. 5 i 8 tego rozporządzenia małżonkowie mogą wybrać prawo właściwe w przypadku separacji prawnej lub rozwodu, jeżeli prawo to spełnia warunki określone w tym rozporządzeniu. Jeżeli małżonkowie nie wybiorą prawa właściwego, rozwód i separację sądową przeprowadza się zgodnie z prawem państwa:

- a) w którym małżonkowie mieli swoje miejsce zwykłego pobytu w chwili wniesienia pozwu; lub, w przypadku braku takiego miejsca,
- b) w którym małżonkowie mieli swoje ostatnie miejsce zwykłego pobytu, jeżeli okres ich pobytu w tym państwie nie dobiegł końca wcześniej niż na rok przed wniesieniem pozwu i jeżeli jedno z małżonków w dalszym ciągu zamieszkiwało w tym państwie w chwili wniesienia pozwu; lub, w przypadku braku takiego miejsca,
- c) którego obywatelstwo obydwoje małżonkowie posiadali w chwili wniesienia pozwu; lub, jeżeli małżonkowie nie byli obywatelami tego samego państwa,
- d) w którym znajduje się sąd, do którego wniesiono stosowny pozew.

Powyższe przepisy mają zastosowanie do rozwodu, chociaż w odniesieniu do jego skutków prawo właściwe może być inne.

Jeżeli chodzi o małżeński ustrój majątkowy, do dnia 29 stycznia 2019 r. (kiedy to wejdzie w życie rozporządzenie nr 1103/2016) prawem właściwym (w braku ustanowienia małżeńskiego ustroju majątkowego w umowie małżeńskiej majątkowej) jest wspólne prawo ojczyście małżonków z chwili zawarcia małżeństwa (prawo wspólnego obywatelstwa). W jego braku jest to prawo ojczyście (wynikające z obywatelstwa) lub prawo miejsca zwykłego pobytu jednego z małżonków wybrane przez małżonków w poświadczonym dokumencie sporządzonym przed zawarciem małżeństwa. W braku powyższego zastosowanie ma prawo wspólnego miejsca zwykłego pobytu bezpośrednio po zawarciu małżeństwa. W braku tego rodzaju wspólnego miejsca pobytu dodatkowym ustrojem majątkowym jest ustrój przewidziany w prawie miejsca zawarcia małżeństwa. Od dnia 29 stycznia 2019 r. rozporządzenie nr 1103/2016 będzie w pełni stosowane, co oznacza, że w braku wyboru zastosowanie ma małżeński ustrój majątkowy przewidziany w prawie: a) państwa pierwszego wspólnego miejsca zwykłego pobytu małżonków z chwili zawarcia małżeństwa lub, w jego braku, b) państwa wspólnego obywatelstwa małżonków z chwili zawarcia małżeństwa lub, w jego braku, c) państwa, z którymi oboje małżonkowie są najściślej związani w chwili zawarcia małżeństwa, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności. Jeżeli małżonkowie w chwili zawarcia małżeństwa mają więcej niż jedno obywatelstwo, kryterium prawa wspólnego obywatelstwa nie ma zastosowania.

Kwestie związane z pieczęcią nad dzieckiem reguluje konwencja haska z dnia 19 października 1996 r., zgodnie z którą podlegają one prawu organu wydającego orzeczenie.

Jeżeli chodzi o środki tymczasowe i służące zabezpieczeniu interesu prawnego, w odniesieniu do nich stosuje się przepisy prawa właściwego dla separacji sądowej, unieważnienia małżeństwa lub rozwodu we wszystkich przypadkach z wyjątkiem środków pilnych, które można zarządzić w odniesieniu do osób lub składników majątku znajdujących się na terenie Hiszpanii, nawet w braku jurysdykcji do rozpoznania sprawy.

Jeżeli chodzi o świadczenia alimentacyjne (w tym korzystanie z domu rodzinnego i w stosownych przypadkach obowiązkowe świadczenie alimentacyjne), w braku umowy o wyborze prawa właściwego zastosowanie ma prawo miejsca zwykłego pobytu wierzyciela alimentacyjnego.

Jeżeli chodzi o udowodnienie właściwości prawa państwa trzeciego w Hiszpanii, istnieje konieczność potwierdzenia jego treści i mocy prawnej, przy czym sąd hiszpański może tego dokonać, stosując wszelkie środki, jakie uzna za stosowne w danej sytuacji.

Należy również podkreślić, że postępowania wszczęte w Hiszpanii przeprowadza się zawsze zgodnie z hiszpańskim prawem procesowym, niezależnie od prawa właściwego w zakresie rozwodu, separacji sądowej lub unieważnienia małżeństwa.

Ostatnia aktualizacja: 05/04/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Francja

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Jeżeli chodzi o rozwód w trybie pozasądowym, w przepisach przewidziano jedną formę takiego rozwodu:

rozwód za porozumieniem stron (*par consentement mutuel*) w formie dokumentu prywatnego (*acte sous signature privée*) kontrasygnowanego przez adwokatów, którego oryginał zostaje złożony u notariusza (*déposé au rang des minutes d'un notaire*).

Istnieją cztery możliwości orzeczenia rozwodu:

rozwód za porozumieniem stron (*par consentement mutuel*);

rozwód na żądanie jednego z małżonków, który twierdzi, że dalsze wspólne pożycie nie jest możliwe, o ile drugi małżonek potwierdzi przed sądem, że doszło do rozpadu pożycia małżeńskiego (*principe de la rupture du mariage*) bądź wyrazi zgodę na rozwód (*divorce accepté*);

rozwód w następstwie ustania wspólnego pożycia (*pour altération définitive du lien conjugal*);

rozwód z orzekaniem o winie (*pour faute*).

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Rozwód za porozumieniem stron w formie dokumentu prywatnego kontrasygnowanego przez adwokatów, którego oryginał zostaje złożony u notariusza, jest możliwy, gdy małżonkowie są zgodni, że doszło do rozpadu więzi małżeńskiej, oraz zgadzają się co do wszystkich skutków rozwodu. We współpracy z adwokatami sporządzają porozumienie, które po upływie okresu do namysłu (*délai de réflexion*) podpisują obydwie strony i obydwa adwokaci. Jeżeli małżonkowie mają przynajmniej jedno dziecko, należy je pouczyć o prawie do bycia wysłuchanym. Jeżeli co najmniej jedno z dzieci wniesie o wysłuchanie, strony muszą wnieść pozew o rozwód za porozumieniem stron do sędziego orzekającego w sprawach rodzinnych (*juge aux affaires familiales*), aby wniosek dziecka został uwzględniony.

Małżonkowie mogą wnieść pozew o rozwód za porozumieniem stron tylko wtedy, gdy zdolne do zrozumienia sytuacji dziecko wnosi o wysłuchanie, a małżonkowie są zgodni, że doszło do rozpadu więzi małżeńskiej, oraz zgadzają się co do wszystkich skutków rozwodu. W tym przypadku małżonkowie nie mają obowiązku podania przyczyny rozwodu, muszą jednak przedstawić sędziemu projekt porozumienia regulującego następstwa rozwodu w celu zatwierdzenia tego porozumienia przez sąd. Sędzia zatwierdza porozumienie z wyjątkiem sytuacji, w których dobro dziecka lub interesy jednego z małżonków nie są wystarczająco chronione.

O rozwód w drodze wyrażenia zgody na rozwód (*divorce accepté*) może wystąpić jeden z małżonków, przy czym w tej sytuacji rozwód musi zostać uznany przez drugiego małżonka. Istnieje również możliwość wystąpienia o rozwód przez oboje małżonków. W odróżnieniu od rozwodu za porozumieniem stron małżonkowie uznają, że doszło do rozpadu więzi małżeńskiej, ale nie są w stanie zawrzeć porozumienia regulującego następstwa orzeczenia rozwodu.

W takiej sytuacji rozstrzygnięcie powyższych kwestii należy do sędziego.

O rozwód w następstwie ustania wspólnego pożycia (*pour altération définitive du lien conjugal*) może wystąpić jeden z małżonków, jeżeli w momencie wszczęcia postępowania rozwodowego wspólne pożycie małżeńskie nie było utrzymywane od dwóch lat, o czym świadczy brak wspólnego zamieszkiwania i chęć rozwiązania związku małżeńskiego.

O rozwód z orzekaniem o winie może wystąpić małżonek ze względu na czyny, które można przypisać drugiemu małżonkowi, gdy czyny te stanowią poważne i uporczywe naruszenie obowiązków małżeńskich i powodują, że nie jest możliwe utrzymanie wspólnego pożycia małżeńskiego.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Obowiązek wierności, wspólnego pożycia i wzajemnej pomocy ustaje z chwilą uprawomocnienia się wyroku orzekającego o rozwodzie, czyli kiedy od orzeczenia nie przysługuje już odwołanie.

Każde z małżonków może zawrzeć nowy związek małżeński.

W następstwie rozwodu małżonkowie tracą prawo do używania nazwiska współmałżonka. Małżonek może jednak zachować nazwisko drugiego małżonka za jego zgodą lub za zgodą sędziego, jeżeli uzasadni, że potrzeba zachowania nazwiska wynika ze szczególnych przyczyn lub dobra dzieci.

3.2 podziału majątku małżonków?

W następstwie rozwodu dochodzi do zniesienia małżeńskiego ustroju majątkowego, a co za tym idzie do podziału majątku.

Rozwód nie wpływa na przywileje małżeńskie uzyskiwane w trakcie trwania małżeństwa ani na otrzymane darowizny. Z mocy prawa znosi się jednak przywileje małżeńskie z chwilą rozwiązania małżeńskiego ustroju majątkowego, zgonu jednego z małżonków bądź w następstwie rozrządzenia na wypadek śmierci.

W przypadku rozwodu za porozumieniem stron w trybie sądowym lub pozasądowym zawarcie przez małżonków umowy w sprawie zniesienia małżeńskiego ustroju majątkowego warunkuje orzeczenie rozwodu. W przypadku innych form rozwodu małżonkowie mogą uzgodnić zniesienie małżeńskiego ustroju majątkowego przed orzeczeniem rozwodu, ale nie są do tego zobowiązani. W tym przypadku zniesienie małżeńskiego ustroju majątkowego następuje po orzeczeniu rozwodu.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Rozwód nie wywołuje żadnych szczególnych następstw w zakresie sprawowania władzy rodzicielskiej, która co do zasady pozostaje powierzona obojgu rodzicom. Sędzia może jednak zdecydować o powierzeniu jej wykonywania jednemu z rodziców, jeżeli przemawia za tym dobro dziecka. Należy ustalić warunki wykonywania władzy rodzicielskiej (miejsce zwykłego pobytu, prawo do odwiedzin itd.).

Każde z rodziców powinno nadal łożyć na utrzymanie i kształcenie dziecka. Obowiązek ten przyjmuje formę świadczenia alimentacyjnego wypłacanego przez jednego z rodziców drugiemu z rodziców, ale może również przyjąć formę, w części lub w całości, bezpośredniego pokrywania kosztów związanych z utrzymaniem dziecka. Ponadto świadczenie alimentacyjne może polegać na przyznaniu uprawnionemu prawa do użytkowania rzeczy i zapewnienie mu mieszkania (*droit d'usage et d'habitation*).

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Uwaga: Świadczenia alimentacyjne, należne ze strony jednego z małżonków na rzecz drugiego małżonka, stanowią środek tymczasowy, czyli zostają przyznane przed orzeczeniem rozwodu. Z chwilą orzeczenia rozwodu małżonek może wnieść jedynie o wypłacanie przez drugiego małżonka świadczenia wyrównawczego albo świadczenia odszkodowawczego. Obowiązek wypłaty takiego świadczenia można uzgodnić w sposób polubowny w przypadku rozwodu za porozumieniem stron w trybie sądowym lub pozasądowym, natomiast w pozostałych przypadkach świadczenie to zasądza sąd.

Świadczenie wyrównawcze ma na celu wyrównanie różnic w warunkach życia małżonków spowodowanych rozpadem związku małżeńskiego. Jego wysokość jest określona przez sędziego w zależności od dochodów i potrzeb małżonków. Świadczenie ma charakter ryczałtowy i jest wypłacane, co do zasady, w postaci wartości majątkowych:

albo w postaci sumy pieniężnej, której sposób wypłaty można uzgodnić;

albo w drodze przekazania własności rzeczy lub prawa użytkowania tymczasowego lub dożywotniego, zamieszkiwania lub użytkowania.

Wyjątkowo sąd może orzec, że świadczenie wyrównawcze będzie wypłacane w postaci renty dożywotniej, która może zostać zmniejszona w razie pogorszenia się sytuacji majątkowej lub zmiany potrzeb małżonków.

Odszkodowanie może zostać przyznane małżonkowi, na którego rozwód wywrze szczególnie poważne skutki:

jeżeli w postępowaniu o rozwód w następstwie ustania wspólnego pożycia jest stroną pozwaną, przy czym sam nie wniósł żadnego pozwu;

lub jeżeli rozwód orzeczono z wyłącznej winy drugiego małżonka.

(Zobacz arkusz informacyjny na temat świadczeń alimentacyjnych we Francji).

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Separacja prawna (*séparation de corps*) to separacja, o której rozstrzygnięto w postępowaniu sądowym. Orzeczenie separacji powoduje, że ustają pewne obowiązki małżeńskie, takie jak obowiązek wspólnego zamieszkiwania, przy czym nie dochodzi do rozwiązania związku małżeńskiego. Ponowne zawarcie związku małżeńskiego nie jest zatem możliwe, a obowiązek wzajemnej pomocy pozostaje niezmienny.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Przesłanki i postępowanie są takie same, jak przesłanki i postępowanie rozwodowe w trybie sądowym, ale w trybie pozasądowym nie istnieje możliwość orzeczenia separacji za porozumieniem stron.

Co do zasady małżonek, przeciwko któremu skierowano pozew o separację sądową, może wnieść pozew wzajemny o rozwód bądź o separację sądową i na odwrót: małżonek przeciwko któremu wniesiono pozew o rozwód może wytoczyć powództwo o rozwód bądź o separację sądową.

W przypadku powództwa o rozwód w następstwie ustania wspólnego pożycia wytoczenie powództwa wzajemnego o separację jest niedozwolone. Istnieje jedynie możliwość wniesienia pozwu o rozwód.

W sytuacji, w której sędzia ma jednocześnie rozpatrzyć pozew o rozwód i pozew o separację sądową, rozpatruje się najpierw pozew o rozwód. Tylko w przypadku, gdy rozwód nie zostanie orzeczony, sąd rozpatruje pozew o separację sądową. W przypadku gdy uzasadnienie obydwu pozwów odwołuje się do winy, sędzia rozpatruje oba jednocześnie, przy czym jeżeli ich nie oddali, orzeka rozwód z winy obu stron (*aux torts partagés*).

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Skutki separacji

Separacja sądowa znosi obowiązek wspólnego zamieszkiwania, niemniej jednak utrzymane zostają obowiązek wzajemnej pomocy oraz obowiązek wierności. Podobnie, z wyjątkiem przeciwnych postanowień wyroku, żona zachowuje nazwisko męża. Ze względu na obowiązek wzajemnej pomocy małżonek może zostać zobowiązany do wypłacania świadczenia alimentacyjnego drugiemu małżonkowi, jeżeli znajduje się on w potrzebie. Wysokość tego świadczenia jest określana bez uwzględniania winy małżonków, z wyjątkiem sytuacji gdy małżonek będący wierzycielem nie wypełniał swoich obowiązków w czasie trwania małżeństwa. Świadczenie alimentacyjne może zostać zastąpione kapitalizacją świadczenia (*constitution d'un capital*), czyli jednorazową wypłatą sumy pieniężnej, jeżeli majątek małżonka będącego dłużnikiem na to pozwala.

Jeżeli chodzi o kwestie majątkowe, wyrok oznacza rozwiązanie i zniesienie małżeńskiego ustroju majątkowego, tak jak w przypadku rozwodu.

W przypadku zgonu jednego z małżonków prawa do dziedziczenia drugiego małżonka pozostają niezmiennione i korzysta on z regulacji prawnych dotyczących małżonka pozostającego przy życiu. W przypadku separacji za porozumieniem stron orzeczonej w postępowaniu sądowym małżonkowie mogą jednak włączyć do umowy klauzulę o zrzeczeniu się prawa do dziedziczenia.

Przekształcenie separacji w rozwód

Na wniosek jednego z małżonków, wyrok w sprawie separacji zostaje przekształcony z mocy prawa w wyrok orzekający o rozwodzie, w przypadku gdy separacja sądowa trwała dwa lata. Sędzia orzeka zatem o rozwodzie i jego skutkach. Przesłanki separacji prawnej stają się przesłankami rozwodu. Nie można zmodyfikować ustaleń dotyczących winy.

We wszystkich sprawach o separację istnieje możliwość przekształcenia separacji w rozwód za porozumieniem stron na wniosek obu małżonków. W przypadku orzeczenia separacji sądowej za porozumieniem stron w postępowaniu sądowym można ją jednak przekształcić jedynie w rozwód za porozumieniem stron.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Wyrok unieważniający małżeństwo stwierdza nieważność małżeństwa ze skutkiem wstecznym; skutki małżeństwa zostają zniesione, tak jak gdyby związek małżeński nigdy nie został zawarty.

Unieważnienie małżeństwa różni się od rozwodu bądź separacji, orzeczenie których wywołuje skutki jedynie na przyszłość.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Przesłanki unieważnienia małżeństwa są różne, w zależności od tego, czy chodzi o nieważność względną (w przypadku wystąpienia wady oświadczenia woli nupturientów lub braku zgody osób, które powinny były wyrazić zgodę na zawarcie związku małżeńskiego) bądź nieważność bezwzględną (gdy nie zachowano warunków wynikających z reguł porządku publicznego).

Nieważność względna

Przesłanki są trzy:

błąd co do osoby bądź podstawowych przymiotów tej osoby;

przymus;

brak zgody osoby, której zgoda była niezbędna.

Legitymację do wniesienia pozwu mają jedynie pewne wyliczone enumeratywnie osoby: małżonek, którego oświadczenie woli dotknięte było wadą bądź który w chwili zawierania związku małżeńskiego był niezdolny do czynności prawnych, oraz osoby, które powinny były wyrazić zgodę na zawarcie związku małżeńskiego, lub prokurator.

Pozew o unieważnienie małżeństwa należy wnieść w terminie pięciu lat od dnia zawarcia małżeństwa (jeżeli w chwili zawarcia małżeństwa małżonek nie osiągnął wieku wymaganego do zawarcia małżeństwa, bieg tego terminu rozpocznie się w dniu, w którym osiągnie on ten wiek).

Nieważność bezwzględna

Brak zgody; niepełnoletność, bigamia, kazirodztwo, nieobecność jednego z nupturientów w czasie zawierania związku małżeńskiego, brak uprawnień urzędnika stanu cywilnego bądź potajemny charakter związku małżeńskiego.

Pozew może wnieść każda osoba, która ma w tym interes prawny, bądź prokurator. Termin na jego wniesienie wynosi trzydzieści lat i rozpoczyna bieg w dniu zawarcia małżeństwa (jeżeli w chwili zawarcia małżeństwa małżonek nie osiągnął wieku wymaganego do zawarcia małżeństwa, bieg tego terminu rozpocznie się w dniu, w którym osiągnie on ten wiek).

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Skutki unieważnienia małżeństwa są identyczne, niezależnie od tego, czy chodzi o nieważność względną czy bezwzględną.

Skutki małżeństwa, zarówno w sferze osobistej, jak i majątkowej, zostają zniesione, ponieważ nie powinno było dojść do zawarcia tego związku małżeńskiego. Na przykład, jeżeli jeden z małżonków zmarł, unieważnienie małżeństwa pozbawi drugiego małżonka jakiegokolwiek prawa do dziedziczenia.

Zasada ta może jednak zostać złagodzona, jeżeli jeden z małżonków lub oboje zawarli związek małżeński w dobrej wierze. W takim przypadku małżeństwo z prawnego punktu widzenia pozostaje nieważne, ale traktuje się je tak, jak gdyby zostało po prostu rozwiązane. W konsekwencji wszystkie skutki cywilno-prawne, osobiste bądź majątkowe zaistniałe przed unieważnieniem małżeństwa zostają zachowane.

W odniesieniu do dzieci unieważnienie małżeństwa ich rodziców nie wywołuje skutków prawnych i podlega regulacjom stosowanym w przypadku rozwodu.

10 Czy istnieją jakies alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Rozwód i jego skutki mogą być przedmiotem pozasądowego postępowania rozwodowego za porozumieniem stron, w którym uczestniczy dwóch adwokatów i notariusz. Postępowanie to przeprowadza się natomiast bez udziału sądu, chyba że zdolne do zrozumienia sytuacji dziecko wnosi o wysłuchanie.

We wszystkich pozostałych przypadkach strony muszą zwrócić się do sądu, ale przed wszczęciem postępowania sądowego lub w jego toku mogą przystąpić do mediacji rodzinnej.

Przeprowadzenie mediacji może zaproponować również sędzia. Przeprowadzenie postępowania powierza się osobie fizycznej bądź stowarzyszeniu w celu wysłuchania stron, skonfrontowania ich opinii i udzielenia im pomocy przy rozwiązywaniu sporu.

Po zakończeniu mediacji strony, które osiągnęły porozumienie, mogą przedstawić ugodę do zatwierdzenia przez sędziego lub wnieść o przeprowadzenie pozasądowego postępowania rozwodowego za porozumieniem stron.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Do jakiego sądu wnieść pozew?

Pozew o rozwód w trybie sądowym lub separację

Pozew o rozwód bądź separację jest składany przez adwokata w sekretariacie sądu wielkiej instancji (tribunal de grande instance).

Sądem właściwym miejscowo jest:

sąd miejsca, w którym znajduje się dom rodzinny;

jeżeli małżonkowie zamieszkują osobno, przy czym władza rodzicielska jest sprawowana przez oboje rodziców, sądem właściwym będzie sąd właściwy dla miejsca zamieszkania rodzica, z którym zamieszkują małoletnie dzieci;

jeżeli małżonkowie zamieszkują odrębnie, a władzę rodzicielską sprawuje tylko jeden rodzic, sądem właściwym jest sąd miejsca zamieszkania rodzica sprawującego władzę rodzicielską;

w innych przypadkach jest to sąd miejsca zamieszkania małżonka, który nie wytoczył powództwa;

w przypadku pozwu wspólnego, sądem właściwym jest sąd wybrany przez małżonków, czyli sąd właściwy dla miejsca zamieszkania jednego lub drugiego małżonka.

Pozew o unieważnienie małżeństwa

Pozew o unieważnienie małżeństwa wnosi się do sądu wielkiej instancji właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego. Pozew ten jest pismem sądowym doręczanym przez urzędnika sądowego (huissier).

Rozwód za porozumieniem stron w formie dokumentu prywatnego kontrasygnowanego przez adwokatów:

oryginał porozumienia podpisanego przez strony i obydwu adwokatów należy złożyć u notariusza prowadzącego działalność we Francji.

Dokumenty, które należy dostarczyć

Pozew o rozwód w trybie sądowym lub separację

We wszystkich przypadkach małżonkowie muszą przedstawić wszystkie niezbędne dane pozwalające na ich identyfikację, dane ich kasy chorych i informacje dotyczące organów, które wypłacały na ich rzecz świadczenia i renty bądź każdy inny rodzaj świadczenia.

W przypadku gdy do sądu wystąpiono o orzeczenie świadczenia wyrównawczego, małżonkowie muszą przedstawić oświadczenie potwierdzające dokładną wysokość ich dochodów, zasobów, majątku i określające ich warunki życia.

W przypadku sądowego postępowania rozwodowego za porozumieniem stron w pozwie nie trzeba określać przesłanek rozwodu. Do pozwu należy natomiast załączyć porozumienie, opatrzone datą i podpisami małżonków oraz ich adwokata lub adwokatów, które reguluje w całości następstwa rozwodu i które zawiera, jeżeli jest to wskazane, opis sposobu zniesienia majątkowego ustroju małżeńskiego.

W innych przypadkach pozew nie wskazuje ani podstawy prawnej, ani przesłanek rozwodu, ale musi zawierać, jeżeli jest to wskazane, wnioski o zarządzenie środków tymczasowych.

Pozew o unieważnienie małżeństwa

Nie wymaga się żadnego szczególnego dokumentu, ale powód powinien przedstawić dokumenty potwierdzające przesłankę lub przesłanki unieważnienia małżeństwa, na które się powołał.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Pomoc prawną, w całości lub w części, można uzyskać pod warunkiem spełnienia kryteriów dotyczących sytuacji materialnej wnioskodawcy (zobacz arkusz informacyjny dotyczący pomocy prawnej we Francji).

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Wyroki podlegają zaskarżeniu w trybie zwykłym.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Orzeczenia rozwodowe są uznawane z mocy prawa bez żadnej szczególnej procedury pośredniej.

Ta sama zasada ma zastosowanie do wyroków orzekających unieważnienie małżeństwa.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Aby sprzeciwić się uznaniu takiego orzeczenia, można wnieść powództwo o uznanie go za bezskuteczne (*action en inopposabilité*) do sądu wielkiej instancji. Orzeczenie dotyczące skuteczności pozwole na zaskarżenie wniosku o przyznanie exequatur wniesionego przez drugą stronę (czyli wniosku o uznanie za wykonalne we Francji orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim). Odrzucenie wniesionego środka zaskarżenia jest równoważne z przyznaniem exequatur.

Zasady są takie same jak w postępowaniu o przyznanie *exequatur*.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Na podstawie rozporządzenia Rady (UE) nr 1259/2010 z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozwodu i separacji prawnej, prawem właściwym w sprawach o rozwód bądź separację jest prawo wybrane przez małżonków.

W przypadku niedokonania wyboru rozwód i separacja prawna podlegają prawu państwa:

w którym małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu w momencie wytoczenia powództwa; a w przypadku jego braku;

w którym małżonkowie mieli ostatnio wspólne miejsce zwykłego pobytu, pod podwójnym warunkiem, że okres zwykłego pobytu nie zakończył się wcześniej niż rok przed wytoczeniem powództwa, o ile w momencie wytoczenia powództwa jedno z nich nadal tam zamieszkuje; a w przypadku jego braku;

którego obywatelami są oboje małżonkowie w chwili wytoczenia powództwa; a w przypadku jego braku;

prawo państwa sądu orzekającego.

Jeżeli jednak pozew dotyczy przekształcenia separacji w rozwód, prawem właściwym w postępowaniu rozwodowym jest prawo, które zostało zastosowane w postępowaniu o separację, o ile małżonkowie nie dokonali innego wyboru.

Zasady te mają zastosowanie do małżonków również w przypadku rozwodu za porozumieniem stron w formie dokumentu prywatnego kontrasygnowanego przez adwokatów, którego oryginał zostaje złożony u notariusza; małżonkowie nie mogą jednak stosować pojęcia „prawo państwa sądu orzekającego” ze względu na pozasądowy charakter postępowania.

Powiązane strony

[Strona internetowa Ministerstwa Sprawiedliwości](#)

[Site Legifrance](#)

Ostatnia aktualizacja: 22/10/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Chorwacja

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Warunkiem wstępnym uzyskania wyroku sądu orzekającego rozwód jest wszczęcie odpowiedniego sądowego postępowania rozwodowego (procesowego lub nieprocesowego) przez uprawnioną osobę lub uprawnione osoby (posiadające czynną legitymację procesową) zgodnie z przepisami art. 50, 369 i 453 ustawy – prawo rodzinne (Obiteljski zakon) (Dziennik Urzędowy Republiki Chorwacji [Narodne Novine, NN] nr 103/15, zwanej dalej: „ObZ z 2015 r.”). Jeżeli małżonkowie posiadają wspólne małoletnie dziecko, do pozwu o rozwód na zgodny wniosek małżonków należy załączyć odpowiednie załączniki (sprawozdanie z obowiązkowych konsultacji rodzinnych oraz plan wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej – art. 55 w związku z art. 456 ObZ z 2015 r.). Podobne przepisy mają zastosowanie wówczas, gdy małżonkowie posiadają wspólne małoletnie dziecko, lecz tylko jedno z małżonków wnosi o rozwód (sprawozdanie z obowiązkowych konsultacji rodzinnych oraz dowód uczestnictwa w pierwszym spotkaniu w ramach mediacji rodzinnej – art. 57 w związku z art. 379 ObZ z 2015 r.).

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Przesłanki orzeczenia rozwodu są uregulowane w przepisach art. 51 ObZ z 2015 r. Zgodnie z tymi przepisami prawa sąd rozwiązuje małżeństwo: 1. na zgodny wniosek stron, 2. w przypadku stwierdzenia, że między małżonkami nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia, lub 3. w przypadku upływu roku od chwili „ustania wspólnego pożycia”.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Jednym ze skutków prawnych ustania małżeństwa jest wygaśnięcie indywidualnych praw i obowiązków małżonków (art. 30–33 ObZ z 2015 r.). W ustawie – prawo rodzinne wyraźnie wskazano, że w przypadku ustania małżeństwa (przez unieważnienie lub rozwód) każde z byłych małżonków może zachować nazwisko, które posiadało w chwili ustania małżeństwa (art. 48 ObZ z 2015 r.).

3.2 podziału majątku małżonków?

Przed ustaniem wspólności majątkowej (w drodze porozumienia lub sądowego podziału majątku wspólnego w postępowaniu nieprocesowym) najczęściej pojawiającym się problemem jest konieczność odróżnienia praw i rzeczy należących do majątku wspólnego od praw i rzeczy stanowiących majątek osobisty małżonka lub współmałżonka (wyodrębnienie trzech zbiorów składników majątku). Kwestie te rozstrzyga się przez wszczęcie postępowania cywilnego na podstawie odpowiednich przepisów ObZ (art. 34–39 oraz 43–46 ObZ z 2015 r.), jeżeli małżonkowie nie zawarli umowy regulującej ich majątkowy ustroj małżeński (umowa majątkowa małżeńska – art. 40–42 ObZ z 2015 r.), stosując w charakterze pomocniczym przepisy ustawy o własności i innych prawach rzeczowych, ustawy o zobowiązaniach cywilnoprawnych, ustawy o księgach wieczystych, ustawy o spółkach, ustawy o postępowaniu egzekucyjnym oraz kodeksu postępowania cywilnego (art. 38, 45 i 346 ObZ z 2015 r.).

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Skutki prawne ustania małżeństwa, które mają zastosowanie do małoletnich dzieci, obejmują szereg istotnych kwestii: ustalenie, z którym z rodziców dziecko będzie zamieszkiwało po orzeczeniu rozwodu, uregulowanie kontaktów dziecka z drugim rodzicem, uregulowanie kwestii świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka, ustalenie sposobu wykonywania pozostałych aspektów władzy rodzicielskiej (takich jak reprezentowanie dziecka, dokonywanie czynności prawnych, zarząd i rozporządzanie majątkiem dziecka, edukacja i zdrowie dziecka itd.). Małżonkowie mogą zawrzeć porozumienie dotyczące tych skutków prawnych rozwodu (plan wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej), a zatem wybrać prostsze i szybsze nieprocesowe postępowanie rozwodowe (art. 52, 54–55, 106, 453–460 ObZ z 2015 r.). Jeżeli małżonkowie nie sporządzą planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej zawierającego ustalenia co do odpowiednich skutków prawnych rozwodu, sąd rozstrzygnie te kwestie w postępowaniu procesowym wszczętym przez wniesienie pozwu o rozwód (art. 53–54, 56–57 oraz 413 ObZ z 2015 r.). Rodzice mają jednak możliwość zawarcia porozumienia dotyczącego skutków prawnych rozwodu w toku procesowego postępowania rozwodowego. W tym przypadku sąd wyda rozstrzygnięcie na podstawie porozumienia zawartego przez rodziców, jeżeli uzna, że porozumienie to służy dobru dziecka (art. 104 ust. 3 w związku z art. 420 ObZ z 2015 r.).

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

W ustawie – prawo rodzinne przewidziano możliwość wniesienia przez małżonka o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych przed zakończeniem postępowania rozwodowego. Jeżeli w toku postępowania rozwodowego nie wniesiono o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych, były małżonek może wytoczyć powództwo o roszczenie alimentacyjne w terminie sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód, jeżeli przesłanki zasądzenia świadczeń alimentacyjnych istniały w chwili zakończenia postępowania rozwodowego oraz istniały nieprzerwanie do chwili zakończenia postępowania w sprawie o alimenty (art. 295–301, 423–432 ObZ z 2015 r.). Przesłanki prawne zasądzenia alimentów obejmują nieposiadanie przez powoda wystarczających środków utrzymania lub niemożność ich uzyskania przez powoda ze swojego majątku oraz niezdolność do pracy lub znalezienia zatrudnienia, pod warunkiem że małżonek wypłacający świadczenie alimentacyjne dysponuje wystarczającymi środkami i możliwościami, aby wykonywać to zobowiązanie (art. 295 ObZ z 2015 r.). Obowiązek alimentacyjny jest ograniczony w czasie. Przepisy art. 298 ObZ z 2015 r. stanowią, że obowiązek alimentacyjny wobec małżonka może ciążyć na współmałżonku przez okres do roku – w zależności od czasu trwania małżeństwa oraz możliwości uzyskania przez powoda innych środków utrzymania w przewidywalnej przyszłości. W ObZ z 2015 r. przewidziano również sposoby wypłaty świadczeń alimentacyjnych. Zgodnie z przepisami art. 296 ObZ z 2015 r. alimenty przybierają formę regularnych comiesięcznych świadczeń wypłacanych z góry. Sąd może jednak – na wniosek jednego małżonka lub obojga małżonków – nakazać zapłatę jednorazowej kwoty, w zależności od okoliczności sprawy. Zgodnie z przepisami art. 302 ObZ z 2015 r. małżonkowie mogą zawrzeć umowę dotyczącą obowiązku alimentacyjnego w przypadku rozwodu (art. 302, 470–473 ObZ z 2015 r.).

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

W chorwackim prawie rodzinnym nie istnieje termin odpowiadający „separacji sądowej”. Terminem analogicznym do „separacji sądowej” w obecnie obowiązujących przepisach mógłby być termin „ustanie wspólnego pożycia” (*prestanak bračne zajednice*). Do „ustania wspólnego pożycia” dochodzi wówczas, gdy wszystkie więzi łączące zazwyczaj małżonków w ramach pożycia małżeńskiego zostają zerwane, tj. jeżeli małżonkowie nie chcą już żyć wspólnie jako małżeństwo ani pozostawać w szczególnej wspólnocie charakteryzującej pożycie małżeńskie. Instytucja „ustania wspólnego pożycia” posiada znaczenie w sferze prawa małżeńskiego, ponieważ zgodnie z art. 51 ObZ z 2015 r. jedną z przesłanek prawnych rozwiązania małżeństwa jest upływ jednego roku od chwili ustania wspólnego pożycia. Ustanie wspólnego pożycia ma również szczególne znaczenie przy ustalaniu stosunków majątkowych między małżonkami, ponieważ zgodnie z art. 36 ObZ z 2015 r. majątek nabyty przez małżonków w ramach działalności zarobkowej w czasie trwania wspólnego pożycia (w odróżnieniu od majątku nabytego w czasie trwania małżeństwa) lub uzyskany z tego majątku uznaje się za majątek wspólny.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

W chorwackim prawie rodzinnym nie istnieje termin odpowiadający „separacji sądowej”. Terminem analogicznym do „separacji sądowej” w obecnie obowiązujących przepisach mógłby być termin „ustanie wspólnego pożycia” (*prestanak bračne zajednice*). W ustawie – prawo rodzinne nie przewidziano przesłanek „ustania wspólnego pożycia”, ponieważ wspólne pożycie jest normą prawną stanowiącą istotę pożycia małżeńskiego. Do „ustania wspólnego pożycia” dochodzi wówczas, gdy wszystkie więzi składające się na pożycie małżeńskie zostają zerwane, tj. jeżeli małżonkowie nie chcą już żyć wspólnie jako małżeństwo ani pozostawać w szczególnej wspólnocie charakteryzującej tego rodzaju stosunek (np. przestają się komunikować itd.). Ustanie wspólnego pożycia przejawia się najczęściej w praktyce opuszczeniem wspólnego domu przez jedno z małżonków i porzuceniem współmałżonka.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

W chorwackim prawie rodzinnym nie istnieje termin odpowiadający „separacji sądowej”. Terminem analogicznym do „separacji sądowej” w obecnie obowiązujących przepisach mógłby być termin „ustanie wspólnego pożycia” (*prestanak bračne zajednice*). Instytucja „ustania wspólnego pożycia” posiada znaczenie w sferze prawa małżeńskiego, ponieważ zgodnie z art. 51 ObZ z 2015 r. jedną z przesłanek prawnych rozwiązania małżeństwa jest upływ co najmniej jednego roku od chwili „ustania wspólnego pożycia”. Instytucja „ustania wspólnego pożycia” ma również szczególne znaczenie przy ustalaniu stosunków majątkowych między małżonkami, ponieważ zgodnie z art. 36 ObZ z 2015 r. majątek nabyty przez małżonków w ramach działalności zarobkowej w czasie trwania wspólnego pożycia (w odróżnieniu od majątku nabytego w czasie trwania małżeństwa) lub uzyskany z tego majątku uznaje się za majątek wspólny. *Ratio legis* tych przepisów stanowi fakt, że czas trwania wspólnego pożycia niekoniecznie musi się pokrywać z czasem trwania małżeństwa, w szczególności jeżeli małżeństwo kończy się rozwodem. Co do zasady ustanie wspólnego pożycia następuje przed wszczęciem postępowania rozwodowego. Postępowanie rozwodowe może zatem być kontynuowane po „ustaniu wspólnego pożycia” i taka jest zazwyczaj praktyka (w szczególności jeżeli w postępowaniu wniesiono środki zaskarżenia).

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

„Unieważnienie małżeństwa” (*poništaj braka*) stanowi jeden ze sposobów ustania małżeństwa (art. 47 ObZ z 2015 r.) oraz jeden z trzech sporów małżeńskich uregulowanych w chorwackim systemie prawnym (art. 369 ObZ z 2015 r.). „Unieważnienie małżeństwa” stanowi sankcję rodzinnoprawną

w przypadku zawarcia małżeństwa w sposób uchylający przepisom regulującym ważność małżeństwa (art. 25–29 ObZ z 2015 r.) stosowaną w postępowaniu sądowym wszczynanym przez złożenie pozwu (art. 369 ObZ z 2015 r.). Przepisy dotyczące „unieważnienia małżeństwa” mają zastosowanie wówczas, gdy zawarte małżeństwo jest nieważne (art. 29, 49, 369–378 ObZ z 2015 r.).

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo zawarte z naruszeniem przepisów art. 25–28 ObZ z 2015 r. (małżeństwo zawarte przez osoby małoletnie, osoby, które znajdowały się w stanie wyłączającym świadome wyrażenie woli, osoby ubezwłasnowolnione, krewnych, przysposobionych lub osoby pozostające w związku małżeńskim lub związku partnerskim) jest nieważne i objęte zakresem stosowania przepisów dotyczących „unieważnienia małżeństwa” (art. 29 ObZ z 2015 r.).

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Skutki prawne „unieważnienia małżeństwa” są uregulowane w ten sam sposób co skutki prawne rozwiązania małżeństwa przez rozwód (zob. odpowiedź na pytanie nr 3).

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

W chorwackim systemie prawnym rozwód można uzyskać wyłącznie w postępowaniu sądowym – nie istnieje instytucja pozasądowego postępowania rozwodowego. Jedną z podstawowych zasad prawa rodzinnego mającą szczególne znaczenie w postępowaniu rozwodowym jest zasada polubownego rozwiązywania sporów rodzinnych, która zachęca do polubownego rozwiązywania sporów rodzinnych oraz podkreśla, że jest to zadanie wszystkich organów świadczących profesjonalną pomoc na rzecz rodziny lub rozstrzygających spory rodzinne (art. 9 ObZ z 2015 r.). W prawie rodzinnym przewidziano w związku z tym dwa rodzaje postępowań pozasądowych, których celem jest polubowne rozwiązanie kwestii związanych z rozwodem: obowiązkowe konsultacje rodzinne (art. 321–330 ObZ z 2015 r.) oraz mediację rodzinną (art. 331–344 ObZ z 2015 r.). Obowiązkowe konsultacje rodzinne są prowadzone przez zespół ekspertów z Ośrodka Pomocy Społecznej i stanowią formę wsparcia na rzecz członków rodziny (np. małżonków mających zamiar wszczęcia postępowania rozwodowe, którzy mają wspólne małoletnie dziecko) w celu polubownego rozwiązania sporu rodzinnego ze zwróceniem szczególnej uwagi na konieczność ochrony stosunków rodzinnych w rodzinach posiadających dzieci (np. opracowanie planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej – porozumienia o skutkach prawnych rozwodu, w którym należy wskazać szczegółowo: miejsce i adres zamieszkania dziecka, czas, jaki dziecko będzie spędzało z każdym z rodziców, sposób komunikowania się w celu uzyskania zgody na podjęcie istotnych decyzji, sposób przekazywania istotnych informacji dotyczących dziecka, wysokość świadczeń alimentacyjnych należnych ze strony rodzica, z którym dziecko nie zamieszkuje, oraz sposób rozwiązywania przyszłych problemów) z uwzględnieniem skutków prawnych nieosiągnięcia tego rodzaju porozumienia i wszczęcia postępowania sądowego w celu rozstrzygnięcia kwestii dotyczących praw osobistych dziecka. Mediacja rodzinna jest procesem, w którym strony próbują polubownie rozwiązać spór rodzinny przy pomocy co najmniej jednego mediatora rodzinnego. Jej głównym celem jest ustalenie planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej oraz zawarcie innych porozumień dotyczących dziecka, jak również wszystkich innych kwestii o charakterze majątkowym oraz niemajątkowym.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

W przypadku nieposiadania przez małżonków wspólnego małoletniego dziecka postępowanie sądowe może zostać wszczęte przez jednego z małżonków – przez wniesienie pozwu o rozwód – lub przez oboje małżonków – przez wniesienie pozwu o rozwód na zgodny wniosek małżonków (art. 50 ObZ z 2015 r.). W obydwu tych przypadkach nie przeprowadza się pozasądowych obowiązkowych konsultacji rodzinnych (stanowiących formę specjalistycznej pomocy na rzecz członków rodziny w polubownym rozwiązaniu sporów rodzinnych, której udziela zespół ekspertów z Ośrodka Pomocy Społecznej) (art. 321–322 ObZ z 2015 r.) i małżonkowie bezzwłocznie przystępują do sądowego postępowania rozwodowego (procesowego lub nieprocesowego), które jest stosunkowo proste i szybkie. Wszystkie powyższe zasady stosuje się odpowiednio do postępowania sądowego w sprawie unieważnienia małżeństwa, jeżeli małżonkowie nie posiadają wspólnego małoletniego dziecka.

W przypadku posiadania przez małżonków wspólnego małoletniego dziecka postępowanie sądowe może zostać wszczęte przez jednego z małżonków – przez wniesienie pozwu – lub przez oboje małżonków – przez wniesienie pozwu o rozwód na zgodny wniosek małżonków (art. 50 ObZ z 2015 r.). Przed wszczęciem postępowania rozwodowego (przez wniesienie pozwu przez jednego małżonka lub wniesienie pozwu o rozwód na zgodny wniosek małżonków), jeżeli małżonkowie posiadają wspólne małoletnie dziecko, mają oni jednak obowiązek uczestnictwa w pozasądowych obowiązkowych konsultacjach rodzinnych (stanowiących formę specjalistycznej pomocy na rzecz członków rodziny w polubownym rozwiązaniu sporów rodzinnych, które udziela zespół ekspertów z Ośrodka Pomocy Społecznej) (art. 321–322 ObZ z 2015 r.). Celem tego rodzaju procedury jest zapewnienie małżonkom specjalistycznej pomocy obejmującej opracowanie planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej – porozumienia o skutkach prawnych rozwodu, w którym należy wskazać szczegółowo: miejsce i adres zamieszkania dziecka, czas, jaki dziecko będzie spędzało z każdym z rodziców, sposób komunikowania się w celu uzyskania zgody na podjęcie istotnych decyzji, sposób przekazywania istotnych informacji dotyczących dziecka, wysokość świadczeń alimentacyjnych należnych ze strony rodzica, z którym dziecko nie zamieszkuje, oraz sposób rozwiązywania przyszłych problemów. Rodzice mogą opracować plan wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej w toku obowiązkowych konsultacji rodzinnych, lecz mogą je również sporządzić niezależnie lub w toku postępowania mediacyjnego w sprawach rodzinnych (postępowania pozasądowego, w którym strony dążą do polubownego rozwiązania sporów rodzinnych przy pomocy co najmniej jednego mediatora rodzinnego – art. 331 ObZ z 2015 r.). Sporządzenie planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej umożliwia małżonkom wszczęcie prostszego i szybszego nieprocesowego postępowania rozwodowego na wniosek (art. 52, 54–55, 106, 453–460 ObZ z 2015 r.). Małżonkowie posiadający wspólne małoletnie dziecko mają obowiązek załączenia do pozwu o rozwód na zgodny wniosek małżonków sprawozdania z obowiązkowych konsultacji rodzinnych, o którym mowa w art. 324 ObZ z 2015 r., oraz planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej, o którym mowa w art. 106 ObZ z 2015 r. (art. 456 ObZ z 2015 r.).

Jeżeli małżonkowie nie sporządzą planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej zawierającego ustalenia co do wskazanych powyżej skutków prawnych rozwodu, sąd rozstrzygnie te kwestie z urzędu w postępowaniu procesowym wszczętym przez wniesienie pozwu o rozwód (art. 53–54, 56–57 oraz 413 ObZ z 2015 r.). Jeżeli małżonkowie posiadają wspólne małoletnie dziecko, są zobowiązani do załączenia do pozwu o rozwód sprawozdania z obowiązkowych konsultacji rodzinnych, o którym mowa w art. 324 ObZ z 2015 r., oraz dowodu uczestnictwa w pierwszym spotkaniu w ramach mediacji rodzinnej (art. 379 ObZ z 2015 r.).

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

W Chorwacji pomoc prawna oraz możliwość zwolnienia od kosztów procesu i innych opłat sądowych jest uregulowana w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej (Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći) (Dziennik Urzędowy Republiki Chorwacji nr 143/2013 – zwanej dalej „ZBPP”). Podstawową pomoc prawną można uzyskać we wszystkich postępowaniach, w tym w postępowaniach w sprawach małżeńskich i innych sprawach rodzinnych, pod warunkiem spełnienia wymogów prawnych (art. 9–11 ZBPP). Dodatkową pomoc prawną można uzyskać w postępowaniach w sprawach małżeńskich i innych postępowaniach określonych w przepisach pod warunkiem spełnienia wymogów prawnych (art. 12–25 ZBPP). Kwestia uzyskania postanowienia o zwolnieniu od kosztów procesu w określonym postępowaniu, w tym w postępowaniu w sprawie rodzinnej, jest uregulowana w przepisach art. 13 ust. 3 ZBPP. Kwestia uzyskania postanowienia o zwolnieniu od opłat sądowych we wszystkich postępowaniach, w tym w postępowaniach w sprawach rodzinnych, jest uregulowana w przepisach art. 13 ust. 4 ZBPP. Należy zwrócić szczególną uwagę na przepisy: a) regulujące świadczenie dodatkowej pomocy prawnej bez ustalania sytuacji finansowej zainteresowanej osoby (art. 15 ZBPP); b) regulujące procedurę umożliwiającą uzyskanie dodatkowej pomocy prawnej (art. 16–18 ZBPP);

c) regulujące zakres świadczenia dodatkowej pomocy prawnej (art. 19 ZBPP); d) regulujące kwestie proceduralne i inne kwestie istotne w celu uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej (art. 20–25 ZBPP). Jednocześnie należy zwrócić uwagę na art. 6 ustawy o opłatach sądowych (Zakon o sudskim pristojbama) (Dziennik Urzędowy Republiki Chorwacji nr 74/95, 57/96, 137/02, (26/03), 125/11, 112/12, 157/13, 110/15) dotyczący stron, które są zawsze zwolnione od kosztów sądowych.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Istnieje możliwość wniesienia środka zaskarżenia od wyroku orzekającego rozwód lub unieważnienie małżeństwa. Prawo to przysługuje obydwu stronom postępowania. Ustawa – prawo rodzinne nie reguluje wyraźnie trybu wnoszenia środka zaskarżenia w sprawach małżeńskich, jednak w art. 346 przewidziano alternatywne stosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego (Zakon o parničnom postupku) (Dziennik Urzędowy Republiki Chorwacji nr 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 oraz 89/14 – zwanego dalej „ZPP”).

W art. 348 ZPP uregulowano instytucję zażalenia na postanowienie (*presuda*), natomiast w art. 378 uregulowano instytucję apelacji od wyroku (*rješenje*). Jeżeli chodzi o nadzwyczajne środki zaskarżenia, ObZ z 2015 r. stanowi, że nie dopuszcza się możliwości wniesienia skargi kasacyjnej (*revizija*) od orzeczeń wydanych w sprawach małżeńskich (art. 373 ObZ z 2015 r.).

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Zgodnie z art. 21 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (rozporządzenie Bruksela II bis) orzeczenie wydane w jednym państwie członkowskim jest uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania (art. 21 ust. 1), jednak zgodnie z art. 21 ust. 3 każda zainteresowana strona może wystąpić z wnioskiem o ustalenie, że orzeczenie podlega lub nie podlega uznaniu. W tym przypadku wnioski o uznanie lub nieuznanie są rozpatrywane przez odpowiedni sąd właściwy miejscowo figurujący w wykazie przekazanym Komisji przez każde z państw członkowskich zgodnie z art. 68 w formie przewidzianej w art. 37 rozporządzenia Bruksela II bis. Ponadto należy zauważyć, że bez uszczerbku dla art. 21 ust. 3 rozporządzenia Bruksela II bis nie wymaga się przeprowadzania specjalnego postępowania dla celów dokonywania wpisów w księgach stanu cywilnego państwa członkowskiego na podstawie wydanego w innym państwie członkowskim orzeczenia o rozwodzie, separacji lub unieważnieniu małżeństwa, od którego zgodnie z prawem tego państwa członkowskiego nie mogą zostać wniesione dalsze środki zaskarżenia.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Wnioski o uznanie lub nieuznanie (art. 21 ust. 3 rozporządzenia Bruksela II bis) są rozpatrywane przez odpowiedni sąd właściwy miejscowo figurujący w wykazie, jak stwierdzono w odpowiedzi na pytanie nr 14. W tym przypadku zastosowanie ma postępowanie, o którym mowa w rozdziale III sekcja 2 rozporządzenia Bruksela II bis.

Środek zaskarżenia na mocy art. 33 rozporządzenia Bruksela II bis wnosi się do sądu drugiej instancji – sądu okręgowego (*Županijski sud*) za pośrednictwem sądu pierwszej instancji, który wydał orzeczenie (sądu właściwego miejscowo figurującego we wspomnianym powyżej wykazie).

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Prawem właściwym dla rozwodu jest prawo państwa obywatelstwa małżonków z chwili wytoczenia powództwa.

Jeżeli w chwili wytoczenia powództwa małżonkowie są obywatelami różnych państw, zastosowanie ma łączne prawo obydwu państw, których są oni obywatelami, zgodnie z art. 35 akapit drugi ustawy o rozwiązywaniu kolizji przepisów prawnych w przestrzeni w określonych stosunkach (Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima) (Dziennik Urzędowy Republiki Chorwacji nr 53/91, 88/01). Jeżeli małżeństwa nie można rozwiązać zgodnie z prawem państw obywatelstwa małżonków, prawem właściwym dla rozwiązania małżeństwa będzie prawo chorwackie, jeżeli w chwili wytoczenia powództwa jedno z małżonków miało miejsce zamieszkania w Chorwacji.

Jeżeli jedno z małżonków jest obywatelem Chorwacji nieposiadającym miejsca zamieszkania w Chorwacji, a małżeństwa nie można rozwiązać zgodnie z prawem określonym w art. 35 akapit drugi ustawy o rozwiązywaniu kolizji przepisów prawnych w przestrzeni w określonych stosunkach, zastosowanie ma prawo chorwackie.

Ostatnia aktualizacja: 20/11/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki

Rozwód - Włochy

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Wymogi prawne dotyczące rozwodu są przewidziane w przepisach prawa (zob. pkt 2). Sąd musi sprawdzić, czy wymogi prawne w zakresie orzeczenia rozwodu zostały spełnione.

Sprawdzenie takie jest niezbędne, nawet jeżeli oboje małżonkowie złożą wspólny wniosek o rozwód. Porozumienie małżonków nie jest samo w sobie przesłanką do orzeczenia rozwodu. Dlatego też we Włoszech w praktyce nie jest możliwy rozwód za obopólnym porozumieniem stron: przed orzeczeniem o rozwodzie sąd zawsze musi ustalić fakty będące powodem wniesienia wniosku.

Jeżeli małżeństwo zostało zawarte na podstawie kodeksu cywilnego, rozwód skutkuje ustaniem małżeństwa; jeżeli natomiast strony wzięły ślub kościelny, a zawarcie związku małżeńskiego zostało należycie odnotowane w księdze stanu cywilnego, która zawiera wpisy dotyczące urodzeń, małżeństw i zgonów, rozwód oznacza zniesienie cywilnych skutków małżeństwa. W postępowaniu uczestniczy prokurator.

Źródła: ustawa nr 898 z dnia 1 grudnia 1970 r., zmieniona ustawą nr 436 z dnia 1 sierpnia 1978 r. i ustawą nr 74 z dnia 6 marca 1987 r.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

O rozwód wystąpić może każde z małżonków z następujących przyczyn:

1) jeżeli po ślubie drugie z małżonków zostanie skazane prawomocnym wyrokiem za popełnienie szczególnie poważnego przestępstwa, niezależnie od tego, czy zostało ono popełnione przed ślubem czy po ślubie:

na karę dożywotniego pozbawienia wolności lub karę pozbawienia wolności na okres powyżej 15 lat, który to okres może wynikać z więcej niż jednego wyroku, za przestępstwa popełnione umyślnie, z wyjątkiem przestępstw politycznych lub przestępstw popełnionych ze „szczególnych względów moralnych lub społecznych” (*motivi di particolare valore morale e sociale*);

na karę pozbawienia wolności za kazirodztwo (art. 564 kodeksu karnego) lub przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na podstawie art. 609 bis (przemoc seksualna), 609 quater, 609 quinquies lub 609 octies (wprowadzonych ustawą nr 66 z 1996 r.);

na karę pozbawienia wolności za zabójstwo syna lub córki lub usiłowanie zabójstwa małżonka lub syna lub córki;

na karę pozbawienia wolności, jeżeli daną osobę uznano za winną na podstawie dwóch lub więcej zarzutów spowodowania ciężkiego uszkodzenia ciała, niewywiązania się z obowiązku utrzymania rodziny, przemocy w rodzinie lub wobec małoletnich bądź wywierania bezprawnego nacisku na osoby z zaburzeniami umysłowymi, chyba że strona występująca o rozwód także została skazana za pomocnictwo w przestępstwie lub małżonkowie ponownie mieszkają razem;

2) w przypadkach, w których:

drugie z małżonków zostało uniewinnione z zarzutu popełnienia przestępstwa kazirodztwa lub przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności, o których mowa w pkt 1 lit. b) i c), jeżeli sąd stwierdzi, że pozwany jest niezdolny do kontynuowania lub powrotu do życia z rodziną;

para pozostaje w separacji sądowej – za obopólnym porozumieniem albo na wniosek jednej ze stron przez co najmniej trzy lata od czasu wystąpienia przed sądem w trakcie postępowania w sprawie separacji;

postępowanie karne dotyczące jednego z przestępstw wymienionych w pkt 1 lit. b) i c) zostało umorzone ze względu na przedawnienie przestępstwa, jednak sąd orzekający o rozwodzie stwierdzi, że przestępstwo jako takie w przeciwnym razie podlegałoby odpowiedzialności karnej;

postępowanie karne w sprawie przestępstwa kazirodztwa zakończyło się ustaleniem, że przestępstwo nie podlega karze ze względu na brak znamion „skandalu obyczajowego”;

drugie z małżonków, będące cudzoziemcem, uzyskało unieważnienie lub rozwiązanie małżeństwa bądź wstąpiło w nowy związek małżeński za granicą; małżeństwo nie zostało skonsumowane;

jeden z małżonków oficjalnie zmienił płeć: wówczas pozew o rozwód może wnieść osoba, która zmieniła płeć, albo drugi z małżonków.

Podsumowując, pomijając scenariusze związane ze stosowaniem prawa karnego (obejmujące, oprócz wyroków skazujących za poważne przestępstwa, przypadki uniewinnienia ze względu na ograniczoną odpowiedzialność, przedawnienie przestępstwa i brak obiektywnego wymogu odpowiedzialności karnej w przypadkach kazirodztwa), możliwymi podstawami rozwodu są: separacja sądowa, unieważnienie, rozwiązanie lub zawarcie nowego związku małżeńskiego przez drugie z małżonków za granicą, a także nieskonsumowanie małżeństwa lub zmiana płci.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Udzielenie rozwodu pociąga za sobą szereg skutków.

Po pierwsze należy do nich rozwiązanie małżeństwa: obie strony są ponownie stanu wolnego i mogą zawrzeć kolejne małżeństwo.

Kobieta traci nazwisko męża, jeżeli dodała je do własnego; na wniosek kobiety sąd może jednak pozwolić jej na zachowanie nazwiska męża oprócz jej własnego, jeżeli leży to w jej interesie lub w interesie dzieci ze względów zasługujących na ochronę.

Rozwód nie rozwiązuje więzów powinowactwa, a w szczególności nie usuwa przeszkody do zawarcia małżeństwa, jaką jest powinowactwo w linii prostej (art. 87 ust. 4 kodeksu cywilnego).

Małżonkowie pochodzący z innych państw nie tracą obywatelstwa uzyskanego dzięki małżeństwu.

3.2 podziału majątku małżonków?

Rozwód rozwiązuje wspólność majątkową ustanowioną na mocy prawa (*comunione legale*, która obejmuje wszelkie zakupy dokonane przez małżonków wspólnie lub oddzielnie w okresie małżeństwa, oprócz rzeczy osobistych wymienionych w art. 179 kodeksu cywilnego), a także wszystkich funduszy utworzonych na cele rodzinne (*fondo patrimoniale*). Fundusz taki zostaje utrzymany do czasu osiągnięcia przez dzieci pełnoletności. Rozwód nie ma wpływu na majątek wspólny uregulowany na innej podstawie (*comunione ordinaria*, np. rzeczy nabyte proporcjonalnie przed zawarciem małżeństwa lub w trakcie trwania małżeństwa, jeżeli w momencie zawarcia małżeństwa przewidziano rozdzielność majątkową (*separazione dei beni*)): ten rodzaj wspólności majątkowej można znieść na wniosek jednego z małżonków.

Rodzic mieszkający z małoletnim dzieckiem może uzyskać prawo do dalszego zamieszkiwania w dotychczasowym domu rodzinnym, jeżeli leży to w interesie dziecka.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Sąd udzielający rozwodu przyznaje rodzicom wspólną pieczę nad małoletnimi dziećmi; tylko w wyjątkowych sytuacjach sąd powierzy wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dziećmi jednemu z rodziców. Sąd ustala także zasady dotyczące czasu, jaki małoletnie dzieci spędzają z rodzicem, z którym nie mieszkają. Sąd wydaje instrukcje dotyczące zarządzania majątkiem dzieci i ustala wysokość alimentów na małoletnie dzieci wypłacanych na rzecz rodzica, z którym dzieci mieszkają.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Sąd udzielający rozwodu, na wniosek jednej ze stron, nakazuje regularne opłacanie alimentów na rzecz strony niedysponującej odpowiednimi środkami lub niemogącej ich pozyskać z przyczyn obiektywnych. Obowiązek alimentacyjny wygasa, jeżeli osoba otrzymująca alimenty ponownie zawrze związek małżeński. Jeżeli obie strony wyrażą na to zgodę, świadczenie alimentacyjne może zostać także uregulowane jedną transakcją polegającą na przeniesieniu prawa własności do majątku na małżonka będącego beneficjentem (więcej informacji znajduje się w części poświęconej roszczeniom alimentacyjnym we Włoszech).

Małżonkowie, którzy nie płacą alimentów w przypadku separacji lub po rozwodzie, popełniają przestępstwo polegające na nielożeniu na utrzymanie rodziny (art. 570 kodeksu karnego).

Istnieją również inne skutki. Małżonek, który rozwiódł się, ale nie zawarł kolejnego związku małżeńskiego, i któremu przysługują alimenty, jest także uprawniony do części odprawy wypłaconej drugiemu z małżonków. W razie śmierci byłego małżonka pozostającym przy życiu byłemu małżonkowi przysługuje prawo do otrzymywania renty rodzinnej lub podziału takiej renty z każdym kolejnym pozostającym przy życiu małżonkiem, a także do otrzymania płatności z majątku zmarłego, jeżeli dana osoba znajduje się w niedostatku. W prawie przewiduje się także, że małżonek, któremu przysługuje świadczenie alimentacyjne, może ubiegać się o zabezpieczenie wykonania wyroku hipoteką ustanowioną na majątku drugiego małżonka lub o zajęcie majątku małżonka, na którym ciąży zobowiązanie alimentacyjne.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Separacja sądowa oznacza, że zgodnie z prawem nie wymaga się już od małżonków wspólnego pożycia. Zwykła separacja *faktyczna* jest bezskuteczna (z wyjątkiem sytuacji zaistniałych przed wejściem w życie ustawy o reformie nr 151 z 1975 r.).

Separacja sądowa jedynie osłabia więzi małżeńskie, ale ich nie znosi.

Separacja sądowa może zostać orzeczona przez sąd lub wynikać z obopólnego porozumienia.

Źródła: *przepisy prawa materialnego są określone w kodeksie cywilnym (art. 150 i nast.; w odniesieniu do kwestii dotyczących dziedziczenia zob. art. 548 i 585).*

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Separacja sądowa – tj. separacja orzeczona przez sąd – wymaga ustalenia, że dalsze pożycie małżeńskie jest niemożliwe.

Jeżeli warunek ten jest spełniony, sąd wydaje orzeczenie o separacji na wniosek jednego z dwojga małżonków, nawet jeżeli jest to wbrew woli drugiego małżonka.

W wyjątkowych sytuacjach sąd może także orzec o odpowiedzialności jednego z małżonków za separację, co wpływa na zasądzenie alimentów w okresie separacji i po rozwodzie, a także na prawa do spadku. W postępowaniu uczestniczy prokurator.

Separacja sądowa za obopólnym porozumieniem oparta jest na porozumieniu między małżonkami, staje się jednak skuteczna dopiero po zatwierdzeniu przez sąd, który jest odpowiedzialny za zapewnienie, aby porozumienie osiągnięte przez małżonków było zgodne z nadrzędnym interesem rodziny. W szczególności jeżeli uzgodnienia dotyczące prawa pieczy nad dziećmi i ich utrzymania są sprzeczne z interesem dzieci, sąd ponownie wzywa strony i zarządza dokonanie niezbędnych zmian. Jeżeli strony nie zastosują się do takiego rozwiązania, sąd może odmówić zatwierdzenia separacji.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Stosunki osobiste: separacja sądowa (orzeczona przez sąd lub wynikająca z obopólnego porozumienia) znosi wymóg wszelkich form pomocy związanych ze wspólnym życiem. Znosi ona również domniemanie ojcostwa męża matki. Kobieta nie traci nazwiska męża, jeżeli dodała je do własnego; na wniosek męża sąd może jednak zakazać kobiecie używania jego nazwiska, jeżeli może to powodować poważne szkody dla męża. Podobnie sąd może zezwolić żonie, aby nie używała nazwiska męża, jeżeli może to być ze szkodą dla niej.

Wspólność majątkowa: separacja rozwiązuje wspólność majątkową ustanowioną na mocy prawa (*comunione legale*).

Władza rodzicielska: sąd orzekający o separacji podejmuje decyzję o prawie pieczy nad wszelkimi małoletnimi dziećmi oraz ustala wysokość świadczenia alimentacyjnego na rzecz dzieci, które ma wypłacać rodzic niemieszkający z dziećmi (lub w wyjątkowych sytuacjach wyłącznego prawa do pieczy nad dzieckiem – rodzic, któremu nie przyznano takiego prawa). W przypadku przyznania prawa do zamieszkiwania w domu rodzinnym pierwszeństwo przysługują się rodzicowi mieszkającemu z dzieckiem (więcej informacji znajduje się w części poświęconej pieczy nad dzieckiem i prawom do kontaktów).

Zobowiązanie alimentacyjne: na wniosek małżonka nieponoszącego odpowiedzialności za separację sąd przyznaje mu prawo do alimentów ze strony drugiego małżonka, jeżeli wnioskodawca nie dysponuje wystarczającymi środkami własnymi. Małżonkowi znajdującemu się w niedostatku nadal przysługują alimenty, tj. regularnie wypłacane kwoty na utrzymanie, nawet jeżeli ponosi winę za separację (więcej informacji znajduje się w części poświęconej roszczeniom alimentacyjnym we Włoszech).

Automatyczna waloryzacja świadczeń alimentacyjnych o wskaźnik inflacji jest wyraźnie przewidziana w prawie w odniesieniu do rozwiedzionych małżeństw; zgodnie z orzecznictwem została ona rozszerzona także na małżeństwa pozostające w separacji.

Środki określone w orzeczeniu sądowym dotyczącym prawa pieczy nad dziećmi i obliczenia wysokości alimentów na rzecz dzieci i małżonka mogą podlegać późniejszym zmianom. Niewywiązywanie się z obowiązku alimentacyjnego stanowi przestępstwo na podstawie art. 570 kodeksu karnego.

Separacja z orzeczeniem winy oraz bez orzekania o winie: pozostającym w separacji małżonkom nieuznanym za ponoszących winę za separację nadal przysługują te same prawa do spadku, co małżonkom niebędącym w separacji.

Małżonek uznany za ponoszącego winę za separację jest uprawniony jedynie do alimentów z masy spadkowej zmarłego i tylko w sytuacji, w której w czasie postępowania spadkowego przysługiwało mu prawo do świadczeń alimentacyjnych ze strony zmarłego małżonka (art. 548 i 585 kodeksu cywilnego).

Pozostałe skutki: w przypadku niezastosowania się do orzeczenia o separacji istnieje możliwość ubiegania się o zabezpieczenie wykonania orzeczenia hipoteką ustanowioną przez sąd. Na wniosek złożony przez uprawnioną osobę sąd może też zarządzić zajęcie majątku małżonka, na którym ciąży zobowiązanie alimentacyjne, lub wydać nakaz zajęcia wynagrodzenia.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Zgodnie z art. 117 *i nast.* kodeksu cywilnego małżeństwo może zostać uznane za nieważne w szeregu różnych przypadków. Najlepszym podejściem jest rozpatrywanie tej kwestii w kategoriach nieważności oraz przeprowadzenie analizy przyczyn nieważności i mającego zastosowanie prawa dla każdego przypadku.

Małżeństwo jest nieważne, jeżeli jest obarczone jedną w wad określonych w prawie, które należy jednak wskazać, wnosząc sprawę do sądu.

O powództwie w sprawie unieważnienia małżeństwa nie powiadamia się spadkobierców, chyba że sprawa jest już w toku. W postępowaniu uczestniczy prokurator.

Źródła: przepisy prawa materialnego są określone w art. 117–129 *bis* kodeksu cywilnego.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo może być nieważne z jednej z przyczyn przedstawionych poniżej (art. 117 *i nast.* kodeksu cywilnego).

Jedno z małżonków pozostaje związane poprzednim małżeństwem: nieważność jest absolutna i nie ulega przedawnieniu; wniosek może złożyć którekolwiek z małżonków, bezpośredni wstępny, prokurator lub dowolna osoba posiadająca uzasadniony interes.

Impedimentum criminis: małżeństwo zostaje zawarte przez dwie osoby, z których jedną skazano za zabójstwo lub usiłowanie zabójstwa małżonka drugiej. Nieważność jest absolutna i nieodwracalna; wniosek może złożyć którekolwiek z małżonków, prokurator lub dowolna osoba posiadająca uzasadniony interes. Małżeństwo nie może zostać zawarte ze względu na chorobę psychiczną jednego z małżonków. Orzeczenie o tego rodzaju chorobie może zostać wydane nawet po ślubie, jeżeli zostanie wykazane, że małżonek był niepczytalny w chwili zawarcia małżeństwa. Ważność małżeństwa może podważyć opiekun, prokurator lub dowolna inna osoba posiadająca uzasadniony interes.

Jedno z małżonków nie było w pełni władz umysłowych (*incapacità naturale*). Małżeństwo może zostać zakwestionowane przez małżonka, który wprawdzie nie posiada orzeczenia o ubezwłasnowolnieniu, lecz udowodni, że zawarł małżeństwo, będąc nie w pełni władz umysłowych. Wniosku nie można złożyć, jeżeli para mieszka razem dłużej niż od roku od chwili odzyskania przez wnioskodawcę pełni władz umysłowych.

Jedno z małżonków było niepełnoletnie. Wniosek może złożyć którekolwiek z małżonków, prokurator lub rodzice; prawo małoletniego do złożenia wniosku wygasa rok po osiągnięciu pełnoletności.

Istniały więzy pokrewieństwa, powinowactwa lub przysposobienia. Na ten powód nieważności może powołać się którykolwiek z małżonków, prokurator lub dowolna osoba posiadająca uzasadniony interes, o ile od ślubu nie upłynął więcej niż rok i w danym przypadku można było uzyskać zezwolenie na zawarcie małżeństwa pomimo istnienia takich więzów.

Przymus, groźba i błąd: zgoda uzyskana pod przymusem lub w rezultacie wyjątkowo poważnych obaw przed wydarzeniami pozostającymi poza kontrolą małżonka; błędnie ustalona tożsamość lub błąd w ocenie osobowości drugiego z małżonków zgodnie z art. 122 kodeksu cywilnego. Wniosek może złożyć małżonek, którego zgodę uzyskano w nieprawidłowy sposób z jednego z powyższych powodów, chyba że małżonkowie mieszkali razem przez rok od czasu ustania zagrożenia przemocą lub źródła groźby bądź od daty wykrycia błędu.

Symulacja: małżeństwo może zakwestionować którekolwiek z małżonków, którzy zawarli małżeństwo, zgodziwszy się nie spełniać zobowiązań ani nie korzystać z praw z niego wynikających. Wniosek o unieważnienie należy złożyć przed upływem roku od dnia ślubu. Wniosku nie można złożyć, jeżeli małżonkowie żyli ze sobą jak mąż i żona po ślubie, nawet przez krótki czas.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Jeżeli małżonkowie działali w dobrej wierze (tzn. w chwili zawarcia małżeństwa nie byli świadomi przeszkody), małżeństwo pozostaje ważne do chwili jego unieważnienia, które staje się skuteczne dopiero z chwilą wydania orzeczenia (zasada „małżeństwa domniemanego” (*matrimonio putativo*)). Dzieci urodzone lub poczęte w trakcie małżeństwa uznaje się za zrodzone z małżeństwa i dlatego dotyczą ich zasady regulujące separację par mających dzieci.

Sąd może także zobowiązać jedno z małżonków do dokonywania okresowych płatności na rzecz drugiego z małżonków przez okres nie dłuższy niż trzy lata, jeżeli drugie z małżonków nie dysponuje odpowiednimi środkami i nie zawarło kolejnego małżeństwa.

Jeżeli w dobrej wierze działało tylko jedno z małżonków, małżeństwo wywiera skutki tylko wobec tego małżonka i ewentualnych dzieci. Małżonek, który działał w złej wierze, zobowiązany jest do zapłaty należycie odpowiedniego odszkodowania odpowiadającego świadczeniom alimentacyjnym za trzy lata oraz do dalszej wypłaty świadczeń alimentacyjnych, jeżeli obowiązek ten nie ciąży na innych osobach.

Jeżeli oboje małżonkowie działali w złej wierze, małżeństwo wywiera skutki wobec dzieci urodzonych lub poczętych w trakcie małżeństwa, chyba że unieważnienie było uzasadnione bigamią lub kazirodztwem. Dzieci urodzone w małżeństwie unieważnionym ze względu na bigamię mogą uzyskać status dzieci pozamałżeńskich o ustalonym ojcostwie.

Zachodzi domniemanie dobrej wiary, która jest wymagana jedynie w momencie ślubu.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Nie istnieją żadne przepisy w zakresie alternatywnych metod rozwiązywania sporów związanych z rozwodem (lub separacją). Strony mają swobodny dostęp do usług mediacji rodzinnej, które mają im pomóc w osiągnięciu porozumienia w sprawie ustaleń dotyczących prawa pieczy nad dzieckiem.

Strony mogą także dokonywać wspólnych ustaleń finansowych dotyczących utrzymania dzieci i każdego z małżonków.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Zasady dotyczące postępowania rozwodowego stosuje się odpowiednio także do postępowania w sprawie separacji sądowej. W mniejszym zakresie mają zastosowanie art. 706 *i nast.* kodeksu postępowania cywilnego.

Postępowanie ma formę specjalnego postępowania wyjaśniającego, podlegającego innym zasadom niż zasady dotyczące zwykłego postępowania, zwłaszcza w odniesieniu do fazy wstępnej (zasadniczo jest to proces dwuetapowy, składający się z etapu postępowania pojednawczego i etapu dochodzenia sądowego).

Właściwość sądu: sądem właściwym jest sąd powszechny (*tribunale*), w którym zasiada skład orzekający, w miejscu ostatniego wspólnego zamieszkania małżonków lub w każdym innym miejscu określonym w prawie (art. 706 kodeksu postępowania cywilnego) lub, jeżeli niemożliwe jest skontaktowanie się z pozwanym lub mieszka on za granicą, w miejscu pobytu lub zamieszkania wnioskodawcy. Jeżeli obie strony mieszkają za granicą, sprawę może rozpatrzyć każdy sąd w kraju. W przypadku rozwodu za obopólnym porozumieniem małżonkowie mogą wybrać sąd właściwy dla miejsca pobytu lub zamieszkania jednego z nich.

Postępowanie: pozew o rozwód ma formę wniosku adresowanego do sądu (*ricorso*) składanego w sekretariacie właściwego sądu. Do pozwu powinny być załączone dokumenty potwierdzające, można je jednak także okazać podczas rozprawy. Powód ma obowiązek zapewnić, aby drugie z małżonków zostało powiadomione o wniesieniu pozwu oraz o postanowieniu przewodniczącego składu orzekającego wyznaczającym datę przesłuchania małżonków. Jeżeli próba pojednania podczas pierwszej rozprawy nie powiedzie się, przewodniczący składu orzekającego wydaje zarządzenia tymczasowe w interesie małżonków i dzieci oraz wyznacza datę rozprawy przed sądem, który rozpozna sprawę zgodnie ze zwykłymi regułami dowodowymi.

Rozwód za obopólnym porozumieniem: wspólny wniosek wymaga zgody obojga małżonków na rozwód oraz na warunki dotyczące ich dzieci i stosunków finansowych. Postępowanie ma charakter uproszczony.

Źródła: *ustawa nr 898 z 1970 r. z późniejszymi zmianami; w przypadku separacji sądowej zastosowanie mają także art. 706–711 kodeksu postępowania cywilnego.*

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Możliwe jest uzyskanie pomocy prawnej (*patrocinio a spese dello Stato*), a tym samym zastępstwa procesowego bez konieczności zapłaty honorariów adwokackich i pokrycia wszystkich innych kosztów sądowych. Pomoc prawna przysługuje także cudzoziemcom zamieszkującym legalnie we Włoszech. Warunki kwalifikowalności są określone w ustawie nr 1990/217 i w informacjach na temat pomocy prawnej. Wnioski o udzielenie pomocy prawnej należy składać do odpowiedniej izby adwokackiej (*consiglio dell'ordine degli avvocati*). Zob. strony internetowe izb adwokackich (np. izby adwokackiej w Rzymie) i strona internetowa Ministerstwa Sprawiedliwości.

Źródła: *ustawa nr 217 z dnia 1990 r., zmieniona ustawą nr 134 z dnia 2001 r.*

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia w sprawie separacji sądowej, rozwodu lub unieważnienia małżeństwa. Od orzeczeń niekończących postępowania rozwodowego (należą do nich np. orzeczenia dotyczące statusu małżonków) lub postępowania w sprawie separacji (zaliczamy do nich np. orzeczenia dotyczące odpowiedzialności lub płatności alimentów) nie przysługuje odwołanie na późniejszym etapie, tj. wraz z odwołaniem od wyroku kończącego postępowanie w sprawie: odwołanie od takich orzeczeń należy wnieść z zachowaniem zwykłych terminów ustawowych.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Zastosowanie ma rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. Przewidziano w nim standardową procedurę dla wszystkich państw członkowskich UE.

Orzeczenie zostaje uznane automatycznie. Dlatego też nie jest potrzebna żadna szczególna procedura aktualizacji wpisów w księgach stanu cywilnego w państwie członkowskim po wydaniu prawomocnego orzeczenia w sprawie rozwodu, separacji sądowej lub unieważnienia małżeństwa.

Każda zainteresowana strona może jednak zwrócić się o wydanie zaświadczenia stwierdzającego, że orzeczenie sądu zagranicznego musi albo nie może zostać uznane. W rozporządzeniu określono szczególne przyczyny nieuznania. Pozew w postaci wniosku adresowanego do sądu (*ricorso*) należy złożyć do sądu apelacyjnego (*corte di appello*) właściwego dla miejsca wykonania orzeczenia zgodnie z prawem krajowym Włoch. Sąd orzeka bezzwłocznie, nawet bez przesłuchania drugiej strony, a orzeczenie zostaje doręczone wnioskodawcy.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Każda ze stron może zaskarżyć postanowienie o uznaniu orzeczenia do sądu apelacyjnego, który wydał to postanowienie, w terminie jednego miesiąca od jego doręczenia (dwóch miesięcy, jeżeli druga strona mieszka w innym państwie). Na tym drugim etapie konieczne jest przesłuchanie obu stron zgodnie ze zwykłą zasadą kontradyktoryjności i zastosowanie mają normalne zasady procesowe.

Od orzeczenia w sprawie takiego sprzeciwu można natomiast odwołać się do Sądu Kasacyjnego (zob. *załączniki do rozporządzenia*).

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Separacja sądowa i rozwód regulowane są przepisami krajowymi wspólnymi dla obojga małżonków w momencie wniesienia pozwu/wniosku o separację lub rozwód. W przypadku małżonków o różnym obywatelstwie sąd ustali prawo właściwe na podstawie państwa, w którym para spędziła większość małżeńskiego życia. Sąd dysponuje swobodą uznania w tej kwestii.

Jeżeli we właściwym prawie obcym nie przewiduje się separacji sądowej lub rozwodu, zastosowanie ma prawo włoskie (art. 31 ustawy nr 218 z 1995 r.), co oznacza, że w takich sprawach nadrzędna jest zasada *lex fori* (prawo państwa sądu orzekającego). *Należy zauważyć, że prawo włoskie ma zastosowanie bez względu na to, czy powód/wnioskodawca jest obywatelem Włoch, a powoływać się na nie może także osoba niebędąca obywatelem Włoch pozostająca w małżeństwie mieszanym lub w małżeństwie z osobą, która również nie jest obywatelem Włoch.*

Małżonkowie mający obywatelstwo włoskie, którzy wnieśli pozew/wniosek o separację sądową lub rozwód we Włoszech, podlegają prawu włoskiemu, nawet jeżeli nie mieszkają we Włoszech. Małżonkowie o różnym obywatelstwie podlegają prawu państwa, w którym zwykle prowadzą życie małżeńskie. Jeżeli w prawie danego państwa nie przewiduje się jednak separacji sądowej lub rozwodu, sąd włoski zastosuje prawo włoskie.

Ostatnia aktualizacja: 15/10/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Cypr

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

W przypadku małżeństwa kościelnego postępowanie rozwodowe można wszcząć dopiero po uprzednim zawiadomieniu biskupa właściwego dla rejonu, w którym zamieszkuje powód. Pozew rozwodowy można złożyć trzy miesiące po zawiadomieniu właściwego biskupa. Zawiadomienie nie jest konieczne, gdy podstawą wniesienia pozwu rozwodowego jest zaginięcie lub choroba psychiczna.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

zdrada małżeńska;

niemoralne, skandaliczne lub inne powtarzające się niewybaczalne zachowania, prowadzące do znacznego rozluźnienia więzi małżeńskich oraz uniemożliwiające powodowi kontynuowanie pożycia z małżonkiem;

zamach na życie małżonka, np. znęcanie fizyczne;

choroba psychiczna jednego z małżonków trwająca przez okres trzech lat, uniemożliwiająca wspólne pożycie;

prawomocny wyrok skazujący jednego z małżonków na karę pozbawienia wolności na ponad siedem lat;

zaginięcie;

niezdolność do odbywania stosunków seksualnych w momencie zawarcia małżeństwa trwająca przez co najmniej sześć miesięcy do chwili wniesienia pozwu o rozwód, w tym w trakcie wnoszenia pozwu o rozwód;

nieuzasadnione porzucenie rodziny na okres dwóch lat; długie okresy nieobecności wynoszące łącznie ponad dwa lata – do pozwanego należy wysłać wezwanie do powrotu;

zmiana religii lub wyznania lub stosowanie przemocy emocjonalnej lub próby nakłonienia małżonka do wstąpienia do sekty;

uporczywe odmawianie posiadania potomstwa wbrew życzeniom drugiego małżonka;

trwały rozkład pożycia małżeńskiego;

separacja przez okres pięciu lat.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Rozwód pociąga za sobą rozwiązanie małżeństwa, ale nie powoduje automatycznej zmiany nazwiska. Strona, która chciałaby zmienić nazwisko, musi złożyć w tym celu oświadczenie pod przysięgą.

3.2 podziału majątku małżonków?

Postępowanie rozwodowe nie wpływa na spory majątkowe. W celu rozstrzygnięcia tego rodzaju sporu należy złożyć odrębne pismo procesowe, ponieważ są to odrębne postępowania.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Rozwód nie wywołuje skutków w tej dziedzinie, ponieważ postępowanie rozwodowe jest prowadzone odrębnie od postępowania dotyczącego władzy rodzicielskiej, o ile rozwód nie został orzeczony ze względu na zamach na życie dzieci lub znęcanie fizyczne nad dzieckiem.

Rozwód nie ma wpływu na kwestie dotyczące małoletnich dzieci małżonków (np. świadczenia alimentacyjne, władzę rodzicielską, utrzymywanie kontaktu).

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Rozwód nie powoduje powstania obowiązku alimentacyjnego na rzecz drugiego małżonka. Po rozwiązaniu związku małżeńskiego należy złożyć w tej sprawie odrębne pismo procesowe.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

W cypryjskim prawie rodzinnym nie występuje instytucja „separacji sądowej”.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Nie dotyczy.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Nie dotyczy.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Oznacza to, że od daty wydania wyroku unieważniającego małżeństwo, uznaje się je za nieważne i niemające skutków prawnych.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Na podstawie art. 17 ustawy o związkach małżeńskich (ustawa 104(I)/2003 ze zmianami wprowadzonymi ustawą 66(I)/2009) związek małżeński jest nieważny, jeżeli został zawarty:

a) przed prawomocnym rozwiązaniem lub unieważnieniem wcześniejszego małżeństwa jednego z nupturientów, w tym małżeństwa cywilnego lub kościelnego;

b) między krewnymi w linii prostej lub bocznej do piątego stopnia;

c) między powinowatymi w linii prostej lub bocznej do trzeciego stopnia;

d) między przysposabiającym i przysposobionym lub ich zstępными;

e) między dzieckiem urodzonym poza związkiem małżeńskim i ojcem, który uznał dziecko, lub jego krewnymi.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Jeżeli małżeństwo jest nieważne lub zostanie unieważnione prawomocnym wyrokiem sądu, wówczas przestaje wywierać skutki prawne od dnia wydania wyroku.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Obecnie takich środków się nie stosuje. Komisarz ds. prawa przygotowuje aktualnie projekt ustawy o mediacji w sprawach rodzinnych.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Pozew o rozwód albo unieważnienie małżeństwa należy złożyć do sądu rodzinnego (*oikogeneiakó dikastírio*) w rejonie (*eparchía*) zamieszkania obu lub jednej ze stron. Pozew musi być zgodny ze wzorem nr 1 zawartym w przepisach procesowych Sądu Najwyższego z 1990 r. (*Týpo 1 ton Diadikastikón Kanonismón tou Anótatou Dikastíriou tou 1990*). Do pozwu, w charakterze dowodu, należy dołączyć potwierdzenie nadania listu poleconego zawierającego zawiadomienie skierowane do biskupa lub potwierdzenie odbioru takiego listu, jak również akt małżeństwa stron.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak. Wniosek należy wnieść do właściwego sądu rodzinnego.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Tak, od wyroku orzekającego o rozwodzie lub unieważnieniu małżeństwa można odwołać się do sądu rodzinnego drugiej instancji (*defterováthmio oikogeneiakó dikastírio*).

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Wniosek należy wnieść do odpowiedniego sądu rodzinnego Republiki Cypryjskiej na podstawie rozporządzenia nr 44/2001.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Środek zaskarżenia można wnieść do sądu rodzinnego, do którego wniesiono wniosek o uznanie i zarejestrowanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Sądy rodzinne w Republice Cypryjskiej są właściwe do orzekania w sprawach dotyczących rozwodu lub unieważnienia małżeństw stron zamieszkujących na terytorium Cypru przez co najmniej trzy miesiące. Sąd stosuje prawo cypryjskie.

Ostatnia aktualizacja: 13/05/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służbę Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Łotwa

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Katalog zamknięty przesłanek rozwiązania związku małżeńskiego został określony w dziale „Prawo rodzinne” łotewskiego kodeksu cywilnego oraz rozdziale P ustawy o notariacie. Ogólne ramy instytucji małżeństwa są opisane w dziale „Prawo rodzinne” łotewskiego kodeksu cywilnego.

Na Łotwie małżeństwo może zostać rozwiązane wyłącznie przez sąd lub przez notariusza (*notārs*). Sąd może rozwiązać małżeństwo na wniosek jednego lub obojga małżonków. Notariusz może rozwiązać małżeństwo, jeżeli małżonkowie osiągnęli porozumienie co do rozwiązania łączącego ich związku małżeńskiego oraz jeżeli nie posiadają wspólnego małoletniego dziecka ani majątku wspólnego, natomiast w przypadku gdy posiadają wspólne małoletnie dziecko lub majątek wspólny, jeżeli zawarli pisemne porozumienie dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem, prawa do osobistej styczności z dzieckiem, obowiązku alimentacyjnego oraz podziału majątku wspólnego.

Jednym z warunków wstępnych otrzymania rozwodu na tych zasadach jest zatem osiągnięcie porozumienia między małżonkami co do wykonywania władzy rodzicielskiej nad dziećmi zrodzonymi z małżeństwa, obowiązku alimentacyjnego oraz podziału majątku wspólnego.

Jeżeli małżeństwo ma zostać rozwiązane przez sąd, sąd musi orzec o rozkładzie pożycia małżeńskiego. Uznaje się, że do rozkładu pożycia małżeńskiego doszło, jeżeli małżonkowie zamieszkują oddzielnie i nie można oczekiwać, że ponownie wspólnie zamieszkają.

Jednym z warunków wstępnych rozwiązania małżeństwa przez notariusza jest osiągnięcie porozumienia między małżonkami co do wykonywania władzy rodzicielskiej nad dziećmi zrodzonymi z małżeństwa, obowiązku alimentacyjnego oraz podziału majątku wspólnego. Jeżeli małżonkowie nie osiągną takiego porozumienia, zagadnienia te zostaną rozstrzygnięte przez sąd jednocześnie z pozewem o rozwód.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Rozwiązanie małżeństwa przez notariusza

Związek małżeński może zostać rozwiązany, jeżeli nastąpił rozkład pożycia małżeńskiego i małżonkowie doszli do porozumienia co do rozwiązania łączącego ich związku małżeńskiego, a notariusz otrzymał wspólny wniosek podpisany przez małżonków. Jeżeli małżonkowie posiadają wspólne małoletnie dziecko lub majątek wspólny, do wniosku należy załączyć pisemne porozumienie co do wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem, obowiązku alimentacyjnego, prawa do osobistej styczności z dzieckiem oraz podziału majątku wspólnego.

Rozwiązanie małżeństwa przez sąd

Małżeństwo może zostać rozwiązane przez sąd, jeżeli małżonkowie nie osiągną porozumienia co do rozwiązania łączącego ich związku małżeńskiego i spełniony zostanie jeden z poniższych warunków.

Małżonkowie zamieszkują oddzielnie od ponad trzech lat: małżonkowie zamieszkują oddzielnie, nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego, a jedno z małżonków zdecydowanie odmawia przywrócenia wspólnego gospodarstwa domowego, w związku z czym nie jest możliwe wspólne pożycie małżonków.

To, że małżonkowie zamieszkują w miejscu będącym ich wspólną własnością, nie musi oznaczać, że prowadzą oni wspólne gospodarstwo domowe.

Jeżeli małżonkowie zamieszkiwali oddzielnie przez okres krótszy niż trzy lata, sąd może rozwiązać małżeństwo wyłącznie w przypadku, gdy:

do rozkładu pożycia doszło wskutek stosowania przemocy fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej przez jednego z małżonków przeciwko małżonkowi, który żąda rozwiązania małżeństwa, przeciwko jego dziecku lub przeciwko wspólnemu dziecku małżonków;

jedno z małżonków wyrazi zgodę na wniesienie pozwu o rozwód przez drugiego małżonka;

jedno z małżonków rozpoczęło pożycie z inną osobą i ma w tym związku dziecko lub oczekuje narodzin dziecka.

Jeżeli sąd uzna, że istnieje możliwość utrzymania małżeństwa we wspomnianych wyżej okolicznościach, postępowanie rozwodowe może zostać zawieszona na okres trwający maksymalnie sześć miesięcy w celu umożliwienia pojednania się małżonków.

Jeżeli jedno z małżonków wnieśli pozew o rozwód przed upływem trzyletniego okresu oddzielnego zamieszkiwania, opierając się na innych podstawach niż trzy przesłanki wymienione powyżej, sąd nie może rozwiązać małżeństwa przed upływem trzyletniego okresu separacji przewidzianego w ustawie i musi zawiesić postępowanie w celu umożliwienia pojednania się małżonków.

Jeżeli małżonkowie zamieszkiwali oddzielnie przez okres krótszy niż trzy lata, notariusz może rozwiązać małżeństwo wyłącznie w przypadku, gdy obydwie małżonkowie wyrażą na to zgodę i przekażą notariuszowi wniosek o rozwiązanie małżeństwa zgodnie z procedurą przewidzianą w ustawie o notariacie. Sąd może odmówić rozwiązania małżeństwa nawet w przypadku, gdy nastąpił rozkład pożycia, jeżeli uzna utrzymanie małżeństwa za konieczne w świetle zaistnienia wyjątkowych okoliczności związanych z dobrem wspólnego małoletniego dziecka małżonków.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

W momencie uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód lub w momencie wydania zaświadczenia o rozwodzie przez notariusza wygasają prawa i obowiązki wynikające ze stosunku prawnego łączącego małżonków. Orzeczenie rozwodu może wiązać się z nałożeniem na byłych małżonków nowych obowiązków i przyznaniem im nowych praw. Po rozwiązaniu małżeństwa każda ze stron może zawrzeć nowy związek małżeński.

Zgodnie z kodeksem cywilnym małżonek, który zmienił swoje nazwisko po zawarciu związku małżeńskiego, ma prawo zatrzymać nowe nazwisko po rozwodzie lub, jeżeli wystąpi z odpowiednim wnioskiem, sąd lub notariusz przyzna mu prawo do używania nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa.

Na wniosek drugiego z małżonków sąd może zakazać małżonkowi, który przyczynił się do trwałego i zupełnego rozkładu pożycia, zatrzymania nazwiska noszonego od momentu zawarcia małżeństwa, pod warunkiem że nie ucierpi na tym dobro dziecka.

3.2 podziału majątku małżonków?

Notariusz może rozwiązać małżeństwo, jeżeli małżonkowie zawarli wcześniej pisemne porozumienie w sprawie podziału majątku wspólnego i jeżeli takie porozumienie zostało załączone do wniosku rozwodowego.

W przypadku rozwiązania małżeństwa przez sąd małżonkowie mogą uzgodnić podział majątku wspólnego. Jeżeli małżonkowie nie osiągną porozumienia w tej kwestii, ich roszczenia zostaną rozpatrzone przez sąd zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego lub postanowieniami umowy majątkowej małżeńskiej. W kodeksie cywilnym przewidziano dwa rodzaje ustroju majątkowego, mianowicie ustawowy i umowny, co determinuje sposób podziału majątku w przypadku rozwodu.

Jeżeli stosunki majątkowe są regulowane przepisami ustawowymi, w przypadku podziału majątku każde z małżonków ma prawo do zachowania tej części majątku, która stanowiła jego własność przed zawarciem małżeństwa, a także należący do niego majątek odrębny nabyty w czasie trwania małżeństwa.

Majątek nabyty wspólnie lub samodzielnie przez jedno z małżonków w czasie trwania małżeństwa przy wykorzystaniu wspólnych środków uważa się za ich wspólny majątek. Przyjmuje się, że małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym, chyba że jedno z nich będzie w stanie wykazać i udowodnić, że majątek ten powinien zostać podzielony w innej proporcji.

Jeżeli stosunki majątkowe są regulowane postanowieniami umowy majątkowej małżeńskiej, w przypadku rozwodu podziału majątku dokonuje się w trybie – przewidzianym w przepisach prawnych – właściwym dla wybranego stosunku majątkowego, tj. rozdzielności lub wspólności majątkowej.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

W przypadku rozwodu kwestie wynikające ze stosunków prawnych w rodzinie, które zostały opisane powyżej, w szczególności te związane ze stosunkami prawnymi między rodzicami a dziećmi, nie mogą być rozpatrywane odrębnie.

Jeżeli małżeństwo ma zostać rozwiązane przez notariusza, małżonkowie muszą osiągnąć porozumienie nie tylko co do rozwodu, ale również co do władzy rodzicielskiej, prawa do osobistej styczności z dziećmi i obowiązku alimentacyjnego na rzecz dzieci. Do wniosku rozwodowego należy załączyć sporządzone wcześniej pisemne porozumienie co do wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem, prawa do osobistej styczności z dzieckiem oraz obowiązku alimentacyjnego na rzecz dziecka.

Jeżeli małżeństwo ma zostać rozwiązane przez sąd, małżonkowie muszą dojść do porozumienia co do wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem, prawa do osobistej styczności z dzieckiem oraz obowiązku alimentacyjnego na rzecz dziecka. Jeżeli nie osiągnięto żadnego tego rodzaju porozumienia i jeżeli roszczenia nie zostały wcześniej zaspokojone, należy je zgłosić wraz z pozwem rozwodowym; w przeciwnym wypadku sąd nie będzie mógł udzielić rozwodu.

Wpływ rozwodu na wykonywanie władzy rodzicielskiej

Odpowiedzialność za dziecko nie wygasa w momencie, gdy dziecko przestaje zamieszkiwać z jednym lub z obojgiem rodziców.

Jeżeli rodzice zamieszkują oddzielnie, w dalszym ciągu ponoszą wspólną odpowiedzialność za dziecko. Obowiązek wykonywania opieki i nadzoru nad dzieckiem spoczywa na tym z rodziców, z którym zamieszkuje dziecko.

Rodzice są zobowiązani do wspólnego podejmowania decyzji w kwestiach, które mogą wywrzeć istotny wpływ na rozwój dziecka. Spory między rodzicami zaistniałe na tym gruncie rozstrzyga sąd rodzinny (*bāriq̄tiesa*), chyba że obowiązujące przepisy stanowią inaczej.

Wspólna władza rodzicielska nad dzieckiem zostaje zniesiona w momencie zawarcia między rodzicami porozumienia przyznającego wyłączną władzę rodzicielską nad dzieckiem jednemu z rodziców lub wydania stosownego orzeczenia sądowego.

Jeżeli dziecko pozostaje pod wyłączną władzą rodzicielską jednego z rodziców, takiemu rodzicowi przysługują wszystkie prawa i spoczywają na nim wszystkie obowiązki związane ze wykonywaniem władzy rodzicielskiej. Drugiemu z rodziców należy zapewnić prawo do kontaktów z dzieckiem (prawo do utrzymywania kontaktów i osobistych relacji z dzieckiem).

Wpływ rozwodu na obowiązek alimentacyjny względem dziecka

W toku postępowania rozwodowego należy rozstrzygnąć kwestie związane z obowiązkiem alimentacyjnym względem dziecka. Rodzice są zobowiązani do wypłacania świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka stosownie do swoich możliwości i sytuacji finansowej. Obowiązek dostarczania środków na utrzymanie dziecka spoczywa na jego ojcu i matce do momentu, w którym dziecko będzie w stanie samodzielnie się utrzymywać. Obowiązek alimentacyjny nie wygasa, gdy dziecko wyprowadza się z domu rodzinnego lub przestaje zamieszkiwać z jednym lub z obojgiem rodziców. Po rozwiązaniu małżeństwa rodzice dziecka mogą wypracować wspólne porozumienie w zakresie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka, ale jeżeli im się to nie uda, spór zostanie rozstrzygnięty przez sąd w toku postępowania rozwodowego.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Zgodnie z kodeksem cywilnym były małżonek może, w toku postępowania rozwodowego, a nawet po rozwodzie, zażądać od drugiego małżonka alimentów, aby zachować dotychczasowy poziom życia, proporcjonalnie do możliwości finansowych drugiego małżonka. Obowiązek zapewnienia byłemu małżonkowi środków na utrzymanie dotychczasowego poziomu życia wygasa, gdy:

czas, jaki upłynął od rozwiązania lub unieważnienia małżeństwa, zrówna się z czasem trwania rozwiązanego małżeństwa, a w przypadku jego unieważnienia – z czasem trwania wspólnego pożycia;

były małżonek zawarł nowy związek małżeński;

dochód byłego małżonka będzie wystarczający do samodzielnego utrzymania się;

były małżonek celowo unika podjęcia pracy zapewniającej mu samodzielnie utrzymanie;

były małżonek, na którym spoczywał obowiązek alimentacyjny względem drugiego małżonka, nie dysponuje wystarczającymi środkami, aby zapewnić swoje własne utrzymanie, lub stał się niezdolny do pracy;

były małżonek uprawniony do świadczeń alimentacyjnych popełnił przestępstwo przeciwko drugiemu byłemu małżonkowi lub przeciwko życiu, zdrowiu, wolności, mieniu lub dobremu imieniu drugiego małżonka lub jednemu z wstępnych lub zstępnych drugiego małżonka;

były małżonek porzucił drugiego byłego małżonka znajdującego się w trudnej sytuacji, nie udzielając mu pomocy, mimo że było to możliwe;

były małżonek celowo wniosie fałszywe oskarżenie o popełnienie przestępstwa przeciwko drugiemu byłemu małżonkowi lub jednemu z jego wstępnych lub zstępnych;

były małżonek prowadzi rozrzutny lub niemoralny tryb życia;

były małżonek, na którym spoczywał obowiązek alimentacyjny względem drugiego byłego małżonka, umrze lub zostanie uznany za zmarłego lub gdy drugi były małżonek umrze lub zostanie uznany za zmarłego;

istnieją inne ważne przesłanki przemawiające za zniesieniem obowiązku alimentacyjnego.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

W łotewskim systemie prawnym nie przewidziano instytucji „separacji sądowej”.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

W łotewskim systemie prawnym nie przewidziano instytucji „separacji sądowej”.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

W łotewskim systemie prawnym nie przewidziano instytucji „separacji sądowej”.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Związek małżeński może zostać unieważniony, jeżeli został zawarty z naruszeniem przepisów ustawowych, przez co jego zawarcie było niezgodne z prawem. Z chwilą uprawomocnienia się wyroku unieważniającego małżeństwo uznaje się, że strony nigdy nie zawarły związku małżeńskiego, a małżeństwo było nieważne od momentu jego zawarcia. Należy wspomnieć, że małżeństwo można unieważnić również po uzyskaniu rozvodu.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo może zostać unieważnione wyłącznie na podstawie następujących przesłanek:

jeżeli małżeństwo nie zostało zarejestrowane przez urzędnika stanu cywilnego ani przez duchownego jednego z wyznań religijnych wymienionych w kodeksie cywilnym;

jeżeli małżeństwo zostało zawarte dla pozorów bez zamiaru założenia rodziny;

jeżeli małżeństwo zostało zawarte, zanim obydwój małżonkowie ukończyli osiemnaście lat lub, w niektórych przypadkach, zanim jedno z małżonków ukończyło szesnaście lat, kiedy to małżeństwo z osobą pełnoletnią może zostać uznane za ważne, jeżeli rodzice lub opiekunowie nieletniego małżonka wyrażą zgodę na jego zawarcie; takie małżeństwo nie może jednak zostać unieważnione, jeżeli po zawarciu związku małżeńskiego doszło do poczęcia dziecka lub jeżeli obydwój małżonkowie osiągnęli wiek małżeński przed wydaniem wyroku o unieważnieniu małżeństwa;

jeżeli w momencie zawierania małżeństwa jedno z małżonków znajdowało się w stanie, który uniemożliwiał mu zrozumienie znaczenia podejmowanych przez siebie działań lub kontrolę nad nimi;

jeżeli małżeństwo zostało zawarte między osobami, między którymi istnieje stopień pokrewieństwa uniemożliwiający im zawarcie związku małżeńskiego w świetle obowiązujących przepisów, tj. między wstępnymi lub zstępными, bratem i siostrą lub bratem przyrodnym i siostrą przyrodnią;

jeżeli małżeństwo zostało zawarte między przysposabiającym a przysposobianym, chyba że stosunki prawne ustanowione w wyniku przysposobienia zostały rozwiązane;

jeżeli małżeństwo zostało zawarte między opiekunem a małoletnim lub między kuratorem a osobą objętą kuratelą przed rozwiązaniem stosunków wynikających z faktu objęcia opieką lub kuratelą;

jeżeli jedno z małżonków pozostawało już w związku małżeńskim.

We wszystkich tych przypadkach powództwo o unieważnienie małżeństwa może zostać wytoczone w dowolnym momencie przez którąkolwiek zainteresowaną stronę lub przez prokuratora. Jeżeli rozwiązanie małżeństwa nastąpiło wskutek śmierci lub rozvodu, do wytoczenia powództwa o jego unieważnienie upoważnione są wyłącznie osoby, na których prawa wpływa pozew o unieważnienie małżeństwa. Powództwa o unieważnienie małżeństwa nie można wytoczyć po śmierci obojga małżonków.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Małżonek, którego małżeństwo zostało unieważnione, wraca do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa. Jeżeli małżonek nie był świadomy w momencie zawierania związku małżeńskiego, że jest on nieważny, może wystąpić do sądu o wydanie zgody na zatrzymanie nazwiska noszonego po zawarciu małżeństwa.

Jeżeli w momencie zawierania małżeństwa jedno z małżonków było świadome, że jest ono obarczone nieważnością, drugie z małżonków ma prawo żądać od takiego małżonka nie tylko środków pozwalających na utrzymanie dotychczasowego poziomu życia, lecz także odszkodowania za straty moralne.

W przypadku unieważnienia małżeństwa okoliczności zwalniające byłego małżonka z obowiązku zapewnienia drugiemu z małżonków środków pozwalających mu na utrzymanie dotychczasowego poziomu życia są takie same jak w przypadku rozvodu (zob. pytanie 3.4).

Jeżeli chodzi o podział majątku w przypadku unieważnienia małżeństwa, każde z byłych małżonków jest uprawnione do zachowania majątku, który stanowił jego własność przed zawarciem małżeństwa, a także majątku odrębnego nabytego przez siebie w trakcie trwania wspólnego pożycia. Udziały byłych małżonków w majątku wspólnym są równe.

Jeżeli małżonkowie w chwili zawierania małżeństwa nie byli świadomi, że jest ono obarczone nieważnością, podziału majątku dokonuje się zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego regulującymi podział majątku wspólnego. Jeżeli jednak tylko jedno z małżonków nie było świadome, że małżeństwo jest nieważne, zasady podziału majątku są takie same jak w przypadku rozvodu, wyłącznie w odniesieniu do tego małżonka, który nie wiedział, że małżeństwo jest nieważne.

10 Czy istnieją jakies alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozводом?

Na Łotwie małżeństwo może zostać rozwiązane przez notariusza na wspólny wniosek małżonków. Procedura rozwiązania małżeństwa przez notariusza jest określona w rozdziale P ustawy o notariacie. Notariusz rozwiąże małżeństwo, jeżeli oboje małżonkowie wyrazili zgodę na rozwód i nie mają wspólnego małoletniego dziecka ani majątku wspólnego lub jeżeli, w przypadku gdy mają wspólne małoletnie dziecko lub majątek wspólny, zawarli pisemne porozumienie co do wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnim dzieckiem, prawa do kontaktów z dzieckiem, świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka i podziału majątku wspólnego.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Rozwiązanie małżeństwa przez notariusza

Jeżeli małżeństwo ma zostać rozwiązane przez notariusza, nie obowiązuje żadna określona właściwość miejscowa – strony mogą się bowiem zwrócić w tej sprawie do dowolnego notariusza w kraju. Nie dotyczy to sytuacji o charakterze transgranicznym objętych zakresem rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003. Jeżeli zgodnie z przepisami Unii Europejskiej lub jakimkolwiek innymi przepisami międzynarodowymi rozwód transgraniczny nie będzie podlegał jurysdykcji łotewskiej, notariusz nie może wszcząć postępowania rozwodowego i musi poinformować o tym fakcie małżonków.

Prawo właściwe dla transgranicznych spraw rozwodowych ustala się zgodnie z rozporządzeniem Rady (UE) nr 1259/2010 z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozwodu i separacji prawnej.

Wniosek rozwodowy składany u notariusza musi zawierać następujące informacje:

imię, nazwisko i osobisty numer identyfikacyjny każdego z małżonków (jeżeli małżonek nie posiada osobistego numeru identyfikacyjnego, rok, dzień i miesiąc jego urodzenia);

rok, dzień i miesiąc zawarcia związku małżeńskiego oraz numer wpisu w księdze stanu cywilnego;

państwo, w którym zarejestrowano małżeństwo, i nazwę organu lub wyznanie oraz imię i nazwisko duchownego, przed którym zawarto związek małżeński;

informacje o tym, czy małżonkowie mają wspólne małoletnie dzieci i czy osiągnęli porozumienie co do wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi, prawa do osobistej styczności z dziećmi i obowiązku alimentacyjnego;

informacje o tym, czy małżonkowie posiadają majątek wspólny i czy zawarli porozumienie co do podziału majątku wspólnego;

informacje o nazwiskach małżonków po uzyskaniu rozwodu.

Do wniosku należy załączyć oryginał aktu małżeństwa lub jego odpis lub wyciąg wydany przez urząd stanu cywilnego lub oświadczenie z urzędu stanu cywilnego.

Jeżeli małżonkowie posiadają wspólne małoletnie dziecko lub majątek wspólny, do wniosku należy załączyć pisemne porozumienie co do wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem, obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, prawa do osobistej styczności z dzieckiem oraz podziału majątku wspólnego.

Rozwiązanie małżeństwa przez sąd

Pozew rozwodowy lub pozew o unieważnienie małżeństwa należy wnieść do właściwego sądu rejonowego lub miejskiego (*rajona (pilsētas) tiesa*) – zazwyczaj będzie to sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego lub, w przypadku braku takiego miejsca, dla faktycznego miejsca zamieszkania pozwanego. Pozew można również wnieść do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania powoda lub, w przypadku braku takiego miejsca, dla faktycznego miejsca zamieszkania powoda, jeżeli:

wspólnie z powodem zamieszkują małoletnie dzieci;

pozew dotyczy małżeństwa zawartego z osobą odbywającą karę więzienia;

pozew dotyczy małżeństwa zawartego z osobą, która nie posiada zadeklarowanego miejsca zamieszkania i której faktyczne miejsce zamieszkania jest nieznane lub która zamieszkuje za granicą.

Zasady ustalania jurysdykcji w sprawach dotyczących rozwodu, separacji sądowej i unieważnienia małżeństwa, w przypadku gdy jedno z małżonków ma miejsce zwykłego pobytu w innym państwie członkowskim lub jest obywatelem innego państwa członkowskiego, zostały zawarte w rozporządzeniu Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (zwanym dalej „rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003”). Po ustaleniu właściwego państwa członkowskiego stosuje się przepisy krajowego kodeksu postępowania cywilnego tego państwa członkowskiego.

Przepisy w zakresie jurysdykcji w sprawach rozwodowych zostały również zawarte w międzynarodowych umowach dwustronnych dotyczących pomocy prawnej i stosunków prawnych, które zostały podpisane z państwami nienależącymi do UE i które są wiążące dla Łotwy.

Zgodnie z art. 128 kodeksu postępowania cywilnego pozew sądowy musi zawierać następujące informacje:

nazwę sądu, do którego kierowany jest pozew;

imię i nazwisko, osobisty numer identyfikacyjny oraz zadeklarowane miejsce zamieszkania powoda (a w przypadku braku takiego miejsca – faktyczne miejsce zamieszkania powoda); w przypadku osoby prawnej – nazwę, numer rejestracyjny i adres siedziby statutowej; powód może również wskazać inny adres do celów korespondencji z sądem;

imię i nazwisko, osobisty numer identyfikacyjny, zadeklarowane miejsce zamieszkania lub ewentualny dodatkowy zadeklarowany adres zamieszkania pozwanego lub zainteresowanej strony, a w przypadku braku takiego adresu – adres faktycznego miejsca zamieszkania; w przypadku osoby prawnej – nazwę (firmę), numer rejestracyjny i adres siedziby statutowej; należy również podać osobisty numer identyfikacyjny lub numer rejestracyjny pozwanego, jeżeli jest on znany;

imię i nazwisko, osobisty numer identyfikacyjny i adres pełnomocnika powoda do celów korespondencji z sądem, jeżeli pozew został wniesiony przez pełnomocnika, lub – w przypadku osoby prawnej – nazwę, numer rejestracyjny i adres siedziby statutowej;

w przypadku powództwa o zwrot środków pieniężnych – nazwę instytucji kredytowej i ewentualnie numer rachunku, na który należy dokonać płatności; przedmiot roszczenia;

kwotę roszczenia, jeżeli roszczenie może zostać wyrażone w formie pieniężnej, ze wskazaniem sposobu, w jaki obliczono kwotę, która ma zostać zwrócona, lub będącą przedmiotem sporu;

okoliczności faktyczne, na których powód opiera swoje powództwo, oraz dowody na potwierdzenie tych okoliczności;

podstawę prawną;

żądanie powoda;

wykaz dokumentów załączonych do pozwu;

datę sporządzenia pozwu oraz wszelkie inne informacje, które mogą być przydatne.

Zgodnie z art. 2351 kodeksu postępowania cywilnego w pozwie o rozwód należy również wskazać:

od jakiego czasu strony zamieszkują oddzielnie;

czy drugie z małżonków zgadza się na rozwód;

czy strony osiągnęły porozumienie co do wykonywania władzy rodzicielskiej nad dziećmi, prawa drugiego z rodziców do osobistej styczności z dziećmi, świadczeń alimentacyjnych i podziału majątku wspólnego oraz informacje o ewentualnym wytoczeniu odrębnych powództw.

Pozew musi zostać podpisany przez powoda lub jego pełnomocnika. W przypadku postępowania rozwodowego lub postępowania w sprawie unieważnienia małżeństwa pełnomocnik strony musi dysponować szczególnym umocowaniem do prowadzenia danej sprawy. Umocowanie do prowadzenia sprawy rozwodowej lub sprawy o unieważnienie małżeństwa obejmuje również wszelkie inne powiązane zagadnienia.

Do pozwu należy załączyć następujące dokumenty:

uwiarytelnioną kopię pozwu celem doręczenia pozwanemu;

dokument potwierdzający uiszczenie opłaty skarbowej i pokrycie pozostałych kosztów sądowych zgodnie z obowiązującą procedurą i w kwocie wskazanej w przepisach;

dokument lub dokumenty potwierdzające wystąpienie okoliczności, na których opiera się pozew (np. akt małżeństwa).

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Co do zasady, państwo zapewnia pomoc prawną, jeżeli środki finansowe lub poziom dochodów danej osoby uniemożliwiają jej wykonywanie przysługujących jej praw lub jeżeli taka osoba znajdzie się nieoczekiwanie w takich okolicznościach i sytuacji finansowej, które to uniemożliwiają (np. klęska żywiołowa, działanie siły wyższej lub inne okoliczności pozostające poza jej kontrolą), lub jeżeli dana osoba jest całkowicie zależna od organu rządowego lub samorządowego, co sprawia, że może mieć ona obiektywne trudności z wykonywaniem swoich praw. Pomoc prawna jest przyznawana zgodnie z przepisami ustawy o państwowej pomocy prawnej (*Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums*).

Pomoc prawna z reguły służy pokryciu wydatków związanych z przygotowaniem dokumentów procesowych, doradztwem prawnym w trakcie postępowania, zastępstwem procesowym przed sądem i wykonaniem wyroku sądu.

Łotwa zapewnia również pomoc prawną zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

W pierwszej instancji sprawę rozpoznaje sąd rejonowy lub miejski (*rajona (pilsētas) tiesa*). Wyrok można zaskarżyć do sądu okręgowego (*apgabaltiesa*), przy czym może być on również przedmiotem skargi kasacyjnej (*kasācija*).

Należy wspomnieć, że jeżeli małżeństwo ma zostać rozwiązane przez notariusza, wiarygodność dokumentów poświadczonych zgodnie z procedurą przewidzianą w ustawie nie może być podważana. Wiarygodność tych dokumentów można podważyć w odrębnym postępowaniu.

Wszelkie skargi dotyczące nieprawidłowości przy wywiązywaniu się przez notariusza ze spoczywających na nim obowiązków lub skargi dotyczące odmowy wypełnienia przez niego tych obowiązków należy składać w sądzie okręgowym sprawującym nadzór nad działalnością danego notariusza w terminie jednego miesiąca od dnia, w którym notariusz przeprowadził czynność będącą przedmiotem skargi lub odmówił jej przeprowadzenia.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Orzeczenie dotyczące rozwodu, separacji sądowej lub unieważnienia małżeństwa wydane w innym państwie członkowskim musi zostać uznane na Łotwie zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003. Zgodnie z rozporządzeniem orzeczenie wydane w jednym państwie członkowskim jest uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania.

Aby zagwarantować, że orzeczenie dotyczące rozwodu, separacji sądowej lub unieważnienia małżeństwa wydane w innym państwie członkowskim zostanie uznane na Łotwie, dowolna zainteresowana strona może, zgodnie z procedurami przewidzianym w rozporządzeniu Rady (WE) nr 2201/2003, wystąpić z wnioskiem o ustalenie, że orzeczenie podlega lub nie podlega uznaniu, składając wniosek o uznanie (*atzīšana*) lub o uznanie i wykonanie (*atzīšana un izpildišana*) orzeczenia sądu zagranicznego do sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla miejsca, w którym orzeczenie ma zostać wykonane, lub dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania strony przeciwnej, a w przypadku braku takiego miejsca – dla jej faktycznego miejsca zamieszkania.

Sąd w składzie jednoosobowym podejmuje decyzję w sprawie uznania lub uznania i wykonania orzeczenia sądu zagranicznego, opierając się na treści złożonego wniosku i załączonych do niego dokumentach, w terminie 10 dni od daty złożenia wniosku, bez wzywania stron do stawienia się. Sędzia może odmówić uznania orzeczenia na Łotwie wyłącznie w oparciu o jedną z przesłanek nieuznania orzeczenia wymienionych w art. 22 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003. Zgodnie z treścią tego artykułu orzeczenie wydane w innym państwie członkowskim może zostać nieuznane na Łotwie w następujących przypadkach:

jeżeli uznanie byłoby jawnie sprzeczne z porządkiem publicznym Łotwy;

jeżeli zostało wydane zaocznie, w przypadku gdy stronie przeciwnej nie doręczono pisma wszczynającego postępowanie lub pisma równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiający jej przygotowanie obrony, chyba że zostanie ustalone, że strona przeciwna jednoznacznie zgadza się z orzeczeniem;

jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym w postępowaniu między tymi samymi stronami na Łotwie;

jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z wcześniejszym orzeczeniem wydanym w innym państwie członkowskim lub w państwie trzecim między tymi samymi stronami, o ile wcześniejsze orzeczenie spełnia warunki niezbędne do jego uznania na Łotwie.

Zgodnie z art. 638 kodeksu postępowania cywilnego wniosek o uznanie orzeczenia musi zawierać następujące informacje:

nazwę sądu, do którego kierowany jest wniosek;

imię i nazwisko, osobisty numer identyfikacyjny (a w przypadku braku takiego numeru – inne dane umożliwiające identyfikację) i adres wnioskodawcy do celów korespondencji z sądem; w przypadku osoby prawnej – nazwę, numer rejestracyjny i adres siedziby statutowej;

imię i nazwisko, osobisty numer identyfikacyjny (a w przypadku braku takiego numeru – inne dane umożliwiające identyfikację), zadeklarowane miejsce zamieszkania i wszelkie dodatkowe zadeklarowane adresy strony przeciwnej, a w przypadku braku takiego miejsca – faktyczne miejsce zamieszkania strony przeciwnej; w przypadku osoby prawnej – nazwę, numer rejestracyjny i adres siedziby statutowej;

przedmiot wniosku i okoliczności faktyczne, na których oparto wniosek;

wniosek o uznanie lub o uznanie i wykonanie w całości lub w części orzeczenia sądu zagranicznego;

dane umocowanego pełnomocnika i jego adres, jeżeli taki pełnomocnik został wyznaczony do prowadzenia sprawy na terytorium Łotwy;

wykaz załączonych dokumentów;

datę i godzinę sporządzenia wniosku.

Zgodnie z art. 37 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 do wniosku o uznanie orzeczenia wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim należy załączyć:

odpis orzeczenia, który spełnia warunki niezbędne do ustalenia jego autentyczności;

jeżeli orzeczenie zostało wydane zaocznie, dokument stwierdzający, że pismo wszczynające postępowanie (postępowanie rozwodowe, postępowanie w sprawie separacji sądowej lub postępowanie o unieważnienie małżeństwa) doręczono stronie przeciwnej; wnioskodawca może również przedłożyć dokument potwierdzający, że strona przeciwna jednoznacznie zgadza się z orzeczeniem wydanym zaocznie;

zaświadczenie wydane przez właściwy organ lub sąd państwa członkowskiego pochodzenia orzeczenia, zgodnie z art. 39 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 zainteresowana strona może sprzeciwić się uznaniu na Łotwie orzeczenia dotyczącego rozwodu, separacji sądowej lub unieważnienia małżeństwa wydanego w innym państwie członkowskich za pośrednictwem dwóch środków.

Po pierwsze, zgodnie z art. 21 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 każda zainteresowana strona może wystąpić do sądu z wnioskiem o ustalenie, że orzeczenie wydane w innym państwie członkowskim nie podlega uznaniu na Łotwie.

Po drugie, strona przeciwna w sprawie dotyczącej uznania orzeczenia może sprzeciwić się uznaniu orzeczenia na Łotwie nawet wówczas, gdy inna osoba złożyła wniosek o uznanie takiego orzeczenia, a sąd rejonowy lub miejski uznał już to orzeczenie na podstawie złożonego wniosku. Strona przeciwna może wyrazić sprzeciw wobec uznania na Łotwie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim, zaskarżając orzeczenie sądu rejonowego lub miejskiego

o uznaniu orzeczenia. Zgodnie z art. 33 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 orzeczenie sądu rejonowego lub miejskiego o uznaniu orzeczenia wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim można zaskarżyć do sądu okręgowego, wnosząc środek zaskarżenia (*blakus sūdzība*) do sądu, który wydał to orzeczenie, przy czym kierując go do właściwego sądu okręgowego. Strona przeciwna lub wnioskodawca mogą zaskarżyć orzeczenie sądu okręgowego o uznaniu orzeczenia do Senatu Sądu Najwyższego (*Augstākās tiesas Senāts*), wnosząc środek zaskarżenia do sądu, który wydał to orzeczenie, przy czym kierując go do Wydziału Spraw Cywilnych Senatu Sądu Najwyższego.

Strona przeciwna może sprzeciwić się uznaniu orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim wyłącznie w oparciu o jedną z przesłanek nieuznania orzeczenia, o których mowa w art. 22 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 (zob. pytanie 14).

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Sposób ustalania prawa właściwego jest określony w [rozporządzeniu Rady \(UE\) nr 1259/2010 z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozwodu i separacji prawnej \(rozporządzenie Rzym III\)](#).

Powiązane strony

<http://www.tiesas.lv/>

<http://www.lrx.com/features/latvia.htm> [w języku angielskim](#)

<http://www.vvc.gov.lv/>

<http://www.tm.gov.lv/>

Ostatnia aktualizacja: 07/02/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [lt](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki

Rozwód - Litwa

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Małżeństwo może zostać rozwiązane na zgodny wniosek małżonków, o ile spełniono łącznie poniższe warunki:

od chwili zawarcia związku małżeńskiego minął co najmniej rok;

małżonkowie zawarli ugodę rozwodową (regulującą kwestie związane z podziałem majątku,łożeniem na utrzymanie dzieci itp.);

obydwoje małżonkowie posiadają pełną zdolność do czynności prawnych.

W przypadkach, o których mowa powyżej, rozwodu udziela się w postępowaniu uproszczonym.

Małżeństwo może zostać rozwiązane, jeżeli jeden z małżonków wnieśnie pozew do sądu rejonowego (*apylinkės teismas*) właściwego dla swojego miejsca zamieszkania, o ile spełniono przynajmniej jeden z poniższych warunków:

małżonkowie pozostawali w separacji przez co najmniej rok;

jeden z małżonków został ubezwłasnowolniony na mocy wyroku sądu po zawarciu małżeństwa;

jeden z małżonków został uznany za zaginionego na mocy wyroku sądu;

jeden z małżonków od ponad roku odbywa karę pozbawienia wolności za popełnienie przestępstwa nieumyślnego.

Rozwód z winy jednego małżonka lub obojga małżonków. Małżonek może wystąpić o rozwód, jeżeli do rozkładu pożycia doszło z winy współmałżonka.

Małżonka uznaje się za winnego rozkładu pożycia, jeżeli w istotny sposób naruszył obowiązki małżeńskie ciążyące na nim zgodnie z przepisami księgi trzeciej (prawo rodzinne) litewskiego kodeksu cywilnego (Civilinis kodeksas), które to naruszenie sprawiło, że kontynuowanie wspólnego pożycia przez małżonków jest niemożliwe.

Uznaje się, że rozkład pożycia małżeńskiego nastąpił z winy współmałżonka, jeżeli został on skazany za popełnienie przestępstwa umyślnego, jeżeli dopuścił się zdrady małżeńskiej, jeżeli znęca się nad współmałżonkiem lub innymi członkami rodziny lub jeżeli porzucił rodzinę i nie opiekował się nią przez ponad rok.

Pozwany w postępowaniu rozwodowym może zaprzeczyć zarzutowi przypisującemu mu winę i przedstawić dowody świadczące o tym, że to powód jest winny rozkładu pożycia. Po zbadaniu okoliczności danej sprawy sąd może orzec, iż rozpad pożycia nastąpił z winy obojga małżonków. Jeżeli sąd uzna, że obydwójce małżonkowie ponoszą winę za rozkład pożycia, skutki rozwodu są takie same jak w przypadku rozwiązania małżeństwa na zgodny wniosek małżonków.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Małżeństwo ustaje z chwilą śmierci jednego z małżonków lub w wyniku jego rozwiązania na podstawie przepisów prawa. Małżeństwo może zostać rozwiązane na zgodny wniosek małżonków, po wniesieniu pozwu przez jedno z małżonków lub z winy jednego małżonka lub obojga małżonków.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

Małżeństwo uznaje się za rozwiązane z dniem uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód. W terminie trzech dni roboczych od dnia uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód sąd musi przesłać odpis tego wyroku lokalnemu urzędowi stanu cywilnego w celu zarejestrowania rozwodu.

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Po orzeczeniu rozwodu małżonek może pozostać przy nazwisku współmałżonka lub powrócić do swojego nazwiska sprzed zawarcia małżeństwa. Jeżeli małżeństwo zostało rozwiązane z winy jednego z małżonków, sąd może, na wniosek współmałżonka, zakazać małżonkowi, z którego winy doszło do rozkładu pożycia, korzystania z nazwiska współmałżonka, chyba że małżonkowie mają wspólne dzieci.

3.2 podziału majątku małżonków?

Sposób podziału majątku małżonków zależy od małżeńskiego ustroju majątkowego, który może zostać ustanowiony z mocy prawa lub w drodze umowy. W przypadku braku umowy majątkowej małżeńskiej majątek małżonków podlega ustawowemu ustrojowi majątkowemu. Kwestie związane z małżeńskimi ustrojami majątkowymi są uregulowane w księdze trzeciej rozdział VI część III kodeksu cywilnego (Civilinis kodeksas).

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

W przypadku gdy dom, w którym małżonkowie zamieszkiwali w trakcie małżeństwa, stanowi własność jednego z małżonków, sąd może przyznać drugiemu małżonkowi prawo użytkowania tego domu i dalszego zamieszkiwania w nim, jeżeli małoletnie dzieci mają zamieszkiwać z tym małżonkiem po orzeczeniu

rozvodu. Prawo użytkowania domu przysługuje do chwili osiągnięcia pełnoletności przez dziecko lub dzieci. Jeżeli małżonkowie wynajmowali dom rodzinny sąd może przenieść prawa wynikające z umowy najmu na małżonka, z którym małoletnie dzieci mają zamieszkiwać po orzeczeniu rozvodu, lub na małżonka, który jest niezdolny do pracy, oraz może orzec o eksmisji drugiego z małżonków, jeżeli został on zobowiązany do osobnego zamieszkania.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Wydając wyrok orzekający rozwód, sąd może również zasądzić alimenty na rzecz byłego małżonka znajdującego się w niedostatku, chyba że kwestie związane ze świadczeniami alimentacyjnymi zostały uregulowane w ugodzie rozwodowej zawartej między małżonkami. Małżonkowie nie są uprawnieni do świadczeń alimentacyjnych, jeżeli posiadają majątek lub uzyskują dochody wystarczające do samodzielnego utrzymania się. Przyjmuje się, że małżonek będzie potrzebował świadczeń alimentacyjnych, jeżeli wychowuje małoletnie dziecko zrodzone z małżeństwa lub jeżeli jest niezdolny do pracy z uwagi na podeszły wiek lub zły stan zdrowia. Małżonek, który nie był w stanie uzyskać żadnych kwalifikacji (bądź ukończyć studiów) z uwagi na fakt pozostawania w związku małżeńskim i wspólne interesy rodziny lub z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad dziećmi, jest uprawniony do zwrócenia się do byłego małżonka o pokrycie kosztów niezbędnych do ukończenia studiów lub przekwalifikowania się.

Małżonek, który ponosi winę za rozkład pożycia, nie jest uprawniony do świadczeń alimentacyjnych.

Zasądzając świadczenia alimentacyjne i ustalając ich wysokość, sąd musi wziąć pod uwagę czas trwania małżeństwa, potrzeby w zakresie utrzymania, majątek obojga byłych małżonków, ich stan zdrowia, wiek i zdolność do pracy, prawdopodobieństwo znalezienia pracy przez bezrobotnego małżonka oraz inne istotne okoliczności.

W przypadku wystąpienia którejkolwiek z poniższych okoliczności sąd zasądzi świadczenia alimentacyjne w obniżonej kwocie, zasądzi je tymczasowo lub odmówi ich zasądzenia:

małżeństwo trwało krócej niż jeden rok;

małżonek uprawniony do świadczeń alimentacyjnych popełnił przestępstwo przeciwko współmałżonkowi lub przeciwko najbliższym krewnym współmałżonka;

trudności finansowe małżonka uprawnionego do świadczeń alimentacyjnych są wynikiem jego własnego postępowania;

małżonek ubiegający się o świadczenia alimentacyjne nie uczestniczył w powiększaniu wspólnego majątku małżonków lub umyślnie działał na szkodę interesów współmałżonka lub rodziny w trakcie małżeństwa.

Sąd może nakazać byłemu małżonkowi, od którego zasądził alimenty na rzecz jego współmałżonka, wniesienie stosownego zabezpieczenia, aby zagwarantować wypełnienie tego obowiązku. Świadczenie alimentacyjne może zostać zasądzone w formie płatności jednorazowej, w formie świadczeń okresowych wypłacanych miesięcznie (rat) lub w formie przeniesienia prawa własności do składników majątku.

Jeżeli jeden z małżonków wniósł pozew o rozwód z uwagi na ubezwłasnowolnienie jego współmałżonka, małżonek ten ma obowiązek pokryć koszty leczenia i opieki nad byłym małżonkiem, który został ubezwłasnowolniony, o ile koszty te nie są pokrywane ze środków krajowego systemu zabezpieczenia społecznego.

Orzeczenie zasądzające alimenty stanowi podstawę ustanowienia przymusowego zastawu (hipoteki) na składnikach majątku pozwanego. Jeżeli byłby małżonek nie wywiąże się ze spoczywającego na nim obowiązku alimentacyjnego, należące do niego składniki majątku mogą zostać wykorzystane na potrzeby pokrycia należności alimentacyjnych, zgodnie z procedurą przewidzianą w ustawie.

W przypadku śmierci byłego małżonka, na którym spoczywał obowiązek alimentacyjny, obowiązek ten przechodzi na jego spadkobierców w zakresie, w jakim pozwala na to odziedziczony przez nich majątek, niezależnie od sposobu przyjęcia spadku.

Jeżeli byłby małżonek uprawniony do świadczeń alimentacyjnych umiera lub zawiera nowy związek małżeński, obowiązek alimentacyjny wygasa. W przypadku śmierci uprawnionego prawo do dochodzenia zaległych płatności lub świadczeń alimentacyjnych, które nie zostały jeszcze wypłacone, przechodzi na spadkobierców zmarłego małżonka. Jeżeli nowy związek małżeński zawarty przez byłego małżonka zostanie rozwiązany, byłby małżonek może zwrócić się o wznowienie wypłacania świadczeń alimentacyjnych, o ile wychowuje dziecko lub sprawuje opiekę nad niepełnosprawnym dzieckiem z poprzedniego małżeństwa. We wszystkich innych przypadkach obowiązek alimentacyjny spoczywający na małżonku, z którym zawarto późniejsze małżeństwo, ma pierwszeństwo przed obowiązkiem alimentacyjnym spoczywającym na byłym małżonku, z którym zawarto wcześniejsze małżeństwo.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Jeżeli sąd orzeknie separację sądową, małżonkowie nie są już zobowiązani do prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego, ale ich pozostałe prawa i obowiązki wynikające z faktu pozostawania w związku małżeńskim nie wygasają. Separacja sądowa może stanowić pierwszy krok w kierunku rozvodu. Nie oznacza to jednak, że małżonkowie nie mogą wznowić wspólnego pożycia. W odróżnieniu od rozvodu małżonkowie pozostający w separacji nie mogą zawrzeć nowego związku małżeńskiego, ponieważ sąd nie orzekł o ich rozwodzie.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Małżonek może wytoczyć przed sąd powództwo o separację sądową w przypadku wystąpienia pewnych okoliczności, które mogą być niezależne od drugiego małżonka i które spowodowały, że dalsze wspólne pożycie małżonków stało się nie do zniesienia / niemożliwe lub mogłoby w istotny sposób zaszkodzić interesom ich małoletnich dzieci, a także w przypadku, gdy małżonkowie nie zamierzają już prowadzić wspólnego pożycia. Małżonkowie mogą wspólnie wystąpić do sądu o orzeczenie separacji sądowej, jeżeli zawarli umowę o separacji, w której uregulowali kwestie związane z miejscem zamieszkania małoletnich dzieci, środkami utrzymania na rzecz tych dzieci oraz ich kształceniem, podziałem wspólnego majątku i świadczeniami alimentacyjnymi między nimi.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Separacja nie wywiera wpływu na prawa i obowiązki małżonków względem ich małoletnich dzieci; małżonkowie po prostu zamieszkują oddzielnie. Orzekając o separacji, sąd musi zawsze rozstrzygnąć kwestie związane z podziałem wspólnego majątku, chyba że małżonkowie uregulowali te kwestie w umowie majątkowej małżeńskiej. Separacja wywiera skutki prawne w odniesieniu do praw majątkowych od chwili wszczęcia postępowania. Jeżeli jednak małżonek nie zostanie uznany za winnego separacji, może wystąpić do sądu o nadanie skutkom prawnym separacji w odniesieniu do praw majątkowych mocy wstecznej od dnia, w którym małżonkowie faktycznie zaprzestali wspólnego pożycia. W przypadku zgonu jednego z małżonków znajdujących się w separacji przed wydaniem orzeczenia o separacji, pozostający przy życiu małżonek zachowuje wszystkie prawa ustawowo przysługujące pozostającemu przy życiu małżonkowi, chyba że sąd uzna, że małżonek ten jest winny separacji. Te same zasady obowiązują w przypadku orzeczenia przez sąd separacji na zgodny wniosek małżonków, chyba że postanowienia umowy o separacji zawartej między małżonkami stanowią inaczej. Pozostającemu przy życiu małżonkowi nie przysługuje jednak prawo do dziedziczenia po zmarłym małżonku.

Wydając orzeczenie o separacji, sąd może nałożyć na małżonka winnego separacji obowiązek wypłacania świadczeń alimentacyjnych na rzecz współmałżonka znajdującego się w niedostatku, chyba że kwestie związane ze świadczeniami alimentacyjnymi zostały uregulowane w umowie o separacji zawartej między małżonkami.

Separacja zostaje zniesiona, gdy małżonkowie wznowią wspólne pożycie, co potwierdza ich zamiar kontynuowania życia we dwoje. Separacja kończy się z chwilą wydania orzeczenia sądu uwzględniającego wspólny wniosek małżonków o zniesienie separacji i uchylającego wydane wcześniej orzeczenie o separacji.

Po wznowieniu wspólnego pożycia małżonkowie zachowują rozdzielność majątkową do chwili zawarcia nowej umowy majątkowej małżeńskiej i wyboru nowego małżeńskiego ustroju majątkowego. Zakończenie separacji sądowej wywołuje skutki prawne względem osób trzecich wyłącznie w przypadku, gdy małżonkowie zawrą nową umowę majątkową małżeńską i zarejestrują ją zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 3.103 kodeksu cywilnego (Civilinis kodeksas).

Małżonkowie mogą wystąpić o rozwód, jeżeli pozostawali w separacji przez ponad rok od chwili uprawomocnienia się orzeczenia sądu.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Małżeństwo może unieważnić wyłącznie sąd. Małżeństwo, które sąd uznał za nieważne, jest nieważne od chwili jego zawarcia. Skutki prawne unieważnienia małżeństwa (zob. odpowiedź na pytanie 9) zależą od tego, czy małżonkowie – lub przynajmniej jedno z małżonków – działali w dobrej wierze w chwili zawierania związku małżeńskiego. W obowiązujących przepisach ustanowiono jednak bezwzględny obowiązek zapewnienia ochrony praw dzieci zrodzonych z małżeństwa, które zostało unieważnione (dzieci takie uznaje się za dzieci urodzone w związku małżeńskim). Po unieważnieniu małżeństwa strony mogą wstąpić w nowy związek małżeński lub zawrzeć zarejestrowany związek partnerski.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo może zostać uznane za nieważne, jeżeli w chwili jego zawarcia naruszono jeden z warunków zawarcia małżeństwa określonych poniżej.

Małżeństwo mogą zawrzeć wyłącznie osoby płci przeciwnej.

Kobieta i mężczyzna zawierają związek małżeński z własnej nieprzymuszonej woli. Użycie groźby, przymusu, oszustwa lub innego środka ograniczającego wolną wolę stanowi przesłankę unieważnienia małżeństwa.

Małżeństwo może zostać zawarte przez osoby, które w dniu zawarcia małżeństwa mają ukończone 18 lat. Na wniosek osoby, która chce zawrzeć związek małżeński przed ukończeniem 18 roku życia, sąd może – w postępowaniu uproszczonym – obniżyć w odniesieniu do niej wiek wymagany do zawarcia małżeństwa, lecz o nie więcej niż dwa lata. Cięża stanowi istotną przesłankę obniżenia wieku wymaganego do zawarcia małżeństwa. Jeżeli kobieta zaszła w ciążę, sąd może wyrazić zgodę na zawarcie przez nią związku małżeńskiego nawet w przypadku, gdy nie ukończyła ona jeszcze 16 roku życia.

Osoba, która została ubezwłasnowolniona na mocy prawomocnego orzeczenia sądu, nie może zawrzeć związku małżeńskiego. Jeżeli okaże się, że wniesiono wniosek o ubezwłasnowolnienie jednej ze stron planujących zawarcie związku małżeńskiego, zawarcie małżeństwa musi zostać odroczone do czasu uprawomocnienia się orzeczenia w sprawie o ubezwłasnowolnienie.

Osoba, która pozostaje w związku małżeńskim i która nie uzyskała rozwodu w postępowaniu przewidzianym w obowiązujących przepisach, nie może wstąpić w nowy związek małżeński.

Nie dopuszcza się możliwości zawarcia związku małżeńskiego między rodzicami i dziećmi, przysposabiającymi i przysposobionymi, dziadkami i wnukami, rodzeństwem lub rodzeństwem przyrodnim, rodzeństwem stryjecznym/wujecznym, wujami/stryjami i siostrzenicami/bratanicami oraz ciotkami/stryjenkami i siostrzeńcami/bratankami.

Małżeństwo dla pozorów również może zostać unieważnione. Małżeństwo zawarte wyłącznie dla pozorów i bez zamiaru ustanowienia prawnego stosunku rodzinnego może zostać unieważnione na wniosek jednego z małżonków lub prokuratora.

Małżeństwo może zostać unieważnione, jeżeli nie zostało zawarte z nieprzymuszonej woli. Małżonek może wystąpić o unieważnienie małżeństwa, jeżeli jest w stanie wykazać, że w chwili zawierania związku małżeńskiego nie rozumiał znaczenia swoich czynów lub nie był w stanie ich kontrolować. O unieważnienie małżeństwa może wystąpić małżonek, który zawarł związek małżeński pod wpływem bezprawnej groźby, przymusu lub oszustwa.

Małżonek, który złożył oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński pod wpływem poważnego błędu, również może wystąpić o unieważnienie małżeństwa. Błąd uznaje się za poważny, gdy dotyczy takich okoliczności związanych z drugą stroną, które – gdyby były znane małżonkowi – odwiódłyby go od zawarcia związku małżeńskiego. Błąd uznaje się za poważny, jeżeli dotyczy: (i) stanu zdrowia drugiej strony lub zaburzenia seksualnego, które uniemożliwia małżonkom normalne życie rodzinne; lub (ii) poważnego przestępstwa popełnionego przez drugą stronę.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Dzieci zrodzone z małżeństwa, które zostało następnie unieważnione, uznaje się za dzieci urodzone w związku małżeńskim. Jeżeli obydwoje małżonkowie działali w dobrej wierze, tj. nie zdawali sobie sprawy i nie mogli zdawać sobie sprawy z istnienia przeszkód małżeńskich, skutki prawne ich małżeństwa, mimo że zostało ono uznane za nieważne, są takie same jak w przypadku ważnego małżeństwa, z wyjątkiem prawa do dziedziczenia. Sąd ma obowiązek przedstawić w wyroku okoliczności potwierdzające, że małżonkowie działali w dobrej wierze.

Skutki prawne unieważnienia małżeństwa, w przypadku gdy jedno z małżonków lub obydwoje małżonkowie działali w złej wierze: jeżeli tylko jedna ze stron działała w dobrej wierze, jej prawa wynikające z unieważnionego małżeństwa są takie same jak w przypadku osoby pozostającej w związku małżeńskim. Jeżeli obydwie strony działały w złej wierze, żadna ze stron nie uzyskuje z tytułu unieważnionego małżeństwa jakichkolwiek praw małżeńskich ani nie nakłada się na te strony jakichkolwiek obowiązków małżeńskich. Każda ze stron jest uprawniona do odzyskania własnego majątku, w tym składników majątku ofiarowanych drugiej stronie. Jeżeli małżonek, który działał w dobrej wierze, popadnie w niedostatek, może wystąpić o świadczenia alimentacyjne od małżonka, który działał w złej wierze, na okres nieprzekraczający trzech lat. Wysokość alimentów ustala sąd, biorąc pod uwagę sytuację finansową obydwu stron. Sąd może zasądzić wypłatę świadczeń alimentacyjnych w ratach miesięcznych lub w formie płatności jednorazowej. Jeżeli sytuacja finansowa jednej ze stron zmieni się, zainteresowana strona może wystąpić do sądu o podwyższenie lub obniżenie kwoty świadczeń alimentacyjnych lub o zniesienie obowiązku alimentacyjnego. Obowiązek wypłacania świadczeń alimentacyjnych na rzecz małżonka, który działał w dobrej wierze, wygasa automatycznie, jeżeli zawrze on nowy związek małżeński, lub po upływie okresu trzech lat, przez który świadczenia alimentacyjne miały być wypłacane.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

W ustawodawstwie litewskim nie przewidziano żadnej alternatywnej pozasądowej metody rozstrzygnięcia spraw rozwodowych, dlatego też można je rozstrzygnąć wyłącznie na drodze sądowej.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Pozew o rozwód na zgodny wniosek małżonków należy wnieść do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania jednego z małżonków. W pozwie należy wskazać przesłanki rozwodu oraz określić, w jaki sposób powód będzie wypełniał swoje obowiązki względem współmałżonka i wspólnych małoletnich dzieci małżonków, a także zawrzeć wszelkie inne informacje wyszczególnione w art. 384 kodeksu postępowania cywilnego (Civilinio proceso kodeksas).

Pozew o rozwód na wniosek jednego z małżonków należy wnieść do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania powoda.

Pozew o rozwód z orzeczeniem o winie jednego z małżonków należy wnieść do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego. Jeżeli powód zamieszkuje wspólnie z małoletnimi dziećmi, pozew można również wnieść do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania powoda.

Pozew o unieważnienie małżeństwa musi zostać wniesiony do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanych lub jednego z pozwanych.

Pozwy o separację sądową rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

W litewskiej ustawie o pomocy prawnej zapewnianej przez państwo (Lietuvos Respublikos Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas) uregulowano przyznawanie nieodpłatnej pomocy prawnej osobom uzyskującym niskie dochody. Pomoc prawną przyznaje się również w sprawach rodzinnych.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Tak. Wyrok w sprawie rozwodu / unieważnienia małżeństwa można zaskarżyć zgodnie z przepisami ogólnymi regulującymi postępowanie apelacyjne.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Orzeczenie sądu w sprawie rozwodu / separacji sądowej / unieważnienia małżeństwa wydane w innym państwie członkowskim może zostać uznane w Republice Litewskiej zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003. Zgodnie z tym rozporządzeniem orzeczenia wydane w jednym państwie członkowskim są uznawane w pozostałych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 każda zainteresowana strona może sprzeciwić się uznaniu w Republice Litewskiej orzeczenia w sprawie rozwodu, separacji sądowej lub unieważnienia małżeństwa wydanego w innym państwie członkowskim.

Zgodnie z art. 21 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 każda zainteresowana strona może wystąpić do sądu rejonowego o nieuznanie na Litwie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim.

Strona, której dotyczy orzeczenie, o uznanie którego wystąpiła inna zainteresowana strona, może również sprzeciwić się jego uznaniu na Litwie w toczącym się postępowaniu w sprawie uznania orzeczenia i po wydaniu przez sąd rejonowy postanowienia o uznaniu orzeczenia. W konsekwencji strona, której dotyczy orzeczenie, może sprzeciwić się uznaniu na Litwie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim w drodze zaskarżenia postanowienia sądu rejonowego w sprawie uznania orzeczenia. Zgodnie z art. 33 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 od postanowienia sądu rejonowego w sprawie o uznanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim można się odwołać do sądu okręgowego (*apygardos teismas*).

Strona, której dotyczy orzeczenie, może sprzeciwić się uznaniu orzeczenia wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim z uwagi na wystąpienie przesłanek nieuznania orzeczenia przewidzianych w art. 22 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Separacja sądowa i rozwód podlegają przepisom prawa państwa, w którym małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu. Jeżeli małżonkowie nie posiadają wspólnego miejsca zwykłego pobytu, stosuje się prawo państwa, w którym mieli oni swoje ostatnie wspólne miejsce zwykłego pobytu, lub – w przypadku braku takiego miejsca – prawo państwa, w którym znajduje się sąd rozpoznający sprawę. Jeżeli w prawie państwa, którego obywatelstwo posiadają obydwój małżonkowie, nie przewidziano możliwości uzyskania rozwodu lub ustanowiono szczególne warunki, które należy spełnić, aby uzyskać rozwód, rozwód można uzyskać na podstawie prawa litewskiego, jeżeli jedno z małżonków posiada również obywatelstwo litewskie lub ma miejsce zwykłego pobytu w Republice Litewskiej.

Ostatnia aktualizacja: 21/10/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Luksemburg

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

W prawie luksemburskim wyróżnia się dwie formy rozwodu, tj. rozwód za porozumieniem stron (*divorce par consentement mutuel*) i rozwód ze względu na trwały rozkład pożycia (*divorce pour rupture irrémédiable des relations conjugales*).

Rozwód za porozumieniem stron

O rozwód za porozumieniem stron mogą wnieść wspólnie małżonkowie, którzy są zgodni, że doszło do rozpadu więzi małżeńskiej, oraz którzy zawarli porozumienie regulujące następstwa orzeczenia rozwodu.

Jeżeli małżonkowie posiadają majątek, który należy podzielić, notariusz sporządza jego spis i wycenę. Następnie małżonkowie swobodnie ustalają prawa każdego z nich do spisanego majątku. W przypadku braku majątku do spisania udział notariusza nie jest wymagany.

Małżonkowie muszą również ustalić miejsce zamieszkania w toku postępowania rozwodowego, sytuację dzieci w toku postępowania i po jego zakończeniu, udział każdego z małżonków w wychowywaniu i utrzymaniu dzieci – przed rozwodem i po rozwodzie – a także wysokość ewentualnego świadczenia alimentacyjnego wypłacanego przez jedno z małżonków na rzecz współmałżonka w toku postępowania i po rozwodzie. Porozumienie to (*convention*) sporządza na piśmie adwokat uprawniony do występowania przed sądami wyżej instancji (*avocat à la Cour*) lub notariusz. Porozumienie musi zatwierdzić sąd, który sprawdza, czy służy ono dobru dzieci i czy nie narusza w sposób nieproporcjonalny interesów jednego z małżonków. Zatwierdzone porozumienie jest integralną częścią wyroku orzekającego rozwód.

Rozwód ze względu na trwały rozkład pożycia

O rozwód ze względu na trwały rozkład pożycia może wnieść jedno z małżonków lub – jeżeli małżonkowie zgadzają się co do konieczności rozwodu, ale nie zgadzają się co do wszystkich jego skutków – oboje małżonkowie razem.

Trwały rozkład pożycia stwierdza się w porozumieniu małżonków co do konieczności rozwodu lub na podstawie podtrzymania przez jednego małżonka jego wniosku po upływie maksymalnie trzymiesięcznego okresu do namysłu (*période de réflexion*), który można jednorazowo przedłużyć.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

W prawie luksemburskim wyróżnia się dwie formy rozwodu, tj. rozwód za porozumieniem stron (*divorce par consentement mutuel*) i rozwód ze względu na trwały rozkład pożycia (*divorce pour rupture irrémédiable des relations conjugales*).

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Wyrok orzekający rozwód rozwiązuje związek małżeński. Ustają wszelkie zobowiązania małżonków, tj. obowiązek wierności, wsparcia i pomocy.

Prawo luksemburskie stanowi, że żaden obywatel nie może nosić innego nazwiska lub imienia niż to, które zostało wpisane w akcie urodzenia: osoby, które przyjęły inne nazwisko mają obowiązek powrócić do nazwiska z aktu urodzenia. Zmiana stanu cywilnego, na przykład poprzez małżeństwo, nie pociąga za sobą zmiany nazwiska jednego z małżonków. Noszenie nazwiska małżonka nie jest zatem prawem nabytym. Współmałżonek musi wyrazić zgodę na używanie jego nazwiska.

Sądy luksemburskie miały okazję wypowiedzieć się na temat skutków rozwodu w odniesieniu do używanego nazwiska.

Rozwódka nie może nadal nosić nazwiska rodzowego swojego byłego męża, o ile nie uzyska jego zgody, którą może on w każdym momencie wycofać. Ponieważ prawo byłego męża do wyrażenia sprzeciwu wobec używania jego nazwiska ma charakter uznaniowy, sąd nie może zezwolić rozwódce na dalsze noszenie nazwiska męża przez czas nieokreślony w przypadku zgłoszenia przez niego sprzeciwu, nawet do celów zawodowych. Jeżeli była małżonka wypracowała dobrą reputację zawodową pod nazwiskiem swojego męża, sąd może jednak przyznać jej czas na powiadomienie klientów o zmianie nazwiska, aby uniknąć sytuacji, w której mogłaby ponieść straty ekonomiczne. – wyrok z dnia 24 maja 2006 r., s. 33, 258.

3.2 podziału majątku małżonków?

Wyrok orzekający rozwód powoduje rozwiązanie majątkowego ustroju małżeńskiego i podział majątku małżonków. W przypadku braku umowy majątkowej małżeńskiej małżonkowie podlegają wspólności ustawowej, tj. wspólności majątkowej ograniczonej do dorobku. W momencie rozvodu wspólność majątkowa ustaje. Podczas podziału majątku rozróżnia się dwa główne etapy:

W pierwszej kolejności każdy z małżonków zachowuje majątek, który nie wchodził w skład wspólności majątkowej, o ile istnieje w naturze, a jeżeli nie istnieje – majątek, który go zastąpił.

W drugiej kolejności dokonuje się podziału majątku wspólnego (zarówno aktywów i pasywów). W imieniu każdego z małżonków sporządza się zestawienie składników wspólnego majątku, które przypadają na każdego z nich.

Jeżeli małżonek został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo przewidziane w art. 372, 375, 376, 377, 393, 394, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 401bis, 402, 403, 404, 405 lub 409 kodeksu karnego (przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności, zgwałcenie, umyślne spowodowanie uszczerbku na zdrowiu, umyślne doprowadzenie do śmierci osoby lub spowodowanie szkody na osobie, zabójstwo, morderstwo, dzieciobójstwo i otrucie) popełnione w trakcie trwania małżeństwa przeciwko współmałżonkowi lub dziecku zamieszkującemu we wspólnym gospodarstwie domowym bądź za usiłowanie popełnienia przestępstwa przewidzianego w art. 372, 375, 376, 377, 393, 394, 396, 397, 401, 403, 404 lub 405 kodeksu karnego przeciwko wspomnianym osobom w trakcie trwania małżeństwa, traci – na wniosek współmałżonka – wszelkie uzyskane od niego korzyści małżeńskie (*avantages matrimoniaux*). Małżonek, który nie popełnił przestępstwa, zachowuje natomiast korzyści uzyskane od współmałżonka, nawet jeżeli miały one zostać przyznane na zasadzie wzajemności, a małżonek, który nie popełnił przestępstwa, nie odwzajemnił korzyści.

Jeżeli w trakcie trwania małżeństwa małżonek zaprzestał prowadzenia działalności zawodowej lub ją ograniczył, może zwrócić się o zaliczenie okresów ubezpieczenia z mocą wsteczną (*achat rétroactif*) w ramach powszechnego systemu ubezpieczeń emerytalnych zgodnie z warunkami i kryteriami, które określono w przepisach prawa cywilnego i w przepisach mających zastosowanie do zabezpieczenia społecznego. W tym celu przed wydaniem przez sąd wyroku orzekającego rozwód małżonek może złożyć wniosek do sądu prowadzącego postępowanie rozwodowe o obliczenie kwoty odniesienia (*montant de référence*) w oparciu o różnicę między odpowiednimi dochodami małżonków w okresie, w którym wnioskujący małżonek zaprzestał prowadzenia działalności zawodowej lub ją ograniczył, o ile małżonek ten nie ukończył 65. roku życia. Zasady obliczania kwoty odniesienia określono w rozporządzeniu Wielkiego Księcia z dnia 11 września 2018 r. w sprawie obliczania kwoty odniesienia oraz zasad płatności i zwrotu kwot określonych w art. 252 kodeksu cywilnego. W celu zaliczenia okresów ubezpieczenia z mocą wsteczną małżonek, który zaprzestał prowadzenia działalności zawodowej lub ją ograniczył, zgłasza roszczenie wobec współmałżonka do wysokości 50% kwoty odniesienia, która nie może jednak przekraczać dostępnej po rozliczeniu zobowiązań kwoty majątku, na który składa się majątek wspólny małżonków (*biens communs*) lub ich współwłasność (*biens indivis*). Kwotę odpowiadającą tej wierzytelności pokrywa małżonek będący wierzycielem.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Co do zasady rozwód rodziców nie wpływa na warunki wykonywania władzy rodzicielskiej, którą w dalszym ciągu wykonują wspólnie oboje rodzice. Rodzice w dalszym ciągu podejmują wspólnie wszystkie ważne decyzje dotyczące życia dziecka (w zakresie utrzymania, wychowania, nauki w szkole itd.).

Sąd przyznaje prawo do wyłącznego wykonywania władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców tylko jeżeli wymaga tego dobro dziecka. Wówczas rodzic, któremu przyznano to prawo, samodzielnie podejmuje decyzje dotyczące dziecka. Drugie z rodziców zachowuje jednak prawo do regularnego otrzymywania informacji o warunkach utrzymania i wychowania dziecka. Ma również prawo do spotkań i odwiedzin (*droit de visite et d'hébergement*), chyba że istnieją poważne przyczyny, dla których prawo to należy uchylić. W przypadku separacji rodziców każde z nich zobowiązane jest utrzymywać osobiste stosunki z dzieckiem i szanować jego więzi z drugim z rodziców.

W przypadku rozvodu oboje rodzice zobowiązani są w dalszym ciągu łączyć na utrzymanie i wychowanie dziecka, chyba że sąd postanowi inaczej. Taki wkład w utrzymanie dziecka przybiera formę obowiązku alimentacyjnego, który nie ustaje automatycznie z chwilą osiągnięcia przez dziecko pełnoletności. Pełnoletniemu dziecku świadczenia alimentacyjne można wypłacać bezpośrednio, a ich wysokość może zostać zmieniona w zależności od potrzeb dziecka oraz w przypadku zmiany sytuacji finansowej każdego z rodziców.

Jeżeli chodzi o miejsce pobytu dziecka, mogą wystąpić dwie sytuacje (z wyjątkiem sytuacji szczególnej, kiedy sąd powierza pieczę nad dzieckiem osobie trzeciej):

sąd może postanowić, że dziecko będzie zamieszkiwało z jednym z rodziców. Wówczas drugie z rodziców może korzystać z prawa do spotkań i odwiedzin, chyba że zaistnieją poważne przyczyny, dla których prawo to należy uchylić;

sąd może również postanowić, że dziecko będzie zamieszkiwało naprzemiennie z każdym z rodziców, o ile uzna, że rozwiązanie to służy dobru dziecka. Piecza naprzemienna nie oznacza automatycznie, że dziecko zamieszkuje z każdym z rodziców przez taki sam czas.

Jeżeli małżonkowie dokonają ustaleń dotyczących miejsca zamieszkania i pobytu dziecka, prawa do spotkań i odwiedzin oraz łóżenia na utrzymanie i wychowanie dziecka, zawierając porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej, mogą przedstawić to porozumienie sądowi w toku postępowania rozwodowego. Sąd może uwzględnić to porozumienie w wyroku, jeżeli uzna, że w wystarczającym stopniu służy ono dobru dziecka i że rodzice wyrazili swoją zgodę dobrowolnie.

Rozwód rodziców pozostaje bez uszczerbku dla korzyści, które dzieci uzyskalyby w przypadku braku rozvodu. Pod tym względem ich sytuacja jest dokładnie taka sama jak w przypadku dzieci nierozwiedzionych rodziców.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Sąd może nałożyć na jednego z małżonków obowiązek alimentacyjny względem współmałżonka. Wysokość alimentów ustala się w zależności od potrzeb małżonka, któremu przyznaje się świadczenie alimentacyjne, oraz w granicach zdolności alimentacyjnej współmałżonka. Jeżeli małżonkowie wyrażą na to zgodę, sąd może zasądzić alimenty w formie ryczałtu oraz ustalić jego wysokość i zasady płatności.

Określając potrzeby i zdolność alimentacyjną małżonków, sąd uwzględni następujące elementy:

1. wiek małżonków i stan ich zdrowia;
2. czas trwania małżeństwa;
3. czas, który poświęcono lub który należy poświęcić na wychowanie dzieci;
4. kwalifikacje zawodowe i sytuację zawodową małżonków z perspektywy rynku pracy;
5. możliwości małżonków w zakresie uzyskania nowego zatrudnienia;
6. istniejące oraz potencjalne prawa małżonków;
7. sytuację finansową małżonków po rozwiązaniu majątkowego ustroju małżeńskiego, zarówno pod względem majątku osobistego, jak i dochodów.

Świadczenia alimentacyjne przysługują maksymalnie przez okres równy czasowi trwania małżeństwa, chyba że zaistniały wyjątkowe okoliczności, które uzasadniają wyznaczenie innego okresu ich wypłaty.

Wysokość świadczeń alimentacyjnych może zostać zmieniona (chyba że zostaną wypłacone w formie ryczałtu), a obowiązek alimentacyjny może zostać uchylony.

Jeżeli małżonek został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo przewidziane w art. 372, 375, 376, 377, 393, 394, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 401*bis*, 402, 403, 404, 405 lub 409 kodeksu karnego (przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności, zgwałcenie, umyślne spowodowanie uszczerbku na zdrowiu, umyślne doprowadzenie do śmierci osoby lub spowodowanie szkody na osobie, zabójstwo, morderstwo, dzieciobójstwo i otrucie) popełnione w trakcie trwania małżeństwa przeciwko współmałżonkowi lub dziecku zamieszkującemu we wspólnym gospodarstwie domowym bądź za usiłowanie popełnienia przestępstwa przewidzianego w art. 372, 375, 376, 377, 393, 394, 396, 397, 401, 403, 404 lub 405 kodeksu karnego przeciwko wspomnianym osobom w trakcie trwania małżeństwa, traci – na wniosek współmałżonka – wszelkie prawo do świadczeń alimentacyjnych.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Separacja rozluźnia więzy małżeńskie, lecz ich nie zrywa. Obowiązek wspólnego zamieszkiwania zostaje zniesiony, lecz obowiązek wierności małżeńskiej i wspierania współmałżonka trwają nadal.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Powody separacji są takie same jak w przypadku rozwodu ze względu na trwałe rozkład pożycia.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Separacja zawsze skutkuje rozdzielnością majątkową. Każde z małżonków może wnieść pozew o rozwód, jeżeli separacja trwa co najmniej trzy lata. Sąd orzeka rozwód, jeżeli współmałżonek nie zgadza się na bezwzględne zakończenie separacji.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Unieważnienie małżeństwa oznacza stwierdzenie nieważności związku małżeńskiego orzeczeniem sądu. Innymi słowy unieważnione małżeństwo nigdy nie istniało.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Istnieje wiele powodów unieważnienia małżeństwa:

małżeństwo zostało zawarte bez dobrowolnej zgody małżonków: wskutek zastosowania przemocy lub błędu, co do podstawowych przymiotów osoby;

małżeństwo zostało zawarte bez zgody rodziców (lub zezwolenia sędziego), jeżeli jedno z małżonków jest małoletnie w chwili zawarcia małżeństwa;

bigamia: jeżeli małżonek pozostaje w związku z małżeńskim jednocześnie z kilkoma osobami;

małżonkowie są ze sobą w pewnym stopniu spokrewnieni;

małżeństwo nosi znamiona małżeństwa dla pozorów zawartego w celu uzyskania korzyści związanych z prawem pobytu;

nie dochowano wymogów formalnych koniecznych do zawarcia małżeństwa: małżeństwo zostało zawarte potajemnie lub przed niewłaściwym urzędnikiem publicznym.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo uznane za nieważne wywołuje skutki (teoria domniemanego małżeństwa):

dla obojgu małżonków, jeżeli zawarli małżeństwo w dobrej wierze;

dla małżonka działającego w dobrej wierze;

dla dziecka pochodzącego z małżeństwa, nawet jeżeli oboje małżonkowie działają w złej wierze.

Małżeństwo uznane za nieważne nie wywołuje nigdy skutków prawnych względem małżonka działającego w złej wierze.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

W Wielkim Księstwie Luksemburga małżeństwo może zostać rozwiązane wyłącznie orzeczeniem sądu, nigdy za pomocą pozasądowych alternatywnych metod rozwiązywania sporów lub mediacji. Istnieje natomiast możliwość skorzystania z mediacji rodzinnej w kwestiach związanych ze zniesieniem wspólności majątkowej, z podziałem majątku po ustaniu wspólności majątkowej, ze zniesieniem współwłasności, z obowiązkami alimentacyjnymi i udziałem w wydatkach gospodarstwa domowego, obowiązkiem utrzymywania dzieci, a także wykonywaniem władzy rodzicielskiej.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Do jakiego sądu wnieść pozew?

Pozew o rozwód lub **separację** należy wnieść do sądu okręgowego (*tribunal d'arrondissement*) właściwego dla wspólnego miejsca zamieszkania małżonków lub – w przypadku braku takiego miejsca – dla miejsca zamieszkania pozwanego bądź – w przypadku rozwodu za porozumieniem stron – dla miejsca zamieszkania jednej ze stron, pod warunkiem przestrzegania zasad przewidzianych w rozporządzeniu Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1347/2000.

Pozew o unieważnienie małżeństwa należy wnieść do sądu okręgowego właściwego dla miejsca zamieszkania rodziny lub, jeżeli rodzice zamieszkują osobno, do sądu okręgowego właściwego dla miejsca zamieszkania rodzica, z którym – w przypadku wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej – zamieszkują małoletnie dzieci, lub – w przypadku wykonywania władzy rodzicielskiej przez jednego z rodziców – dla miejsca zamieszkania tego rodzica, a w pozostałych przypadkach do sądu okręgowego właściwego dla miejsca zamieszkania drugiego z rodziców (który nie wniósł pozwu). W przypadku pozwu wspólnego sądem właściwym jest sąd okręgowy wybrany przez strony, czyli sąd właściwy dla miejsca zamieszkania jednego lub drugiego z małżonków. Zasady te mają zastosowanie pod warunkiem przestrzegania przepisów rozporządzenia (WE) nr 2201/2003, o którym mowa powyżej.

Postępowanie w takich sprawach prowadzi sędzia orzekający w sprawach rodzinnych (*juge aux affaires familiales*).

Formalności, których należy dopełnić, i dokumenty, które należy załączyć

W przypadku **rozvodu za porozumieniem stron** wyróżnia się kilka etapów postępowania: jeżeli istnieje majątek do podziału, małżonkowie, za pośrednictwem notariusza, sporządzają spis i wycenę wszystkich ruchomości i nieruchomości. Małżonkowie swobodnie ustalają prawa każdego z nich do spisanego majątku. Ponadto małżonkowie muszą zawrzeć porozumienie, co do niektórych kwestii, a mianowicie: miejsca zamieszkania małżonków w toku postępowania, pieczy nad dziećmi i zarządu ich majątkiem, prawa do odwiedzin, łożenia na utrzymanie i wychowywanie dzieci, a także ewentualnego świadczenia alimentacyjnego wypłacanego przez jednego z małżonków na rzecz współmałżonka. Porozumienie to sporządza adwokat uprawniony do występowania przed sądami wyższej instancji lub notariusz.

Następnie oboje małżonkowie wnoszą wspólny pozew do sądu, składając go w sekretariacie. Wniesienie tego pozwu nie jest objęte przymusem adwokackim.

W pozwie należy wskazać:

1. datę sporządzenia pozwu;
2. nazwiska, imiona, wykonywane zawody i miejsce/miejsca zamieszkania małżonków;
3. daty i miejsca urodzenia małżonków;

4. w stosownych przypadkach – dane osobowe wspólnych dzieci;
5. przedmiot żądania pozwu;
6. podsumowanie stanu faktycznego i uzasadnienie.

Poza porozumieniem, o którym mowa powyżej, do pozwu należy załączyć:

1. skrócony odpis aktu małżeństwa;
2. skrócone odpisy aktów urodzenia małżonków;
3. skrócone odpisy aktów urodzenia wspólnych dzieci;
4. dokumenty potwierdzające obywatelstwo małżonków;
5. w stosownych przypadkach – umowę w sprawie wyboru prawa właściwego dla rozwodu małżonków zgodnie z art. 5 rozporządzenia Rady (UE) nr 1259/2010 z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozwodu i separacji prawnej, sporządzoną w formie określonej w tym rozporządzeniu. Małżonkowie mogą wskazać prawo właściwe dla rozwodu na mocy art. 5 rozporządzenia (UE) nr 1259/2010 zgodnie z formą przewidzianą w tym rozporządzeniu również w porozumieniu w sprawie rozwodu za porozumieniem stron;
6. wszelkie inne dokumenty, na które małżonkowie zamierzają się powołać.

Jeżeli załączone do pozwu akty i dokumenty, na które małżonkowie zamierzają się powołać, zostały sporządzone przez organ publiczny innego państwa, w stosownych przypadkach należy je zalegalizować.

W przypadku **rozvodu ze względu na trwałą rozkład pożycia** lub **separacji** konieczne jest skorzystanie z usług adwokata uprawnionego do występowania przed sądami wyższej instancji. Aby wnieść pozew do sądu okręgowego, należy go złożyć w sekretariacie tego sądu.

W pozwie należy wskazać:

1. datę sporządzenia pozwu;
2. nazwiska, imiona, wykonywane zawody i miejsce/miejsca zamieszkania małżonków;
3. daty i miejsca urodzenia małżonków;
4. w stosownych przypadkach – dane osobowe wspólnych dzieci;
5. przedmiot żądania pozwu;
6. podsumowanie stanu faktycznego i uzasadnienie.

Pozew może również zawierać wnioski o zastosowanie środków tymczasowych dotyczących osoby, alimentów i majątku zarówno małżonków, jak i ich dzieci.

Do pozwu należy załączyć:

1. skrócony odpis aktu małżeństwa;
2. skrócone odpisy aktów urodzenia małżonków lub skrócony odpis aktu urodzenia powoda;
3. skrócone odpisy aktów urodzenia wspólnych dzieci;
4. dokumenty potwierdzające obywatelstwo małżonków lub powoda;
5. w stosownych przypadkach – umowę w sprawie wyboru prawa właściwego dla rozwodu małżonków zgodnie z art. 5 rozporządzenia Rady (UE) nr 1259/2010 z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozwodu i separacji prawnej, sporządzoną w formie określonej w tym rozporządzeniu;
6. w stosownych przypadkach – projekt porozumienia w zakresie skutków rozwodu, co do których małżonkowie się zgadzają;
7. w stosownych przypadkach – odpis wyroku skazującego małżonka za jedno z przestępstw, o których mowa w pkt 3.2 i 3.4 powyżej;
8. wszelkie inne dokumenty, na które małżonek zamierza / małżonkowie zamierzają się powołać.

Jeżeli załączone do pozwu akty i dokumenty, na które małżonkowie zamierzają się powołać, zostały sporządzone przez organ publiczny innego państwa, w stosownych przypadkach należy je zalegalizować.

Aby wnieść pozew o **unieważnienie małżeństwa**, należy go złożyć w sekretariacie sądu. Wniesienie tego pozwu nie jest objęte przymusem adwokackim.

W pozwie należy wskazać:

1. datę sporządzenia pozwu;
2. nazwiska, imiona i miejsca zamieszkania stron;
3. daty i miejsca urodzenia stron;
4. przedmiot żądania pozwu;
5. podsumowanie stanu faktycznego i uzasadnienie.

Jeżeli załączone do pozwu akty i dokumenty, na które małżonkowie zamierzają się powołać, zostały sporządzone przez organ publiczny innego państwa, w stosownych przypadkach należy je zalegalizować.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Osoby, których przychody zostaną uznane za niewystarczające zgodnie z prawem luksemburskim, mogą skorzystać z pomocy prawnej. W tym celu osoba zainteresowana musi wypełnić kwestionariusz dostępny w Izbie Adwokackiej w Luksemburgu, kierując go do właściwego miejscowo dziekana Izby Adwokackiej (*Bâtonnier de l'Ordre des avocats*), który podejmuje decyzję.

Pomoc sądowa obejmuje wszelkie koszty sądowe i procesowe lub koszty aktów prawnych, na które została przyznana. Pomoc sądowa obejmuje w szczególności: opłaty skarbowe i rejestracyjne, opłatę kancelaryjną, wynagrodzenie adwokatów, koszty pracownika sądowego, koszty i honoraria notariuszy, koszty i honoraria personelu technicznego, należności świadków, wynagrodzenie tłumaczy pisemnych i ustnych, koszty zaświadczeń o prawie ojczystym (*certificats de coutume*), koszty podróży, opłaty i koszty dotyczące formalności rejestracyjnych, hipotek i zastawów, jak również, w razie konieczności, koszty ogłoszeń w prasie.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

W Wielkim Księstwie istnieje możliwość wniesienia apelacji od takiego orzeczenia. Termin złożenia apelacji wynosi zazwyczaj 40 dni, lecz może zostać wydłużony, jeżeli osoba składająca apelację mieszka za granicą. Organem apelacyjnym jest Sąd Najwyższy (*Cour supérieure de justice*).

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Na mocy rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000, w Wielkim Księstwie Luksemburga stosuje się zasadę uznawania z mocy prawa wyroków orzekających rozwód / separację / unieważnienie małżeństwa wydanych przez sądy innych państw Unii Europejskiej. Oznacza to, że uznanie orzeczenia nie wymaga zastosowania żadnej procedury sądowej.

Również uaktualnienie aktów stanu cywilnego w Wielkim Księstwie na podstawie prawomocnych orzeczeń wydanych przez sądy innych państw Unii Europejskiej nie wymaga żadnego wcześniejszego postępowania. Wyrok sądu orzekający rozwód musi zostać odnotowany na marginesie aktu małżeństwa oraz aktów urodzenia małżonków. Jeżeli małżeństwo zawarto za granicą, wyrok sądu musi zostać wpisany do rejestru stanu cywilnego gminy, w której

dokonano wpisu aktu małżeństwa, a w przeciwnym razie do rejestrów miasta Luksemburga, oraz odnotowany na marginesie aktów urodzenia każdego z małżonków.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Każda z zainteresowanych stron ma prawo złożyć wniosek do prezesa sądu okręgowego o wydanie orzeczenia o nieuznaniu wyroku w sprawie rozwodu / separacji / unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego kraju Unii Europejskiej.

Prezes sądu okręgowego wydaje orzeczenie niezwłocznie, przy czym osoba, przeciwko której wniosek o nieuznanie jest skierowany, nie może przedstawić uwag na tym etapie postępowania. Wniosek może zostać odrzucony wyłącznie z następujących przyczyn:

wyraźnej sprzeczności z porządkiem publicznym;

nieprzestrzegania prawa do obrony;

niezgodności z orzeczeniem wydanym w powiązanim postępowaniu.

Każda ze stron może zaskarżyć decyzję prezesa sądu okręgowego do sądu apelacyjnego. Odwołanie rozpatruje się zgodnie z zasadami postępowania kontradyktoryjnego. Orzeczenie sądu apelacyjnego może być przedmiotem skargi kasacyjnej wniesionej do Sądu Kasacyjnego (Cour de cassation).

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Wielkie Księstwo Luksemburga stosuje rozporządzenie Rady (WE) nr 1259/2010 z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozwodu i separacji prawnej, które od 21 czerwca 2012 r. ma zastosowanie między Belgią, Bułgarią, Niemcami, Estonią (od 11 lutego 2018 r.), Grecją (od 29 lipca 2015 r.), Hiszpanią, Francją, Włochami, Łotwą, Litwą (od 22 maja 2014 r.), Luksemburgiem, Węgrami, Maltą, Austrią, Portugalią, Rumunią i Słowenią oraz zgodnie z którym małżonkowie mogą umówić się co do wyboru prawa właściwego w przypadku rozwodu i separacji, pod warunkiem że jest to prawo:

państwa, w którym małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu w chwili zawierania umowy lub

państwa, w którym małżonkowie mieli ostatnie miejsce zwykłego pobytu, o ile w chwili zawierania umowy jedno z nich nadal tam zamieszkuje lub

państwa, którego obywatelem w chwili zawierania umowy jest jedno z małżonków lub

państwa sądu orzekającego.

Rozporządzenie to stanowi również, że w przypadku niedokonania wyboru zgodnie z powyższym akapitem rozwód i separacja podlegają prawu państwa:

w którym małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu w chwili wytoczenia powództwa, a w przypadku jego braku,

w którym małżonkowie mieli ostatnie miejsce zwykłego pobytu, o ile okres zwykłego pobytu nie zakończył się wcześniej niż na rok przed wytoczeniem powództwa, a w chwili wytoczenia powództwa jedno z małżonków nadal zamieszkuje w tym państwie, a w przypadku jego braku,

którego obywatelami są oboje małżonkowie w chwili wytoczenia powództwa, a w przypadku jego braku,

sądu orzekającego.

Jeżeli rozporządzenie (WE) nr 1259/2010 nie ma zastosowania, zgodnie z prawem luksemburskim rozwód i separacja podlegają przepisom:

prawa ojczystego małżonków, jeżeli są oni obywatelami tego samego państwa;

prawa obowiązującego w miejscu faktycznego wspólnego zamieszkania, jeżeli są oni obywatelami różnych państw;

prawa siedziby sądu, jeżeli małżonkowie będący obywatelami różnych państw nie posiadają miejsca faktycznego wspólnego zamieszkania.

Powiązane strony

Broszura [Rozwód w Wielkim Księstwie Luksemburga \(Le divorce au Grand-Duché de Luxembourg\)](#);

[LEGILUX](#);

[Portal Ministerstwa Sprawiedliwości Luksemburga](#).

Ostatnia aktualizacja: 28/05/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Węgry

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Sąd może orzec rozwód na wniosek jednego lub obojga małżonków, jeżeli w ich małżeństwie nastąpił trwały i zupełny rozkład pożycia. Przy udzielaniu rozwodu sąd musi mieć na względzie przede wszystkim dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Podstawę orzeczenia rozwodu stanowi trwały i zupełny rozkład pożycia. Sąd przeprowadza w tym zakresie postępowanie dowodowe. Sąd może również nakazać przeprowadzenie postępowania dowodowego z urzędu. Ostateczne i wspólne oświadczenie woli małżonków (ich obopólne porozumienie) dotyczące konieczności rozwodu złożone bez wywierania bezprawnego nacisku świadczy o trwałym i zupełnym rozkładzie pożycia. Trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego można ustalić w szczególności wówczas, gdy małżonkowie nie prowadzą już wspólnego gospodarstwa domowego i gdy można stwierdzić na podstawie wydarzeń prowadzących do separacji małżonków i okresu osobnego zamieszkiwania, że powrót małżonków do siebie jest mało prawdopodobny.

Wspólne i ostateczne oświadczenie woli małżonków dotyczące konieczności rozwodu złożone bez wywierania bezprawnego nacisku uznaje się za wystarczający dowód rozkładu pożycia małżeńskiego. Dlatego też w przypadku złożenia takiego wspólnego oświadczenia nie zachodzi konieczność szczegółowej analizy przyczyn, które doprowadziły do separacji.

Decyzję małżonków można uznać za ostateczną, jeżeli doszli oni do porozumienia w kwestii sprawowania władzy rodzicielskiej nad ich wspólnymi dziećmi, utrzymywania kontaktów między rodzicem niemieszkającym z dzieckiem a dzieckiem, świadczeń alimentacyjnych, korzystania z domu rodzinnego i – o ile zgłoszono taki wniosek – alimentów dla małżonka (porozumienie małżonków wymaga zatwierdzenia przez sąd). Jeżeli małżonkowie osiągną porozumienie w kwestii sprawowania wspólnej władzy rodzicielskiej, nie muszą uzgadniać warunków utrzymywania kontaktów z dzieckiem. Muszą jednak określić miejsce zamieszkania dziecka. W rezultacie charakter zagadnień wymagających uzgodnienia przez małżonków, którzy wystąpili o rozwód za obopólnym porozumieniem, zależy od ich decyzji odnoszącej się do sprawowania wspólnej władzy rodzicielskiej.

Należy zauważyć, że w przeciwieństwie do wcześniejszych przepisów obecnie w kodeksie cywilnym nie przewiduje się porozumienia między małżonkami w sprawie podziału majątku wspólnego.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

Małżeństwo kończy się wraz z rozwodem małżonków. Po uzyskaniu rozwodu prawo pieczy nad wspólnym dzieckiem i jego utrzymanie, kontakty rodzica z dzieckiem, alimenty dla któregośkolwiek z małżonków, korzystanie z domu rodzinnego i, w przypadku wspólnej władzy rodzicielskiej, miejsce zamieszkania

dziecka reguluje ugoda sądowa, jeżeli strony osiągną porozumienie, spełniając wymagania ustawowe, lub w przypadku braku porozumienia między małżonkami – orzeczenie sądu. Małżonkowie nie muszą zgodzić się na podział majątku wspólnego w celu uzyskania orzeczenia o rozwodzie przez sąd.

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Po orzeczeniu rozwodu lub unieważnieniu małżeństwa byli małżonkowie posługują się nadal tymi samymi nazwiskami co w trakcie małżeństwa. Jeżeli chcą to zmienić, informują o tym urzędnika stanu cywilnego po uzyskaniu rozwodu lub unieważnieniu małżeństwa. Była żona nie może jednak posługiwać się nazwiskiem byłego męża z przyrostkiem wskazującym na status małżeński, jeżeli nie posługiwała się tym nazwiskiem w trakcie małżeństwa. Na wniosek byłego męża sąd może zabronić byłej żonie używania jego nazwiska w formie, na podstawie której może on zostać zidentyfikowany, gdyby żonę skazano na karę pozbawienia wolności za popełnienie przestępstwa umyślnego. W przypadku ponownego zawarcia związku małżeńskiego przez byłą żonę nie może ona już używać nazwiska byłego męża z przyrostkiem wskazującym na status małżeński. Nie może odzyskać tego prawa nawet w przypadku ponownego rozwodu.

3.2 podziału majątku małżonków?

W przypadku rozwodu ustaje wspólność majątkowa byłych małżonków i każde z nich może wystąpić o podział majątku wspólnego. Mogą oni zażądać zwrotu wkładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty współmałżonka lub zwrotu wkładów poczynionych z majątku osobistego współmałżonka na majątek wspólny, jak również zwrotu wydatków na zarządzanie majątkiem i jego utrzymanie. Nie można dochodzić zwrotu wydatków, jeżeli małżonkowie zrzekli się swoich praw do tych środków. Jeżeli w czasie trwania wspólnego pożycia małżeńskiego ze składnika majątku osobistego małżonka korzystają oboje małżonkowie, zwrot jest należny jedynie w wyjątkowych i należycie uzasadnionych przypadkach. Udziały w majątku wspólnym, który posiadali w chwili ustania wspólności majątkowej, byli małżonkowie otrzymują w drodze podziału w naturze. Majątek osobisty małżonków, który posiadali w chwili ustania wspólności majątkowej, również znosi się poprzez podział w naturze. Jeżeli z jakichkolwiek względów nie jest to możliwe lub taki podział spowodowałby znaczny spadek wartości przedmiotów majątkowych, to w razie braku porozumienia między stronami sąd wyznaczy metodę podziału majątku. Brakujące składniki majątku wspólnego lub osobistego nie będą zwracane, jeżeli w chwili ustania wspólności majątkowej nie istnieje majątek wspólny lub małżonek zobowiązany do zwrotu przedmiotów nie posiada majątku osobistego.

Jeżeli majątek wspólny małżonków zostaje podzielony na podstawie umowy zawartej między małżonkami, umowę taką uznaje się za ważną, jeżeli sporządzoną ją w formie pisemnego dokumentu urzędowego lub dokumentu prywatnego poświadczonego przez adwokata. Przepis ten nie ma zastosowania do podziału ruchomości stanowiących część majątku wspólnego małżonków, jeżeli podział odbył się w drodze egzekucji.

Jeżeli małżonkowie nie zawarli umowy w sprawie podziału majątku wspólnego lub zawarta umowa nie reguluje wszystkich roszczeń, które mogą powstać w przypadku rozwodu, sąd może nakazać podział majątku wspólnego małżonków i zaspokojenie roszczeń. Sąd musi dopilnować, aby w trakcie podziału majątku żaden z małżonków nie uzyskał nienależnej korzyści materialnej.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Rodzice mają obowiązek dzielenia się ze swoimi małoletnimi dziećmi środkami dostępnymi na ich wspólne utrzymanie, nawet kosztem własnych potrzeb. Zasada ta nie ma zastosowania, jeżeli dziecko może sfinansować swoje rozsądne potrzeby z wynagrodzenia uzyskanego za wykonywaną pracę lub z dochodu z majątku dziecka lub jeżeli dziecko ma krewnego w linii prostej, który może zostać zobowiązany do płacenia alimentów. Rodzic sprawujący pieczę nad dzieckiem zapewnia środki utrzymania w naturze, natomiast rodzic niemieszkający z dzieckiem zapewnia głównie środki pieniężne na utrzymanie dziecka (świadczenie alimentacyjne).

Jeżeli świadczenie alimentacyjne zostanie przyznane wyrokiem sądu, zostanie określona należna kwota alimentów. Sąd może wskazać w swoim wyroku, że należna kwota alimentów będzie co roku automatycznie waloryzowana o wskaźnik cen konsumpcyjnych publikowany corocznie przez węgierski Główny Urząd Statystyczny od dnia 1 stycznia następnego roku.

W zakresie, w jakim jest to wykonalne, decyzje dotyczące sprawowania władzy rodzicielskiej nad dzieckiem muszą być podejmowane przez rodziców za obopólnym porozumieniem.

Jeżeli rodzice nie osiągną porozumienia w tych kwestiach, sąd przyzna pieczę rodzicowi, który, w ocenie sądu, może lepiej zapewnić fizyczny, psychiczny i moralny rozwój dziecka. Jeżeli powierzenie dziecka któremukolwiek z rodziców zagrażałoby jego dobru, sąd może przyznać pieczę osobie trzeciej, pod warunkiem że osoba ta sama wystąpi o przyznanie jej pieczy.

Dziecko ma prawo do bezpośredniego i osobistego kontaktu z rodzicem niemieszkającym z dzieckiem. Regularne utrzymywanie osobistych relacji i bezpośredniego kontaktu z dzieckiem jest prawem i obowiązkiem rodzica niemieszkającego z dzieckiem (prawo do kontaktów). Rodzic lub inna osoba mająca pieczę nad dzieckiem nie może naruszać prawa do kontaktów.

Rodzic sprawujący pieczę nad dzieckiem i rodzic niemieszkający z dzieckiem muszą współpracować – z poszanowaniem życia rodzinnego i prawa do spokoju drugiej strony – w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju dziecka. Rodzic sprawujący pieczę nad dzieckiem musi regularnie udzielać rodzicowi niemieszkającemu z dzieckiem informacji na temat rozwoju, stanu zdrowia i edukacji dziecka i nie może odmówić udzielenia takich informacji, jeżeli rodzic niemieszkający z dzieckiem zwróci się o ich udzielenie.

Rodzice mieszkający oddzielnie wykonują swoje prawa wspólnie w odniesieniu do zasadniczych kwestii dotyczących przyszłości dziecka, nawet jeżeli pieczę przyznano jednemu z nich na podstawie obopólnego porozumienia lub wyroku sądu, z wyjątkiem sytuacji gdy sąd ograniczył władzę rodzicielską rodzica niemieszkającego z dzieckiem lub pozbawił go takiej władzy. Zasadnicze kwestie związane z przyszłością dziecka dotyczą używania lub zmiany nazwiska małoletniego dziecka, jego miejsca zamieszkania innego niż miejsce zamieszkania z rodzicem sprawującym pieczę, miejsca jego pobytu za granicą w przypadku zamieszkania na stałe lub tymczasowego pobytu, jak również obywatelstwa, kształcenia i kariery zawodowej dziecka.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Po orzeczeniu separacji sądowej małżonek może dochodzić od drugiego małżonka alimentów, a w przypadku rozwodu były małżonek może wystąpić o alimenty, jeżeli ich potrzebuje z przyczyn przez siebie niezawinionych, chyba że (były) małżonek występujący o alimenty nie zasługuje na nie z powodu swojego zachowania w trakcie małżeństwa. Nałożenie obowiązku alimentacyjnego nie powinno w żaden sposób narazić na pogorszenie sytuacji życiowej byłego małżonka zobowiązanego do tych świadczeń oraz osoby, którą jest on zobowiązany utrzymywać wspólnie z byłym małżonkiem występującym o zasądzenie alimentów. Obowiązek alimentacyjny może zostać przyznany na czas określony, jeżeli można założyć, że strona występująca o przyznanie alimentów nie będzie ich potrzebowała po upływie tego okresu.

Jeżeli małżonek lub były małżonek występuje o alimenty ze względu na pogorszenie się jego sytuacji po upływie pięciu lat od separacji sądowej, wniosek ten może zostać uwzględniony tylko w wyjątkowych przypadkach ze względów słuszności. Jeżeli małżonkowie pozostawali w związku małżeńskim przez okres krótszy niż rok i nie mają wspólnych dzieci, były małżonek znajdujący się w trudnej sytuacji jest uprawniony do otrzymywania alimentów tylko przez okres równoważny okresowi wspólnego pożycia. Ze względów słuszności i w wyjątkowych przypadkach sąd może orzec o obowiązku alimentacyjnym na dłuższy okres.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Separacja sądowa małżonków oznacza zakończenie wspólnego pożycia małżonków. Po jej orzeczeniu można wystąpić do sądu między innymi o podział majątku małżonków.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Moment rozpoczęcia i zakończenia wspólnego pożycia małżonków i, co za tym idzie, okresu, przez który pozostawali we wspólności majątkowej, zostanie określony przez sąd wedle jego uznania. Korzystając ze swobody uznania, sąd musi rozważyć różne aspekty pożycia małżonków (współżycie fizyczne, współzależność ekonomiczną, wspólny dom rodzinny i wspólne gospodarstwo domowe, przejawy jedności małżeńskiej, wychowywanie wspólnych dzieci, krewnych, opiekę nad dzieckiem jednego z małżonków itp.). Sąd ustala zatem, czy wspólne pożycie małżonków trwa nadal, czy też zakończyło się, na podstawie wyniku analizy wszystkich wzajemnie powiązanych czynników ekonomicznych, rodzinnych, emocjonalnych i odnoszących się do zamiarów stron. Brak niektórych z tych czynników niekoniecznie musi oznaczać, że wspólne pożycie małżonków zakończyło się, w szczególności jeżeli istnieje obiektywny powód tej sytuacji.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Po orzeczeniu separacji sądowej, wyznaczającej koniec wspólnego pożycia małżeńskiego, małżonkowie mogą wystąpić o podział majątku wspólnego. W tym momencie małżeństwo nie zostało jeszcze prawnie rozwiązane, ale małżonkowie mogą niezależnie nabywać składniki majątku. W odniesieniu do majątku wspólnego małżonkowie mogą podejmować decyzje wyłącznie wspólnie, ponieważ nie obowiązuje już domniemanie zgody. Jeżeli małżonkowie mają wspólne dzieci, muszą porozumieć się co do podziału władzy rodzicielskiej.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Małżeństwo można uznać za unieważnione wyłącznie wówczas, gdy sąd uznał je za nieważne w wyroku wydanym w postępowaniu w sprawie unieważnienia. Wyrok unieważniający małżeństwo dotyczy każdej zainteresowanej osoby. Skutki prawne unieważnienia małżeństwa określono w przepisach prawa.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo jest nieważne, jeżeli którakolwiek ze stron pozostaje w poprzednim związku małżeńskim lub zarejestrowanym związku partnerskim. Ponadto małżeństwo jest nieważne, jeżeli współmałżonkowie są krewnymi w linii prostej lub rodzeństwem, jeżeli współmałżonek jest zstępnym brata lub siostry drugiego współmałżonka lub jeżeli jeden ze współmałżonków przysposobił drugiego współmałżonka. Jeżeli jedna ze stron zawarła małżeństwo jako osoba ubezwłasnowolniona w następstwie złożenia oświadczenia o zdolności do zawarcia małżeństwa, małżeństwo jest nieważne. Małżeństwo jest także nieważne, jeżeli, pomimo nieświadczenia braku zdolności danej strony do zawarcia małżeństwa w momencie zawierania małżeństwa, osoba ta w tym momencie była całkowicie ubezwłasnowolniona. Małżeństwo jest także nieważne, jeżeli współmałżonkowie nie byli jednocześnie obecni w chwili składania oświadczenia o zamiarze wstąpienia w związek małżeński. Jeżeli jedną ze stron małżeństwa jest małoletni, małżeństwo jest nieważne. W drodze wyjątku małoletni mogą zawierać związki małżeńskie po uzyskaniu uprzedniej zgody organu właściwego ds. opieki i ochrony dziecka. Organ ten może wydać taką zgodę wyłącznie w należycie uzasadnionych przypadkach i gdy zainteresowana małoletnia strona ma co najmniej 16 lat.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Jeżeli oboje małżonkowie zawarli małżeństwo, które zostało następnie unieważnione, w dobrej wierze, skutki prawne małżeństwa w odniesieniu do majątku są takie same jak w przypadku ważnego małżeństwa. W przypadku unieważnienia małżeństwa małżonkowie mogą dochodzić swoich roszczeń majątkowych na takich samych zasadach, jakie obowiązują w przypadku rozwodu orzeczonego przez sąd. Jeżeli tylko jedno z małżonków zawarło małżeństwo w dobrej wierze, zasady te będą stosowane tylko na jego wniosek.

Po unieważnieniu małżeństwa małżonkowie zachowują nazwisko, którego używali w trakcie małżeństwa. Jeżeli chcą to zmienić, informują o tym urzędnika stanu cywilnego po unieważnieniu małżeństwa. Była żona nie może jednak posługiwać się nazwiskiem byłego męża z przyrostkiem wskazującym na status małżeński, jeżeli nie posługiwała się tym nazwiskiem w trakcie małżeństwa.

Unieważnienie małżeństwa nie wpływa na domniemanie ojcostwa męża matki.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

W sprawach dotyczących unieważnienia małżeństwa i rozwodu sądy mają wyłączną właściwość.

W przypadku unieważnienia małżeństwa lub udzielenia rozwodu sąd musi w razie potrzeby orzec co do pieczy nad małoletnimi dziećmi zrodzonymi z małżeństwa i ich utrzymania, nawet w przypadku braku odpowiednich wniosków w tym względzie. Sąd wyda orzeczenie w kwestiach dodatkowych (np. alimentów dla małżonków, korzystania z domu rodzinnego, podziału majątku wspólnego małżonków), jeżeli zostanie złożony odpowiedni wniosek. Jeżeli wniosek nie zostanie złożony, sąd nie wyda orzeczenia w tych kwestiach, które strony mogą rozstrzygnąć w drodze umowy pozasądowej.

Przed wszczęciem postępowania rozwodowego lub w jego trakcie małżonkowie mogą podjąć mediację z własnej inicjatywy lub na wniosek sądu w celu osiągnięcia porozumienia w kwestiach spornych dotyczących ich związku i rozwiązania małżeństwa. Umowę wynegocjowaną przez strony w wyniku mediacji sąd może włączyć do orzeczenia.

W razie potrzeby sąd może zobowiązać rodziców wnoszących o rozwód do podjęcia mediacji w odniesieniu do kwestii dodatkowych w celu zapewnienia odpowiedniego rozstrzygnięcia w zakresie władzy rodzicielskiej i niezbędnej współpracy między stronami.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

W celu uzyskania rozwodu małżonek musi wszcząć postępowanie rozwodowe przeciwko drugiemu małżonkowi. Postępowanie w sprawie unieważnienia małżeństwa musi zostać wszczęte przez małżonka przeciwko drugiemu małżonkowi lub przez prokuratora bądź inną osobę trzecią uprawnioną do wszczęcia postępowania przeciwko obydwójmu małżonkom. Jeżeli osoba, przeciwko której wszczęto postępowanie, już nie żyje, należy wszcząć postępowanie przeciwko kuratorowi wyznaczonemu przez sąd.

Postępowanie należy wszcząć, składając pozew, który musi zawierać następujące elementy: oznaczenie sądu; oznaczenie stron i ich ewentualnych pełnomocników, miejsca zamieszkania oraz status w postępowaniu; prawo podlegające wykonaniu i fakty wraz z dowodami stanowiące podstawę dochodzenia tego prawa; szczegółowe informacje, na podstawie których można ustalić zakres kompetencji i właściwość sądu; oraz wyraźny wniosek o wydanie orzeczenia przez sąd. Pozew wszczynający postępowanie rozwodowe musi zawierać szczegółowe informacje dotyczące zawarcia małżeństwa, żywo urodzonych dzieci małżeńskich oraz, w razie konieczności, wszelkie dane, na podstawie których można ustalić uprawnienie do złożenia pozwu. Do pozwu należy również dołączyć, w postaci załącznika, dokumenty potwierdzające powyższe dane, jak również dokument (albo odpis lub wyciąg) przedstawiający fakty, które powód przytoczył jako dowody, oraz dokumenty, na podstawie których można ustalić zakres kompetencji i właściwość sądu, jak również inne okoliczności, które należy automatycznie uwzględnić, z wyjątkiem danych, które można zweryfikować na podstawie dowodu tożsamości. W tym ostatnim przypadku należy wskazać je w pozwie.

Zgodnie z ogólnymi przepisami dotyczącymi właściwości sądem właściwym w postępowaniu rozwodowym będzie sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego. W przypadku gdy pozwany nie ma miejsca zamieszkania na terenie Węgier, właściwość ustala się według jego miejsca pobytu. Jeżeli miejsce pobytu pozwanego jest nieznane lub znajduje się za granicą, właściwość ustala się według jego ostatniego miejsca pobytu na terenie Węgier. W przypadku niemożności ustalenia takiego miejsca lub jego braku właściwość ustala się według miejsca zamieszkania powoda lub, w przypadku jego braku, według

miejsca pobytu powoda. Ponadto w tym przypadku właściwy będzie także sąd właściwy dla obszaru, na którym znajduje się ostatnie wspólne miejsce zamieszkania małżonków. Oznacza to, że powód dysponuje swobodą wyboru, czy złożyć pozew do sądu właściwego zgodnie z ogólnymi przepisami dotyczącymi właściwości czy do sądu właściwego dla ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków.

Jeżeli nie ma możliwości ustalenia właściwego sądu krajowego do przeprowadzenia sprawy rozwodowej zgodnie z powyższymi zasadami, właściwy będzie Centralny Sąd Rejonowy w Peszcie.

Po wszczęciu postępowania w sprawach małżeńskich przed danym sądem sąd ten będzie miał wyłączną właściwość w każdym nowym tego rodzaju postępowaniu – wszczętym w przypadku tego samego małżeństwa – dotyczącym praw majątkowych wynikających ze stosunku małżeństwa.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Zob. sekcja „Pomoc prawna”.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozvodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Od wyroku przysługuje apelacja. W sprawie wyroku dotyczącego unieważnienia małżeństwa lub rozvodu nie można jednak złożyć nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Nie można również wnieść o ponowne rozpoznanie sprawy dotyczącej unieważnienia lub rozwiązania małżeństwa.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozvodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Zgodnie z art. 21 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 orzeczenia wydane w jednym państwie członkowskim są automatycznie uznawane w innych państwach członkowskich; co do zasady nie ma zatem potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania o uznanie. Zgodnie z art. 37 rozporządzenia strona wnioskująca o uznanie zobowiązana jest do przedstawienia następujących dokumentów. Są to:

odpis orzeczenia spełniający warunki wymagane do uznania go za odpis posiadający moc dowodową oraz

świadcstwo określone w art. 39 rozporządzenia wydane przez sąd lub organ państwa członkowskiego pochodzenia na formularzu umieszczonym w załączniku I do rozporządzenia, a

ponadto, w przypadku wyroku wydanego zaocznie, oryginał lub uwierzytelniony odpis dokumentu stwierdzający, że pismo wszczynające postępowanie lub dokument równorzędny został doręczony stronie, która się nie stawiała; lub dokumentu stwierdzający, że pozwany zaakceptował orzeczenie w sposób nie budzący wątpliwości.

Zgodnie z art. 38 rozporządzenia sąd lub organ może zwolnić z obowiązku przedstawienia ostatnich dwóch dokumentów, jeżeli uzna, że posiada wystarczające informacje. Sąd/organ może także zażądać załączenia do powyższych dokumentów ich tłumaczenia. Węgierskie sądy i organy są zasadniczo w stanie przygotować takie tłumaczenia.

Zgodnie z art. 21 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 każda ze stron może złożyć wniosek o uznanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim. W takim przypadku strona wnioskująca o uznanie orzeczenia musi złożyć wniosek z załączonymi wspomnianymi wyżej dokumentami do właściwego sądu, którym będzie sąd rejonowy (*jársbíróság*) działający przy siedzibie sądu okręgowego (*törvényszék*) właściwy dla miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu strony przeciwnej na terenie Węgier (w przypadku Budapesztu – Centralny Sąd Rejonowy w Budzie) lub, jeżeli strona przeciwna nie ma ani miejsca zamieszkania, ani miejsca zwykłego pobytu na terenie Węgier, sąd rejonowy działający przy siedzibie sądu okręgowego właściwy dla miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu na terenie Węgier strony wnioskującej o uznanie (w przypadku Budapesztu – Centralny Sąd Rejonowy w Budzie). Jeżeli również strona wnioskująca o uznanie orzeczenia nie ma miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu na terenie Węgier, wniosek można złożyć w Centralnym Sądzie Rejonowym w Budzie. Sąd zastosuje do postępowania odpowiednio przepisy art. 28–36 rozporządzenia. Jeżeli uznanie orzeczenia jest niezbędne w celu dokonania wpisu do węgierskich ksiąg stanu cywilnego, zgodnie z art. 21 ust. 2 rozporządzenia, wniosek o uznanie wraz z dokumentami wymienionymi powyżej należy przekazać urzędnikowi stanu cywilnego.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozvodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Zgodnie z art. 21 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 każda ze stron może złożyć wniosek o nieuznanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim. W tym przypadku strona kwestionująca uznanie orzeczenia musi załączyć do swojego wniosku odpis orzeczenia, które spełnia warunki niezbędne do ustalenia jego autentyczności, jak również świadectwo, o którym mowa w art. 39 rozporządzenia, wydane przez sąd lub organ państwa członkowskiego pochodzenia na formularzu umieszczonym w załączniku I do rozporządzenia. Właściwym sądem będzie sąd rejonowy działający przy siedzibie sądu okręgowego właściwy dla miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu strony przeciwnej na terenie Węgier (w przypadku Budapesztu – Centralny Sąd Rejonowy w Budzie) lub, jeżeli strona przeciwna nie ma ani miejsca zamieszkania, ani miejsca zwykłego pobytu na terenie Węgier, sąd rejonowy działający przy siedzibie sądu okręgowego właściwy dla miejsca zamieszkania lub zwykłego miejsca pobytu na terenie Węgier strony kwestionującej uznanie orzeczenia (w przypadku Budapesztu – Centralny Sąd Rejonowy w Budzie). Jeżeli również strona kwestionująca uznanie orzeczenia nie ma miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu na terenie Węgier, wniosek można złożyć w Centralnym Sądzie Rejonowym w Budzie. Sąd zastosuje do postępowania odpowiednio przepisy art. 28–36 rozporządzenia.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozvodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Na Węgrzech obowiązuje rozporządzenie Rady (UE) nr 1259/2010 w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozvodu i separacji prawnej. W związku z tym we wszystkich sprawach posiadających aspekt zagraniczny prawem stosowanym przez węgierskie sądy będzie prawo określone w rozporządzeniu. Z zastrzeżeniem ograniczeń w rozporządzeniu małżonkom przyznaje się swobodę wyboru prawa właściwego (art. 5–7) i ustala łączniki określające prawo właściwe wyłącznie w przypadku niedokonania wyboru przez strony (art. 8–10).

Ostatnia aktualizacja: 04/07/2016

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Malta

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Aby uzyskać rozwód na Malcie, małżonkowie muszą złożyć wspólny pozew lub jedno z małżonków musi złożyć pozew rozwodowy przeciwko drugiemu. W momencie rozpoczęcia postępowania rozwodowego małżonkowie muszą mieszkać oddzielnie przez okres wynoszący łącznie co najmniej cztery lata w ciągu pięciu lat bezpośrednio poprzedzających złożenie pozwu lub muszą upłynąć co najmniej cztery lata od daty orzeczenia separacji sądowej. Sąd musi także stwierdzić, że nie istnieje żadna realna perspektywa pojednania małżonków. Kolejnym warunkiem jest otrzymywanie przez małżonków i wszystkie ich dzieci odpowiednich świadczeń alimentacyjnych, o ile świadczenia te im przysługują, chociaż strony mogą się ich zrzec w dowolnym momencie. Rozwód

orzeczonej między małżonkami, którzy pozostawali w separacji w drodze umowy lub orzeczenia sądu, nie powoduje żadnych zmian w zakresie kwestii zasądzonych lub uzgodnionych między stronami, z wyjątkiem skutków wynikających z rozwodu w świetle prawa. Należy zauważyć, że separacja w drodze umowy lub orzeczenia sądu między małżonkami nie jest warunkiem koniecznym do wszczęcia postępowania rozwodowego.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Prawo nie wskazuje podstaw orzeczenia rozwodu. Jak już wspomniano w odpowiedzi dotyczącej warunków wszczęcia postępowania, w momencie rozpoczęcia postępowania rozwodowego małżonkowie muszą mieszkać oddzielnie przez okres wynoszący łącznie co najmniej cztery lata w ciągu pięciu lat bezpośrednio poprzedzających złożenie pozwu lub co najmniej od czterech lat od daty ogłoszenia separacji sądowej.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Rozwód orzeczony między małżonkami, którzy pozostawali w separacji w drodze umowy lub orzeczenia sądu, nie powoduje żadnych zmian w zakresie kwestii zasądzonych lub uzgodnionych między stronami, z wyjątkiem skutków wynikających z rozwodu w świetle prawa. Prawo dotyczące separacji ma zastosowanie w odniesieniu do nazwisk, dlatego też żona może po orzeczeniu separacji powrócić do swojego nazwiska panieńskiego, ale musi zadeklarować ten wybór w dokumencie urzędowym poświadczającym separację, zaś w przypadku separacji sądowej musi dokonać takiego oświadczenia poprzez dołączenie adnotacji do akt sprawy przed wydaniem wyroku. W momencie orzeczenia rozwodu ustają wszystkie skutki cywilne małżeństwa i zobowiązanie stron do wspólnego pożycia. Co więcej, z dniem wydania wyroku lub uzyskania przez wyrok rozwodowy powagi rzeczy osądzonej ustają także prawa małżonków do dziedziczenia.

3.2 podziału majątku małżonków?

Rozwód orzeczony między małżonkami, którzy pozostawali w separacji w drodze umowy lub orzeczenia sądu, nie powoduje żadnych zmian w zakresie kwestii zasądzonych lub uzgodnionych między stronami. Artykuł 66D ust. 5 maltańskiego kodeksu cywilnego stanowi, że jeżeli ustanie wspólność majątkowa lub wspólność dorobku pod osobnym zarządem, strony w każdym przypadku mają prawo za obopólną zgodą rozwiązać się bez konieczności spieniężania mienia będącego ich wspólną własnością.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Orzeczenie rozwodu nie ma wpływu na prawa i obowiązki rodziców względem ich dzieci ani na jakiegokolwiek porozumienie zawarte między stronami w sprawie opieki i pieczy nad dziećmi. Jedna ze stron może jednak twierdzić, że druga strona nie jest w stanie sprawować opieki nad małoletnimi dziećmi, a gdy sąd wyda takie orzeczenie, osoba uznana za niezdolną do sprawowania opieki nad dziećmi nie będzie mogła po śmierci drugiej strony przejąć opieki nad nimi bez zgody sądu. Alimenty na rzecz małoletnich są należne do ukończenia przez nich 18 lat: w przypadku gdy dziecko kontynuuje naukę, alimenty wypłaca się do 23 roku życia, chyba że uzgodniono inaczej.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Rozwód orzeczony między małżonkami, którzy pozostawali w separacji w drodze umowy lub orzeczenia sądu, nie powoduje żadnych zmian w zakresie kwestii zasądzonych lub uzgodnionych między stronami. W związku z tym obowiązek alimentacyjny nie ustaje po rozwodzie, chyba że strony postanowią inaczej. Sąd może w wyroku rozwodowym oraz na zgłoszony na rozprawie wniosek strony, której należą się alimenty – na rzecz tej strony lub na rzecz dzieci – zasądzić od drugiej strony ustanowienie zabezpieczenia zapłaty alimentów za pomocą odpowiedniej i rozsądnej gwarancji, odpowiedniej do sytuacji stron. Gwarancja taka nie może być wyższa niż kwota alimentów za okres pięciu lat. Jeżeli alimenty przysługują, wniosek w tej sprawie można także złożyć w dowolnym momencie po wydaniu wspomnianego orzeczenia.

W przypadku wniesienia pozwu o rozwód we właściwym sądzie cywilnym przez jedno z małżonków lub przez oboje małżonków, jeżeli decyzja o rozwiązaniu małżeństwa została podjęta wspólnie, oraz w przypadku gdy małżonkowie nie pozostają w separacji w drodze umowy lub orzeczenia sądu, przed udzieleniem małżonkom zezwolenia na wszczęcie postępowania rozwodowego sąd wzywa strony do stawienia się przed mediatorem, wyznaczonym przez sąd albo za obopólną zgodą stron, w celu podjęcia próby pojednania małżonków, a w przypadku gdy nie osiągnięto pojednania lub gdy małżonkowie nie uzgodnili warunków rozwodu, w celu umożliwienia stronom przeprowadzenia rozwodu za porozumieniem stron. Wspomniane porozumienie powinno dotyczyć niektórych lub wszystkich z następujących warunków:

opieki i pieczy nad dziećmi;

kontaktów obu stron z dziećmi;

alimentów na rzecz małżonków lub jednego z nich i alimentów na rzecz każdego dziecka;

zamieszkiwania w domu, w którym strony zamieszkiwały w trakcie małżeństwa;

podziału majątku objętego wspólnością majątkową lub wspólnością dorobku pod osobnym zarządem.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Separacja sądowa dotyczy sytuacji, w której jedno z małżonków złożyło przeciwko drugiemu małżonkowi pozew, a sąd wydał orzeczenie w sprawie praw i obowiązków małżonków pozostających w separacji sądowej.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Podstawy orzeczenia separacji sądowej są następujące i musi zaistnieć co najmniej jedna z nich:

zdrada;

akty przemocy domowej;

okrucieństwo, znęcanie się, groźby lub poważne krzywdy wyrządzone powodowi lub jego dzieciom przez drugiego małżonka;

od małżonków nie można zasadnie oczekiwać wspólnego zamieszkania, ponieważ małżeństwo uległo trwałemu rozkładowi;

porzucenie rodziny.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

W odniesieniu do **alimentów** małżonek, na niekorzyść którego wydano wyrok dotyczący separacji, jest zobowiązany do wypłacania alimentów drugiemu małżonkowi i dzieciom do ukończenia przez nie 18 roku życia lub 23 roku życia, jeżeli kontynuują naukę lub szkolenie w pełnym wymiarze. Kwotę należną drugiej stronie i dzieciom ustala się, uwzględniając wszystkie okoliczności dotyczące małżonków i dzieci, w tym:

potrzeby dzieci, po rozważeniu wszystkich dotyczących ich okoliczności;

niepełnosprawność, zarówno fizyczną, jak i psychiczną;

choroby, które są na tyle poważne, że uniemożliwiają małżonkom lub dzieciom samodzielne utrzymywanie się;

gdy zdolność zarobkowa strony, której należą się alimenty, zmniejszyła się w trakcie trwania małżeństwa ze względu na prowadzenie gospodarstwa domowego, zajmowanie się drugą stroną i wychowywanie dzieci z tego małżeństwa;

wszystkie dochody lub świadczenia, jakie małżonkowie lub jedno z małżonków otrzymują zgodnie z prawem;

wymagania dotyczące warunków mieszkaniowych małżonków i dzieci;

kwotę, która należałaby się każdej ze stron w charakterze świadczenia, w szczególności świadczenia w ramach programu emerytalnego, z którego ze względu na separację dana strona nie będzie miała okazji lub możliwości skorzystać.

Sąd, na żądanie jednej ze stron, może przyznać **dom, w którym strony zamieszkiwały w trakcie małżeństwa**, jednej stronie, wykluczając zamieszkiwanie w nim drugiej strony, przez taki okres i na takich warunkach, jakie sąd uzna za stosowne: sąd może także orzec, że należy sprzedać dom, w którym strony zamieszkiwały w trakcie małżeństwa, o ile takie rozwiązanie zadowala obie strony oraz jeżeli obie strony i ich dzieci dysponują alternatywnym i odpowiednim miejscem zamieszkania, zaś wpływy ze sprzedaży przekazują się stronom zgodnie z decyzją sądu; lub jeżeli dom, w którym strony zamieszkiwały w trakcie małżeństwa, jest wspólną własnością obu stron, sąd przyznaje własność jednej ze stron, która rekompensuje stratę finansową drugiej stronie. Wydając wyrok w sprawie separacji, sąd powinien także wskazać, któremu z małżonków powierza **opiekę** nad dziećmi, mając przede wszystkim na uwadze dobro dzieci. Sąd może jednak, na żądanie jednej ze stron, orzec, że druga strona nie jest w stanie sprawować opieki nad małoletnimi dziećmi. Gdy sąd wyda takie orzeczenie, wówczas strona, której takie orzeczenie dotyczy, nie będzie mogła po śmierci drugiej strony przejąć opieki nad dziećmi bez zgody sądu.

Żona może po orzeczeniu separacji powrócić do swojego **nazwiska** panieńskiego, ale musi zadeklarować ten wybór w dokumencie urzędowym poświadczającym separację, zaś w przypadku separacji sądowej – poprzez dołączenie adnotacji do akt sprawy przed wydaniem wyroku.

We wszystkich przypadkach skutki separacji nie ustają w stosunku do **osób trzecich**, z wyjątkiem dnia rejestracji dokumentu urzędowego w rejestrze publicznym.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Unieważnienie małżeństwa oznacza, że nie wywołuje ono skutków. Małżeństwo zostaje uznane za nieważne.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo jest nieważne, jeżeli:

nie dochowano formalności wymaganych do uznania je za ważne zgodnie z prawem kraju, w którym je zawarto;

zgodę jednej ze stron uzyskano przy użyciu przemocy fizycznej lub psychicznej lub pod wpływem strachu;

zgodą jednej ze stron staje się nieważna ze względu na błąd co do tożsamości drugiej strony;

zgodę jednej ze stron uzyskano w drodze fałszerstwa dotyczącego pewnej cechy drugiej ze stron, która ze względu na jej charakter mogłaby poważnie zakłócić życie małżeńskie;

zgodę jednej ze stron unieważnia poważna wada w zakresie swobody osądu dotyczącego życia małżeńskiego lub istotnych praw i obowiązków, lub poważne zaburzenie psychiczne, które uniemożliwia stronie wypełnianie podstawowych obowiązków małżeńskich;

jedna ze stron cierpi na niemoc płciową, bez względu na to, czy niemoc płciowa jest całkowita czy względna, jednakże wyłącznie jeśli poprzedzała ona małżeństwo;

zgodę jednej ze stron uzyskano w celu pozytywnego wykluczenia małżeństwa jako takiego lub też co najmniej jednego z podstawowych elementów życia małżeńskiego bądź prawa do aktu małżeńskiego;

jedna ze stron wyraża zgodę, uzależniając ją od warunku dotyczącego przyszłości;

jedna ze stron, mimo że nie była ubezwłasnowolniona ani nie cierpiała na chorobę psychiczną, nie posiadała w momencie zawierania małżeństwa, nawet ze względu na przyczynę o charakterze tymczasowym, dostatecznej władzy intelektualnej lub woli do uzyskania zgody małżeńskiej;

małżeństwo nie zostało skonsumowane.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Uznaje się, że skutki ważnego małżeństwa zawsze istniały w odniesieniu do dzieci zrodzonych z małżeństwa lub poczętych w trakcie małżeństwa, które zostało uznane za nieważne, jak również w odniesieniu do dzieci urodzonych przed zawarciem takiego małżeństwa i uznanych przed wydaniem orzeczenia o unieważnieniu małżeństwa. Jeżeli tylko jedno z małżonków działało w dobrej wierze, skutki takie stosuje się na korzyść jego i dzieci. Jeżeli obydwójce małżonkowie działali w złej wierze, skutki ważnego małżeństwa stosuje się jedynie na korzyść dzieci zrodzonych z małżeństwa lub poczętych w trakcie małżeństwa uznanego za nieważne. Małżonek odpowiedzialny za nieważność małżeństwa jest zobowiązany do wypłaty alimentów na rzecz drugiego małżonka, który działał w dobrej wierze, przez okres pięciu lat: obowiązek ten ustaje, jeżeli strona działająca w dobrej wierze ponownie wstąpi w związek małżeński w tym okresie.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Nie, nie istnieją żadne inne alternatywne sposoby; problem ten można rozwiązać jedynie na drodze sądowej.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Pozew o rozwód, separację sądową lub unieważnienie małżeństwa cywilnego należy złożyć w Wydziale Rodzinnym Sądu Cywilnego, natomiast o rejestrację aktu unieważnienia małżeństwa przez Sąd Kościelny na Malcie należy wystąpić do Sądu Apelacyjnego. Pozew o rozwód, separację i unieważnienie małżeństwa cywilnego należy złożyć pod przysięgą. Odpowiedź na wniosek należy złożyć w terminie dwudziestu dni. Dokumenty, które należy dołączyć, różnią się w zależności od tego, co strona chce udowodnić. W przypadku wniosku o rejestrację aktu unieważnienia małżeństwa przez Sąd Kościelny należy załączyć kopię orzeczenia wydanego przez Sąd Metropolitalny na Malcie, wyrok wydany przez Sąd Regionalny Drugiej Instancji, postanowienie o wykonaniu oraz akt małżeństwa.

Każda ze stron postępowania o separację może, w dowolnym momencie postępowania, ale nie w przypadku odroczenia wydania wyroku, złożyć wniosek o to, aby pozew o separację złożony w danej sprawie został uznany za pozew o rozwód.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak, pomoc prawną można uzyskać jeżeli spełnione są wymogi określone w art. 912 kodeksu organizacji i postępowania cywilnego.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Tak, od orzeczenia rozwodu, separacji sądowej lub unieważnienia małżeństwa można się odwołać. Należy jednak pamiętać, że nie można się odwołać od postanowienia w sprawie rejestracji unieważnienia małżeństwa przez Sąd Kościelny na Malcie.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Orzeczenie sądu zagranicznego dotyczące statusu osoby pozostającej w związku małżeńskim lub mające wpływ na status takiej osoby uznaje się do wszystkich celów prawa maltańskiego, jeżeli orzeczenie to zostało wydane przez właściwy sąd państwa, w którym jedna ze stron postępowania ma miejsce zamieszkania lub którego jest obywatelem. Orzeczenie takie wprowadza się do rejestru publicznego na Malcie (**Evans Building, Merchant's Street, Valletta VLT 2000**).

Oprócz prawa maltańskiego stosuje się także prawo europejskie, mianowicie rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000. Artykuł 22 tego rozporządzenia odnosi się do podstaw nieuznania orzeczenia dotyczącego rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia małżeństwa, mianowicie:

„a) jeżeli takie uznanie jest oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie;

- b) jeżeli zostało wydane zaocznie, jeśli stronie przeciwnej nie doręczono pisma wszczynającego postępowanie lub pisma równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiający jej przygotowanie obrony, chyba że zostanie ustalone, że strona przeciwna jednoznacznie zgadza się z orzeczeniem;
- c) jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym w postępowaniu między tymi samymi stronami w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie; lub
- d) jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z wcześniejszym orzeczeniem wydanym w innym państwie członkowskim lub w państwie trzecim między tymi samymi stronami, o ile to wcześniejsze orzeczenie spełnia warunki niezbędne do jego uznania w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie”.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia małżeństwa, należy złożyć wniosek do Wydziału Rodzinnego Sądu Cywilnego. Obowiązującą procedurę określono w rozdziale 12 zbioru praw Malty.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Sądy cywilne są właściwe do rozpoznawania i rozstrzygania pozwów o rozwód, wyłącznie jeśli spełniony jest co najmniej jeden z następujących wymogów: co najmniej jedno z małżonków zamieszkuje na Malcie w dniu złożenia pozwu o rozwód we właściwym sądzie cywilnym; lub co najmniej jedno z małżonków miało miejsce zwykłego pobytu na Malcie w trakcie rocznego okresu poprzedzającego bezpośrednie złożenie pozwu o rozwód.

Ostatnia aktualizacja: 22/03/2017

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Niderlandy

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Pozew o rozwód może wnieść jedno z małżonków (pozew jednostronny) lub obydwójce małżonków (pozew wspólny). Postępowanie w obu przypadkach przebiega tak samo (zob. odpowiedź na pytanie 11).

Niezależnie od rodzaju sprawy, w toku postępowania strony muszą być reprezentowane przez adwokata. Pozew o rozwód rozpoznaje sąd okręgowy (*rechtbank*) właściwy dla miejsca zamieszkania powoda lub jednego z powodów. Pozew o rozwód może zostać wniesiony w dowolnej chwili po zawarciu małżeństwa, przy czym strony nie są zobowiązane do pozostawania w związku małżeńskim przez określony okres. Rozwód staje się skuteczny po wpisaniu wyroku sądu do rejestru aktów stanu cywilnego (*burgerlijke stand*). Rozwód może zostać wpisany do rejestru dopiero po uprawomocnieniu się wyroku sądu (tj. po uzyskaniu przez wyrok powagi rzeczy osądzonej). Wpisu do rejestru należy dokonać w terminie sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku – w przeciwnym wypadku wyrok staje się nieskuteczny i nie można dokonać jego wpisu do rejestru. Jeżeli małżeństwo zostało zawarte za granicą, a akt małżeństwa wydany w państwie trzecim nie został wpisany do niderlandzkiego rejestru, wyrok orzekający rozwód wydany przez sąd w Niderlandach musi zostać wpisany do specjalnego rejestru Urzędu Stanu Cywilnego w Hadze.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Zgodnie z prawem niderlandzkim jedyną podstawą orzeczenia rozwodu jest trwały rozkład pożycia małżeńskiego. Przyjęto się uznawać, że do trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego doszło, jeżeli małżonkowie nie widzą możliwości wspólnego pożycia i nie ma szans na przywrócenie normalnych stosunków małżeńskich. Jeżeli pozew o rozwód został wniesiony tylko przez jednego z małżonków, powód musi powołać się na trwały rozkład pożycia małżeńskiego, a jeżeli drugi z małżonków podważa zasadność takiego twierdzenia, powód musi przedstawić stosowne dowody. Ustalenie, czy w danym przypadku nastąpił trwały rozkład pożycia małżeńskiego, należy do sądu. W przypadku wspólnego pozwu sąd wyda wyrok orzekający rozwód po ustaleniu, że według obojga małżonków nastąpił trwały rozkład pożycia małżeńskiego.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Rozwód może wywierać wpływ na możliwość posługiwania się nazwiskiem byłego współmałżonka. Po uprawomocnieniu się wyroku orzekającego rozwód byli małżonkowie mogą wstąpić w nowy związek małżeński lub zawrzeć zarejestrowany związek partnerski.

3.2 podziału majątku małżonków?

Ustawowy ustrój majątkowy (współwłasność wszystkich składników majątku)

W Niderlandach obowiązują stosunkowo nietypowe przepisy regulujące reżim majątkowy i kwestie dotyczące dochodów w trakcie małżeństwa. Podstawowym ustrojem przewidzianym w ustawie jest ogólna wspólność majątkowa (*algheele gemeenschap van goederen*). Co do zasady w skład majątku wspólnego wchodzi wszystkie składniki majątku nabyte przez dowolnego z małżonków przed zawarciem małżeństwa lub w trakcie małżeństwa. Tworzą one majątek obojga małżonków (*boedelmenging*). Zasadniczo wszystkie długi zaciągnięte przed zawarciem małżeństwa lub w trakcie małżeństwa również stają się wspólnymi zobowiązaniami, niezależnie od tego, które z małżonków je zaciągnęło. Wierzyciel może egzekwować dług z majątku wspólnego małżonków. Majątek wspólny zostaje zniesiony w chwili rozwodu, tj. w chwili wpisania wyroku orzekającego rozwód do rejestru aktów stanu cywilnego. Ustaje więc wspólność majątkowa i majątek wspólny musi zostać podzielony. Należy zatem ustalić, które składniki majątku wspólnego przysługują któremu z małżonków. Co do zasady każdy z małżonków jest uprawniony do połowy majątku wspólnego. Małżonkowie mogą odstąpić od tej zasady i przyjąć inne ustalenia w ugodzie rozwodowej (*echtscheidingsconvenant*) lub w chwili podziału majątku wspólnego (*verdeling*).

Umowy majątkowe małżeńskie

Małżonkowie mogą wybrać inny ustrój majątkowy niż reżim ustawowy, jeżeli zawrą umowę przedmałżeńską lub (rzadziej) umowę po zawarciu małżeństwa. W takich umowach reguluje się również kwestie związane z podziałem majątku na wypadek rozwodu.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Władza rodzicielska (*Ouderlijk gezag*)

Po rozwodzie rodzice w dalszym ciągu sprawują wspólną władzę rodzicielską nad dziećmi na takich samych zasadach jak w trakcie małżeństwa. Tylko w wyjątkowych przypadkach można zwrócić się do sądu o przyznanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem wyłącznie jednemu z rodziców. Wniosek o przyznanie wyłącznej władzy rodzicielskiej nad dzieckiem może wnieść jedno z rodziców albo obydwójce rodziców. Rodzic, któremu sąd nie przyzna władzy rodzicielskiej, jest uprawniony do osobistej styczności z dzieckiem. Jedno z rodziców lub obydwójce rodzice mogą zwrócić się do sądu o uregulowanie tej kwestii.

Świadczenia alimentacyjne na rzecz dzieci

Jeżeli rodzice po orzeczeniu rozwodu w dalszym ciągu sprawują wspólną władzę rodzicielską nad dzieckiem, powinni zawrzeć porozumienie dotyczące podziału obciążeń finansowych dotyczących jego utrzymania. Rodzice mogą zwrócić się do sądu o sporządzenie takiego porozumienia. Jeżeli nie są w

stanie uzgodnić tej kwestii, sąd może ustalić kwotę świadczeń alimentacyjnych. Jeżeli sąd przyznaje władzę rodzicielską nad dzieckiem jednemu z rodziców, ustala kwotę, jaką drugi rodzic powinien przekazywać tytułem kosztów bieżącego utrzymania dziecka. Zasadniczo oczekuje się, że rodzice samodzielnie ustalą sposób płatności. Dodatkowe informacje na ten temat można uzyskać na stronie internetowej Krajowego Urzędu Poboru Świadczeń Alimentacyjnych (Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen) (<http://www.lbio.nl/>).

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Spoczywający na małżonkach obowiązek zapewniania sobie nawzajem środków utrzymania nie wygasa z chwilą rozwiązania małżeństwa. Jeżeli dochody uzyskiwane przez byłego małżonka są niewystarczające do pokrycia kosztów jego utrzymania i nie ma uzasadnionych podstaw, by oczekiwać, że małżonek ten będzie w stanie uzyskać dochody na odpowiednim poziomie, małżonek taki może zwrócić się do sądu o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych. Sąd może je zasądzić w wyroku orzekającym rozwód lub w późniejszym orzeczeniu. Przy ustalaniu wysokości świadczeń alimentacyjnych sąd bierze pod uwagę potrzeby małżonka uprawnionego do tych świadczeń oraz możliwości finansowe jego współmałżonka. Sąd może wziąć również pod uwagę czynniki niefinansowe, takie jak czas trwania małżeństwa lub okres, przez który małżonkowie zamieszkiwali wspólnie. Jeżeli sąd nie wyznaczy okresu, w czasie którego świadczenie alimentacyjne ma być wypłacane, obowiązek ten wygaśnie po upływie 12 lat. Jeżeli małżonek uprawniony do świadczeń alimentacyjnych popadnie w niedostatek, może zwrócić się do sądu o przedłużenie tego okresu. Co do zasady, jeżeli małżeństwo było krótkie (trwało mniej niż pięć lat) i jeżeli małżonkowie nie posiadają wspólnych dzieci, okres ten nie przekracza okresu trwania samego małżeństwa. Jeżeli małżonkowie lub byli małżonkowie osiągną porozumienie w kwestii świadczeń alimentacyjnych, mogą je spisać w formie ugody rozwodowej.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Separacja sądowa (*scheiding van tafel en bed*) to środek prawny, na mocy którego małżonkowie mogą zaprzestać wspólnego pożycia bez konieczności rozwiązania łączącego ich związku małżeńskiego. Z separacji sądowej mogą skorzystać małżonkowie, którzy chcą zaprzestać wspólnego pożycia i ponieść skutki prawne takiej decyzji, ale nie chcą rozwiązywać łączącego ich związku małżeńskiego np. ze względów religijnych lub finansowych. Separacja sądowa daje możliwość pojednania się, choć może również stanowić pierwszy krok w kierunku rozwiązania małżeństwa. Separacja sądowa nabiera mocy prawnej po wpisaniu wyroku do rejestru majątku małżeńskiego (*huwelijksgoederenregister*). Podobnie jak w przypadku rozwodu wpisu do rejestru należy dokonać w terminie sześciu miesięcy.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Jedyną podstawą orzeczenia separacji sądowej jest trwały rozkład pożycia małżeńskiego.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Separacja sądowa wywołuje takie same skutki w odniesieniu do reżimu majątkowego, władzy rodzicielskiej (prawa do osobistej styczności z dziećmi), świadczeń alimentacyjnych i świadczeń emerytalno-rentowych jak rozwód, jednak związek małżeński nadal trwa. Przepisy stanowią, że małżonkowie pozostający w separacji sądowej nie dziedziczą po sobie w przypadku śmierci jednego z nich. Jeżeli po orzeczeniu separacji sądowej małżonkowie stwierdzą, że chcą całkowicie rozwiązać łączący ich związek małżeński, mogą wnieść pozew o rozwód. Małżonkowie pozostający w separacji sądowej mogą zamieszkiwać z nowym partnerem i ułożyć sobie życie na nowo, ale nie mogą wstąpić w nowy związek małżeński ani zawrzeć zarejestrowanego związku partnerskiego.

Po orzeczeniu separacji sądowej małżonkowie nie mogą wnieść w dowolnym czasie jednostronnego pozwu o rozwód. Pozew tego rodzaju można bowiem wnieść dopiero po upływie trzech lat, przy czym w niektórych przypadkach sąd może skrócić ten okres do jednego roku. Trzyletni termin rozpoczyna bieg w dniu wpisania separacji sądowej do rejestru. Termin ten nie ma zastosowania, gdy po orzeczeniu separacji sądowej małżonkowie wniosą wspólny pozew o rozwód. Rozwiązanie małżeństwa wywołuje skutek prawny z chwilą wpisania wyroku do rejestru aktów stanu cywilnego.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Małżeństwo może zostać unieważnione wyłącznie na mocy wyroku sądu. Postępowanie o unieważnienie małżeństwa wszczyna się po wniesieniu pozwu. Dlatego też związek małżeński zawarty przez strony nigdy nie zostaje uznany za nieważny z mocy prawa (automatycznie): małżeństwo jest ważne do chwili jego unieważnienia. Podstawy unieważnienia małżeństwa oraz osoby uprawnione do wniesienia pozwu są określone w przepisach prawa.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

W obowiązujących przepisach przewidziano następujące podstawy wniesienia pozwu o unieważnienie małżeństwa:

zawarcie małżeństwa pomimo istnienia przeszkód małżeńskich (niespełnienie wymogu dotyczącego minimalnego wieku, brak zgody na wstąpienie w związek małżeński przez małoletniego, bigamia, niedozwolony stopień pokrewieństwa);

zawarcie małżeństwa pod przymusem lub pod wpływem błędu;

zawarcie małżeństwa dla pozorów;

zawarcie małżeństwa w przypadku, gdy jedno z małżonków cierpi na chorobę psychiczną;

zawarcie małżeństwa przed urzędnikiem stanu cywilnego nieposiadającym wymaganych kompetencji; lub

zawarcie małżeństwa w obecności niewystarczającej liczby świadków.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Wyrok o unieważnieniu małżeństwa obowiązuje z mocą wsteczną od dnia zawarcia małżeństwa. Oznacza to, że po unieważnieniu małżeństwa przez sąd małżeństwo traktuje się tak, jak gdyby nigdy nie zostało zawarte. W niektórych przypadkach dopuszcza się możliwość odstąpienia od tej zasady – wówczas unieważnienie małżeństwa wywołuje taki sam skutek jak rozwód. Na przykład dzieci zrodzone z unieważnionego małżeństwa pozostają spokrewnione z obojgiem rodziców. Inny wyjątek dotyczy małżonka działającego w dobrej wierze, tj. małżonka, który nie zdawał sobie sprawy z nieważności małżeństwa. Aby uzyskać dodatkowe informacje na ten temat, zob. również warunki unieważnienia małżeństwa wymienione w odpowiedzi na pytanie 8. Małżonek, który działał w dobrej wierze, może na przykład wystąpić o świadczenie alimentacyjne od współmałżonka.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

W Niderlandach w sprawach rozwodowych często stosuje się mediację (*scheidingsbemiddeling*). Przy pomocy mediatora oraz – w razie konieczności – adwokatów małżonkowie mogą podjąć próbę osiągnięcia porozumienia w kwestiach związanych z rozwodem i jego skutkami. Ustalenia w tym zakresie zawiera się na piśmie w ugodzie rozwodowej (*echtscheidingsconvenant*). W ugodzie można uregulować takie kwestie jak podział majątku, ewentualny obowiązek wypłacania świadczenia alimentacyjnego na rzecz współmałżonka oraz prawo pieczy nad dziećmi. Sąd może włączyć ugodę sporządzoną w postępowaniu mediacyjnym do treści orzeczenia.

W Niderlandach działa stowarzyszenie adwokatów specjalizujących się w prawie rodzinnym i mediatorów (*Vereniging van Familierechtadvocaten en Scheidingsbemiddelaars*), którego członkowie specjalizują się w takich obszarach jak sprawy rozwodowe i świadczenia alimentacyjne. Członkowie stowarzyszenia specjalizują się również w mediacji w sprawach o rozwód oraz we wszystkich kwestiach związanych z taką mediacją. Dodatkowe informacje można uzyskać na następującej stronie internetowej: <http://www.vas-scheidingsbemiddeling.nl/>.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Pozew

Postępowanie rozwodowe wszczyna się po wniesieniu pozwu (*verzoekschrift*) do sądu. W pozwie należy podać nazwisko, imiona i miejsce zamieszkania lub miejsce pobytu małżonków. Jeżeli para ma małoletnie dzieci, w pozwie należy również zawrzeć takie same informacje na temat dzieci. Powód może również zawrzeć w pozwie dodatkowe żądania (*nevenvoorzieningen*). Żądania są powiązane z powództwem rozwodowym. Sąd może orzekać na temat, między innymi:

władzy rodzicielskiej w przypadku małoletniego dziecka i prawa do osobistej styczności z małoletnim dzieckiem;

świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka lub współmałżonka;

podziału majątku wspólnego lub zniesienia ustroju majątkowego uzgodnionego w umowie przedmałżeńskiej lub umowie po zawarciu małżeństwa;

prawa do korzystania ze wspólnego domu małżonków; oraz

wyrównania świadczeń rentowych i emerytalnych.

Pozew należy wnieść do sądu okręgowego (*rechtbank*) za pośrednictwem pełnomocnika (*advocaat*). Jeżeli powód ma swoje miejsce zamieszkania w Niderlandach, pozew może zostać wniesiony do sądu okręgowego właściwego dla okręgu, w którym zamieszkuje powód. Jeżeli powód nie ma swojego miejsca zamieszkania w Niderlandach, ale drugi z małżonków zamieszkuje w Niderlandach, pozew należy wnieść do sądu okręgowego właściwego dla miejsca zamieszkania tego drugiego małżonka. Jeżeli obydwoje małżonkowie mają swoje miejsce zamieszkania poza Niderlandami, pozew należy wnieść do Sądu Okręgowego w Hadze.

Jakie dokumenty należy załączyć do pozwu?

Odpisy zupełne (wydane w ciągu ostatnich trzech miesięcy) z rejestru aktów stanu cywilnego dotyczące obojga małżonków i zawierające informacje na temat obywatelstwa, stanu cywilnego oraz – w przypadku gdy małżonkowie nie są obywatelami niderlandzkimi – daty wjazdu małżonków na terytorium Niderlandów; jeżeli jedno z małżonków jest obywatelem niderlandzkim, a drugie nie, należy również wskazać datę osiedlenia się małżonków w Niderlandach; odpisy zupełne z rejestru urodzeń (wydane w ciągu ostatnich trzech miesięcy) zawierające informacje o małoletnich dzieciach;

odpis zupełny z rejestru małżeństw (który można uzyskać w urzędzie stanu cywilnego w mieście, w którym zawarto małżeństwo i który został wydany w ciągu ostatnich trzech miesięcy); w przypadku małżeństwa zawartego za granicą do pozwu wystarczy załączyć oryginał aktu małżeństwa lub starszy odpis; oraz

jeżeli małżonkowie posiadają małoletnie dzieci, do pozwu należy załączyć dokument regulujący kwestie związane ze sprawowaniem codziennej pieczy nad dziećmi (*ouderschapsplan*); w takim dokumencie można uregulować kwestie dotyczące codziennej opieki nad dziećmi, ich wykształcenia, aktywności fizycznej, opieki medycznej, sposobu spędzania świąt czy dni wolnych, jak również uzgodnienia finansowe i praktyczne (np. dotyczące odbierania i odwożenia dzieci na różne zajęcia).

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Jeżeli powód nie jest w stanie uiścić części lub całości honorarium adwokata lub mediatora, może uzyskać pomoc prawną, o ile spełni określone warunki.

Rada Pomocy Prawnej (*Raad voor de rechtsbijstand*) finansuje pomoc prawną wyłącznie, jeżeli jest ona świadczona przez mediatorów będących członkami rady. Dodatkowe informacje na temat warunków, które należy spełnić, aby móc otrzymać pomoc prawną, można uzyskać na stronie internetowej <http://www.rvr.org/>

Prawo do pomocy prawnej przysługuje również w sporach transgranicznych, jeżeli powód zamieszkuje poza Niderlandami, ale na terytorium UE. Kwestie te reguluje unijna dyrektywa dotycząca pomocy prawnej w sporach transgranicznych (Dz.U. L 26 z 31.1.2003). Wniosek o przyznanie pomocy prawnej można złożyć do Rady Pomocy Prawnej w Hadze, korzystając ze standardowego formularza określonego w dyrektywie, którego format jest identyczny we wszystkich państwach członkowskich. W razie konieczności Rada Pomocy Prawnej może udzielić wnioskodawcom wsparcia przy wyborze adwokata.

Dodatkowe informacje można uzyskać na stronie internetowej <http://www.rvr.org/>

W niektórych przypadkach powód mający swoje miejsce zamieszkania poza UE może być uprawniony do otrzymania pomocy prawnej w Niderlandach, jeżeli wynika to z postanowień wiążącej umowy. W tym kontekście za istotne uznaje się następujące umowy: Konwencję haską o postępowaniu cywilnym (1954), Porozumienie europejskie w sprawie przekazywania wniosków o przyznanie pomocy sądowej (1977) oraz Konwencję haską o ułatwieniu dostępu do wymiaru sprawiedliwości w stosunkach międzynarodowych (1980). Umowy te zawierają postanowienia, które stanowią, że obywatele umawiających się państw są co do zasady uprawnieni do otrzymania pomocy prawnej we wszystkich innych umawiających się państwach na takich samych zasadach jak obywatele tych państw. W Niderlandach powód musi się zwrócić do organu właściwego dla swojego miejsca zwykłego pobytu o wydanie zaświadczenia o braku wystarczających środków finansowych (*verklaring van onvermogen*). Wspomniany organ przekaze wniosek o przyznanie pomocy prawnej i zaświadczenie o braku wystarczających środków finansowych właściwemu organowi w państwie, w którym pomoc prawna ma zostać przyznana. Ten drugi organ oceni następnie, czy powód jest uprawniony do otrzymania pomocy prawnej.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Tak, od wyroku orzekającego rozwód można wnieść apelację do sądu apelacyjnego (*gerechtshof*) w terminie trzech miesięcy od daty wydania wyroku. Od wyroku sądu apelacyjnego przysługuje zazwyczaj skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego (*Hoge Raad der Nederlanden*). W postępowaniach przed tymi sądami istnieje przymus adwokacki.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

W dniu 1 marca 2005 r. we wszystkich państwach członkowskich UE weszło w życie tzw. „rozporządzenie Bruksela II bis”; pełna nazwa tego rozporządzenia to rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000. Przepisy rozporządzenia Bruksela II bis mają zastosowanie w sprawach o rozwód, separację sądową i unieważnienie małżeństwa. Zgodnie z przepisami rozporządzenia orzeczenia w sprawie rozwodu wydane w innych państwach członkowskich (z wyjątkiem Danii) są uznawane w Niderlandach bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania (art. 21 ust. 1). Podobnie zaktualizowanie wpisów w księgach stanu cywilnego, np. w celu zamieszczenia adnotacji o rozwodzie w akcie małżeństwa, nie wiąże się z koniecznością przeprowadzenia specjalnego postępowania.

Każda zainteresowana strona może wszcząć postępowanie sądowe w celu ustalenia, czy orzeczenie w sprawie rozwodu wydane w innym państwie może zostać uznane. W rozporządzeniu Bruksela II bis przewidziano szereg przesłanek odmowy uznania orzeczenia w sprawie rozwodu. Na przykład uznanie orzeczenia w sprawie rozwodu nie może być sprzeczne z porządkiem publicznym. Sąd bierze również pod uwagę to, czy pozwany (strona, która nie wniosła pozwu o rozwód) został w należyty sposób poinformowany o wszczęciu postępowania. Sama treść wyroku nie może jednak zostać zmieniona. Zgodnie z przepisami rozporządzenia Bruksela II bis sąd w państwie członkowskim, w którym pierwotnie wydano orzeczenie, musi – na wniosek dowolnej zainteresowanej strony – wydać świadectwo dotyczące tego orzeczenia (na standardowym formularzu). Zawiera ono informacje na temat państwa pochodzenia orzeczenia, dane stron postępowania, to, czy orzeczenie zostało wydane zaocznie, rodzaj orzeczenia, np. czy dotyczy rozwodu czy separacji sądowej, datę wydania orzeczenia oraz informacje o sędziu, który wydał orzeczenie.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Jeżeli zainteresowana strona zamierza sprzeciwić się uznaniu w Niderlandach orzeczenia w sprawie rozwodu wydanego przez sąd w państwie trzecim, może wystąpić o nieuznanie tego orzeczenia do sędziego orzekającego w sprawach środków tymczasowych (*voorzieningenrechter*) w sądzie okręgowym właściwym dla swojego miejsca zwykłego pobytu.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

W dniu 1 stycznia 2012 r. w życie weszła księga 10. niderlandzkiego kodeksu cywilnego (*Burgerlijk Wetboek*). Księga 10. kodeksu cywilnego zawiera przepisy prawa prywatnego międzynarodowego określające prawo właściwe.

Co do zasady w przypadku rozwodu sądy zawsze stosują przepisy obowiązujące w Niderlandach, niezależnie od obywatelstwa i miejsca zwykłego pobytu małżonków. Na przykład jeżeli pozew o rozwód został wniesiony w Niderlandach przez zamieszkujące w Niderlandach małżeństwo obywateli belgijskich, automatycznie zastosowanie ma prawo niderlandzkie dotyczące rozwodów. Jedyne wyjątek od tej zasady dotyczy sytuacji, w której małżonkowie wybrali prawo właściwe dla postępowania rozwodowego. Małżonkowie mogą w szczególności postanowić, że postępowanie rozwodowe ma zostać przeprowadzone zgodnie z prawem obowiązującym w państwie, którego obywatelstwo obydwójce posiadają, a nie zgodnie z prawem niderlandzkim. Małżeństwo Belgów może zatem zdecydować się na zastosowanie prawa belgijskiego.

Ostatnia aktualizacja: 27/11/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [de](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki

Rozwód - Austria

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

W prawie austriackim przewiduje się trzy rodzaje rozwodu: rozwód z orzeczeniem o winie, rozwód po okresie separacji trwającym co najmniej trzy lata oraz rozwód za obopólną zgodą.

Małżonek może wnieść pozew o rozwód, jeżeli drugi małżonek dopuścił się poważnego uchybienia obowiązkowi małżeńskiemu lub nieuczciwego bądź niemoralnego zachowania, w wyniku którego nastąpił trwały rozkład pożycia w takim stopniu, że nie można oczekiwać odbudowania relacji, która w swojej istocie będzie równoważna małżeństwu.

Jeżeli małżonkowie mieszkają oddzielnie od trzech lat, każde z nich może wnieść pozew o rozwód, powołując się na trwały rozkład pożycia.

Małżonkowie mogą wspólnie wnieść pozew o rozwód, jeżeli nie prowadzą wspólnego pożycia małżeńskiego od co najmniej pół roku, obydwójce przyznają, że nastąpił trwały rozpad pożycia, i obydwójce zgadzają się na rozwód.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Głównym powodem orzeczenia rozwodu jest trwały rozkład pożycia małżeńskiego. Do rozkładu pożycia może dojść wskutek poważnego uchybienia obowiązkowi małżeńskiemu ze strony jednego z małżonków, szczególnie jeżeli dopuścił się on zdrady lub przemocy fizycznej w stosunku do drugiego małżonka lub przysporzył mu znaczną cierpienie psychiczne. Małżonek może wnieść pozew o rozwód nawet wtedy, gdy zachowania drugiego małżonka nie można uznać za uchybienie obowiązkowi małżeńskiemu, ponieważ jego przyczyną jest choroba psychiczna, lecz tak czy inaczej nastąpił trwały rozkład pożycia w takim stopniu, że nie można oczekiwać odbudowania relacji, która w swojej istocie będzie równoważna małżeństwu, lub jeżeli jedno z małżonków cierpi na chorobę psychiczną lub na wysoce zakaźną chorobę lub na chorobę powodującą odrazę. We wszystkich tego rodzaju przypadkach małżonek wnoszący pozew o rozwód musi udowodnić istnienie przyczyn, na które się powołuje. Jeżeli jednak małżonkowie mieszkają oddzielnie od trzech lat, nie ma konieczności powoływania się na uchybienie obowiązkowi małżeńskiemu ani ich udowodnienia.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Co do zasady oboje małżonkowie zachowują nazwisko, którym posługiwali się w trakcie małżeństwa. Jeżeli po zawarciu związku małżeńskiego jedno z małżonków przyjęło nazwisko drugiego, małżonek taki może powrócić do swojego wcześniejszego nazwiska.

3.2 podziału majątku małżonków?

Zasadniczo małżonkowie mogą ustalić podział majątku w dowolny sposób. Może to nastąpić w drodze wzajemnego zrzeczenia się (co oznacza utrzymanie rozdzielności majątkowej ustanowionej w czasie istnienia małżeństwa także po jego ustaniu), podziału wszelkiego majątku wspólnego uzyskanego na mocy umowy albo w drodze przeniesienia składników majątku jednego małżonka na drugiego.

Jeżeli małżonkowie nie osiągnęli porozumienia w sprawie podziału majątku, każde z nich może złożyć wniosek do sądu o podział określonych składników majątku należącego do obojga małżonków. Podziałowi między małżonków podlega tzw. „majątek dorobkowy” oraz „oszczędności zgromadzone w trakcie małżeństwa”. „Majątek dorobkowy” oznacza dom, w którym strony zamieszkiwały w trakcie małżeństwa, wraz z jego wyposażeniem oraz wszystkie inne rzeczy, z których w praktyce na co dzień korzystali oboje małżonkowie w trakcie małżeństwa. „Oszczędności zgromadzone w trakcie małżeństwa” oznaczają wszystkie inwestycje dokonane przez małżonków w trakcie ich wspólnego pożycia małżeńskiego.

Z podziału majątku wyłączone są wszystkie składniki majątku wniesione do małżeństwa, odziedziczone lub otrzymane od osoby trzeciej w postaci darowizny, a także wszystkie składniki majątku służące do użytku osobistego lub do celów zawodowych, z których w trakcie małżeństwa korzystało tylko jedno z małżonków, w tym spółki i udziały w spółkach, chyba że były to tylko i wyłącznie inwestycje.

Sąd musi dokonać sprawiedliwego podziału majątku, należyście uwzględniając wszystkie istotne okoliczności, w szczególności znaczenie i wielkość wkładu każdego z małżonków w uzyskany majątek dorobkowy i w oszczędności zgromadzone w trakcie małżeństwa, a także mając na względzie dobro dzieci. Za wkład uznane zostanie opłacanie alimentów, pomoc w utrzymaniu, prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego oraz opieka nad dziećmi obojga małżonków i ich wychowywanie, a także każdy inny rodzaj pomocy małżeńskiej.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Od dnia 1 lipca 2001 r., tj. od dnia wejścia w życie ustawy z 2001 r. zmieniającej ustawę o prawach dziecka (*Kindschaftsrechts-Änderungsgesetz 2001*), rodzice pozostający w separacji posiadają szerokie możliwości dokonania ustaleń dotyczących pieczy nad dziećmi. W przypadku rozwodu obojgu małżonkom zazwyczaj nadal przysługuje wspólna władza rodzicielska nad małoletnimi dziećmi. Rodzice, którzy pragną zachować pełną wspólną władzę

rodzicielską, którą sprawowali w trakcie małżeństwa, muszą jednak w odpowiednim terminie przedstawić w sądzie porozumienie w sprawie głównego miejsca pobytu dziecka. Rodzice mogą także zawrzeć w sądzie porozumienie, na mocy którego jedno z rodziców sprawuje wyłączną władzę rodzicielską albo władza rodzicielska jednego z rodziców ogranicza się do określonych kwestii.

Od wejścia w życie ustawy z 2013 r. zmieniającej ustawę o prawach dziecka oraz o nazwiskach (Kindschafts- und Namensrechtsänderungsgesetz 2013) sąd może przyznać obojgu rodzicom wspólną władzę rodzicielską wbrew woli jednego z rodziców lub obojga rodziców, jeżeli uzna, że wspólna władza rodzicielska stanowi najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka. Następnie rodzice muszą ustalić, z którym z nich dziecko ma zamieszkać. Jeżeli wspólna władza rodzicielska nie stanowi najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka, sąd musi orzec, któremu rodzicowi należy przyznać wyłączną władzę rodzicielską.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Małżonek, który ponosi całkowitą albo główną winę za rozkład pożycia, musi wypłacać na rzecz drugiego małżonka alimenty wystarczające do utrzymania dotychczasowych warunków życiowych małżonków, jeżeli przychody z majątku lub dochody z pracy zawodowej drugiego małżonka, których może on oczekiwać w danych okolicznościach, są niewystarczające. Jeżeli obojwoje małżonkowie są winni rozwodu, a żadne z nich nie ponosi głównej winy, sąd może orzec alimenty na rzecz małżonka, który nie jest w stanie zapewnić sobie utrzymania, na zasadzie słuszności, biorąc pod uwagę sytuację majątkową i zarobkową drugiego małżonka. Każdy tego rodzaju obowiązek alimentacyjny może zostać ograniczony czasowo. W przypadku rozwodu za obopólną zgodą małżonkowie mogą dowolnie ustalić, czy jedno z nich będzie płaciło alimenty na rzecz drugiego lub czy oboje zrzekną się wszelkich roszczeń alimentacyjnych.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

W prawie austriackim taka instytucja prawna nie występuje.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Zob. odpowiedź na pytanie 4.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Zob. odpowiedź na pytanie 4.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

W austriackim prawie małżeńskim przewiduje się „unieważnienie małżeństwa” (*Ehenichtigkeit*). Małżeństwo jest nieważne, jeżeli nie zostało zawarte w określonej formie, jeżeli w momencie zawierania małżeństwa jedno z małżonków było ubezwłasnowolnione, nieświadome lub doszło do tymczasowego zakłócenia jego władz umysłowych lub jeżeli wyłącznym lub głównym celem zawarcia małżeństwa było umożliwienie jednemu z małżonków przyjęcia nazwiska lub obywatelstwa drugiego małżonka bez zamiaru podjęcia wspólnego pożycia. Ponadto małżeństwo jest nieważne, jeżeli w momencie jego zawierania jedno z małżonków pozostawało już w legalnym związku małżeńskim z osobą trzecią lub jeżeli małżeństwo zostało zawarte niezgodnie z prawem między osobami spokrewnionymi.

Małżeństwo może zostać unieważnione wyrokiem sądu, jeżeli w momencie zawierania małżeństwa zdolność do czynności prawnych jednego z małżonków była ograniczona, a jego ustawowy przedstawiciel nie udzielił zgody na zawarcie małżeństwa, jeżeli jedno z małżonków nie wiedziało, że zawiera związek małżeński, lub wiedziało, że zawiera związek małżeński, ale nie wyrażało na to zgody, jeżeli jedno z małżonków pomyliło się co do tożsamości drugiego małżonka, jeżeli w chwili zawierania małżeństwa małżonek pomylił się co do okoliczności dotyczących osoby drugiego małżonka, które powstrzymałyby go przed zawarciem małżeństwa, gdyby znał sytuację i prawidłowo ocenił skutki zawarcia małżeństwa, jeżeli zawarł on małżeństwo w wyniku podstępnego wprowadzenia go w błąd co do istotnych okoliczności lub jeżeli został on niezgodnie z prawem zmuszony do zawarcia małżeństwa (w wyniku groźby).

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Zob. odpowiedź na pytanie 7.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

W przypadku unieważnienia małżeństwo traktuje się tak, jak gdyby nigdy nie zostało zawarte. Jeżeli w momencie zawierania małżeństwa tylko jedno z małżonków wiedziało o jego nieważności, stosunki majątkowe między małżonkami zostaną uregulowane zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie w przypadku rozwodu. Dzieci pochodzące z małżeństwa uznaje się za ślubne nawet po unieważnieniu małżeństwa.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Rozwód lub unieważnienie małżeństwa może orzec tylko sąd, niemniej problemy związane z rozwodem można rozwiązać na drodze pozasądowej (np. w drodze mediacji).

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

W sporach dotyczących rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub istnienia bądź nieistnienia małżeństwa właściwe są sądy rejonowe (*Bezirksgericht*). Tego rodzaju spory podlegają właściwości wyłącznej sądu rejonowego, w którego okręgu znajduje się lub znajdowało się ostatnie wspólne miejsce zwykłego pobytu małżonków. Jeżeli w momencie wniesienia pozwu miejsce zwykłego pobytu żadnego z małżonków nie znajdowało się w tym okręgu lub jeżeli małżonkowie nie posiadali wspólnego miejsca zwykłego pobytu w Austrii, wyłączną właściwość ma sąd w okręgu, w którym znajduje się miejsce zwykłego pobytu pozwanego, lub – jeżeli pozwany nie posiada miejsca zwykłego pobytu w Austrii – sąd w okręgu, w którym znajduje się miejsce zwykłego pobytu małżonka wnoszącego pozew, lub w pozostałych przypadkach – Sąd Rejonowy dla Wiednia-Śródmieście (*Bezirksgericht Innere Stadt Wien*). W takich sporach obowiązuje właściwość krajowa sądów austriackich, jeżeli jedno z małżonków jest obywatelem austriackim, jeżeli miejsce zwykłego pobytu pozwanego – a w przypadku wniesienia wspólnego wniosku o unieważnienie małżeństwa przynajmniej jednego z małżonków – znajduje się w Austrii lub jeżeli miejsce zwykłego pobytu powoda znajduje się w Austrii, a ostatnie wspólne miejsce zwykłego pobytu obojwojga małżonków znajdowało się w Austrii albo powód jest bezpaństwowcem lub w momencie zawierania małżeństwa był obywatelem austriackim. Chociaż zastosowanie ma wyłączna właściwość sądu, dopuszcza się wybór innego sądu.

W przypadku pozwów o rozwód należy dopełnić wszystkich ogólnych formalności dotyczących pozwu. Wnioski o orzeczenie rozwodu za obopólną zgodą, w przypadku których wyrok zostaje wydany w trybie postępowania nieprocesowego, muszą podpisać oboje małżonkowie. We wszystkich przypadkach należy dołączyć akt małżeństwa. Zaleca się załączenie wszystkich innych dokumentów uzasadniających pozew lub wniosek.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Istnieje możliwość złożenia wniosku o przyznanie pomocy prawnej w sprawach rozwodowych zgodnie z ogólnymi przepisami dotyczącymi pomocy prawnej (zob. „Pomoc prawna – Austria”). W postępowaniu rozwodowym istnieje względny przymus adwokacki, co oznacza, że strona, która nie chce sama występować przed sądem, może być reprezentowana tylko przez adwokata.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Apelacje od wydanych przez sąd pierwszej instancji orzeczeń w sprawie rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub istnienia bądź nieistnienia małżeństwa można wnosić do sądu wyższej instancji, tj. do sądu krajowego (*Landesgericht*) pełniącego funkcję sądu drugiej instancji dla właściwego sądu rejonowego.

Odwołanie od orzeczeń sądu apelacyjnego jest możliwe jedynie w kwestiach prawnych, jeżeli sprawa wymaga rozwiązania zagadnienia z zakresu prawa materialnego lub prawa procesowego, które ma istotne znaczenie dla zachowania jednolitości, pewności lub rozwoju prawa, np. ze względu na to, że orzeczenie sądu apelacyjnego odbiega od orzecznictwa Sądu Najwyższego lub brak jest orzecznictwa w danej kwestii bądź jest ono niespójne.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Od dnia 1 marca 2001 r. podstawą wzajemnego uznawania wyroków rozwodowych przez państwa członkowskie Unii Europejskiej (z wyjątkiem Danii) jest [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 1347/2000](#) z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej za dzieci obojga małżonków (Dz.U. L 160 z 30.6.2000 r., s. 19). Na mocy przedmiotowego rozporządzenia, zwanego rozporządzeniem Bruksela II, nie ma już konieczności wydawania wyraźnej decyzji uznającej wyrok rozwodowy wydany w innym państwie członkowskim. Poszczególne sądy lub organy administracji muszą natomiast rozstrzygnąć sprawę uznania wyroku w każdym postępowaniu sądowym jako kwestię wstępną. Dotyczy to w szczególności kontroli przeprowadzanej przez urząd stanu cywilnego w celu ustalenia, czy rozwód udzielony w innym państwie członkowskim umożliwia ponowne zawarcie związku małżeńskiego.

Każda strona posiadająca uzasadniony interes może zwrócić się o uznanie lub nieuznanie wyroku rozwodowego wydanego za granicą. Zasadniczo postępowania dotyczące uznania/nieuznania orzeczeń sądu zagranicznego w sprawie istnienia małżeństwa toczą się przed sądami rejonowymi. Wnioski o uznanie albo nieuznanie wyroków rozwodowych należy wносить do sądu rejonowego w okręgu, w którym znajduje się miejsce zwykłego pobytu wnioskodawcy, lub – jeżeli nie znajduje się ono w Austrii – do sądu w okręgu, w którym znajduje się miejsce zwykłego pobytu pozwanego, lub w pozostałych przypadkach – do Sądu Rejonowego dla Wiednia-Śródmieście (*Bezirksgericht Innere Stadt Wien*).

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Zob. odpowiedź na pytanie 14. Dokumenty, które należy przedłożyć, są wymienione w art. 32 rozporządzenia [Bruksela II](#).

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Prawo regulujące warunki uzyskania rozwodu określa się zgodnie z rozporządzeniem Rady (UE) nr 1259/2010 z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozwodu i separacji prawnej (Dz.U. L 343 z 29.12.2010), zwanego rozporządzeniem Rzym III. Małżonkowie mogą dokonać wyboru prawa, które chcą stosować. Może nim być prawo państwa, w którym znajduje się miejsce zwykłego pobytu małżonków w momencie dokonywania wyboru, lub prawo państwa, w którym znajduje się ostatnie miejsce zwykłego pobytu małżonków, pod warunkiem że jedno z nich nadal posiada miejsce zwykłego pobytu w tym państwie w momencie dokonywania wyboru, lub prawo państwa, którego jedno z małżonków jest obywatelem w momencie dokonywania wyboru, lub prawo państwa, w którym zostaje wniesiony pozew. Jeżeli małżonkowie nie dokonują wyboru sądu, zastosowanie ma prawo państwa, w którym znajduje się miejsce zwykłego pobytu małżonków w momencie wniesienia pozwu, lub – jeżeli małżonkowie nie posiadają miejsca zwykłego pobytu – prawo państwa, w którym znajduje się ostatnie miejsce zwykłego pobytu małżonków, pod warunkiem że małżonkowie przestali mieć miejsce zwykłego pobytu w danym państwie nie wcześniej niż na rok przed wniesieniem pozwu, a jedno z nich nadal ma miejsce zwykłego pobytu w tym państwie w momencie wniesienia pozwu, lub w pozostałych przypadkach prawo państwa, którego obydwójce małżonkowie są obywatelami w momencie wniesienia pozwu, lub prawo państwa, w którym zostaje wniesiony pozew.

Ostatnia aktualizacja: 16/10/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służbę Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Polska

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

W celu uzyskania rozwodu niezbędne jest wystąpienie z pozwem do sądu okręgowego właściwego ze względu na ostatnie wspólne miejsce zamieszkania małżonków. Sąd orzeka wyrokiem po przeprowadzeniu rozprawy. Warunkiem uzyskania rozwodu nie jest wcześniejsze orzeczenie separacji. Niezbędne jest stwierdzenie zupełnego i trwałego rozkładu pożycia.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Podstawę orzeczenia rozwodu stanowi stwierdzenie, iż pomiędzy małżonkami nastąpił - zupełny i trwały rozkład pożycia. Obie te przesłanki muszą wystąpić łącznie (art. 56 § 1 Kodeks rodzinny i opiekuńczy, dalej „krio”).

Jednakże, mimo zupełnego i trwałego rozkładu pożycia rozwód nie może zostać orzeczony, jeżeli wskutek tego miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków albo jeżeli z innych względów orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Rozwód nie jest również dopuszczalny, jeżeli żąda go małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, chyba że drugi małżonek wyrazi zgodę na rozwód albo że odmowa jego zgody na rozwód jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Małżonek rozwiedziony, który wskutek zawarcia małżeństwa zmienił swoje dotychczasowe nazwisko, może w ciągu trzech miesięcy od chwili uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód powrócić do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa. W tym celu niezbędne jest złożenie oświadczenia przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego lub konsulem. Ponadto, małżonek rozwiedziony może zawrzeć nowe małżeństwo.

3.2 podziału majątku małżonków?

Z chwilą zawarcia małżeństwa, z mocy ustawy, powstaje pomiędzy małżonkami wspólność majątkowa (wspólność ustawowa), obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków. Na wniosek każdego z małżonków sąd, w wyroku orzekającym rozwód, może dokonać podziału majątku wspólnego, jeżeli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu. Oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym. Jednak, z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać aby sąd ustalił udziały w majątku wspólnym z uwzględnieniem stopnia, w jakim każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku.

Jeżeli małżonkowie zajmują wspólne mieszkanie, sąd w wyroku rozwodowym orzeka o sposobie korzystania z tego mieszkania. W wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swym rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, sąd, na żądanie drugiego małżonka, może nakazać jego eksmisję. Na zgodny wniosek stron sąd może w wyroku orzekającym rozwód orzec również o podziale wspólnego mieszkania albo o przyznaniu mieszkania jednemu z małżonków, jeżeli drugi małżonek wyraża zgodę na jego opuszczenie bez dostarczenia lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego, o ile podział bądź jego przyznanie jednemu z małżonków są możliwe. Orzekając o wspólnym mieszkaniu sąd uwzględnia przede wszystkim potrzeby dzieci i małżonka, któremu powierza się wykonywanie władzy rodzicielskiej.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

W wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Sąd uwzględnia pisemne porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

W braku porozumienia małżonków sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.

Na zgodny wniosek małżonków sąd nie orzeka o utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego rozwiedzonego małżonka dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym jego usprawiedliwionym potrzebom oraz możliwościami zarobkowym i majątkowym małżonka zobowiązanego.

W sytuacji gdy jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego rozkładu pożycia małżeńskiego, sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczynić się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku. Obowiązek dostarczania środków utrzymania małżonkowi rozwiedzionemu wygasa w razie zwarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa. Jednakże gdy zobowiązanym jest małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, obowiązek ten wygasa także z upływem 5 lat od orzeczenia rozwodu, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Jest to separacja formalna tj. orzeczona przez sąd wyrokiem, na zasadach określonych przez art. 611 do art. 616 krio.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Warunkiem orzeczenia separacji jest stwierdzenie, iż pomiędzy małżonkami nastąpił zupełny rozkład pożycia. Jednakże mimo zupełnego rozkładu pożycia orzeczenie separacji nie jest dopuszczalne, jeżeli wskutek niej miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków albo jeżeli z innych względów orzeczenie separacji byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci, sąd może orzec separację na podstawie zgodnego żądania małżonków.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Skutki prawne orzeczenia separacji są co do zasady takie same jak przy rozwiązaniu małżeństwa przez rozwód. Małżonek pozostający w separacji nie może jednak zawrzeć nowego małżeństwa.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Unieważnienie małżeństwa oznacza zniweczenie z mocą wsteczną wszystkich skutków małżeństwa. Mamy zatem do czynienia z taką sytuacją jak gdyby małżeństwo nigdy nie było zawarte. Wyjątkiem jest status dzieci pochodzących z małżeństwa unieważnionego – zachowują one status dzieci pochodzących z małżeństwa.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Przyczyny unieważnienia małżeństwa są enumeratywnie wymienione w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Są to:

brak ustawowego wieku małżonka (art. 10 krio),

ubezwłasnowolnienie całkowite małżonka (art. 11 krio),

choroba psychiczna albo niedorozwój umysłowy małżonka (art. 12 krio),

pozostawanie we wcześniej zawartym małżeństwie (art. 13 krio),

istnienie pomiędzy małżonkami stosunku pokrewieństwa w linii prostej, w linii bocznej (rodzeństwo, w tym przyrodnie i pozamałżeńskie), powinowactwa w linii prostej (art. 14 krio). Jednakże z ważnych powodów sąd może zezwolić na zawarcie małżeństwa między powinowatymi,

istnienie pomiędzy małżonkami stosunku przysposobienia (art. 15 krio),

złożenie oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome wyrażenie woli, pod wpływem błędu co do tożsamości drugiej strony, pod wpływem bezprawnej groźby (art. 151 krio),

w razie zawarcia małżeństwa przez pełnomocnika mocodawca może żądać unieważnienia małżeństwa, jeżeli brak było zezwolenia sądu na złożenie oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński przez pełnomocnika albo jeżeli pełnomocnictwo było nieważne lub skutecznie odwołane. Jednakże nie można z tego powodu żądać unieważnienia małżeństwa, jeżeli małżonkowie podjęli wspólne pożycie.

Należy zauważyć, że każda z powyższych przyczyn musiała istnieć już w chwili zawierania małżeństwa. Ponadto, jeżeli przyczyna unieważnienia ustała, małżeństwo zawarte mimo istnienia przeszkody nie może być unieważnione.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Wyrok unieważniający małżeństwo ma charakter konstytutywny i ma skutki wobec osób trzecich (*erga omnes*). Powstają dwa rodzaje skutków:

ex tunc tj. sięgają daty zawarcia małżeństwa np. powrót małżonków do stanu cywilnego jaki istniał przed zawarciem małżeństwa, powrót do nazwiska, zniweczenie stosunku powinowactwa pomiędzy małżonkiem a rodziną drugiego małżonka, brak możliwości dziedziczenia ustawowego.

ex nunc tj. następują dopiero z chwilą uprawomocnienia się wyroku unieważniającego małżeństwo np. w zakresie stosunków majątkowych.

Do skutków unieważnienia małżeństwa w zakresie stosunków małżonków do wspólnych dzieci oraz w zakresie stosunków majątkowych między małżonkami stosuje się odpowiednio przepisy o rozwodzie, przy czym małżonek, który zawarł małżeństwo w złej wierze traktowany jest tak, jak małżonek winny rozkładu pożycia.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Istnieje w Polsce mediacja rodzinna. Jej zasadniczym celem jest rozwiązywanie konfliktów pomiędzy małżonkami w taki sposób, aby nie doszło do rozwodu lub separacji. Jeśli jednak nie jest to możliwe, celem mediacji jest doprowadzenie do ugodowego ustalenia warunków rozwodu (kwestie majątkowe, opieka nad dziećmi). Mediacją zajmują się przede wszystkim organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia. Istnieje również możliwość skorzystania przez małżonków z różnorodnych form terapii rodzinnej, pomocy psychologów, psychoterapeutów, grup wsparcia, itp. Mediacja jest również możliwa na etapie postępowania sądowego.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Pisma procesowe z żądaniem rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa należy składać w sądzie okręgowym właściwym ze względu na ostatnie wspólne miejsce zamieszkania małżonków. W braku takiego sądu do sądu okręgowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby składającej pismo.

Od pism takich pobierana jest opłata sądowa.

Do pisma należy dołączyć odpowiednie odpisy aktów stanu cywilnego (akt ślubu, akty urodzenia dzieci) , pełnomocnictwo dla adwokata (jeżeli strona ustanawia adwokata z wyboru), inne zaświadczenia, które mogą być istotne dla rozstrzygnięcia (lekarские, urzędowe), a także decyzje administracyjne itp.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak. Strona, która ze względu na sytuację materialną nie może uiścić wymaganego wpisu może zwrócić się do sądu z wnioskiem o zwolnienie w całości lub w części od kosztów sądowych, a ponadto może wnosić, aby sąd wyznaczył dla niej pełnomocnika z urzędu.

Do wniosku o zwolnienie z ponoszenia kosztów sądowych w całości lub w części oraz o ustanowienie pełnomocnika z urzędu osoba składająca taki wniosek jest zobowiązana dołączyć oświadczenie o swoim stanie materialnym (na odpowiednim formularzu, dostępnym w sądzie), zaświadczenie o zarobkach (dochodach) oraz inne informacje o sytuacji majątkowej i rodzinnej.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Tak, postępowanie we wszystkich tych sprawach jest dwuinstancyjne. Od orzeczenia sądu okręgowego przysługuje prawo wniesienia apelacji do sądu apelacyjnego.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (dalej zwanym: rozporządzeniem Bruksela IIa) takie orzeczenie jest automatycznie uznawane w Polsce, a więc bez obowiązku przeprowadzenia szczególnego postępowania w celu uznania (art. 21 rozporządzenia Bruksela IIa).

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Każda zainteresowana strona może wystąpić z wnioskiem o ustalenie, że orzeczenie podlega lub nie podlega uznaniu (art. 21 ust. 3 rozporządzenia Bruksela IIa). W Polsce wniosek składa się do sądu okręgowego. Właściwość miejscową określa się na podstawie miejsca stałego zamieszkania osoby, przeciwko której składany jest wniosek o ustalenie, że orzeczenie podlega lub nie podlega uznaniu. Jeśli żadne z miejsc określonych powyżej nie znajduje się na terytorium Polski, właściwy jest sąd, w którego okręgu orzeczenie powinno zostać wykonane (art. 29 ust. 2 rozporządzenia Bruksela IIa).

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Polska jest stroną wielu umów międzynarodowych z regulującą powyższą kwestię. Przepisy te mają pierwszeństwo przed przepisami polskiego prawa prywatnego międzynarodowego. Dlatego w każdym przypadku, gdy małżonkowie są obywatelami różnych państw mogą mieć zastosowanie różne regulacje. W braku umowy międzynarodowej zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 14 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe. Zgodnie z art. 54 tej ustawy rozwiązanie małżeństwa podlega wspólnemu prawu ojczystemu małżonków z chwili żądania rozwiązania małżeństwa. W razie braku wspólnego prawa ojczystego małżonków, właściwe jest prawo państwa, w którym oboje małżonkowie mają w chwili żądania rozwiązania małżeństwa miejsce zamieszkania, a jeżeli małżonkowie nie mają w chwili żądania rozwiązania małżeństwa wspólnego miejsca zamieszkania – prawo państwa, w którym oboje małżonkowie mieli ostatnio miejsce wspólnego zwykłego pobytu, jeżeli jedno z nich ma w nim nadal miejsce zwykłego pobytu. W innych wypadkach, do rozwiązania małżeństwa stosuje się prawo polskie.

Ostatnia aktualizacja: 23/05/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej: [Pt](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki

Rozwód - Portugalia

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

W Portugalii rozwód można uzyskać za obopólnym porozumieniem lub w trybie postępowania spornego.

Pierwszy sposób zakłada porozumienie obojga małżonków co do rozwiązania małżeństwa oraz, zazwyczaj, co do wypłaty świadczeń alimentacyjnych na rzecz małżonka znajdującego się w niedostatku, sprawowania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi oraz rozporządzania wspólnym domem.

Orzeczenie rozwodu przez sąd w trybie postępowania spornego odbywa się po wniesieniu przez jedno z małżonków pozwu przeciwko drugiemu małżonkowi, w oparciu o potwierdzone prawnie okoliczności faktyczne, które, niezależnie od winy małżonków, świadczą o trwałym i zupełnym rozkładzie pożycia.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

W przypadku rozwodu za obopólnym porozumieniem małżonkowie nie muszą uzasadniać składanego wniosku.

Podstawy uzyskania rozwodu w trybie postępowania spornego:

- separacja faktyczna trwająca pełny rok. Na potrzeby postępowania rozwodowego uznaje się, że separacja faktyczna nastąpiła, jeżeli małżonkowie zaprzestali wspólnego pożycia, a jedno z małżonków lub obydwoje małżonkowie nie wyrażają chęci wznowienia wspólnego pożycia;
- zmiana stanu władz umysłowych drugiego małżonka trwająca ponad rok, która – z uwagi na jej poważny charakter – uniemożliwia małżonkom wspólne pożycie;
- nieobecność drugiego małżonka przez co najmniej rok i brak jakichkolwiek kontaktów ze strony takiego małżonka;
- wszelkie inne okoliczności, które, niezależnie od winy małżonków, dowodzą, że doszło do trwałego i zupełnego rozkładu pożycia.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Rozwód rozwiązuje małżeństwo i wywiera takie same skutki prawne jak rozwiązanie małżeństwa wskutek śmierci, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w obowiązujących przepisach.

Rozwód wywiera skutki od momentu uprawomocnienia się stosownego orzeczenia sądu, przy czym w kwestii stosunków majątkowych między małżonkami orzeczenie o rozwodzie wywiera skutek z mocą wsteczną od daty wytoczenia powództwa.

Jeżeli w trakcie postępowania sąd potwierdzi, że małżonkowie pozostają w separacji faktycznej, każde z nich może wystąpić do sądu o stwierdzenie skutków rozwodu z mocą wsteczną od daty rozpoczęcia separacji, zgodnie z treścią orzeczenia.

Pomimo rozvodu małżonek, który przyjął nazwisko drugiego małżonka, może je zachować, pod warunkiem że drugi małżonek wyrazi na to zgodę lub zezwoli na to sąd, mając na uwadze przedstawione powody. Zgoda byłego małżonka może zostać udzielona w dokumencie poświadczonym notarialnie, w dokumencie sporządzonym przed sądem (zaprokółowane oświadczenie woli złożone w trakcie postępowania) lub w oświadczeniu złożonym przed urzędnikiem stanu cywilnego. Wniosek do sądu o zezwolenie na posługiwanie się nazwiskiem byłego małżonka można złożyć w trakcie postępowania rozwodowego lub w ramach odrębnego postępowania, nawet po orzeczeniu rozvodu.

3.2 podziału majątku małżonków?

W przypadku rozvodu żadne z małżonków nie może otrzymać więcej niż otrzymałoby, gdyby małżeństwo zostało zawarte w ramach reżimu wspólności majątkowej w odniesieniu do majątku nabytego po zawarciu małżeństwa.

Każde z małżonków traci wszelkie korzyści uzyskane lub należne od drugiego z małżonków lub osoby trzeciej z racji małżeństwa lub z tytułu pozostawania w związku małżeńskim, niezależnie od tego, czy obiecano je przed zawarciem czy po zawarciu związku małżeńskiego. Osoba dokonująca darowizny może zdecydować o jej przekazaniu dzieciom zrodzonym z małżeństwa.

Rozwód wywiera skutki prawne w odniesieniu do stosunków majątkowych między małżonkami od momentu uprawomocnienia się orzeczenia o rozwodzie; niemniej skutki te obowiązują z mocą wsteczną od dnia wytoczenia powództwa rozwodowego.

Jeżeli w trakcie postępowania sąd stwierdzi, że małżonkowie pozostają w separacji faktycznej, każde z nich może wystąpić o zarządzenie, aby skutki rozvodu obowiązywały z mocą wsteczną od daty rozpoczęcia separacji, zgodnie z treścią orzeczenia.

Sąd może postanowić o wynajęciu wspólnego domu małżonków dowolnemu z małżonków na jego wniosek, niezależnie od tego, czy dom ten stanowi wspólną własność małżonków czy wyłączną własność jednego z małżonków, uwzględniając w szczególności potrzeby każdego z małżonków i interesy dzieci zrodzonych z małżeństwa. Kwestie związane z wynajmem są uregulowane w przepisach w zakresie wynajmu lokali mieszkalnych, niemniej sąd może ustalić warunki umowy najmu po wysłuchaniu małżonków i rozwiązać umowę najmu na wniosek właściciela lokalu, w przypadku gdy uzna to za zasadne w świetle zaistniałych okoliczności. Ustalenia poczynione czy to wskutek zatwierdzenia porozumienia zawartego między małżonkami, czy na mocy orzeczenia sądu, mogą zostać zmienione zgodnie z ogólnymi warunkami postępowania nieprocesowego.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

W przypadku rozvodu, separacji sądowej, stwierdzenia nieważności małżeństwa lub unieważnienia małżeństwa ustalenia dotyczące dzieci, świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci oraz sposobu wypłaty takich świadczeń zostaną zawarte w umowie między rodzicami, która podlega zatwierdzeniu przez sąd (lub przez urzędnika stanu cywilnego w trakcie postępowania w przedmiocie separacji lub rozvodu za obopólnym porozumieniem).

W przypadku braku takiej umowy sąd wyda orzeczenie, mając na względzie dobro małoletniego, uwzględniając potrzebę utrzymania bliskich kontaktów z obojgiem rodziców, zachęcając rodziców do zawierania porozumień i zatwierdzając takie porozumienia lub podejmując decyzje zapewniające obojgu rodzicom możliwość utrzymywania częstych kontaktów z małoletnim i wspólnego sprawowania władzy rodzicielskiej. Prawo do opieki nad małoletnim może zostać przyznane jednemu z rodziców, osobie trzeciej lub placówce wychowawczej lub opiekuńczej.

Bardziej szczegółowe informacje można znaleźć w części poświęconej władzy rodzicielskiej.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Po rozwodzie każde z małżonków musi samodzielnie ponosić swoje koszty utrzymania. Każde z małżonków ma prawo do otrzymania świadczeń alimentacyjnych, niezależnie od rodzaju rozvodu. Z oczywistych względów słuszności sąd może odmówić małżonkowi prawa do świadczeń alimentacyjnych. Przy ustalaniu kwoty świadczeń alimentacyjnych sąd musi wziąć pod uwagę czas trwania małżeństwa, wkład w finanse rodziny, wiek i stan zdrowia małżonków, ich kwalifikacje zawodowe i możliwości zatrudnienia, czas, który będą musieli potencjalnie poświęcić na wychowanie wspólnych dzieci, ich zarobki i dochody oraz, ogólnie rzecz biorąc, wszelkie okoliczności wywierające wpływ na potrzeby małżonka otrzymującego świadczenia alimentacyjne oraz możliwości osoby, na której spoczywa obowiązek alimentacyjny.

Sąd musi przyznać pierwszeństwo wszelkim obowiązkom alimentacyjnym dotyczącym dziecka małżonka będącego dłużnikiem alimentacyjnym w stosunku do obowiązków alimentacyjnych wobec drugiego z małżonków wynikających z rozvodu.

Małżonek będący wierzycielem alimentacyjnym nie ma prawa żądać świadczeń pozwalających mu na utrzymanie standardu życia na takim poziomie jak w czasie trwania małżeństwa.

Bardziej szczegółowe informacje można znaleźć w części poświęconej świadczeniom alimentacyjnym.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Separacja sądowa nie rozwiązuje małżeństwa, ale znosi obowiązek wspólnego zamieszkiwania małżonków i wzajemnej pomocy, bez uszczerbku dla prawa do alimentów.

Jeżeli chodzi o majątek, separacja wywiera takie same skutki jak rozwiązanie małżeństwa.

Separacja sądowa kończy się w momencie pojednania się małżonków lub rozwiązania małżeństwa.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Warunki orzeczenia separacji sądowej, zarówno w postępowaniu spornym, jak i za obopólnym porozumieniem, są odpowiednio takie same jak warunki orzeczenia rozvodu w trybie postępowania spornego.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Jak wskazano w odpowiedzi na pytanie nr 4, separacja sądowa znosi obowiązek wspólnego zamieszkiwania małżonków i wzajemnej pomocy, bez uszczerbku dla prawa do alimentów. Jeżeli chodzi o majątek, separacja sądowa wywiera takie same skutki jak rozwiązanie małżeństwa.

Przepisy dotyczące rozvodu stosuje się odpowiednio do separacji sądowej.

Separacja sądowa może zostać przekształcona w rozwód, choć orzeczenie separacji sądowej nie jest warunkiem wstępnym uzyskania rozvodu ani etapem postępowania rozwodowego.

Jeżeli małżonkowie nie pojednali się w terminie roku od dnia, w którym orzeczenie o separacji sądowej (zarówno w postępowaniu spornym, jak i za obopólnym porozumieniem) stało się prawomocne, każde z małżonków może zwrócić się o przekształcenie separacji w rozwód. Jeżeli z wnioskiem o przekształcenie separacji w rozwód wystąpią oboje małżonkowie, wspomniany powyżej termin nie musi zostać dotrzymany i sąd wydaje wyrok bezzwłocznie.

Jeżeli z wnioskiem o przekształcenie separacji w rozwód wystąpiło jedno z małżonków, drugi małżonek zostanie poinformowany, osobiście lub za pośrednictwem swojego pełnomocnika, o możliwości wniesienia sprzeciwu w terminie 15 dni, którego podstawą może być wyłącznie pojednanie się małżonków. Po przedstawieniu dowodów sędzia wydaje postanowienie w sprawie sprzeciwu w ciągu 15 dni.

Wniosek o przekształcenie separacji sądowej w rozwód można również złożyć w dowolnym urzędzie stanu cywilnego. Wniosek, uzasadniony pod względem faktycznym i prawnym, należy złożyć w urzędzie stanu cywilnego, wskazując w nim odpowiednie dowody i załączając dowody z dokumentów.

Strona przeciwna zostaje pouczone o możliwości wniesienia sprzeciwu i wskazania dowodów oraz przedstawienia dowodów z dokumentów w terminie 15 dni.

W przypadku niewniesienia sprzeciwu i uznania okoliczności faktycznych przedstawionych przez wnioskodawcę za przyjęte urzędnik stanu cywilnego, po upewnieniu się, że spełniono stosowne wymogi prawne, stwierdza, że wniosek został uwzględniony.

W przypadku wniesienia sprzeciwu urzędnik stanu cywilnego wyznacza termin spotkania pojednawczego, które musi się odbyć w ciągu 15 dni, i może nakazać podjęcie czynności prawnych oraz przedstawienie dowodów niezbędnych do potwierdzenia spełnienia wymogów prawnych.

Jeżeli strona przeciwna wniosła sprzeciw, a osiągnięcie porozumienia okaże się niemożliwe, strony informuje się o możliwości wniesienia roszczeń i zwrócenia się o przedstawienie nowych dowodów w terminie ośmiu dni. Sprawa zostaje następnie przekazana sądowi pierwszej instancji właściwemu dla miejsca, w którym znajduje się dany urząd stanu cywilnego.

Po przekazaniu sprawy do sądu sędzia zarządza przeprowadzenie dowodów i wyznacza termin rozprawy.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

„Unieważnienie małżeństwa” oznacza zniesienie skutków prawnych małżeństwa z uwagi na wystąpienie poważnej wady wywierającej wpływ na małżeństwo.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo zawarte w następujących okolicznościach może zostać unieważnione:

- jeżeli stwierdzono wystąpienie przeszkody do zawarcia małżeństwa (bezwzględnej lub względnej);
- w przypadku braku oświadczenia woli lub wadliwego oświadczenia woli z powodu wystąpienia błędu lub przymusu po stronie jednego z małżonków lub obojga małżonków;
- w przypadku braku świadków, jeżeli obecność świadków jest wymagana z mocy prawa.

Poniżej przedstawiono bezwzględne przeszkody do zawarcia małżeństwa:

- wiek poniżej szesnastego roku życia;
- zdiagnozowana demencja, nawet jeżeli u danej osoby występują okresy świadomości, oraz ubezwłasnowolnienie częściowe lub całkowite z powodu choroby psychicznej;
- pozostawanie w nierozwiązanej związku małżeńskim, kościelnym lub cywilnym, nawet jeżeli nie został on wpisany do rejestru stanu cywilnego.

Poniżej przedstawiono względne przeszkody do zawarcia małżeństwa:

- pokrewieństwo w linii prostej;
- pokrewieństwo drugiego stopnia w linii bocznej;
- powinowactwo w linii prostej;
- wcześniejsze skazanie jednego z małżonków za sprawstwo lub współsprawstwo w próbie zabójstwa małżonka drugiej strony, nawet jeżeli taka próba zakończyła się niepowodzeniem.

Małżeństwo może zostać unieważnione z uwagi na brak oświadczenia woli:

- jeżeli w momencie zawierania związku małżeńskiego jedna ze stron nie miała świadomości podejmowanych przez siebie czynności z uwagi na chwilowy stan zaburzenia świadomości lub z innych względów;
- jeżeli jedna ze stron została wprowadzona w błąd co do tożsamości drugiej strony;
- jeżeli oświadczenie woli zostało złożone pod przymusem fizycznym;
- jeżeli oświadczenie woli zostało udzielone dla pozorów.

Oświadczenie woli złożone pod wpływem błędu stanowi podstawę unieważnienia małżeństwa wyłącznie wówczas, gdy dotyczy podstawowych cech osobistych jednego z małżonków i jeżeli dowiedziono, że w przypadku jego niewystąpienia małżeństwo najprawdopodobniej nie zostałoby zawarte.

Małżeństwa zawarte pod przymusem moralnym mogą zostać unieważnione, jeżeli jedna ze stron jest zastraszana w poważny i niezgodny z prawem sposób, a jej obawa przed zastosowaną wobec niej groźbą jest uzasadniona.

Jeżeli ktokolwiek, w umyślny i niezgodny z prawem sposób, wymusza na drugiej osobie oświadczenie woli w zamian za obietnicę ochrony jej przed niemożliwą do przewidzenia krzywdą lub krzywdą spowodowaną przez osoby trzecie, takie działanie uznaje się za równoważne groźbie bezprawnej.

Oświadczenie woli złożone w momencie zawarcia małżeństwa stwarza domniemanie, że nupturienti nie tylko chcą zawrzeć związek małżeński, ale także że ich oświadczenie woli nie zostało złożone pod wpływem błędu ani pod przymusem.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Unieważnienie małżeństwa cywilnego zawartego w dobrej wierze przez oboje małżonków staje się skuteczne względem małżonków i osób trzecich w momencie uprawomocnienia się orzeczenia.

Jeżeli tylko jedno z małżonków zawarło związek małżeński w dobrej wierze, wówczas tylko ten małżonek może dochodzić korzyści płynących ze stanu małżeńskiego i sprzeciwiać się ich przyznaniu osobom trzecim, pod warunkiem że stanowi to wyłącznie odzwierciedlenie relacji między małżonkami.

Uznaje się, że małżonek, który zawarł związek małżeński w stanie uzasadnionej nieświadomości wady skutkującej nieważnością małżeństwa lub mogącej doprowadzić do jego unieważnienia lub którego oświadczenie woli zostało złożone pod przymusem fizycznym lub moralnym, zawarł taki związek małżeński w dobrej wierze.

Ustalenie, czy dana osoba działała w dobrej wierze, należy do wyłącznych kompetencji sądów krajowych. Domniemywa się, że małżonkowie działają w dobrej wierze.

Po uznaniu małżeństwa za nieważne lub po jego unieważnieniu małżonek, który działał w dobrej wierze, zachowuje prawo do otrzymywania świadczeń alimentacyjnych po uprawomocnieniu się orzeczenia lub jego wpisaniu do rejestru.

10 Czy istnieją jakies alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Przed wszczęciem postępowania rozwodowego urząd stanu cywilnego lub sąd musi poinformować małżonków o istnieniu i celach usług mediacji rodzinnej.

Mediacja rodzinna stanowi pozasądową metodę rozwiązywania konfliktów między członkami rodziny, w ramach której strony biorące w niej osobisty i bezpośredni udział starają się dojść do porozumienia przy wsparciu mediatora.

Skorzystanie z tej alternatywnej metody rozstrzygania sporów może umożliwić rozwiązanie konfliktów dotyczących uregulowania władzy rodzicielskiej, zmiany ustaleń w tym zakresie i niewywiązania się z obowiązku sprawowania władzy rodzicielskiej, rozwodu i separacji sądowej, przekształcenia separacji sądowej w rozwód, pojednania małżonków pozostających w separacji, zasądzenia i zmiany wysokości tymczasowych lub stałych świadczeń alimentacyjnych, przyznania prawa do domu rodzinnego, odmowy prawa do korzystania z nazwiska drugiego małżonka lub zezwolenia na korzystanie z nazwiska byłego małżonka.

Mediator rodzinny to specjalista posiadający licencję Ministerstwa Sprawiedliwości (Ministério da Justiça), który jest odpowiedzialny za prowadzenie spotkań z udziałem stron dążących do osiągnięcia porozumienia w niezależny i bezstronny sposób.

O rozwód za obopólnym porozumieniem można wystąpić do urzędu stanu cywilnego, z wyjątkiem sytuacji, w której porozumienie zawarto w ramach spornego postępowania rozwodowego, oraz pod warunkiem że do wniosku o wydanie postanowienia o rozwodzie za obopólnym porozumieniem załączono szczegółowy wykaz składników wspólnego majątku małżonków, umowę w sprawie rozporządzania wspólnym domem, umowę w sprawie wypłaty świadczeń alimentacyjnych na rzecz małżonka znajdującego się w niedostatku oraz zaświadczenie o wydaniu wyroku sądu regulującego kwestie związane ze

sprawowaniem władzy rodzicielskiej lub umowę w sprawie sprawowania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi, jeżeli kwestia ta nie była przedmiotem orzeczenia sądu.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Separacja i rozwód za obopólnym porozumieniem

O separację i rozwód za obopólnym porozumieniem występują oboje małżonkowie do urzędu stanu cywilnego za obopólną zgodą. Do wniosku należy załączyć następujące dokumenty:

- a) szczegółowy wykaz składników wspólnego majątku małżonków ze wskazaniem ich wartości lub, jeżeli małżonkowie podejmą decyzję o podziale tego majątku, umowę dotyczącą podziału majątku lub wniosek o sporządzenie takiej umowy;
- b) zaświadczenie o wydaniu wyroku sądu regulującego kwestie związane ze sprawowaniem władzy rodzicielskiej lub umowę w sprawie sprawowania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi, jeżeli kwestia ta nie była przedmiotem orzeczenia sądu;
- c) umowę w sprawie wypłaty świadczeń alimentacyjnych na rzecz małżonka znajdującego się w niedostatku;
- d) umowę w sprawie rozporządzania wspólnym domem;
- e) w stosownych przypadkach zaświadczenie potwierdzające zawarcie umowy przedmałżeńskiej.

O ile w przedłożonych dokumentach nie postanowiono inaczej, przyjmuje się, że umowy mają zastosowanie zarówno do okresu objętego postępowaniem, jak i do późniejszego okresu.

Postępowanie w sprawie separacji sądowej lub rozwodu za obopólnym porozumieniem wszczyna się poprzez złożenie wniosku podpisanego przez małżonków lub ich pełnomocników w urzędzie stanu cywilnego. Wniosek należy złożyć razem ze wspomnianymi powyżej dokumentami oraz zaświadczeniem zawierającym odpis zupełny aktu małżeństwa.

Po otrzymaniu wniosku urzędnik stanu cywilnego zaprasza małżonków na spotkanie, w trakcie którego musi sprawdzić, czy spełniono stosowne wymogi prawne. Podczas spotkania małżonków informuje się o możliwości skorzystania z usług mediacji rodzinnej; jeżeli małżonkowie w dalszym ciągu zamierzają uzyskać rozwód, urzędnik analizuje treść umów i prosi małżonków o wprowadzenie zmian, jeżeli nie zapewniają one należytej ochrony interesów jednego z małżonków lub ich dzieci. W tym celu można podjąć stosowne czynności prawne i przeprowadzić dowody. Jeżeli wymogi prawne są spełnione i zastosowano się do wyżej wymienionych procedur, urzędnik stanu cywilnego uwzględni wniosek.

W przypadku przedłożenia umowy w sprawie sprawowania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi postępowanie zostaje przekazane prokuraturze w sądzie pierwszej instancji właściwym do rozpoznania danej sprawy w okręgu, w którym znajduje się dany urząd stanu cywilnego, w celu wydania opinii w sprawie takiej umowy w ciągu 30 dni.

Jeżeli prokuratura uzna, że umowa nie zapewnia należytej ochrony interesów małoletnich, wnioskodawcy mogą wprowadzić do niej sugerowane zmiany lub przedłożyć nową umowę. W tym drugim przypadku nową umowę należy przekazać prokuraturze. Jeżeli prokuratura uzna, że umowa zapewnia należyłą ochronę interesów małoletnich, lub jeżeli małżonkowie wprowadzą w umowie sugerowane przez prokuraturę zmiany, małżonkowie uzyskują rozwód.

Jeżeli wnioskodawcy nie zgadzają się ze zmianami zasugerowanymi przez prokuraturę i w dalszym ciągu dążą do uzyskania rozwodu lub jeżeli przedłożone umowy nie zapewniają należytej ochrony interesów jednego z małżonków, zgoda nie zostanie wydana i postępowanie rozwodowe zostanie skierowane do sądu okręgowego właściwego dla miejsca położenia urzędu stanu cywilnego.

Po otrzymaniu sprawy sędzia analizuje treść umów przedłożonych przez małżonków, zwracając się do nich o wprowadzenie zmian w tych umowach, w przypadku gdy nie zapewniają one należytej ochrony interesów jednego z małżonków lub ich dzieci.

Następnie sędzia ustali skutki rozwodu w odniesieniu do kwestii, w których małżonkowie nie wprowadzili zmian. Jeżeli którakolwiek z umów nie zapewnia należytej ochrony interesów któregoś z małżonków, małżonkowie mogą, w tym celu i biorąc pod uwagę treść zaproponowanych umów, wystąpić o podjęcie stosownych czynności i przeprowadzenie wymaganych dowodów. Ustalając skutki rozwodu, sędzia powinien nie tylko zachęcać małżonków do zawarcia umowy, ale także wziąć pod uwagę jej treść.

Następnie sędzia wydaje orzeczenie o rozwodzie za obopólnym porozumieniem, a fakt ten zostaje odnotowany w stosownym rejestrze.

Pozew o orzeczenie separacji sądowej lub rozwodu za obopólnym porozumieniem należy złożyć w sądzie, pod warunkiem że strony nie załączają do niego żadnej ze wspomnianych powyżej umów.

W takim przypadku do sądu wnosi się pozew o rozwód. Po otrzymaniu pozwu sędzia analizuje treść umów przedłożonych przez małżonków, zwracając się do nich o wprowadzenie zmian do tych umów w przypadku gdy nie zapewniają one należytej ochrony interesów jednego z małżonków lub ich dzieci. Sędzia ustala skutki rozwodu w odniesieniu do kwestii, co do których małżonkowie nie doszli do porozumienia, i może, w tym celu i biorąc pod uwagę treść przedłożonych umów, nakazać podjęcie stosownych czynności i przeprowadzenie wymaganych dowodów. Ustalając skutki rozwodu, sędzia powinien nie tylko zachęcać małżonków do zawarcia umowy, ale także wziąć pod uwagę jej treść. Następnie sędzia wydaje orzeczenie o rozwodzie za obopólnym porozumieniem, a fakt ten zostaje odnotowany w stosownym rejestrze.

Separacja lub rozwód w trybie postępowania spornego

Pozew o orzeczenie separacji lub rozwodu w trybie postępowania spornego wnosi się do sądu rodzinnego lub, w przypadku braku takiego sądu, do właściwego miejscowo sądu okręgowego. Za sąd właściwy miejscowo uznaje się sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub pobytu powoda (osoby, która wytoczyła powództwo).

Przepisy dotyczące rozwodu stosuje się odpowiednio do separacji sądowej.

Separacja sądowa kończy się w momencie pojednania się małżonków albo rozwiązania małżeństwa.

Każde z małżonków może wystąpić o rozwód w trybie postępowania spornego ze względu na faktyczną separację trwającą pełny rok, zmianę stanu władz umysłowych drugiego małżonka trwającą ponad rok, która – z uwagi na stopień zaawansowania – uniemożliwia małżonkom wspólne pożycie, nieobecność drugiego małżonka przez co najmniej rok przy braku jakichkolwiek kontaktów ze strony takiego małżonka, a także na podstawie innych okoliczności, które niezależnie od winy małżonków dowodzą trwałego i zupełnego rozkładu pożycia.

Poszkodowany małżonek ma prawo dochodzić odszkodowania za szkody wyrządzone przez drugiego małżonka przed sądami powszechnymi zgodnie z ogólnymi przepisami w zakresie odpowiedzialności cywilnej.

Małżonek, który wystąpił o rozwód z uwagi na zmianę stanu władz umysłowych współmałżonka, musi wypłacić temu małżonkowi odszkodowanie za szkodę na osobie, jakiej małżonek ten doznał wskutek rozwiązania małżeństwa; wniosek musi zostać złożony w trakcie postępowania rozwodowego.

Jeżeli podstawą do wystąpienia z pozwem rozwodowym była zmiana stanu władz umysłowych drugiego małżonka trwająca ponad rok, która – z uwagi na stopień zaawansowania – uniemożliwia małżonkom wspólne pożycie lub nieobecność drugiego małżonka przez co najmniej rok przy braku jakichkolwiek kontaktów ze strony takiego małżonka, wówczas pozew o rozwód może wnieść wyłącznie małżonek, który powołuje się na zmianę stanu władz umysłowych lub zniknięcie drugiego małżonka.

Jeżeli małżonek, który mógłby wnieść pozew o rozwód, nie posiada zdolności do czynności prawnych, powództwo może wytoczyć jego pełnomocnik umocowany przez radę rodzinną; jeżeli pełnomocnikiem jest drugi małżonek, powództwo może wytoczyć, w imieniu uprawnionego do podjęcia czynności

prawnej, jego dowolny krewny w linii prostej lub dowolny krewny do trzeciego stopnia w linii bocznej, o ile taki krewny również zostanie umocowany przez radę rodzinną.

Prawo do rozwodu nie podlega przeniesieniu po śmierci osoby uprawnionej, choć spadkobiercy powoda mogą kontynuować powództwo do celów spadkowych jeżeli powód umrze w trakcie postępowania; w takim samym celu postępowanie może być kontynuowane przeciwko spadkobiercom pozwanego. Po wniesieniu pozwu, jeżeli możliwe jest przeprowadzenie postępowania, sędzia wyznaczy termin posiedzenia pojednawczego i zarówno powód, jak i pozwany zostaną wezwani do osobistego stawienia się na tym posiedzeniu.

Jeżeli próba pojednania małżonków zakończy się niepowodzeniem, sąd podejmie próbę przekonania małżonków do rozwodu za obopólnym porozumieniem; jeżeli małżonkowie dojdą do porozumienia lub jeżeli zdecydują się na rozwód za obopólnym porozumieniem na dowolnym etapie postępowania, wówczas postępowanie zostanie przeprowadzone odpowiednio zgodnie z procedurą przewidzianą dla tego rodzaju rozwodu.

Jeżeli sędziemu nie uda się skłonić małżonków do zawarcia porozumienia w kwestii rozwodu lub separacji za obopólnym porozumieniem, sędzia podejmie próbę przekonania małżonków do zawarcia porozumienia w kwestii świadczeń alimentacyjnych i w kwestii sprawowania władzy rodzicielskiej. Sędzia będzie dążył również, w stosownych przypadkach, do nakłonienia małżonków do zawarcia porozumienia w kwestii prawa do użytkowania wspólnego domu do momentu wydania orzeczenia w sprawie.

Przy próbie pojednania lub na dowolnym innym etapie postępowania strony mogą zgodzić się na rozwód lub separację sądową za obopólnym porozumieniem, pod warunkiem że zostały spełnione konieczne warunki wstępne.

Jeżeli jedna ze stron nie wyrazi zgody lub jeżeli pojednanie małżonków okaże się niemożliwe, sędzia nakaze pozwanemu przedstawienie odpowiedzi na pozew w terminie 30 dni; pozwanemu doręcza się odpis oryginalnego pozwu.

Jeżeli miejsce pobytu pozwanego jest nieznane i nie udało się go ustalić pomimo podjęcia wszystkich środków przewidzianych w prawie procesowym, wyznaczony termin posiedzenia pojednawczego uznaje się za nieważny, a pozwanego wzywa się do przekazania odpowiedzi na pozew za pomocą obwieszczenia.

Po upływie terminu na przekazanie odpowiedzi na pozew postępowanie będzie prowadzone na warunkach zwykłej procedury. W trakcie postępowania ustala się przedmiot sporu i podstawę zgłoszonych dowodów. Następnie odbywa się rozprawa, podczas której przedstawia się dowody. Po zakończeniu rozprawy sprawa zostaje zamknięta i przekazana sędziemu, który wydaje orzeczenie w terminie 30 dni.

O separację sądową można wystąpić w ramach powództwa wzajemnego, nawet w przypadku gdy powód wniósł pozew o rozwód; jeżeli powód wniósł pozew o separację sądową, pozwany może również wnieść pozew o rozwód w ramach powództwa wzajemnego. W takich przypadkach rozwód powinien zostać orzeczony, jeżeli sąd uwzględni zarówno powództwo, jak i powództwo wzajemne.

Unieważnienie małżeństwa

Na unieważnienie małżeństwa nie można się powoływać w żadnych okolicznościach, sądowych ani pozasądowych, dopóki nie zostanie ono potwierdzone wyrokiem wydanym w postępowaniu wszczętym specjalnie w tym celu.

Powództwo w tym zakresie wytacza się przed sąd ds. rodzinnych i nieletnich (*Tribunal de Família e Menores*), wnosząc pismo procesowe wszczynające postępowanie (pозew), w którym wskazuje się strony postępowania, opisuje istotne okoliczności faktyczne oraz przedstawia roszczenia.

Legitymacja procesowa do wytoczenia takiego powództwa zależy od podstaw roszczenia (*zob. odpowiedź na pytanie 8*).

Małżonkowie lub ich krewni w linii prostej lub w linii bocznej do czwartego stopnia pokrewieństwa, spadkobiercy i rodzice adopcyjni małżonków oraz prokuratura mają legitymację do wytoczenia lub kontynuowania powództwa o unieważnienie małżeństwa z uwagi na wystąpienie przeszkody uniemożliwiającej małżeństwo. Ponadto prawo do wytoczenia lub kontynuowania powództwa przysługuje również opiekunowi prawnemu lub kuratorowi w przypadku osoby małoletniej, osoby częściowo ubezwłasnowolnionej lub osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej z powodu choroby psychicznej, a także pierwszemu małżonkowi pozwanego w przypadku bigamii.

O unieważnienie małżeństwa z uwagi na wprowadzenie w błąd mogą zwrócić się sami małżonkowie lub dowolne osoby, których prawa zostały naruszone w wyniku zawarcia małżeństwa. W pozostałych przypadkach związanych z brakiem oświadczenia woli postępowanie o unieważnienie małżeństwa może wszcząć wyłącznie to z małżonków, które nie złożyło oświadczenia woli. Powinowaci takiego małżonka w linii prostej oraz jego spadkobiercy lub rodzice adopcyjni mogą jednak podtrzymać powództwo, jeżeli powód umrze w trakcie postępowania.

Postępowanie o unieważnienie małżeństwa z uwagi na wystąpienie wady oświadczenia woli może zostać wszczęte wyłącznie przez małżonka, który padł ofiarą błędu lub przymusu, niemniej postępowanie może być kontynuowane przez jego powinowatych w linii prostej i jego spadkobierców lub rodziców adopcyjnych w przypadku śmierci powoda w trakcie procesu.

Postępowanie o unieważnienie małżeństwa z uwagi na brak świadków może zostać wszczęte wyłącznie przez prokuraturę.

Postępowanie o unieważnienie małżeństwa z uwagi na wystąpienie przeszkody uniemożliwiającej małżeństwo należy wszcząć:

- a) w przypadku osoby małoletniej, osoby częściowo ubezwłasnowolnionej lub osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej z powodu choroby psychicznej lub zdiagnozowanej niepoczytalności, jeżeli postępowanie wszczyna taka osoba – w terminie sześciu miesięcy od daty osiągnięcia pełnoletności przez taką osobę, zniesienia częściowego lub całkowitego ubezwłasnowolnienia lub ustania niepoczytalności; jeżeli postępowanie wszczyna inna osoba – w terminie trzech lat od daty zawarcia małżeństwa, ale nigdy po osiągnięciu pełnoletności, zniesieniu ubezwłasnowolnienia lub ustaniu niepoczytalności;
- b) w przypadku skazania za zabójstwo małżonka jednej ze stron – w terminie trzech lat od daty zawarcia małżeństwa;
- c) w pozostałych przypadkach – w terminie sześciu miesięcy od daty rozwiązania małżeństwa.

Powództwo o unieważnienie małżeństwa przed jego rozwiązaniem może wytoczyć wyłącznie prokuratura.

Postępowanie o unieważnienie małżeństwa z uwagi na istnienie wcześniejszego nierozwiązanego małżeństwa nie może zostać wszczęte ani być kontynuowane, w przypadku gdy toczy się postępowanie o stwierdzenie nieważności lub unieważnienie pierwszego małżeństwa bigamisty/bigamistki.

Postępowanie o unieważnienie małżeństwa z uwagi na brak oświadczenia woli jednej strony lub obydwu stron można wszcząć wyłącznie w terminie trzech lat od daty zawarcia małżeństwa albo, w przypadku gdy powód nie był tego świadomy, w terminie sześciu miesięcy od momentu, w którym powód powziął taką wiedzę.

Prawo do wszczęcia postępowania o unieważnienie małżeństwa z uwagi na wystąpienie wady oświadczenia woli wygasa, jeżeli postępowanie nie zostanie wszczęte w terminie sześciu miesięcy od momentu ustania wady.

Postępowanie o unieważnienie małżeństwa z uwagi na brak świadków można wszcząć wyłącznie w terminie jednego roku od daty zawarcia małżeństwa.

Do powództwa o wszczęcie postępowania należy załączyć akt małżeństwa oraz, ewentualnie, akt urodzenia (jeżeli wiek stanowi jedną z podstaw powództwa) danej strony.

Po upływie terminu na przekazanie odpowiedzi na pozew postępowanie będzie prowadzone na wyżej wymienionych warunkach zwykłej procedury.

Unieważnienie małżeństwa przestaje obowiązywać i małżeństwo uznaje się za ważne od momentu jego zawarcia w przypadku wystąpienia którejkolwiek z poniższych okoliczności przed uprawomocnieniem się wyroku unieważniającego małżeństwo:

- a) jeżeli dziecko niebędące w wieku małżeńskim potwierdzi zawarcie małżeństwa przed urzędnikiem stanu cywilnego i dwoma świadkami po osiągnięciu pełnoletności;

b) jeżeli osoba częściowo lub całkowicie ubezwłasnowolniona z powodu choroby psychicznej potwierdzi zawarcie małżeństwa na zasadach opisanych w poprzednim punkcie po zniesieniu częściowego lub całkowitego ubezwłasnowolnienia lub, w przypadku niepoczytalności, po przeprowadzeniu przez sąd badania stanu jej zdrowia psychicznego;

c) jeżeli pierwsze małżeństwo bigamisty/bigamistki zostanie uznane za nieważne lub zostanie unieważnione;

d) jeżeli brak świadków jest spowodowany uzasadnionymi okolicznościami, np. uznanymi przez urzędnika stanu cywilnego, pod warunkiem że nie ma żadnych wątpliwości co do zawarcia małżeństwa.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak, system pomocy prawnej funkcjonuje we wszystkich sądach, niezależnie od rodzaju postępowania.

Bardziej szczegółowe informacje można znaleźć w części poświęconej pomocy prawnej.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Tak. Od orzeczeń wydanych w tego rodzaju postępowaniach zawsze można się odwołać.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Jeżeli orzeczenie zostało wydane w państwie członkowskim Unii Europejskiej innym niż Dania, jest ono uznawane w pozostałych państwach członkowskich zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r.

Jeżeli orzeczenie zostało wydane w Danii, stosuje się specjalną procedurę przeglądu wyroku wydanego w państwie trzecim.

W ramach tej procedury dokument zawierający orzeczenie, które ma zostać poddane przeglądowi, składa się razem z pozwem i stroną przeciwną ma 15 dni na przedłożenie odpowiedzi na pozew, liczonych od momentu otrzymania zawiadomienia o pozwie. Powód może przedstawić swoją odpowiedź w terminie 10 dni od daty otrzymania powiadomienia o przekazaniu odpowiedzi na pozew. Po złożeniu przez strony wszystkich pism procesowych i po podjęciu wszystkich wymaganych czynności wszystkie dokumenty przekazuje się stronom i prokuraturze – każdy z wymienionych podmiotów ma 15 dni na zapoznanie się z aktami.

Aby wyrok został uznany:

a) autentyczność dokumentu zawierającego wyrok ani zasadność samego orzeczenia nie mogą budzić żadnych wątpliwości;

b) musiał uprawomocnić się zgodnie z prawem państwa, w którym został wydany;

c) musiał zostać wydany przez sąd w państwie trzecim, na którego jurysdykcję nie powołano się z naruszeniem prawa, i nie może dotyczyć kwestii podlegającej właściwości wyłącznej sądów portugalskich;

d) nie może istnieć możliwość powołania się na zawistość sporu lub powagę rzeczy osądzonej w oparciu o sprawę rozpoznawaną przed sądem portugalskim, chyba że wszczęcie postępowania uniemożliwił sąd w państwie trzecim;

e) wszystkie dokumenty związane z powództwem musiały zostać należycie doręczone pozwanemu zgodnie z prawem państwa sądu pochodzenia oraz proces musiał się odbyć z poszanowaniem prawa do obrony i prawa do jednakowej ochrony prawnej przysługujących stronom;

f) nie może obejmować rozstrzygnięcia, którego uznanie wywarłoby skutek stojący w oczywistej sprzeczności z portugalskimi przepisami prawa międzynarodowego publicznego.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

W państwach członkowskich Unii Europejskiej, z wyjątkiem Danii, jeżeli strona zdecyduje się wystąpić o uznanie orzeczenia o rozwodzie, separacji sądowej lub unieważnieniu małżeństwa, wniosek składa się w sądzie rodzinnym. Sąd właściwy miejscowo ustala się zgodnie z prawem krajowym państwa członkowskiego, w którym złożono wniosek o uznanie orzeczenia.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Zgodnie z krajowymi przepisami w zakresie kolizji przepisów w sprawach rozwodowych i w sprawach dotyczących separacji sądowej stosuje się prawo krajowe wspólne dla małżonków. Jeżeli małżonkowie nie mają tego samego obywatelstwa, stosuje się prawo właściwe dla ich wspólnego miejsca zwykłego pobytu; w przypadku braku takiego miejsca zastosowanie mają przepisy państwa, z którym życie ich rodziny jest najbardziej związane.

Jeżeli jednak w czasie trwania małżeństwa dojdzie do zmiany prawa właściwego, podstawą separacji lub rozwodu może być wyłącznie fakt istotny w momencie jego wystąpienia.

Dalsze informacje

Dalsze informacje można uzyskać na następujących stronach internetowych:

[Ministerstwo Sprawiedliwości](#)

[Dyrekcja Generalna ds. Polityki w dziedzinie Wymiaru Sprawiedliwości](#)

[Dyrekcja Generalna ds. Wymiaru Sprawiedliwości](#)

[Dyrekcja Generalna ds. Reintegracji Społecznej](#)

[Instytut Rejestracji i Spraw Notarialnych, I. P.](#)

[Urząd ds. Pozasądowego Rozstrzygnięcia Sporów](#)

[Sąd Najwyższy](#)

[Sąd Apelacyjny w Coimbrze](#)

[Sąd Apelacyjny w Évorze](#)

[Sąd Apelacyjny w Lizbonie](#)

[Sąd Apelacyjny w Porto](#)

[Sąd Apelacyjny w Guimarães](#)

[dziennik urzędowy](#)

[baza dokumentów prawnych](#)

Ostatnia aktualizacja: 30/04/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Rumunia

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Rozwód można uzyskać na zgodny wniosek małżonków (w toku postępowania sądowego, administracyjnego lub notarialnego). W przypadku braku zgodnego wniosku małżonków rozwód może udzielić sąd.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Zgodnie z art. 373 kodeksu cywilnego rozwód można uzyskać w następujących przypadkach:

na zgodny wniosek małżonków;

jeżeli nastąpił trwały i zupełny rozkład pożycia i małżonkowie nie widzą możliwości kontynuowania związku małżeńskiego;

na wniosek jednego z małżonków po co najmniej dwuletnim okresie separacji faktycznej;

na wniosek małżonka, którego stan zdrowia uniemożliwia mu dalsze pozostawanie w związku małżeńskim.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Zmienia się status cywilny stron, dzięki czemu każdy z rozwiedzionych małżonków może zawrzeć nowy związek małżeński;

po rozwiązaniu małżeństwa przez rozwód małżonkowie mogą uzgodnić, że pozostają przy nazwisku, którego używali w trakcie małżeństwa. Jeżeli małżonkowie nie osiągną porozumienia, sąd może – w należycie uzasadnionych przypadkach – zezwolić małżonkom na pozostanie przy nazwisku, którego używali w trakcie małżeństwa. Jeżeli małżonkowie nie osiągną porozumienia co do używania nazwiska, a sąd nie rozstrzygnie tej kwestii, każde z byłych małżonków powraca do nazwiska, które nosiło przed zawarciem małżeństwa.

3.2 podziału majątku małżonków?

W przypadku rozwodu uznaje się, że małżeński ustrój majątkowy ustaje między małżonkami z dniem wniesienia pozwu o rozwód. Dowolne z małżonków – lub obydwoje małżonkowie w przypadku rozwodu na zgodny wniosek małżonków – może zwrócić się do sądu o orzeczenie, że małżeński ustrój majątkowy ustał z dniem rozpoczęcia separacji faktycznej.

Jeżeli w następstwie rozwiązania związku małżeńskiego ustrój wspólności majątkowej ustaje, byli małżonkowie pozostają współwłaścicielami majątku wspólnego do chwili ustalenia ich udziałów.

W wyniku zniesienia wspólności majątkowej każde z małżonków otrzymuje swój majątek osobisty, następnie dokonuje się podziału majątku wspólnego i reguluje sprawy związane z zadłużeniem. W tym celu w pierwszej kolejności ustala się udział każdego z małżonków w majątku na podstawie jego wkładu w nabycie majątku wspólnego oraz jego udziału w wywiązywaniu się ze wspólnych zobowiązań. W przypadku braku dowodu przeciwnego domniemywa się, że udziały małżonków są równe.

Niezależnie od ewentualnego obowiązku alimentacyjnego istniejącego między byłymi małżonkami i od świadczeń wyrównawczych, małżonek, który nie ponosi winy za rozkład pożycia małżeńskiego i którego sytuacja materialna uległa pogorszeniu w następstwie rozwiązania małżeństwa, może zażądać odszkodowania od małżonka ponoszącego winę za rozkład pożycia. Sąd rodzinny orzeka w sprawie takiego wniosku w wyroku rozwodowym.

Ponadto po orzeczeniu rozwodu byli małżonkowie tracą prawo do dziedziczenia po sobie.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Po orzeczeniu rozwodu sąd rodzinny rozstrzyga kwestie dotyczące stosunków między rodzicami a ich małoletnimi dziećmi. Co do zasady po rozwodzie małżonkowie sprawują nad nimi **wspólną władzę rodzicielską**. Sąd rodzinny ustala **miejsce zamieszkania** małoletniego dziecka w domu rodzica, z którym zazwyczaj ono zamieszkuje, przyznając prawo do osobistej styczności z dzieckiem rodzicowi, który z nim nie zamieszkuje. Sąd określa wysokość **wkładu** wnoszonego przez każdego z rodziców na poczet kosztów wychowania, kształcenia, nauki i szkolenia zawodowego dzieci.

Jeżeli zmienią się okoliczności, sąd rodzinny może zmodyfikować środki odnoszące się do praw i obowiązków rozwiedzionych rodziców względem ich małoletnich dzieci na wniosek któregoś z rodziców lub innego członka rodziny, dziecka, organu ds. opieki nad małoletnimi, instytucji publicznej ds. ochrony dziecka lub prokuratora.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

W wyniku rozwiązania małżeństwa ustaje między małżonkami obowiązek alimentacyjny. Rozwiedziony małżonek jest uprawniony do świadczenia alimentacyjnego, jeżeli popadł w niedostatek z uwagi na niezdolność do pracy, która wystąpiła przed zawarciem małżeństwa, w trakcie jego trwania lub w ciągu roku po rozwiązaniu małżeństwa (ale wyłącznie w przypadku, gdy taka niezdolność była spowodowana czynnikami związanymi z małżeństwem). Małżonek ubiegający się o świadczenie alimentacyjne nie może jednocześnie ubiegać się o świadczenie wyrównawcze. W przypadku orzeczenia rozwodu z wyłącznej winy strony pozwanej małżonek wnoszący pozew może otrzymać świadczenie wyrównawcze. Świadczenie wyrównawcze może zostać zasądzone wyłącznie, w przypadku gdy małżeństwo trwało co najmniej 20 lat.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

W prawie rumuńskim nie istnieje pojęcie „separacji sądowej”; istnieje natomiast „separacja faktyczna” oraz sądowy podział majątku. W takiej sytuacji należy tego dowieść przed sądem. Jeżeli separacja faktyczna trwała co najmniej dwa lata, stanowi ona przesłankę do wystąpienia o rozwód do sądu.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Unieważnienie małżeństwa następuje ze względu na naruszenie jednego z wymogów prawnych dotyczących zawarcia małżeństwa. Małżeństwo może zostać unieważnione wyłącznie na mocy orzeczenia sądu. Unieważnienie małżeństwa wywołuje również skutki wstecz i na przyszłość; związek małżeński jest traktowany, jakby nie istniał od początku.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Wymienione poniżej przypadki naruszenia wymogów prawnych dotyczących zawarcia małżeństwa stanowią bezwzględne przesłanki unieważnienia małżeństwa:

małżeństwo zostało zawarte bez oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński;

małżeństwo zostało zawarte między osobami tej samej płci;

małżeństwo zostało zawarte przez osobę, która pozostawała już w związku małżeńskim;

małżeństwo zostało zawarte między osobami spokrewnionymi w linii prostej lub w linii bocznej do czwartego stopnia pokrewieństwa włącznie;

małżeństwo zostało zawarte przez osobę cierpiącą na chorobę psychiczną lub niepełnosprawną umysłowo;

małżeństwo zostało zawarte bez oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński przyszłych małżonków lub oświadczenie takie nie zostało złożone zgodnie z procedurą przewidzianą w obowiązujących przepisach;

małżeństwo zostało zawarte przez małoletniego poniżej 16 roku życia;

małżeństwo zostało zawarte w innym celu niż założenie rodziny.

Względne przesłanki unieważnienia małżeństwa obejmują:

zawarcie małżeństwa przez osobę małoletnią, która ukończyła 16 rok życia, na podstawie opinii lekarskiej, bez zgody rodziców lub rodzica tej osoby sprawującego nad nią władzę rodzicielską lub bez zgody osoby, której przysługują prawa rodzicielskie;

wystąpienie wady oświadczenia o wstąpieniu w związki małżeńskie: błąd (co do tożsamości współmałżonka), oszustwa lub przemocy;
zawarcie małżeństwa przez osobę tymczasowo niezdolną do rozpoznania znaczenia swoich czynów;
zawarcie małżeństwa między opiekunem a małoletnim pozostającym pod jego opieką.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Do czasu uprawomocnienia się wyroku sądu małżonek, który działając w dobrej wierze, zawarł nieważny lub unieważniony związek małżeński, zachowuje status małżonka pozostającego w ważnym związku małżeńskim; podobnie stosunki majątkowe pomiędzy byłymi małżonkami podlegają przepisom dotyczącym rozwodu.

Unieważnienie małżeństwa nie wywiera wpływu na dzieci, które są uznawane za dzieci zrodzone z małżeństwa. Jeżeli chodzi o prawa i obowiązki rodziców i dzieci względem siebie, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące rozwodu.

Wyrok sądu stwierdzający nieważność małżeństwa lub unieważniający małżeństwo jest skuteczny wobec osób trzecich; zastosowanie mają przepisy w zakresie wymogów formalnych dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego, publicznego charakteru umowy majątkowej małżeńskiej oraz bezskuteczności umowy majątkowej małżeńskiej.

Na nieważność małżeństwa nie można się powołać w odniesieniu do osoby trzeciej w stosunku do czynności dokonanej z jednym z małżonków przed unieważnieniem małżeństwa, chyba że dopełniono ustanowionych w prawie wymogów formalnych dotyczących ujawnienia faktu wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności małżeństwa lub o unieważnienie małżeństwa lub osoba trzecia w inny sposób dowiedziała się o istnieniu podstaw do unieważnienia małżeństwa przed dokonaniem takiej czynności.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Przed wszczęciem postępowania sądowego można przeprowadzić mediację. W toku postępowania organy wymiaru sprawiedliwości mają obowiązek poinformować strony o możliwości skorzystania z mediacji i o zaletach tego rozwiązania.

Mediacja może pomóc małżonkom rozstrzygnąć spory dotyczące kontynuowania związku małżeńskiego, wykonywania praw rodzicielskich, ustalenia miejsca zamieszkania dzieci, przyczyniania się każdego z rodziców do utrzymywania dzieci, a także wszelkie inne spory dotyczące praw przysługujących małżonkom z mocy prawa. Mediator dopilnuje, aby wynik mediacji nie był sprzeczny z dobrem dziecka, oraz będzie zachęcał rodziców do skoncentrowania się przede wszystkim na potrzebach dziecka i do uregulowania władzy rodzicielskiej, aby zagwarantować, że separacja faktyczna lub rozwód nie odbije się niekorzystnie na wychowaniu i rozwoju dziecka.

Umowa mediacyjna, zawierająca treść porozumienia stron co do sprawowania władzy rodzicielskiej, przyczyniania się każdego z rodziców do utrzymywania dzieci oraz ustalenia miejsca zamieszkania dzieci, musi zostać zatwierdzona przez sąd, który jest zobowiązany do sprawdzenia, czy postanowienia umowy są zgodne z interesem dziecka.

Jeżeli małżonkowie, którzy nie posiadają małoletnich dzieci zrodzonych z małżeństwa ani małoletnich dzieci pozamałżeńskich czy przysposobionych, wspólnie występują o rozwód, urzędnik stanu cywilnego lub notariusz właściwy dla miejsca, w którym zawarto małżeństwo, lub dla miejsca ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków, może rozwiązać małżeństwo za zgodą obojga małżonków i wydać im zaświadczenie o rozwodzie.

Notariusz może udzielić rozwodu na zgodny wniosek małżonków nawet w przypadku, gdy małżonkowie posiadają małoletnie dzieci zrodzone z małżeństwa lub małoletnie dzieci pozamałżeńskie bądź przysposobione, jeżeli małżonkowie osiągną porozumienie co do nazwiska, władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dzieci, warunków osobistej styczności z dziećmi oraz przyczyniania się każdego z rodziców do kosztów wychowania, kształcenia, nauki i szkolenia zawodowego dzieci.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Organem właściwym do rozpoznania pozwu o rozwód jest **sąd rejonowy**.

Jeżeli chodzi o właściwość miejscową, sądem właściwym jest sąd właściwy dla ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków. Jeżeli małżonkowie nie mieli wspólnego miejsca zamieszkania lub jeżeli żadne z małżonków nie zamieszkuje już w ostatnim wspólnym miejscu zamieszkania małżonków, pozew należy wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego. Jeżeli jednak pozwany nie ma miejsca zamieszkania w Rumunii, a sądy rumuńskie mają jurysdykcję międzynarodową, pozew należy wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania powoda. Jeżeli ani powód, ani pozwany nie mają miejsca zamieszkania w Rumunii, strony mogą uzgodnić, że pozew o rozwód zostanie wniesiony do dowolnego sądu w Rumunii. Jeżeli strony nie osiągną porozumienia w tej kwestii, pozew o rozwód należy wnieść do sądu właściwego dla piątej dzielnicy w Bukareszcie.

Poza informacjami zamieszczonymi w wezwaniu do stawiennictwa przed sądem w pozwie o rozwód należy również zawrzeć informacje na temat nazwisk małoletnich dzieci. Do pozwu należy załączyć akt małżeństwa, odpisy aktów urodzenia małoletnich dzieci oraz – w stosownych przypadkach – umowę zawartą przez małżonków w postępowaniu mediacyjnym.

Jeżeli pozew o rozwód został wniesiony przez małżonków wspólnie, musi zostać podpisany przez oboje małżonków lub przez ich wspólnego pełnomocnika wyznaczonego na mocy pełnomocnictwa szczególnego. Jeżeli pełnomocnikiem jest adwokat, wówczas poświadczą on podpisy małżonków zgodnie z prawem.

Strony są zobowiązane do osobistego stawiennictwa przed sądem rozpoznającym sprawę co do jej istoty, chyba że jedno z małżonków odbywa karę pozbawienia wolności, nie jest w stanie stawić się przed sądem z uwagi na poważną chorobę, jest objęte zakazem sądowym, ma swoje miejsce zamieszkania w państwie trzecim lub znajduje się w sytuacji, która uniemożliwia mu osobiste stawiennictwo przed sądem; w takiej sytuacji zainteresowana osoba może być reprezentowana przez adwokata, pełnomocnika lub – w stosownych przypadkach – opiekuna lub kuratora (*curator*). Jeżeli powód nie stawia się w wyznaczonym terminie na rozprawie przed sądem pierwszej instancji bez uzasadnionej przyczyny, a stawia się wyłącznie pozwany, sąd odrzuci pozew jako bezzasadny.

Sąd orzekający w sprawie o rozwód rozstrzygnie kwestie związane ze sprawowaniem władzy rodzicielskiej, przyczynianiem się każdego z rodziców do kosztów związanych z wychowaniem i kształceniem dzieci, miejscem zamieszkania dzieci oraz prawem rodzica do osobistej styczności z dziećmi nawet w przypadku, gdy nie wniesiono o to w pozwie rozwodowym.

Pozew o stwierdzenie nieważności małżeństwa w oparciu o przesłanki bezwzględne może wnieść dowolna zainteresowana strona. Powództwo o unieważnienie małżeństwa ma charakter osobisty, a zatem roszczenie nie przechodzi na spadkobierców. Jeżeli jednak powództwo zostało wytoczone przez jednego z małżonków, może być kontynuowane przez spadkobierców tego małżonka.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Pomoc prawną można otrzymać na warunkach ustanowionych w nadzwyczajnym dekreście rządowym nr 51/2008 w sprawie pomocy prawnej w sprawach cywilnych, zatwierdzonym ze zmianami i uzupełnieniami ustawą nr 193/2008, z późniejszymi zmianami.

Pomoc prawna może zostać przyznana, odrębnie lub łącznie, w postaci porady udzielonej przez adwokata; pokrycia honorarium biegłego, tłumacza pisemnego lub ustnego; pokrycia wynagrodzenia komornika sądowego; a także w formie zwolnienia z opłat sądowych, obniżenia ich wysokości, rozłożenia płatności na raty lub odroczenia płatności.

Do otrzymania pomocy prawnej w pełnym zakresie kwalifikują się osoby, których średni miesięczny dochód netto na członka rodziny wnoszą mniej niż 300 RON w ciągu ostatnich dwóch miesięcy przed złożeniem wniosku. Jeżeli średni miesięczny dochód netto wnioskodawcy nie przekracza 600 RON, pomoc prawna jest przyznawana w wymiarze 50%. W innych sytuacjach istnieje możliwość przyznania pomocy prawnej proporcjonalnie do potrzeb wnioskodawcy, na przykład w przypadku wystąpienia ryzyka, że ustalone lub szacunkowe koszty postępowania utrudnią mu skuteczne uzyskanie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, np. z uwagi na różnice w kosztach życia między państwem członkowskim, w którym wnioskodawca ma miejsce zamieszkania, a Rumunią.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Zgodnie z przepisami nowego kodeksu postępowania cywilnego termin na wniesienie apelacji od wyroku sądu pierwszej instancji wynosi 30 dni od dnia powiadomienia o wydaniu wyroku.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Przepisy mające zastosowanie w sprawach dotyczących uznania orzeczenia w sprawie rozwodu zostały zawarte w rozporządzeniu (WE) nr 2201/2003.

Wniosek o uznanie orzeczenia należy złożyć w sądzie właściwym dla miejsca zamieszkania lub pobytu pozwanego w Rumunii. Jeżeli miejsce pobytu pozwanego jest nieznane, wniosek należy złożyć do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub pobytu powoda.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Uznanie orzeczenia można zaskarżyć do właściwego miejscowo sądu apelacyjnego lub do Wysokiego Trybunału Kasacyjnego i Sprawiedliwości (Înalta Curte de Casație și Justiție).

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Sąd rumuński ustalił prawo właściwe mające zastosowanie w odniesieniu do stosunków na gruncie prawa prywatnego międzynarodowego zgodnie z rozporządzeniem Rady (UE) nr 1259/2010 z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozwodu i separacji prawnej albo zgodnie z art. 2957 i nast. kodeksu cywilnego.

Małżonkowie mogą wybrać prawo państwa, w którym mają wspólne miejsce zwykłego pobytu lub w którym mieli ostatnie wspólne miejsce zwykłego pobytu (jeżeli co najmniej jedno z nich w dalszym ciągu zamieszkuje w tym państwie w dniu zawarcia umowy prorogacyjnej), prawo państwa, którego obywatelstwo posiada jedno z małżonków, prawo państwa, w którym małżonkowie zamieszkiwali przez co najmniej trzy lata, albo prawo rumuńskie.

Jeżeli małżonkowie nie dokonali wyboru prawa właściwego, prawem właściwym jest prawo państwa, w którym mają oni wspólne miejsce zwykłego pobytu, lub – w przypadku braku takiego państwa – prawo państwa, w którym mieli oni ostatnie wspólne miejsce zwykłego pobytu (jeżeli w chwili wniesienia pozwu o rozwód przynajmniej jedno z małżonków w dalszym ciągu miało miejsce zwykłego pobytu w tym państwie); jeżeli jedno z małżonków nie ma miejsca zwykłego pobytu, prawem właściwym jest prawo państwa, którego obywatelstwo obydwójce małżonkowie posiadali w chwili wniesienia pozwu o rozwód; lub, jeżeli każde z małżonków posiada obywatelstwo innego państwa, prawo ostatniego państwa, którego obywatelstwo posiadali obydwójce małżonkowie (jeżeli przynajmniej jedno z małżonków w dalszym ciągu posiadało obywatelstwo tego państwa w chwili wniesienia pozwu o rozwód). We wszystkich innych przypadkach prawem właściwym jest prawo rumuńskie.

Ostatnia aktualizacja: 03/12/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [sl](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki

Rozwód - Słowenia

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

W prawie słoweńskim wyróżnia się: a) rozwód na podstawie porozumienia między małżonkami oraz b) rozwód po wytoczeniu powództwa.

a) Jeżeli chodzi o **rozwód na podstawie porozumienia między małżonkami**, sąd udziela rozwodu na mocy art. 64 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ZZZDR), pod warunkiem że małżonkowie doszli do porozumienia w sprawie opieki, wychowania i utrzymania wszelkich wspólnych dzieci oraz w sprawie kontaktów dzieci z rodzicami (w takim przypadku należy zasięgnąć opinii ośrodka pracy społecznej, *center za socialno delo*) oraz pod warunkiem że przedłożyli, w formie aktu notarialnego opatrzonego klauzulą wykonalności, umowę w sprawie podziału majątku wspólnego, w sprawie prawa do zajmowania wspólnego mieszkania oraz w sprawie alimentów na rzecz małżonka, który nie posiada środków utrzymania oraz pozostał bezrobotny nie z własnej winy.

b) Jeżeli z jakiegokolwiek innego powodu nastąpił trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego, którekolwiek z małżonków może **wnieść pozew rozwodowy**. W takim przypadku sąd orzeka również w sprawie opieki, wychowania i utrzymania wszelkich wspólnych dzieci małżonków, a także ich kontaktów z rodzicami. Przed wydaniem orzeczenia sąd jest zobowiązany do zasięgnięcia opinii ośrodka pracy społecznej.

W obydwu przypadkach po otrzymaniu wniosku o rozwód na podstawie porozumienia, a także po otrzymaniu pozwu rozwodowego, sąd nakazuje właściwemu *ośrodkowi pracy społecznej* zorganizowanie spotkania pojednawczego, na które mają obowiązek stawić się oboje małżonkowie bez pełnomocników.

Ośrodek pracy społecznej zdaje sądowi relację z przebiegu spotkania pojednawczego.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

W ustawie o małżeństwie i stosunkach rodzinnych przewidziano tylko jedną przesłankę rozwodu, mianowicie *trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego*. Oznacza to, że związek małżeński uległ całkowitemu i nieodwracalnemu rozkładowi oraz że dalsze jego utrzymanie jest już niemożliwe. Uważa się, że trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego następuje dopiero wówczas, gdy z poważnych przyczyn doszło do trwałego i nieodwracalnego zerwania relacji między małżonkami, nie zaś wtedy, gdy doszło do tymczasowego osłabienia więzi między nimi. Sąd ocenia, czy doszło do trwałego i zupełnego rozkładu pożycia małżeńskiego w świetle sytuacji w momencie przeprowadzania rozprawy, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności, które doprowadziły do tej sytuacji. Sąd ustala, czy doszło do trwałego i zupełnego rozkładu pożycia małżeńskiego również wówczas, gdy pozwany małżonek wyraża zgodę na rozwód. Małżeństwo może zostać rozwiązane na wniosek małżonka odpowiedzialnego za trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego dla obojga małżonków.

W postępowaniu nie rozpatruje się kwestii winy za trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego i sąd nie ustala winy w toku postępowania. Małżeństwo może zostać również rozwiązane na wniosek małżonka odpowiedzialnego za trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

Skutki prawne rozwodu są szczegółowo opisane poniżej.

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Małżonek, który zmienił nazwisko po zawarciu małżeństwa, może w ciągu sześciu miesięcy od daty wydania prawomocnego wyroku rozwodowego lub wyroku orzekającego rozwiązanie małżeństwa złożyć oświadczenie, że pragnie wrócić do nazwiska, którym posługiwał się przed zawarciem małżeństwa. Oświadczenie takie może złożyć wyłącznie osoba, która nie zmieniła swojego nazwiska ponownie w trakcie małżeństwa (art. 17 ustawy o nazwiskach, Zakon o osobnym imieniu, ZOI-1). Zmiana nazwiska jest kwestią administracyjną, która podlega rozstrzygnięciu nie przez sąd, lecz przez organ administracji.

3.2 podziału majątku małżonków?

Jeżeli chodzi o podział majątku wspólnego, **istnieje domniemanie prawne, że małżonkowie mają równy udział w majątku wspólnym**; niemniej małżonek, który jest zdania, że podział majątku na dwie równe części będzie dla niego niekorzystny, może zwrócić się do sądu o ustalenie jego udziału proporcjonalnie do wniesionego przez niego wkładu w majątek wspólny. Orzekając w tej kwestii, sąd bierze pod uwagę nie tylko dochód uzyskiwany przez każde z małżonków, ale również inne okoliczności, takie jak pomoc, jakiej jedno z małżonków udzielało drugiemu, kwestie związane z opieką nad dziećmi i ich wychowaniem, wykonywanie prac domowych, dbanie o składniki majątku oraz wszelkie formy udziału w działaniach związanych z zarządzaniem, utrzymaniem i powiększaniem majątku wspólnego.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

OPIEKA NAD DZIEĆMI I ICH WYCHOWYWANIE

Ø W przypadku rozwodu na podstawie porozumienia małżonkowie muszą **porozumieć się w sprawie wychowania dzieci i sprawowania nad nimi opieki**, sąd zaś ocenia, czy takie porozumienie leży w interesie dzieci. Małżonkowie mogą uzgodnić, że:

obydwoje będą w dalszym ciągu odpowiedzialni za wychowywanie dzieci i sprawowanie nad nimi opieki; lub

odpowiedzialność za wychowywanie wszystkich dzieci i sprawowanie nad nimi opieki zostanie powierzona jednemu z rodziców; lub

niektóre dzieci zostaną powierzone jednemu z rodziców, a pozostałe – drugiemu.

Jeżeli rodzice nie zdołają dojść do porozumienia samodzielnie, w osiągnięciu takiego porozumienia pomoże im ośrodek pracy społecznej.

Jeżeli rodzice *osiągną porozumienie w sprawie opieki nad dziećmi i ich wychowania*, mogą zwrócić się do sądu o wydanie stosownego orzeczenia w tej kwestii w trybie postępowania nieprocesowego.

Jeżeli rodzice nie osiągną porozumienia lub jeżeli osiągnięte porozumienie nie będzie leżało w interesie dzieci, sąd nie rozwiąże małżeństwa na podstawie zawartego porozumienia i konieczne będzie wytoczenie powództwa rozwodowego.

Jeżeli rodzicom nie uda się osiągnąć porozumienia w sprawie wychowania dzieci i opieki nad nimi pomimo skorzystania z pomocy ośrodka pracy społecznej, **na wniosek jednego lub obojga rodziców sąd orzeknie:**

że odpowiedzialność za wychowanie wszystkich dzieci i sprawowanie nad nimi opieki ma zostać powierzona jednemu z rodziców; lub

że niektóre dzieci mają zostać powierzone jednemu z rodziców, a pozostałe – drugiemu;

w wyjątkowych przypadkach sąd może orzec, że odpowiedzialność za wychowanie wszystkich lub niektórych dzieci i sprawowanie nad nimi opieki ma zostać powierzona osobie trzeciej.

Sąd musi zasięgnąć opinii ośrodka pracy społecznej przed wydaniem orzeczenia, a przy jego wydawaniu musi uwzględnić opinię dziecka, jeżeli dziecko wyraziło ją samodzielnie lub jeżeli została ona przekazana przez osobę cieszącą się zaufaniem dziecka, którą dziecko samo wskazało, o ile dziecko zdaje sobie sprawę ze znaczenia i konsekwencji wyrażenia takiej opinii.

Ø Aby uregulować stosunki między rozwiedzionymi małżonkami i ich wspólnymi małoletnimi dziećmi w przypadku rozwodu przeprowadzonego na podstawie **pozwu**, sąd orzeka w sprawie opieki nad dziećmi i ich wychowywania po ustaleniu, co leży w najlepszym interesie dzieci. Również w tym przypadku rodzice mogą dojść do porozumienia w sprawie opieki nad wspólnymi dziećmi i ich wychowania z uwzględnieniem interesu tych dzieci; odpowiednio stosuje się te same zasady dotyczące kwestii związanych ze sprawowaniem opieki nad dziećmi i ich wychowaniem co w przypadku rozwodu na podstawie porozumienia. Wyrok rozwodowy musi zawierać rozstrzygnięcia dotyczące tego, z którym z rodziców będą mieszkały małoletnie dzieci po rozwodzie, kontaktów dzieci z rodzicem, z którym nie będą one mieszkały, oraz w sprawie alimentów.

KONTAKTY

Rodzice muszą podjąć próbę porozumienia się w sprawie kontaktów z dziećmi.

Jeżeli rodzice **osiągnęli porozumienie w tym zakresie**, mogą zwrócić się do sądu o wydanie stosownego orzeczenia w trybie postępowania nieprocesowego; jeżeli sąd uzna, że osiągnięte porozumienie nie leży w interesie dzieci, odrzuci taki wniosek.

Jeżeli rodzice **nie będą w stanie osiągnąć porozumienia**, sąd wyda orzeczenie w tej kwestii na wniosek jednego lub drugiego z rodziców (w przypadku rozwodu na podstawie porozumienia między małżonkami małżonkowie muszą dołączyć porozumienie w sprawie kontaktów z dziećmi, a sąd musi uwzględnić to porozumienie w treści wyroku rozwodowego). W takim przypadku małżonkowie muszą przedstawić sądowi dowód potwierdzający podjęcie próby osiągnięcia porozumienia wystawiony przez ośrodek pracy społecznej.

Sąd wydaje orzeczenie w sprawie kontaktów z dziećmi z urzędu wyłącznie w przypadku konieczności uregulowania tej kwestii po zakończeniu postępowania rozwodowego lub po rozwiązaniu małżeństwa rodziców dziecka.

Orzeczenia w sprawie kontaktów z dziećmi wydają w pierwszej instancji sądy rejonowe (*okrojna sodišča*) w trybie postępowania nieprocesowego, chyba że orzekają one jednocześnie w sporach dotyczących opieki nad dziećmi i ich wychowania; w takim przypadku kwestię kontaktów rozstrzyga się w trybie zwykłego postępowania cywilnego.

Przy orzekaniu w sprawie kontaktów z dziećmi nadrzędne znaczenie ma interes dziecka: sąd uzna, że kontakty z rodzicem nie leżą w interesie dziecka, jeżeli wywierają one presję psychologiczną na dziecko lub zagrażają jego rozwojowi fizycznemu i psychicznemu.

Przy wydawaniu orzeczenia sąd bierze również pod uwagę opinię dziecka, jeżeli dziecko wyraziło ją samodzielnie lub jeżeli została ona przekazana przez osobę cieszącą się zaufaniem dziecka, którą dziecko samo wskazało, o ile dziecko zdaje sobie sprawę ze znaczenia i konsekwencji wyrażenia takiej opinii.

Dziecko ma również prawo do utrzymywania kontaktów z innymi osobami będącymi członkami jego rodziny, z którymi pozostaje w bliskich stosunkach osobistych (np. z dziadkami lub (przyrodnim) rodzeństwem).

ŚWIADCZENIA ALIMENTACYJNE na rzecz małżonków i dzieci

Jeżeli chodzi o kwestię świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci, małżonkowie mogą **osiągnąć porozumienie, podpisując umowę o świadczeniach alimentacyjnych na rzecz dzieci**, która musi zostać zawarta przed sądem; w takim przypadku sąd wyda specjalne orzeczenie w trybie postępowania nieprocesowego. Jeżeli umowa nie będzie leżała w interesie dziecka, sąd odrzuci wniosek o wydanie orzeczenia zatwierdzającego taką umowę.

Jeżeli małżonkowie **nie osiągnęli porozumienia** samodzielnie ani z pomocą ośrodka pracy społecznej, mogą zwrócić się do sądu o rozstrzygnięcie tej sprawy. Przed wydaniem orzeczenia sąd musi zasięgnąć opinii ośrodka pracy społecznej oraz uwzględnić opinię dziecka, jeżeli wyraziło ono swoją opinię i jeżeli zdaje sobie sprawę ze znaczenia i konsekwencji wyrażenia takiej opinii.

Rodzice są zobowiązani do wypłaty świadczeń alimentacyjnych na rzecz swoich dzieci do momentu osiągnięcia przez nie pełnoletności, a w przypadku dzieci pełnoletnich – do momentu ukończenia przez nie nauki szkolnej i do momentu ukończenia przez nie 26 roku życia, w zakresie, w jakim pozwalają im na to ich możliwości finansowe i zarobkowe, aby zapewnić jak najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka (jego ogólnego rozwoju).

Alimenty na rzecz dziecka są zasądzane stosownie do potrzeb danego dziecka, biorąc pod uwagę możliwości finansowe i zarobkowe osoby, na której spoczywa obowiązek alimentacyjny. Zasądzając alimenty na rzecz dziecka, sąd jest zobowiązany do wzięcia pod uwagę interesów dziecka, tak aby kwota świadczeń alimentacyjnych była wystarczająca do zapewnienia dziecku warunków sprzyjających jego rozwojowi fizycznemu i psychicznemu. Raz do roku wysokość świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci jest korygowana o wskaźnik cen konsumpcyjnych w Słowenii.

Małżonek/małżonka lub konkubent/konkubina są zobowiązani do wypłaty świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletniego dziecka swojego partnera /partnerki, jeżeli którekolwiek z rodziców dziecka nie jest w stanie zapewnić mu utrzymania, a taki małżonek/małżonka lub konkubent/konkubina zamieszkuje razem z małoletnim dzieckiem swojego partnera/swojej partnerki.

Pełnoletnie dzieci są zobowiązane do wypłaty alimentów na rzecz swoich rodziców, jeżeli nie dysponują oni wystarczającymi środkami utrzymania i nie są w stanie pozyskać takich środków oraz jeżeli małżonek rodzica pozostającego na utrzymaniu nie jest w stanie zapewnić mu utrzymania.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Prawo do otrzymywania alimentów przysługuje małżonkowi, który nie dysponuje wystarczającymi środkami utrzymania i pozostaje bezrobotny nie z własnej winy.

Z roszczeniem alimentacyjnym można wystąpić w toku postępowania rozwodowego lub można wytoczyć oddzielne powództwo w ciągu roku od daty prawomocnego rozwiązania małżeństwa, jeżeli w momencie orzeczenia rozvodu warunki umożliwiające zasądzenie świadczeń alimentacyjnych były spełnione i są nadal spełnione w momencie wystąpienia przez danego małżonka z powództwem o roszczenie alimentacyjne.

Małżonkowie mogą osiągnąć porozumienie w sprawie wysokości świadczeń alimentacyjnych w przypadku rozvodu, zawierając umowę o świadczeniach alimentacyjnych przed notariuszem w formie aktu notarialnego opatrzonego klauzulą wykonalności.

Świadczenia alimentacyjne są przyznawane na czas nieokreślony lub na czas określony konieczny do tego, aby umożliwić małżonkowi znalezienie nowej pracy i uporządkowanie swoich spraw.

Alimenty zasądza się zgodnie z potrzebami powoda i zdolnością finansową osoby, na której spoczywa obowiązek alimentacyjny. Wysokość alimentów ustala się jako kwotę miesięczną płatną z góry i można wystąpić o ich przyznanie od momentu wytoczenia powództwa o roszczenie alimentacyjne. W wyjątkowych przypadkach alimenty mogą zostać uiszczone w formie jednorazowej płatności.

Sąd odrzuci roszczenie alimentacyjne, jeżeli wypłata alimentów na rzecz osoby uprawnionej do ich otrzymywania byłaby niesprawiedliwa względem osoby, na której spoczywa obowiązek alimentacyjny, biorąc pod uwagę przyczyny trwałego i zupełnego rozkładu pożycia małżeńskiego, lub jeżeli osoba uprawniona do otrzymywania alimentów popełniła przestępstwo w stosunku do osoby, na której spoczywa obowiązek alimentacyjny, lub dowolnego członka jej bliskiej rodziny przed wszczęciem postępowania rozwodowego lub po jego zakończeniu.

Małżonek nie jest zobowiązany do wypłaty alimentów na rzecz współmałżonka, jeżeli zagrażałoby to jego zdolności do samodzielnego utrzymania się lub utrzymania jakichkolwiek małoletnich dzieci, które ma obowiązek utrzymywać na mocy prawa.

Raz do roku świadczenia alimentacyjne są korygowane o wskaźnik cen konsumpcyjnych w Słowenii.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

„Wspólne pożycie” (*življenjska skupnost*) stanowi kluczowy element związku małżeńskiego (art. 3 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Zakończenie wspólnego pożycia (*prenehanje življenjske skupnosti*), czyli separacja sądowa, oznacza trwałe ustanie kluczowych elementów wzajemnych relacji między małżonkami. W przypadku zakończenia wspólnego pożycia dochodzi do zerwania wspólności majątkowej oraz więzów fizycznych i emocjonalnych istniejących między małżonkami, a także do rozpadu wspólnego gospodarstwa domowego itp.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

W prawie nie określono warunków orzeczenia separacji sądowej. Sądy wydają orzeczenie w sprawie separacji sądowej w poszczególnych przypadkach stosownie do okoliczności i specyfiki danej sprawy.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Separacja sądowa nie wywiera wpływu na istnienie małżeństwa; oznacza zatem wyłącznie zakończenie wspólnego pożycia, nie zaś rozwiązanie małżeństwa. Rozwiązanie małżeństwa jest możliwe wyłącznie na podstawie pozwu lub wniosku o rozwiązanie małżeństwa za porozumieniem małżonków. Po orzeczeniu separacji sądowej małżonkowie przestają gromadzić majątek wspólny. Małżonek pozostający na utrzymaniu może wystąpić z powództwem o roszczenie alimentacyjne w terminie jednego roku od daty orzeczenia separacji sądowej.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Unieważnienie małżeństwa oznacza, że w momencie zawarcia związku małżeńskiego przewidziane w prawie warunki uznania małżeństwa za ważne nie zostały spełnione (np. brak świadomie wyrażonej woli, wyrażenie zgody pod przymusem lub wskutek wprowadzenia w błąd, zawarcie małżeństwa niezgodnie z przewidzianą procedurą, zawarcie małżeństwa między bliskimi krewnymi lub zawarcie małżeństwa z osobą cierpiącą na poważną chorobę psychiczną lub bez należytego namysłu). Skutki prawne małżeństwa ustają w dniu uprawomocnienia się wyroku unieważniającego małżeństwo.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Ø Małżeństwo nie może zostać unieważnione *ipso iure*, ale może zostać unieważnione na podstawie wyroku sądowego.

Ø W ustawodawstwie słoweńskim wyróżnia się **małżeństwo nieważne z przyczyn względnych i bezwzględnych**. Rozróżnienie to wiąże się z grupą osób, które mogą zwrócić się o unieważnienie małżeństwa.

a) Przyczyny **nieważności względnej** są następujące:

poważna choroba psychiczna lub ograniczona zdolność oceny sytuacji w momencie zawierania małżeństwa (na wniosek jednego z małżonków, ale wyłącznie po ustaniu takiego stanu);

jeżeli zgoda na zawarcie małżeństwa została udzielona pod przymusem lub wskutek wprowadzenia w błąd (na wniosek małżonka, który został przymuszony do zawarcia małżeństwa lub który zawarł małżeństwo wskutek wprowadzenia go w błąd);

jeżeli małżeństwo zawarła osoba poniżej 18 roku życia (na wniosek rodziców lub opiekuna).

b) Przyczyny **nieważności bezwzględnej** są następujące: (do wytoczenia powództwa poza obojgiem małżonków uprawnione są niektóre inne osoby czerpiące bezpośrednią korzyść prawną z faktu unieważnienia małżeństwa (np. inni spadkobiercy zmarłego małżonka mogą po jego śmierci wytoczyć powództwo o unieważnienie małżeństwa, aby doprowadzić do utraty prawa do przyjęcia spadku przez małżonka pozostałego przy życiu); ponadto beneficjenci prawni mogą również wytoczyć powództwo po unieważnieniu małżeństwa); powództwo może również wytoczyć prokurator:

poważna choroba psychiczna jednego z małżonków lub ograniczona zdolność oceny sytuacji przez tego małżonka, jeżeli taki stan rzeczy utrzymywał się również w momencie wystąpienia o unieważnienie małżeństwa;

pozostawanie przez jednego z małżonków we wcześniej zawartym związku małżeńskim w momencie zawierania małżeństwa;

istnienie pomiędzy małżonkami stosunku pokrewieństwa w linii prostej lub w linii bocznej do czwartego stopnia włącznie;

nieobecność małżonków przy zawieraniu małżeństwa lub nieobecność jednego z małżonków i pełnomocnika drugiego z małżonków przy zawieraniu małżeństwa;

zawarcie przez małżonków związku małżeńskiego bez zamiaru prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Skutki prawne unieważnienia małżeństwa wchodzą w życie w dniu uprawomocnienia się wyroku unieważniającego małżeństwo. Jeżeli chodzi o stosunki majątkowe między małżonkami, świadczenia alimentacyjne na rzecz małżonka pozostającego na utrzymaniu, zwrot darowizn między małżonkami oraz stosunki między małżonkami a ich wspólnymi dziećmi, skutki prawne unieważnienia małżeństwa są takie same jak w przypadku rozwodu.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Ustawa o mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah), która weszła w życie w czerwcu 2008 r., reguluje kwestie związane z **mediacją w sporach** na gruncie prawa cywilnego, handlowego, prawa pracy, *prawa rodzinnego* oraz innych stosunków majątkowo-prawnych powiązanych z roszczeniami, których strony mogą swobodnie dochodzić i sporów, które mogą rozwiązywać, chyba że przepisy odrębnej ustawy stanowią inaczej w odniesieniu do któregośkolwiek z przywołanych rodzajów sporu. Małżeństwo jako takie nie może zostać rozwiązane bez udziału sądu, dlatego też należy wytoczyć powództwo lub złożyć wniosek o rozwiązanie małżeństwa za porozumieniem małżonków.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Zgodnie z art. 32 ustawy o postępowaniu cywilnym (Zakon o pravdnem postopku) sądami właściwymi do rozstrzygnięcia sporów małżeńskich (dotyczących rozwodu lub unieważnienia małżeństwa – w ustawodawstwie słoweńskim nie przewidziano możliwości wystąpienia z odrębnym roszczeniem dotyczącym separacji sądowej) są **sądy okręgowe**.

Do stosownego pozwu lub wniosku należy dołączyć odpis aktu małżeństwa i odpisy aktów urodzenia, a w trakcie rozprawy należy przedstawić dokument tożsamości.

Do wniosku o rozwiązanie małżeństwa za porozumieniem małżonkowie muszą również dołączyć następujące dokumenty:

umowę w sprawie opieki, wychowania i utrzymania wszelkich wspólnych dzieci, a także ich kontaktów z rodzicami (w takim przypadku należy uzyskać opinię ośrodka pracy społecznej);

umowę w sprawie podziału majątku wspólnego sporządzoną w formie aktu notarialnego opatrzonego klauzulą wykonalności;

umowę wskazującą osobę, która pozostanie lub stanie się lokatorem byłego wspólnego gospodarstwa domowego;

umowę w sprawie świadczeń alimentacyjnych na rzecz małżonka, który nie dysponuje wystarczającymi środkami utrzymania i pozostaje bezrobotny nie z własnej winy.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Sąd zwalnia stronę z obowiązku uiszczenia opłat sądowych, jeżeli uiszczenie takich opłat znacznie ograniczyłoby środki, jakimi dysponuje taka strona na utrzymanie siebie lub członków swojej rodziny. Z obowiązku uiszczenia opłat sądowych zwolnieni są cudzoziemcy, jeżeli wynika to z umowy międzynarodowej lub zasady wzajemności (art. 10 i 11 ustawy o opłatach sądowych/Zakon o sodnih taksah, ZST-1).

Strona może zwrócić się z wnioskiem o przyznanie jej pomocy prawnej na pokrycie kosztów zatrudnienia adwokata lub powołania biegłego; postanowienie w sprawie przyznania pomocy prawnej wydaje sąd okręgowy właściwy dla miejsca stałego zamieszkania wnioskodawcy. W toku takiego postępowania sąd ocenia, czy spełniono kryteria (np. materialne, finansowe) przewidziane w przepisach ustawy o bezpłatnej pomocy prawnej (Zakon o brezplačni pravni pomoči).

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Odwołanie od wyroku dotyczącego rozwodu lub unieważnienia małżeństwa można wnieść do sądu apelacyjnego (*više sodišče*) z reguły w terminie 15 dni.

Od wyroku rozwodowego wydanego na podstawie złożonego przez strony wniosku o rozwiązanie małżeństwa za porozumieniem przysługuje odwołanie: jeżeli doszło do poważnego naruszenia przepisów postępowania cywilnego;

jeżeli strona złożyła wniosek wskutek wprowadzenia jej w błąd, pod przymusem lub w wyniku podstępny;

jeżeli warunki prawne udzielenia rozwodu na podstawie wniosku o rozwiązanie małżeństwa za porozumieniem nie zostały spełnione.

W sporach małżeńskich nie jest dopuszczalne zastosowanie nadzwyczajnego środka odwoławczego (*revizija*).

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Zgodnie z art. 21 rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 orzeczenie sądowe wydane w jednym państwie członkowskim jest uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania.

Każda zainteresowana strona może wystąpić z wnioskiem o wydanie orzeczenia w sprawie uznania lub nieuznania danego orzeczenia sądowego. W takim przypadku strona musi złożyć wniosek o nadanie klauzuli wykonalności do właściwego sądu okręgowego w Słowenii.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Procedurę składania wniosku przeprowadza się zgodnie z przepisami prawa Słowenii.

Strona, która występuje z wnioskiem o uznanie danego orzeczenia sądowego lub sprzeciwia się takiemu uznaniu lub też złoży wniosek o nadanie orzeczeniu klauzuli wykonalności, musi przedłożyć:

kopię orzeczenia sądowego spełniającą warunki umożliwiające potwierdzenie jej autentyczności;

potwierdzenie wydania orzeczenia sądowego w sprawie dotyczącej sporu małżeńskiego sporządzone na standardowym formularzu.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Przepisy rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 (rozporządzenie Bruksela II bis) dotyczą głównie i bezpośrednio kwestii związanych z właściwością międzynarodową w postępowaniach z udziałem obywateli lub mieszkańców państw członkowskich UE.

Jeżeli w momencie wniesienia powództwa obydwie małżonkowie są obywatelami różnych państw, wówczas stosuje się łącznie przepisy obowiązujące w państwach, których są oni obywatelami, zgodnie z przepisami słoweńskiego prawa krajowego (art. 37 akapit drugi ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym i postępowaniu na gruncie prawa prywatnego międzynarodowego/Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku).

Jeżeli małżeństwa nie można rozwiązać na mocy przepisów obowiązujących w państwach, których małżonkowie są obywatelami, do celów rozwiązania małżeństwa stosuje się prawo słoweńskie, jeżeli jedno z małżonków miało swoje miejsce stałego zamieszkania w Słowenii w momencie wniesienia powództwa.

Jeżeli jedno z małżonków jest obywatelem Słowenii nieposiadającym miejsca stałego zamieszkania w Słowenii, a małżeństwo nie może zostać rozwiązane zgodnie z przepisami wskazanymi w art. 37 akapit drugi ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym i postępowaniu na gruncie prawa prywatnego międzynarodowego, do celów rozwiązania małżeństwa stosuje się prawo słoweńskie.

Powiązane strony

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

<https://www.uradni-list.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<http://www.sodisce.si/>

Ostatnia aktualizacija: 05/03/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej [sk](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki

Rozwód - Słowacja

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

W Republice Słowackiej małżeństwo może zostać rozwiązane wyłącznie przez sąd.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Sąd może rozwiązać małżeństwo po wniesieniu pozwu o rozwód przez jednego z małżonków, jeżeli uzna, że nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego, w następstwie czego małżeństwo nie może już spełniać swojej funkcji, a małżonkowie nie są w stanie kontynuować wspólnego pożycia. Sąd ustala przyczyny rozkładu pożycia małżeńskiego i bierze je pod uwagę przy orzekaniu o rozwodzie. Orzekając o rozwodzie, sąd zawsze bierze pod uwagę interesy małoletnich dzieci.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Małżonek, który po zawarciu związku małżeńskiego przyjął nazwisko współmałżonka, może powiadomić urząd stanu cywilnego (*matričný úrad*) o zamiarze powrotu do nazwiska sprzed zawarcia małżeństwa w terminie trzech miesięcy od daty wydania prawomocnego wyroku orzekającego rozwód.

Małżonek, który po zawarciu związku małżeńskiego przyjął nazwisko współmałżonka i zachował nazwisko sprzed zawarcia małżeństwa jako drugi człon nazwiska, może powiadomić urząd stanu cywilnego o tym, że nie będzie się już posługiwać nazwiskiem współmałżonka, w terminie trzech miesięcy od daty wydania prawomocnego wyroku orzekającego rozwód.

3.2 podziału majątku małżonków?

Małżeńska wspólność majątkowa ustaje po rozwodzie, a kwestie majątkowe reguluje się zgodnie z zasadami ustanowionymi w § 150 kodeksu cywilnego (*Občiansky zákonník*). Zniesienie wspólności majątkowej może nastąpić: a) w drodze umowy; b) na mocy orzeczenia sądu; c) po upływie określonego czasu.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

W wyroku orzekającym rozwód w odniesieniu do rodziców małoletniego dziecka sąd określa prawa i obowiązki rodziców względem małoletniego dziecka w okresie po orzeczeniu rozwodu, wskazując w szczególności, który rodzic będzie sprawował pieczę nad dzieckiem, reprezentował dziecko i zarządzał jego majątkiem. Zamiast orzeczenia sądu rodzice mogą zawrzeć umowę, w której określą swoje prawa i obowiązki.

Jeżeli rodzice nie osiągną porozumienia co do kontaktów z małoletnim dzieckiem, sąd ureguluje kwestie związane z prawem do kontaktów z dzieckiem w wyroku orzekającym rozwód. W stosownych przypadkach sąd ograniczy prawa rodzica do kontaktów z dzieckiem lub zabroni mu kontaktów z dzieckiem, jeżeli uzna, że leży to w interesie dziecka.

Sąd określi również sposób, w jaki może rodzic, któremu nie przyznano prawa pieczy nad dzieckiem, ma łączyć na jego utrzymanie; ewentualnie sąd może zatwierdzić zawartą między rodzicami umowę w sprawie wysokości świadczeń alimentacyjnych.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Rozwiedziony małżonek, który nie jest w stanie samodzielnie się utrzymać, może zwrócić się do byłego współmałżonka o wypłacanie na jego rzecz świadczeń alimentacyjnych w odpowiedniej wysokości, stosownie do możliwości byłego współmałżonka. Jeżeli małżonkowie nie osiągną porozumienia w tej kwestii, sąd określi wysokość świadczeń alimentacyjnych na podstawie pozwu wniesionego przez jednego z małżonków.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

W prawie słowackim nie przewidziano instytucji separacji sądowej.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Poza orzeczeniem rozwodu, sąd może również wydać orzeczenie unieważniające małżeństwo. Małżeństwo takie uznaje się za niezawarte od samego początku (*matrimonium nullum*). Sąd może również orzec, że małżeństwo nigdy nie istniało (*non matrimonium*).

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

a) Małżeństwo może zostać unieważnione z następujących przyczyn:

pozostawanie przez jednego z małżonków w innym związku małżeńskim;

istnienie stosunku pokrewieństwa między wstępnym i zstępnym w linii prostej oraz między rodzeństwem, jak również stosunku przysposobienia;

brak wieku wymaganego do zawarcia małżeństwa, jeżeli jedno z małżonków jest osobą małoletnią, która ukończyła 16 rok życia, ale nie ukończyła 18 roku życia;

choroba psychiczna jednego z małżonków prowadząca do ograniczenia jego zdolności do czynności prawnych;

oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński nie zostało złożone z nieprzymuszonej woli, szczerze, w sposób pewny i jednoznaczny.

Jeżeli małżeństwo zostało zawarte pomimo jego nieważności ze względu na jedną z powyższych przyczyn, uznaje się je za istniejące do czasu uprawomocnienia się orzeczenia sądu o jego unieważnieniu.

b) Małżeństwo jest nieważne, jeżeli oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński:

zostało złożone pod przymusem;

zostało złożone przez osobę małoletnią, która nie ukończyła 16 roku życia;

zostało złożone przed urzędnikiem stanu cywilnego, który nie był uprawniony do jego przyjęcia – poza przypadkami wymienionymi w § 4 ust. 2 i 3 ustawy nr 36/2005 o prawie rodzinnym – lub wójtem/burmistrzem lub członkiem rady gminy/miasta, który nie był uprawniony do jego przyjęcia;

zostało złożone przed przedstawicielem kościoła lub związku wyznaniowego niezarejestrowanych zgodnie z przepisami szczególnymi lub przed osobą nieposiadającą uprawnień do występowania jako duchowny zarejestrowanego kościoła lub związku wyznaniowego;

zostało złożone w państwie trzecim przed organem, który nie był uprawniony do jego przyjęcia;

zostało złożone przez pełnomocnika, który nie posiadał ważnego pełnomocnictwa lub którego pełnomocnictwo zostało uchylone zgodnie z przepisami odpowiedniej ustawy.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo, które sąd uznał za nieważne, traktuje się tak, jak gdyby nigdy nie zostało zawarte.

Po wydaniu orzeczenia sądu o unieważnieniu małżeństwa stosunki majątkowe małżonków oraz ich prawa i obowiązki względem wspólnych dzieci regulują przepisy dotyczące stosunków majątkowych między rozwiedzionymi małżonkami oraz praw i obowiązków takich małżonków względem dzieci. Po wydaniu orzeczenia o unieważnieniu małżeństwa złożone przez małżonków oświadczenie w sprawie wspólnego nazwiska również zostaje unieważnione, dlatego też małżonkowie są zobowiązani do powrotu do swoich nazwisk sprzed zawarcia małżeństwa.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Małżeństwo może zostać rozwiązane wyłącznie przez sąd. Powiązane kwestie można uregulować zgodnie z przepisami ustawy nr 420/2004 o mediacji (zákon č. 420/2004 Z.z. o mediácii).

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Pozew o rozwód, unieważnienie małżeństwa lub stwierdzenie nieistnienia małżeństwa należy wnieść do sądu rejonowego (*okresný súd*).

Sądem właściwym do przeprowadzenia postępowania jest sąd właściwy dla ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków w Republice Słowackiej, pod warunkiem że przynajmniej jedno z małżonków w dalszym ciągu zamieszkuje w tym rejonie. W przypadku braku takiego sądu sądem właściwym jest sąd powszechny (*všeobecný súd*) właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego, a jeżeli taki sąd również nie istnieje – sąd powszechny właściwy dla miejsca zamieszkania powoda.

Pozew musi zawierać szczegółowe informacje, o których mowa w § 42 ust. 3 i § 79 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego (Občiansky súdny poriadok).

Z pozwu musi jasno wynikać, do którego sądu jest on skierowany, kim jest powód, czego dotyczy pozew oraz jakie jest żądanie pozwu; pozew musi zostać również podpisany i opatrzony datą. Ponadto w pozwie należy zawrzeć informacje o imionach, nazwiskach i miejscach zamieszkania stron (a także, w stosownych przypadkach, ich pełnomocników) oraz o ich obywatelstwie, a także rzetelnie przedstawić kluczowe okoliczności faktyczne sprawy oraz wykaz dowodów, na których opiera się powód; w pozwie należy również wyraźnie określić żądanie pozwu.

Powód musi załączyć do pozwu dowody z dokumentów, na których opiera swoje powództwo, z wyjątkiem dowodów, których nie może załączyć nie z własnej winy.

Pozew i załączniki do pozwu muszą zostać wniesione w odpowiedniej liczbie egzemplarzy – po jednym dla sądu i dla każdej strony. Jeżeli strona nie wywiąże się z obowiązku złożenia wymaganej liczby egzemplarzy i załączników, sąd wykona odpisy na koszt strony.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Przyznawanie pomocy prawnej regulują przepisy ustawy nr 327/2005 o przyznawaniu pomocy prawnej osobom znajdującym się w niedostatku (zákon č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi).

Za wszczęcie postępowania rozwodowego pobiera się opłatę sądową. Strona postępowania może wystąpić o zwolnienie jej z obowiązku uiszczenia opłat sądowych.

Na wniosek strony sąd może ją zwolnić z całości lub części opłat sądowych, jeżeli jej sytuacja finansowa za tym przemawia i pod warunkiem że wytoczone przez nią powództwo nie dotyczy wykonania lub obrony prawa, które jest bezprzedmiotowe, lub nie jest z góry skazane na niepowodzenie. Jeżeli sąd nie postanowi inaczej, zwolnienie dotyczy całości postępowania i działa z mocą wsteczną; opłaty uiszczone przed wydaniem postanowienia o zwolnieniu z opłat nie podlegają jednak zwrotowi.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Od orzeczenia przysługuje apelacja w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Konieczne jest złożenie wniosku o uznanie orzeczenia. Sądem właściwym jest Sąd Okręgowy (*krajský súd*) w Bratysławie.

Prawomocne orzeczenia w sprawach małżeńskich wydane po 1 maja 2004 r. w innych państwach członkowskich (z wyjątkiem Danii) są uznawane zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1347/2000. Orzeczenia uznaje się bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania; w szczególności nie przewidziano szczególnej procedury wprowadzania zmian we wpisach dokonanych w księgach stanu cywilnego. Zainteresowana strona może jednak zwrócić się o wydanie specjalnego postanowienia o uznaniu orzeczenia w sprawie małżeńskiej wydanego w innym państwie członkowskim. Sądem właściwym do rozpoznania sprawy o uznanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim jest Sąd Okręgowy w Bratysławie.

Jeżeli chodzi o orzeczenia wydane przez sądy w Danii lub orzeczenia wydane przez sądy w innych państwach członkowskich przed 1 maja 2004 r., należy złożyć wniosek o uznanie prawomocnego orzeczenia w sprawie małżeńskiej wydanego w innym państwie członkowskim, przy czym w takim przypadku przynajmniej jedna ze stron postępowania musi posiadać obywatelstwo słowackie. Stosowne postępowanie wszczyna się po wniesieniu wniosku przez osobę wskazaną jako strona w orzeczeniu wydanym w innym państwie członkowskim. Sądem właściwym do rozpoznania sprawy o uznanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim jest Sąd Okręgowy w Bratysławie.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Zainteresowana strona może zaskarżyć postanowienie o uznaniu lub nieuznaniu orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim. Środek zaskarżenia należy wnieść do Sądu Okręgowego w Bratysławie, przy czym rozpoznaje je Sąd Najwyższy (Najvyšší súd).

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Rozwiązanie małżeństwa przez rozwód przeprowadza się zgodnie z prawem państwa, którego obywatelstwo małżonkowie posiadali w chwili wszczęcia postępowania. Jeżeli małżonkowie są obywatelami różnych państw, postępowanie rozwodowe przeprowadza się na podstawie prawa słowackiego.

Ostatnia aktualizacja: 14/01/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w

tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki

Rozwód - Finlandia

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Pozwy o rozwód rozpatrują sądy rejonowe (*käräjäoikeus*). Sprawę rozwodową mogą wnieść oboje małżonkowie albo jedno z nich. Rozwód można uzyskać po sześciomiesięcznym okresie na przemyślenie decyzji. Okres na przemyślenie decyzji nie jest wymagany, jeżeli małżonkowie mieszkali oddzielnie od co najmniej dwóch lat przed wniesieniem sprawy rozwodowej.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Nie ma wymogu wyszczególniania przyczyn rozwodu w pozwie. Sądy rejonowe nie badają osobistych relacji między małżonkami ani przyczyn wniesienia sprawy rozwodowej. Zob. pytanie 1.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Po orzeczeniu rozwodu małżonkowie zachowują nazwisko, którym posługiwali w trakcie małżeństwa. Jeżeli małżonek zmienił nazwisko po zawarciu związku małżeńskiego, może zwrócić się o zmianę nazwiska po orzeczeniu rozwodu.

3.2 podziału majątku małżonków?

Udzielenie rozwodu i podział majątku stanowią oddzielne kwestie. Po rozwiązaniu małżeństwa małżonkowie mogą sami uzgodnić podział majątku lub zwrócić się do sądu o wyznaczenie wykonawcy. Zgodnie z ogólną zasadą cały majątek małżonków zostaje podzielony na równe części. Od powyższej zasady ogólnej przysługuje odstępstwo na podstawie umowy przedmałżeńskiej. Podział majątku można także skorygować, jeżeli w przeciwnym razie zostałyby on uznany za nieuzasadniony. Podziału majątku małżonków można dokonać już na początku biegu okresu na przemyślenie decyzji.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

W związku z pozwem o rozwód można rozstrzygnąć kwestie dotyczące wspólnych małoletnich dzieci małżonków, takie jak prawo pieczy, kwestie utrzymania, alimenty i prawo do kontaktów. Zob. „Piecza nad dzieckiem – Finlandia” oraz „Roszczenia alimentacyjne – Finlandia”.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Udzielając rozwodu, sąd może na wniosek nakazać wypłacanie alimentów przez jednego z małżonków na rzecz drugiego, jeżeli zostanie to uznane za zasadne (zob. „Roszczenia alimentacyjne – Finlandia”). Sytuacje takie są jednak rzadkie.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

W fińskim systemie prawnym nie uznaje się separacji sądowej. W praktyce separacja oznacza, że małżonkowie mieszkają oddzielnie pod innymi adresami.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Zob. pytanie 4.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Zob. pytanie 4.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

W prawie fińskim nie istnieją żadne przepisy regulujące unieważnienie małżeństwa. Jeżeli jednak wyjdzie na jaw, że małżonkowie są bliskimi krewnymi lub że jedno z małżonków w momencie zawarcia małżeństwa znajdowało się już w innym związku małżeńskim, prokurator musi bezzwłocznie wnieść sprawę o udzielenie małżonkom rozwodu.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Zob. pytanie 7.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Zob. pytanie 7.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Pozwy o rozwód należy zawsze składać w sądzie rejonowym. Prawo stanowi jednak, że małżonkowie muszą zawsze najpierw spróbować rozstrzygnąć spory rodzinne w drodze mediacji i spróbować osiągnąć porozumienie. W tym celu małżonkowie mogą zwrócić się o pomoc do mediatorów rodzinnych z lokalnej rady opieki społecznej (*sosiaalilautakunta*). Ponadto sądy rejonowe mają obowiązek powiadomić małżonków o dostępności usługi mediacji rodzinnej. Mediatorzy próbują pomóc małżonkom osiągnąć porozumienie w kwestii rozstrzygnięcia sporów rodzinnych w sposób najbardziej zadowalający dla wszystkich członków rodziny. Mediatorzy mogą także udzielać pomocy małżonkom w sporządzaniu umów i wszczywaniu innych postępowań w celu rozstrzygnięcia sporu. Mediatorzy muszą przede wszystkim uwzględnić dobro każdego małoletniego dziecka w danej rodzinie. Mediacja jest zawsze dobrowolna.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Postępowanie rozwodowe mogą wszcząć oboje małżonkowie wspólnie albo jedno z małżonków osobno. Aby wszcząć postępowanie rozwodowe, należy złożyć pisemny pozew o rozwód w sądzie rejonowym w miejscu zamieszkania któregośkolwiek z małżonków. Pozwy o rozwód można składać osobiście lub za pośrednictwem upoważnionego pełnomocnika. Pozwy można także przysyłać do sądu rejonowego pocztą, faksem lub za pośrednictwem poczty elektronicznej.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

W sprawach rozwodowych dostępna jest pomoc prawna (zob. „Pomoc prawna – Finlandia”).

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Istnieje możliwość wniesienia apelacji od wyroku rozwodowego do sądu apelacyjnego (*hovioikeus*).

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Co do zasady podstawą uznania wyroku rozwodowego wydanego w innym państwie członkowskim jest rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003. Zob. „Rozwód – Prawo wspólnotowe”.

Zgodnie z rozporządzeniem orzeczenie wydane w jednym państwie członkowskim jest uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania. Każda zainteresowana strona może jednak złożyć wniosek o uznanie lub o nieuznanie takiego orzeczenia. Wnioski dotyczące uznawania orzeczeń są rozpatrywane przez sądy rejonowe.

W przypadku spraw rozwodowych wszczętych w krajach nordyckich zastosowanie ma konwencja nordycka o małżeństwie z 1931 r. Stronami przedmiotowej konwencji będącymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej są Dania, Finlandia i Szwecja. Wyrok rozwodowy wydany zgodnie z konwencją nordycką o małżeństwie jest ważny we wszystkich krajach nordyckich bez odrębnego poświadczenia.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Procedura jest taka sama jak opisana w pytaniu 14.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Do wszystkich spraw rozwodowych wszczętych w Finlandii stosuje się prawo fińskie.

Ostatnia aktualizacja: 02/03/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Szwecja

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Pozew o rozwód może wnieść jedno z małżonków albo oboje małżonkowie. W określonych okolicznościach rozwód musi poprzedzać sześciomiesięczny okres na przemyślenie decyzji. Dzieje się tak, jeżeli:

wnoszą o to oboje małżonkowie;

jedno z małżonków zamieszkuje na stałe ze wspólnym dzieckiem małżonków w wieku poniżej 16 roku życia, które znajduje się pod jego pieczęcią; lub tylko jedno z małżonków domaga się rozwodu.

W pewnych wyjątkowych przypadkach nawet małżeństwa, do których odnoszą się powyższe warunki, mają prawo do rozwodu bez wspomnianego okresu na przemyślenie decyzji. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku, gdy małżonkowie żyją osobno już od dwóch lat. Jedno z małżonków ma także prawo do rozwodu bez wcześniejszego okresu na przemyślenie decyzji, jeżeli zostanie ustalone, że małżonek mógł zostać zmuszony do zawarcia związku małżeńskiego, lub jeżeli małżonek zawarł związek małżeński przed ukończeniem 18 roku życia bez odpowiedniego urzędowego zezwolenia. Oboje małżonkowie mają prawo do rozwodu bez wcześniejszego okresu na przemyślenie decyzji, jeżeli związek małżeński został zawarty, mimo że małżonkowie są bliskimi krewnymi, lub jeżeli związek małżeński został zawarty, mimo że jedno z małżonków było już w związku małżeńskim lub jedno z małżonków żyło w zarejestrowanym związku partnerskim, a taki poprzedni związek małżeński lub związek partnerski nie został rozwiązany.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Małżonek ma zawsze prawo uzyskać wyrok rozwodowy i nie musi podawać żadnych szczególnych przyczyn w pozwie o rozwód.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Małżonek, który przyjął nazwisko współmałżonka, ma prawo wrócić do nazwiska, którego używał ostatnio w stanie wolnym.

3.2 podziału majątku małżonków?

Po rozwodzie nastąpi podział majątku pomiędzy małżonkami. Zgodnie z ogólną zasadą majątek dzieli się pomiędzy małżonków na równe części. Przyczyna rozpadu małżeństwa jest zupełnie nieistotna z punktu widzenia podziału majątku małżeństwa.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Po rozwodzie małżonkowie automatycznie nadal sprawują wspólną pieczęć nad dziećmi. Sąd może jednak znieść wspólną pieczęć:

z urzędu, jeżeli uzna, że wspólna pieczęć wyraźnie nie służy dobru dziecka; lub

na wniosek jednego z małżonków, jeżeli sąd uzna, że sprawowanie wyłącznej pieczy przez jednego z rodziców jest najlepszym zabezpieczeniem interesów dziecka.

Jeśli oboje małżonkowie zwrócą się o zniesienie wspólnej pieczy, sąd ma obowiązek przychylić się do ich prośby.

Oboje rodzice mają obowiązek utrzymywania swoich dzieci. Rodzic, który nie mieszka z dzieckiem, spełnia obowiązek alimentacyjny, płacąc drugiemu rodzicowi alimenty na dziecko.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Po rozwodzie małżonkowie mają obowiązek sami zapewnić sobie utrzymanie. Wyjątki dotyczą tylko szczególnych sytuacji, jeżeli na przykład jedno z małżonków ma kłopoty z utrzymaniem się samodzielnie po ustaniu długoletniego małżeństwa lub w przypadku wystąpienia innych szczególnych przyczyn.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

W prawie szwedzkim nie istnieją żadne przepisy regulujące separację sądową.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

W prawie szwedzkim nie istnieją żadne przepisy regulujące separację sądową.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

W prawie szwedzkim nie istnieją żadne przepisy regulujące separację sądową.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

W prawie szwedzkim nie istnieją żadne przepisy regulujące unieważnienie małżeństwa. Ustanie małżeństwa następuje, gdy jedno z małżonków umrze albo w następstwie wyroku rozwodowego wydanego przez sąd.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

W prawie szwedzkim nie istnieją żadne przepisy regulujące unieważnienie małżeństwa.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

W prawie szwedzkim nie istnieją żadne przepisy regulujące unieważnienie małżeństwa.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

O rozwiązaniu małżeństwa przez rozwód może zdecydować tylko sąd. Istnieją jednak alternatywne sposoby rozwiązywania różnych problemów, które mogą powstać w związku z rozwodem.

Małżonkowie mogą skorzystać z tzw. „mediacji rodzinnej”, która ma na celu rozwiązywanie konfliktów dotyczących związku. W taki sposób można pomóc małżonkom rozwiązać problemy i konflikty, tak aby dalej mogli pozostać w związku małżeńskim. Jeżeli separacja już jest faktem, mediacja rodzinna może pomóc załagodzić konflikt i umożliwić dorosłym wspólne funkcjonowanie w roli rodziców. Mediację rodzinną oferuje sektor publiczny (jednostki samorządu terytorialnego), organy kościelne i inne podmioty. Jednostki samorządu terytorialnego są odpowiedzialne za zapewnienie, aby mediację rodzinną oferowano wszystkim, którzy się o nią zwrócą.

Małżonkowie mają też prawo do tzw. rozmów na temat współpracy. Rozmowy te nie są nastawione na relacje dorosłych, ale dotyczą dzieci. Celem rozmów na temat współpracy jest przede wszystkim osiągnięcie porozumienia w kwestiach związanych z pieczą nad dziećmi, miejscem zamieszkania dzieci oraz kontaktami z nimi. Rozmowy na temat współpracy prowadzą wykwalifikowani doradcy. Jednostki samorządu terytorialnego są odpowiedzialne za zapewnienie, aby rozmowy na temat współpracy były dostępne dla wszystkich, którzy się o nie zwrócą.

Jeżeli małżonkowie chcą dokonać zmian w zakresie pieczy nad ich wspólnymi dziećmi, miejscem zamieszkania dzieci lub kontaktami z nimi, mogą to zrobić, zawierając umowę. Umowę taką musi zatwierdzić ośrodek pomocy społecznej prowadzony przez organy samorządu terytorialnego.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

W prawie szwedzkim nie istnieją żadne przepisy regulujące separację sądową lub unieważnienie małżeństwa.

Pierwszym warunkiem złożenia pozwu o rozwód w szwedzkim sądzie jest ustalenie, czy sąd szwedzki jest właściwy do rozpoznania takiej sprawy. Warunek ten jest oczywiście spełniony, jeżeli obydwój małżonkowie są obywatelami Szwecji i mają miejsce zamieszkania w Szwecji. Sąd szwedzki jest także właściwy w następujących przypadkach:

jeżeli obydwój małżonkowie są obywatelami Szwecji;

jeżeli powód jest obywatelem Szwecji i posiada miejsce zamieszkania w Szwecji lub jeżeli wcześniej, po ukończeniu 18 roku życia, miał miejsce zamieszkania w Szwecji;

jeżeli powód nie jest obywatelem Szwecji, ale ma miejsce zamieszkania w Szwecji od co najmniej roku, lub

jeżeli pozwany ma miejsce zamieszkania w Szwecji.

Jeżeli okaże się, że sąd szwedzki jest właściwy do przeprowadzenia postępowania rozwodowego, sprawę rozpoznaje sąd rejonowy (*tingsrätt*) w Szwecji, w którego okręgu jedno z małżonków ma miejsce zamieszkania. Jeżeli żadne z małżonków nie ma miejsca zamieszkania w Szwecji, sprawę rozpoznaje Sąd Rejonowy w Sztokholmie (*Stockholms tingsrätt*).

Sprawę rozwodową można wnieść do sądu rejonowego na dwa sposoby. Jeżeli oboje małżonkowie chcą rozwodu, mogą złożyć wspólny wniosek o rozwód. Jeżeli jednak rozwodu domaga się tylko jedno z małżonków, wówczas taki małżonek musi złożyć pozew do sądu rejonowego. W obydwu przypadkach należy dołączyć akty urodzenia obojga małżonków. Z odpowiednim wnioskiem należy zwrócić się do szwedzkiego Urzędu Skarbowego (*Skatteverket*).

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

W sprawie, która dotyczy rozwodu i związanych z nim kwestii, pomoc prawną przysługuje wyłącznie w przypadku, gdy istnieją ku temu *szczególne podstawy*.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

W prawie szwedzkim nie istnieją żadne przepisy regulujące separację sądową lub unieważnienie małżeństwa.

Tak, od wyroku rozwodowego można wnieść apelację.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 [PLEASE PROVIDE LINK] dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (rozporządzenie Bruksela II) orzeczenie wydane w jednym państwie członkowskim jest uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania. Istnieją jednak określone podstawy nieuznania orzeczenia.

Główną zasadą zgodnie z rozporządzeniem Bruksela II jest zatem fakt, że orzeczenie dotyczące rozwodu, separacji sądowej lub unieważnienia małżeństwa wydane w dowolnym innym państwie członkowskim jest automatycznie jednakowo traktowane i wywiera taki sam skutek prawny jak równoważne orzeczenie sądu szwedzkiego. Chociaż rozporządzenie to opiera się na zasadzie automatycznego uznania, istnieje jednak możliwość uzyskania przez zainteresowaną stronę potwierdzenia, że orzeczenie sądu zagranicznego jest uznawane lub nie jest uznawane w Szwecji. Wniosek w tej sprawie należy złożyć w Sądzie Apelacyjnym Svea (*Svea hovrätt*), który na tym etapie postępowania wydaje orzeczenie w sprawie wniosku bez konsultacji ze stroną przeciwną.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Aby skorzystać z przewidzianej w rozporządzeniu Bruksela II możliwości uzyskania potwierdzenia uznania orzeczenia sądu zagranicznego w Szwecji (zob. pytanie 14 powyżej) [PLEASE PROVIDE LINK TO QUESTION 14 ABOVE], należy złożyć wniosek w Sądzie Apelacyjnym Svea (*Svea hovrätt*). Jeżeli w wyniku takiego postępowania Sąd Apelacyjny Svea orzeknie, że dany wyrok ma być uznawany w Szwecji, druga strona ma możliwość odwołania się od takiego orzeczenia. Wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy składa się w Sądzie Apelacyjnym Svea, który w dalszym toku postępowania przesłuchuje obydwie strony. Od orzeczenia Sądu Apelacyjnego Svea w sprawie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy można odwołać się do Sądu Najwyższego (*Högsta domstolen*).

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Pozew o rozwód, który rozpatruje sąd szwedzki, zawsze jest rozpatrywany zgodnie z prawem szwedzkim (*zasada prawa państwa sądu orzekającego*).

W niektórych przypadkach *bierze się jednak również pod uwagę* przepisy prawa innego państwa. Taka sytuacja ma miejsce w następujących przypadkach: jeżeli oboje małżonkowie są cudzoziemcami i żadne z nich nie ma miejsca zamieszkania w Szwecji od co najmniej roku, nie można wydać wyroku rozwodowego wbrew woli jednego z małżonków, jeżeli nie zachodzą przesłanki rozwodu zgodnie z prawem państwa, którego obywatelami są małżonkowie lub jedno z nich;

jeżeli oboje małżonkowie są cudzoziemcami i jedno z nich twierdzi, że nie zachodzą przesłanki ustania małżeństwa zgodnie z prawem państwa, którego jest obywatelem, nie można wydać wyroku rozwodowego, jeżeli dla dobra małżonka lub dla dobra wspólnego dziecka małżonków istnieją poważne argumenty przeciwko wydaniu takiego wyroku.

Należy podkreślić, że nawet w obu powyższych przypadkach chodzi po prostu o zastosowanie prawa szwedzkiego, ale z pewnym zabezpieczeniem przed wydaniem wyroku rozwodowego zgodnie z prawem szwedzkim w sytuacjach, w których małżonkowie mają niewielki związek ze Szwecją oraz istnieją poważne argumenty przeciwko wydaniu takiego wyroku.

Ostatnia aktualizacja: 21/12/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej [en](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Rozwód - Anglia i Walia

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Pismo procesowe wszczynające postępowanie (pозew) musi zostać złożone w sądzie przez jedno z małżonków. Pozwy o rozwód rozpatruje sąd rodzinny i małżonkowie muszą wnieść sprawę rozwodową do tego sądu. Powód musi udowodnić, że nastąpił trwały rozkład pożycia małżeńskiego, a także przedstawić dowód na istnienie jednej z pięciu okoliczności faktycznych wymienionych poniżej.

Pozew o rozwód można wnieść po upływie co najmniej roku od dnia zawarcia małżeństwa – warunek ten nie obowiązuje w przypadku pozwu o unieważnienie małżeństwa, który można wnieść w dowolnym momencie po zawarciu małżeństwa. Dowody zgromadzone w trakcie pierwszego roku małżeństwa mogą jednak zostać wykorzystane do wykazania trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego.

Od marca 2014 r. pary tej samej płci w Anglii i Walii mogą zawrzeć związek małżeński. Do rozwodu mają zastosowanie te same warunki niezależnie od tego, czy małżonkowie są osobami tej samej czy przeciwnej płci.

Od 2005 r. pary tej samej płci w Zjednoczonym Królestwie mogą sformalizować swój związek, zawierając zarejestrowany związek partnerski. Osoby żyjące w takim związku partnerskim mogą wystąpić o jego rozwiązanie lub o orzeczenie separacji, jeżeli nastąpił rozkład pożycia. W takiej sytuacji stosuje się procedurę analogiczną do opisanego poniżej postępowania w przypadku rozwodu, separacji sądowej i unieważnienia małżeństwa. Dodatkowe informacje można uzyskać na [stronie internetowej rządu](#).

W związkach małżeńskich zawieranych przez osoby tej samej płci małżonków określa się jako męża i męża (*husband and husband*) w przypadku związku dwóch mężczyzn lub jako żonę i żonę (*wife and wife*) w przypadku związku dwóch kobiet.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Jedyną podstawą do orzeczenia rozwodu jest trwały rozkład pożycia małżeńskiego (*irretrievable breakdown of the marriage*). W celu wykazania, że nastąpił trwały rozkład pożycia, należy przedstawić dowód zaistnienia co najmniej jednej z poniższych okoliczności dotyczących małżeństwa:

współmałżonek dopuścił się zdrady małżeńskiej z osobą przeciwnej płci, a powód uznał, że dalsze pożycie z nim jest niemożliwe;
naganne zachowanie, co oznacza, że współmałżonek zachował się w taki sposób, iż od powoda nie można zasadnie oczekiwać dalszego pożycia z tą osobą;
porzucenie, co oznacza, że współmałżonek opuścił powoda na okres dwóch lat przed wniesieniem pozwu o rozwód;
separacja stron przez okres dwóch lat przed wniesieniem pozwu o rozwód (za zgodą współmałżonka);
separacja przez okres pięciu lat przed wniesieniem pozwu o rozwód (za zgodą współmałżonka).

Sąd ma obowiązek zgromadzić jak najwięcej informacji dotyczących faktów, na które powołuje się strona wnosząca pozew (powód), i wszelkich faktów, na które powołuje się jej współmałżonek (pozwany). Jeżeli zdaniem sądu zgromadzony materiał dowodowy jest wystarczający, aby ustalić trwały rozkład pożycia, sędzia sądu rodzinnego wyda wyrok orzekający rozwód.

Jeżeli sąd uzna, że nastąpił trwały rozkład pożycia małżeńskiego, najpierw wyda „wyrok warunkowy” (tymczasowy wyrok orzekający rozwód, ang. *decree nisi, interim divorce order*). Po upływie sześciu tygodni strona, która wniosła pozew o rozwód, może złożyć do sądu wniosek o wydanie „wyroku ostatecznego”, czyli prawomocnego wyroku orzekającego rozwód (*final divorce order*). Poza wyjątkowymi okolicznościami nie obowiązuje żaden termin na złożenie wniosku o wydanie ostatecznego (prawomocnego) wyroku.

Jeżeli jednak wniosek o wydanie wyroku ostatecznego złożono po upływie 12 miesięcy od wydania wyroku warunkowego, wnioskodawca będzie musiał dołączyć do wniosku pisemne wyjaśnienie, w którym:

uzasadni opóźnienie;
wskaże, czy on i współmałżonek prowadzili wspólne gospodarstwo domowe od czasu wydania wyroku warunkowego, a jeżeli tak, to w jakim okresie; oraz
wskaże – w przypadku gdy wnioskodawcą jest żona, a w przypadku małżeństw osób tej samej płci dowolny małżonek płci żeńskiej – czy od czasu wydania wyroku warunkowego urodziła lub przypuszcza się, że urodziła, jakiegokolwiek dziecko, a jeżeli tak, przedstawi wszelkie istotne fakty z tym związane oraz
wskaże, czy można domniemywać, że dane dziecko jest lub może być dzieckiem uznawanym za należące do rodziny.

Sędzia sądu rodzinnego może zobowiązać wnioskodawczynię do złożenia oświadczenia pod przysięgą potwierdzającego wyjaśnienie, które wcześniej przedstawiła, i wydać postanowienie dotyczące wniosku wedle własnego uznania.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Strony mogą zawrzeć nowy związek małżeński (lub zarejestrowany związek partnerski), jeżeli wyrażą taką wolę. Strony mogą swobodnie zdecydować o pozostaniu przy nazwisku przyjętym wskutek zawarcia małżeństwa lub związku partnerskiego lub powrócić do nazwiska sprzed zawarcia małżeństwa lub związku partnerskiego.

3.2 podziału majątku małżonków?

Przy wydawaniu wyroku orzekającego rozwód, unieważnienie małżeństwa lub separację sądową lub w późniejszym terminie sąd może zarządzić przeniesienie składników majątku z jednego małżonka na drugiego małżonka, na dziecko uznawane za należące do rodziny lub na inną osobę, która będzie rozporządzała takimi składnikami majątku w imieniu takiego dziecka.

Sądy mogą również m.in. nakazać dokonywanie płatności okresowych i sprzedaż składników majątku, wydać zarządzenia dotyczące rent i emerytur czy nakazać dokonanie płatności jednorazowych. Sądy dysponują swobodą uznania w zakresie zarządzeń wydawanych w danej sprawie, tak aby zaspokoić żądania w zależności od okoliczności sprawy.

Korzystając ze wspomnianej swobody uznania, sądy muszą brać pod uwagę dobro każdego dziecka uznawanego za należące do rodziny, które nie ukończyło 18 roku życia, a także następujące kwestie:

poziom dochodów i zdolność do zarobkowania każdego z małżonków, a także majątek oraz inne środki finansowe, którymi każdy z małżonków dysponuje lub prawdopodobnie będzie dysponował w przewidywalnej przyszłości;

wkład – zarówno finansowy, jak i o innym charakterze – każdego z małżonków w prowadzenie domu rodzinnego i opiekę nad dziećmi;

potrzeby i zobowiązania finansowe każdego z małżonków w danej chwili oraz w przewidywalnej przyszłości;

poziom życia rodziny przed rozkładem pożycia małżeńskiego;

wiek każdej ze stron i czas trwania małżeństwa;

niepełnosprawność fizyczną lub umysłową którejkolwiek ze stron;

wkład, jaki każda ze stron wniosła lub prawdopodobnie wniesie w przyszłości w zapewnienie dobrobytu rodziny; postępowanie małżonków, jeżeli sąd uzna, że pominięcie tego elementu przy ustalaniu kwestii związanych z podziałem majątku byłoby niesprawiedliwe; wartość dla każdego z małżonków wszelkich świadczeń, których dana strona nie będzie mogła uzyskać z powodu rozwodu lub unieważnienia małżeństwa.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Po rozwodzie obydwój rodzice w dalszym ciągu sprawują władzę rodzicielską nad dziećmi z małżeństwa. Każde z rodziców będzie w dalszym ciągu sprawowało władzę rodzicielską nad wszelkimi dziećmi z innych związków, nad którymi sprawowało władzę rodzicielską w chwili rozwodu. Na obydwój rodziców w dalszym ciągu spoczywał będzie obowiązek zapewnienia środków utrzymania małoletnim dzieciom uznawanym za należące do rodziny.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Obowiązek zapewnienia współmałżonkowi środków utrzymania w większości przypadków wygasa z chwilą uzyskania rozwodu (tj. z chwilą wydania prawomocnego wyroku rozwodowego), chyba że w toku postępowania rozwodowego zasądzono alimenty na rzecz współmałżonka. Ponadto wszelkie zobowiązania wynikające z obowiązującego orzeczenia sądu (np. zasądzającego świadczenia alimentacyjne na rzecz współmałżonka) zachowują ważność, przy czym treść takiego orzeczenia może zostać zmieniona w późniejszym terminie, jeżeli nastąpi istotna zmiana okoliczności, na podstawie których wydano pierwotne orzeczenie.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

W Anglii i Walii „separację prawną” określa się mianem „separacji sądowej” (*judicial separation*). Po wydaniu tego rodzaju orzeczenia nie oczekuje się już od małżonka, który wystąpił o orzeczenie separacji, że będzie kontynuował życie z mężem lub żoną. Małżonek taki nie będzie mógł jednak ponownie wstąpić w związek małżeński. Separacja sądowa stanowi zatem rozwiązanie dla małżonków, których życie małżeńskie uległo rozkładowi, ale którzy nie chcą zawierać nowego związku małżeńskiego. W przypadku pozwu o separację sądową powód nie musi udowodniać, że życie małżeńskie uległo trwałemu rozkładowi. Po orzeczeniu przez sąd separacji sądowej można wnieść pozew o rozwód.

Zarejestrowani partnerzy mogą wystąpić o orzeczenie separacji, które wywołuje dokładnie taki sam skutek.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Powód musi przedstawić dowody potwierdzające co najmniej jeden z faktów niezbędnych do udowodnienia rozkładu pożycia i, w odróżnieniu od osób ubiegających się o rozwód, może wszcząć postępowanie przed upływem roku od daty zawarcia małżeństwa.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Jeżeli jedna ze stron postępowania o separację sądową umrze, nie pozostawiając testamentu, wówczas jej majątek zostanie podzielony zgodnie z przepisami o dziedziczeniu ustawowym, a wyrok orzekający separację sądową wywoła taki sam skutek jak rozwód. A zatem po wydaniu takiego wyroku żaden z małżonków nie ma prawa do majątku strony, która nie pozostawiła testamentu. Jeżeli jedna ze stron postępowania o separację sądową umrze, pozostawiając testament, wówczas separacja sądowa nie wywiera żadnego wpływu na uprawnienia wynikające z takiego testamentu, w którym przykładowo pozostająca przy życiu strona, w stosunku do której sąd orzekł separację sądową, została powołana na spadkobiercę testamentowego. Jeżeli chodzi o podział majątku, w przypadku separacji sądowej sąd może zastosować te same przepisy co w przypadku rozwodu.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Istnieją dwie formy unieważnienia małżeństwa. Pierwszą z nich jest stwierdzenie „nieważności” małżeństwa, co oznacza, że małżeństwo nigdy nie było ważne i nigdy nie istniało (*void*). W innych okolicznościach małżeństwo może zostać uznane za „podlegające unieważnieniu” (*voidable*), co oznacza, że jedno z małżonków może wystąpić o unieważnienie małżeństwa. Możliwe jest kontynuowanie małżeństwa, jeżeli oboje małżonkowie wyrażają taką wolę.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo jest nieważne i nigdy nie istniało, jeżeli:

nie spełnia warunków określonych w ustawach o małżeństwie (Marriage Acts) z lat 1949–1986, ponieważ:

strony pozostają w zbyt bliskim stopniu pokrewieństwa;

jedna ze stron nie ukończyła szesnastego roku życia;

nie dopełniono formalności niezbędnych do zawarcia małżeństwa;

w momencie zawarcia małżeństwa jedna ze stron pozostawała już w ważnym związku małżeńskim lub w zarejestrowanym związku partnerskim;

w przypadku małżeństwa poligamicznego zawartego poza granicami Anglii i Walii, jeżeli w momencie zawarcia małżeństwa miejscem zamieszkania jednego z małżonków była Anglia i Walia.

Małżeństwo może zostać uznane za podlegające unieważnieniu w poniższych okolicznościach:

jeżeli małżeństwo nie zostało skonsumowane z powodu niezdolności jednego z małżonków do jego skonsumowania. Dotyczy to wyłącznie małżeństwa zawartego przez osoby przeciwnej płci;

jeżeli małżeństwo nie zostało skonsumowane z powodu umyślnej odmowy pozwanego. Dotyczy to wyłącznie małżeństwa zawartego przez osoby przeciwnej płci;

jeżeli oświadczenie jednego z małżonków o wstąpieniu w związek małżeński było wadliwe, ponieważ zostało złożone pod naciskiem lub przymusem, pod wpływem błędu co do skutków prawnych małżeństwa lub w stanie umysłowym, który nie pozwalał na świadomą ocenę skutków decyzji o wstąpieniu w związek małżeński;

jeżeli w momencie zawarcia małżeństwa jedno z małżonków cierpiało na taką chorobę psychiczną, która sprawiała, że było niezdolne do zawarcia małżeństwa, lub na chorobę zakaźną przenoszoną drogą płciową, a powód nie był wówczas świadomy tego faktu;

jeżeli w momencie zawarcia małżeństwa pozwana była w ciąży z innym mężczyzną niż powód, a powód nie był wówczas świadomy tego faktu;

jeżeli po zawarciu małżeństwa którakolwiek ze stron otrzymała tymczasowe świadectwo uznania płci (Gender Recognition Certificate);

jeżeli pozwany jest osobą, której płeć w momencie zawarcia małżeństwa była płcią nabytą zgodnie z ustawą o uznaniu płci z 2004 r. (Gender Recognition Act 2004), a pozwany nie był wówczas świadomy tego faktu.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Jeżeli małżeństwo jest nieważne (*void marriage*), traktuje się je tak, jak gdyby nie zostało ważne zawarte i nigdy nie istniało. Nieważność małżeństwa nie wywiera wpływu na status ewentualnych dzieci.

Jeżeli małżeństwo podlega unieważnieniu (*voidable marriage*), traktuje się je jak nieważne od dnia uprawomocnienia się orzeczenia stwierdzającego jego nieważność. Do tego czasu małżeństwo uznaje się za ważne.

W przypadku małżeństw nieważnych i małżeństw podlegających unieważnieniu sąd może podejmować takie same środki w zakresie podziału majątku jak w przypadku rozwodu.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Rząd zachęca małżonków do korzystania, w stosownych przypadkach, z mediacji rodzinnej przy rozstrzygnięciu sporów. Mediacja może być odpowiednia w przypadku sporów dotyczących dzieci oraz sporów w kwestiach majątkowych i finansowych. Na niektórych obszarach urzędnicy Służby Doradztwa i Wsparcia Sądowego w zakresie Dzieci i Rodziny (Children and Family Court Advisory and Support Service) CAFCASS (Anglia) lub CAFCASS Cymru

(Walii) oferują pomoc w rozstrzygnięciu sporu dotyczącego dzieci przed sądem. Sąd może odroczyć sprawę w celu podjęcia próby rozstrzygnięcia sporu w ten sposób.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Pozew można wnieść do dowolnego sądu rodzinnego, przy czym należy w nim wskazać, czy jest to pozew o rozwód, separację sądową czy unieważnienie małżeństwa. Szczegółowe informacje na temat sądów oraz wymagane formularze są dostępne na stronie internetowej [Ministerstwa Sprawiedliwości](#). Wniesienie pozwu zazwyczaj podlega opłacie, ale osoby pobierające zasiłek socjalny lub osoby, które są w stanie wykazać, że uiszczenie takiej opłaty stanowiłoby dla nich nadmierne obciążenie, mogą zostać zwolnione z obowiązku jej wniesienia. Dodatkowe informacje na ten temat można uzyskać na stronie internetowej [Ministerstwa Sprawiedliwości](#).

Strona powinna skorzystać z [formularza pozwu \(D8\)](#) i musi przesłać:

3 odpisy formularza pozwu;

dotychczasowy odpis dla każdej wskazanej z imienia i nazwiska osoby, która uczestniczyła w zdradzie małżeńskiej;

[oświadczenie dotyczące ustaleń](#) poczynionych w odniesieniu do wszelkich dzieci poniżej 18 roku życia;

akt małżeństwa (nie fotokopię) oraz – w stosownych przypadkach – poświadczony tłumaczenie tego aktu;

[formularz potwierdzający prawo do zwolnienia z opłat](#).

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

W sprawach rozwodowych i w sporach dotyczących dzieci i majątku zasadniczo nie można skorzystać z pomocy prawnej, chyba że strona jest ofiarą przemocy domowej. W takiej sytuacji przeprowadza się również ocenę zdolności finansowej i szans powodzenia sprawy (*means and merits test*). Dodatkowe informacje można uzyskać na [stronie internetowej rządu](#).

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

W przypadku wydania orzeczenia tymczasowego jedno z małżonków może zwrócić się do sądu w celu przedstawienia dowodów przemawiających przeciwko uznaniu tego orzeczenia za prawomocne. Sąd może uchylić takie orzeczenie, orzec jego uprawomocnienie się, zarządzić przeprowadzenie dodatkowych czynności wyjaśniających lub rozwiązać sprawę w inny sposób według własnego uznania.

Poza wyjątkowymi sytuacjami od prawomocnego orzeczenia nie przysługuje apelacja.

Od orzeczenia separacji sądowej nie można wnieść apelacji, ale dopuszcza się możliwość uchylecia takiego orzeczenia, jeżeli obydwie strony wyrażą na to zgodę.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 orzeczenie w sprawie rozwodu, separacji prawnej (sądowej) lub unieważnienia małżeństwa wydane w jednym państwie członkowskim może zostać uznane w innych państwach członkowskich. Wymagane dokumenty można uzyskać w sądzie, który wydał orzeczenie. Należy je złożyć w Wysokim Trybunale (High Court).

Wspomniane rozporządzenie nie wpływa na kwestie winy, skutki w zakresie prawa własności wynikające z małżeństwa, świadczenia alimentacyjne ani żadne inne kwestie poboczne. Musi istnieć rzeczywiste powiązanie między zainteresowaną stroną a państwem członkowskim właściwym do rozpatrzenia powództwa.

Sąd może odmówić uznania orzeczenia, jeżeli orzeczenie jest sprzeczne z porządkiem publicznym, jeżeli zostało wydane zaocznie, jeżeli pozwanemu, który nie wdał się w spór, nie doręczono odpowiednich dokumentów we właściwym czasie, jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami w Anglii i Walii lub jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym wcześniej w innym państwie, pod warunkiem że wcześniejsze orzeczenie może zostać uznane w Anglii i Walii.

Każda zainteresowana strona może złożyć wniosek o uznanie lub o nieuznanie orzeczenia. Wysoki Trybunał może zawiesić postępowanie, jeżeli wniesiono apelację od orzeczenia, o którego uznanie wystąpiono.

Jeżeli orzeczenie nie może zostać uznane na podstawie wspomnianego rozporządzenia, zastosowanie mają zasady uznawania rozwodów orzeczonych za granicą określone w ustawie prawo rodzinne z 1986 r. (Family Law Act 1986). Zgodnie z art. 46 tej ustawy:

ważność rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub separacji prawnej orzeczonych za granicą uznaje się w wyniku postępowania sądowego, jeżeli: rozwód, unieważnienie małżeństwa lub separacja prawna wywołują skutki prawne na mocy przepisów prawa państwa, w którym je orzeczono; oraz w odnośnym terminie (tj. w dniu wszczęcia postępowania rozwodowego) jedno ze współmałżonków:

posiadało miejsce zwykłego pobytu w państwie, w którym orzeczono rozwód, unieważnienie małżeństwa lub separację prawną; lub

posiadało miejsce zamieszkania w tym państwie; lub

było obywatelem tego państwa;

ważność rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub separacji sądowej orzeczonych za granicą uznaje się w inny sposób niż w wyniku postępowania sądowego, jeżeli:

rozwód, unieważnienie małżeństwa lub separacja sądowa wywołują skutki prawne na mocy przepisów prawa państwa, w którym je orzeczono;

w odnośnym terminie (tj. w dniu wydania orzeczenia o rozwodzie):

każde z małżonków posiadało miejsce zamieszkania w tym państwie; lub

jedno z małżonków posiadało miejsce zamieszkania w tym państwie, a drugie z małżonków posiadało miejsce zamieszkania w państwie, na mocy przepisów prawa którego orzeczenie rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub separacji prawnej jest uznawane za prawomocne; oraz

żadne z małżonków nie posiadało miejsca zwykłego pobytu na terytorium Zjednoczonego Królestwa przez okres jednego roku przed wszczęciem postępowania.

Każdy może wystąpić do sądu o wydanie oświadczenia, że orzeczenie rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub separacji sądowej wydane poza Anglią i Walią powinno zostać uznane w Anglii i Walii. Sąd może rozpatrzyć taki wniosek, jeżeli wnioskodawca:

posiada miejsce zamieszkania w Anglii i Walii w dniu wszczęcia postępowania; lub

posiadał miejsce zwykłego pobytu w Anglii i Walii przez okres jednego roku przed datą wystąpienia do sądu.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Z zastrzeżeniem warunków, o których mowa powyżej, każdy może wystąpić do sądu rodzinnego o wydanie oświadczenia, że orzeczenie rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub separacji sądowej wydane poza Anglią i Walią nie powinno zostać uznane w Anglii i Walii.

Wnioski o uznanie orzeczenia na podstawie rozporządzenia WE należy składać do Wysokiego Trybunału. Wnioskodawca musi poinformować stronę przeciwną o złożeniu wniosku poprzez przesłanie jej jego kopii, aby umożliwić jej sprzeciwienie się uznaniu orzeczenia, chyba że sąd uzna, że strona przeciwna przyjęła orzeczenie bez zastrzeżeń.

Rozporządzenie stanowi, że każda zainteresowana strona może złożyć wniosek o uznanie lub o nieuznanie orzeczenia. Wysoki Trybunał może zawiesić postępowanie, jeżeli wniesiono apelację od orzeczenia, o którego uznanie wystąpiono w państwie członkowskim, w którym orzeczenie zostało wydane.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Sądy w Anglii i Walii zawsze stosują prawo Anglii i Walii przy rozpatrywaniu wnoszonych do nich spraw. Są one właściwe do orzekania w sprawach rozwodowych nawet w przypadku małżeństw zawartych za granicą, jeżeli którekolwiek ze współmałżonków:

posiada miejsce zamieszkania w Anglii i Walii w dniu wszczęcia postępowania; lub

posiadało miejsce zwykłego pobytu w Anglii i Walii przez okres jednego roku przed datą wystąpienia do sądu.

Łącza do powiązanych stron internetowych

[Rozwód, separacja i rozkład pożycia](#)

[Pomoc prawna](#)

Ostatnia aktualizacja: 20/02/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Rozwód - Irlandia Północna

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Kwestie związane z rozwodem w Irlandii Północnej regulują przepisy zarządzenia o sprawach małżeńskich w Irlandii Północnej z 1978 r. (Matrimonial Causes (Northern Ireland) Order 1978, „zarządzenie z 1978 r.”).

Mąż lub żona może uzyskać rozwód, składając pisemny wniosek (zwany pozwem) w sądzie. Osobę ubiegającą się o rozwód nazywa się powodem, a stronę przeciwną – pozwanym. Powód musi udowodnić, że nastąpił trwały rozkład pożycia małżeńskiego, i przedstawić dowód na zaistnienie jednej z pięciu okoliczności faktycznych (zob. odpowiedź na pytanie 2 poniżej). Pozwu o rozwód nie można wnieść w ciągu pierwszych dwóch lat trwania małżeństwa.

Dowody zgromadzone w trakcie tego dwuletniego okresu mogą jednak zostać wykorzystane do wykazania trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Jedyną podstawą do orzeczenia rozwodu jest trwały rozkład pożycia małżeńskiego (*irretrievable breakdown of the marriage*). Aby wykazać, że nastąpił trwały rozkład pożycia małżeńskiego, powód musi zasadniczo przedstawić dowody potwierdzające zaistnienie co najmniej jednej z następujących okoliczności faktycznej:

dopuszczenie się zdrady małżeńskiej przez pozwanego. Na tę okoliczność nie można się powołać, jeżeli po uzyskaniu informacji o zdradzie małżeńskiej powód kontynuował pożycie z pozwanym przez okres przekraczający 6 miesięcy lub przez krótsze okresy łącznie przekraczające 6 miesięcy;

zachowywanie się przez pozwanego w taki sposób, iż od powoda nie można zasadnie oczekiwać dalszego pożycia z pozwanym. Na ten fakt nie można się powołać, jeżeli strony kontynuowały pożycie przez co najmniej 6 miesięcy od dnia wystąpienia ostatniego przypadku nagannego zachowania;

porzucenie powoda przez pozwanego trwając nieprzerwanie przez co najmniej dwa lata bezpośrednio przed wniesieniem pozwu;

nieprowadzenie przez strony wspólnego gospodarstwa domowego przez nieprzerwany okres co najmniej dwóch lat bezpośrednio przed wniesieniem pozwu, jeżeli pozwany wyraził zgodę na rozwód;

nieprowadzenie przez strony wspólnego gospodarstwa domowego przez nieprzerwany okres co najmniej pięciu lat bezpośrednio przed wniesieniem pozwu.

W takim przypadku zgoda pozwanego nie jest wymagana, choć może on sprzeciwić się orzeczeniu rozwodu z uwagi na fakt, że wskutek rozwodu znalazłby się w bardzo trudnej sytuacji finansowej lub popadłby w niedostatek.

Ustalając, czy pozwany porzucił powoda lub czy strony zamieszkiwały osobno przez wystarczająco długi nieprzerwany okres, sąd nie będzie brał pod uwagę żadnych okresów (nieprzekraczających łącznie 6 miesięcy), w których strony wznowiły prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego. Takie okresy nie będą jednak zaliczane na poczet okresu porzucenia czy separacji.

Jeżeli sąd uzna, że przedstawione dowody potwierdzają, iż nastąpił trwały rozkład pożycia małżeńskiego, wyda „wyrok warunkowy” (orzeczenie sądu prowadzące do rozwodu, *decree nisi*).

Postępowanie rozwodowe zostaje zakończone z chwilą przekształcenia wyroku warunkowego w wyrok ostateczny. Wniosek o przekształcenie wyroku warunkowego w wyrok ostateczny można złożyć po upływie sześciu tygodni i jednego dnia od dnia wydania wyroku warunkowego. W przypadku niezłożenia takiego wniosku w terminie 12 miesięcy od dnia wydania wyroku warunkowego powód może zostać poproszony o złożenie oświadczenia z mocą przysięgi (*affidavit*), w którym wyjaśni przyczyny opóźnienia. W niektórych okolicznościach również pozwany może wystąpić o przekształcenie wyroku warunkowego w wyrok ostateczny. Strony nie mogą zawrzeć nowego związku małżeńskiego przed wydaniem wyroku ostatecznego.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Nie istnieją żadne przepisy szczególne regulujące stosunki między byłymi małżonkami po rozwodzie. Po orzeczeniu rozwodu nie oczekuje się od stron prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego, a jeżeli żona przyjęła nazwisko męża, może powrócić do swojego nazwiska panieńskiego.

3.2 podziału majątku małżonków?

Zarządzenie z 1978 r. zawiera przepisy przyznające sądowi szerokie uprawnienia w kwestiach związanych z podziałem majątku stron i regulowaniem ich sytuacji finansowej, zarówno jeżeli chodzi o relacje między małżonkami, jak i o relacje między małżonkami a dziećmi uznawanymi za należące do rodziny (*children of the family*).

Sąd może, w momencie wydania wyroku orzekającego rozwód lub w późniejszym terminie, wydać co najmniej jeden z następujących nakazów:

nakaz dokonywania płatności okresowych;

nakaz dokonania płatności jednorazowej;

nakaz wyrównania dorobku małżonków;

nakaz podziału nabytych uprawnień emerytalnych lub nakaz przekazania części funduszy emerytalnych.

Przed wydaniem nakazu sąd uwzględni wszystkie okoliczności danej sprawy. Sąd zwróci jednak szczególną uwagę na dobro wszelkich dzieci uznawanych za należące do rodziny, które nie ukończyły 18 roku życia.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Po rozwodzie obydwoje rodzice w dalszym ciągu sprawują władzę rodzicielską nad dziećmi z małżeństwa i są w dalszym ciągu zobowiązani do łożenia na utrzymanie małoletnich dzieci uznawanych za należące do rodziny.

Jeżeli małżonkowie posiadają małoletnie dziecko (poniżej 16 roku życia) lub dziecko, które ukończyło 16 rok życia i które kontynuuje naukę lub szkolenie zawodowe, powód musi wypełnić formularz (formularz M4), wskazując uzgodnienia poczynione w odniesieniu do tego dziecka. W formularzu zachęca się strony do podjęcia próby osiągnięcia porozumienia w kwestii przyszłości dziecka. Jeżeli jednak osiągnięcie takiego porozumienia okaże się niemożliwe, pozwany będzie miał możliwość ustosunkować się do ustaleń zaproponowanych przez powoda, a sąd będzie mógł skorzystać z uprawnień przysługujących mu zgodnie z przepisami zarządzenia o dzieciach w Irlandii Północnej z 1995 r. (Children (Northern Ireland) Order 1995), na przykład w celu wskazania miejsca zamieszkania dziecka.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Obowiązek zapewniania współmałżonkowi środków utrzymania wygasa z chwilą rozvodu, chyba że sąd zobowiąże jednego z małżonków do wypłaty świadczeń alimentacyjnych na rzecz współmałżonka lub dokona podziału majątku małżonków.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Pozew o separację sądową można wnieść wówczas, gdy nastąpił rozkład pożycia małżeńskiego, ale powód nie chce z pewnych względów występować o rozwód. Po uzyskaniu orzeczenia separacji sądowej powód nie jest już zobowiązany do wspólnego zamieszkiwania ze swoim małżonkiem. W takiej sytuacji powód nie może jednak zawrzeć nowego związku małżeńskiego. Po wydaniu przez sąd orzeczenia w sprawie separacji sądowej można wnieść pozew o rozwód.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Po przedstawieniu orzeczenia w sprawie separacji sądowej powód nie musi udowodniać, że nastąpił trwały rozkład pożycia małżeńskiego.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Od stron nie oczekuje się dalszego prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego. Jeżeli po orzeczeniu separacji sądowej jedno z małżonków umrze, nie pozostawiając testamentu, podziału majątku takiego zmarłego małżonka dokonuje się w taki sposób, jak gdyby współmałżonek nie dożył otwarcia spadku i stracił wszelkie prawa do spadku. W przypadku separacji sądowej sąd posiada takie same uprawnienia w kwestii podziału majątku jak w przypadku rozvodu. Sąd nie może jednak wydać nakazu podziału nabytych uprawnień emerytalnych.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Sąd wyda orzeczenie o unieważnieniu małżeństwa, jeżeli powód udowodni, że małżeństwo jest nieważne (*void marriage*) albo podlega unieważnieniu (*voidable marriage*). Małżeństwem nieważnym jest takie małżeństwo, które nigdy nie powinno zostać zawarte i które jest traktowane tak, jak gdyby nigdy nie wywoływało skutków prawnych. Małżeństwo podlegające unieważnieniu wywołuje skutki prawne i trwa do chwili jego unieważnienia.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo jest nieważne i nigdy nie istniało, jeżeli udowodnione zostanie zaistnienie co najmniej jednej z następujących okoliczności faktycznych: strony pozostają w zbyt bliskim stopniu pokrewieństwa;

co najmniej jedna ze stron nie ukończyła szesnastego roku życia;

nie dopełniono formalności niezbędnych do zawarcia małżeństwa;

w momencie zawarcia małżeństwa jedna ze stron pozostawała już w ważnym związku małżeńskim;

strony nie są różnej płci (jedno z małżonków musi być mężczyzną, a drugie – kobietą);

w przypadku małżeństwa poligamicznego zawartego poza granicami Irlandii Północnej, jeżeli w momencie zawarcia małżeństwa miejscem zamieszkania jednego z małżonków była Irlandia Północna.

Małżeństwo podlega unieważnieniu, jeżeli udowodnione zostanie zaistnienie co najmniej jednej z następujących okoliczności faktycznych:

małżeństwo nie zostało skonsumowane z powodu niezdolności jednego z małżonków do jego skonsumowania;

jedno z małżonków odmówiło skonsumowania małżeństwa;

jedno z małżonków nie złożyło ważnego oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński (na przykład z uwagi na fakt, że działało pod wpływem nacisku lub przymusu lub zostało wprowadzone w błąd co do charakteru czynności, jaką jest zawarcie małżeństwa);

w momencie zawarcia małżeństwa jedno z małżonków cierpiało na chorobę psychiczną;

w momencie zawarcia małżeństwa jedno z małżonków cierpiało na zakaźną chorobę przenoszoną drogą płciową;

w momencie zawarcia małżeństwa żona była w ciąży z mężczyzną niebędącym jej mężem.

Jeżeli podstawą wniesienia pozwu o unieważnienie małżeństwa jest jedna z czterech ostatnich okoliczności faktycznych wymienionych powyżej, pozew musi zostać wniesiony w terminie trzech lat od dnia zawarcia związku małżeńskiego. Sąd może jednak – w określonych przypadkach – wyrazić zgodę na wniesienie pozwu po upływie tego terminu.

Jeżeli pozew został wniesiony z uwagi na wystąpienie dwóch ostatnich okoliczności faktycznych, powód musi udowodnić, że w momencie zawarcia małżeństwa nie zdawał sobie sprawy z choroby lub ciąży.

Sąd nie unieważni małżeństwa podlegającego unieważnieniu, jeżeli pozwany wykaże:

że powód miał świadomość faktu, iż małżeństwo może zostać unieważnione, ale zachowywał się tak, jak gdyby żywił uzasadnione przekonanie, że nie dojdzie do unieważnienia małżeństwa; oraz

że unieważnienie małżeństwa byłoby niesprawiedliwe.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Jeżeli małżeństwo jest nieważne, traktuje się je tak, jak gdyby nie zostało ważne zawarte i nigdy nie istniało. Jeżeli małżeństwo podlega unieważnieniu, traktuje się je jak nieważne od dnia uprawomocnienia się orzeczenia stwierdzającego jego nieważność.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

W Irlandii Północnej działa szereg agencji świadczących usługi w zakresie mediacji (na przykład agencja Relate). Mediacja może okazać się pomocna przy rozstrzygnięciu praktycznych kwestii związanych z rozwodem, w tym kwestii finansowych i kwestii dotyczących sprawowania władzy rodzicielskiej.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Pozwy o rozwód, separację sądową lub unieważnienie małżeństwa można wnosić do Wysokiego Trybunału (High Court) albo do sądu rejonowego (*county court*) właściwego ds. rozwodów. Jeżeli jednak pozwany przedstawi odpowiedź na pozew wniesiony do sądu rejonowego, sprawę przekazuje się do rozpoznania Wysokiemu Trybunałowi.

Adresy i numery telefonu sądów są dostępne na stronie internetowej [Urzędu ds. Sądów i Trybunałów Irlandii Północnej](#) (Northern Ireland Courts and Tribunals Service).

Aby wszcząć postępowanie, należy złożyć zestaw formularzy we właściwym sądzie, załączając do nich:

oryginał aktu małżeństwa (nie fotokopię) wraz z jego tłumaczeniem poświadczonym i oświadczeniem z mocą przysięgi (*affidavit of law*), jeżeli małżeństwo zostało zawarte poza terytorium Irlandii Północnej;

oryginał aktu urodzenia każdego dziecka uznawanego za należące do rodziny (*child of the family*), które nie ukończyło 18 roku życia (akt urodzenia należy przedłożyć w formie pełnej i musi on zawierać wszystkie informacje o rodzicach i dziecku);

odpisy wszelkich orzeczeń sądu wymienionych w pozwie;

oryginał oraz dwa odpisy jakiegokolwiek porozumienia (np. regulującego kwestie finansowe), na podstawie którego sąd ma wydać orzeczenie; oraz potwierdzenie wniesienia opłaty sądowej (informacji o wysokości aktualnej opłaty sądowej udziela sekretariat sądu).

Sekretariat sądu udostępnia kopie formularzy i wyjaśnia, w jaki sposób należy je wypełnić. Pracownicy sądu nie mogą jednak udzielać żadnych porad prawnych ani wskazywać, co dokładnie należy napisać.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Istnieje możliwość ubiegania się o pomoc prawną. Wysokość pomocy finansowej (o ile zostanie ona przyznana) ustala się jednak po przeprowadzeniu oceny sytuacji majątkowej wnioskodawcy. Nawet jeżeli wnioskodawca zostanie uznany za kwalifikującego się do otrzymania pomocy, może on zostać zobowiązany do pokrycia części kosztów. Po uzgodnieniu odpowiednią kwotę można spłacać Departamentowi ds. Pomocy Prawnej w ratach rozłożonych na dłuższy okres. Poza spełnieniem kryteriów kwalifikowalności finansowej wnioskodawca musi również spełnić warunki dotyczące szans powodzenia sprawy (*merits test*), tj. wszczęcie postępowania lub podjęcie obrony musi wynikać z uzasadnionych przesłanek i musi być zasadne w świetle wszystkich okoliczności.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Od ostatecznego wyroku stwierdzającego rozwiązanie lub unieważnienie małżeństwa nie można wnieść apelacji, jeżeli poszkodowany miał możliwość wniesienia apelacji od wyroku warunkowego, ale tego nie uczynił. Ponadto od orzeczeń wydanych za zgodą stron można wnieść apelację wyłącznie za zgodą sądu. Sąd apelacyjny posiada szereg uprawnień i może utrzymać w mocy, uchylić lub zmienić pierwotne orzeczenie.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1347/2000 z dnia 29 maja 2000 r. („rozporządzenie”) orzeczenie w sprawie rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia małżeństwa wydane w jednym państwie członkowskim uznaje się w innych państwach członkowskich bez konieczności zastosowania jakiegokolwiek specjalnej procedury (poza procedurą przewidzianą w samym rozporządzeniu).

Z wnioskiem o uznanie orzeczenia może wystąpić każda zainteresowana strona, przy czym przyczyny nieuznania orzeczenia są ściśle ograniczone (np. uznania można odmówić w sytuacji, gdy orzeczenie jest sprzeczne z porządkiem publicznym).

Wniosek o uznanie orzeczenia należy wnieść do Wysokiego Trybunału Irlandii Północnej (High Court).

Jeżeli rozporządzenie nie ma zastosowania, orzeczenie może podlegać przepisom art. 46 ustawy o prawie rodzinnym z 1986 r. (Family Law Act 1986), w których określono ogólne warunki uznawania zagranicznych orzeczeń w sprawie rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia małżeństwa.

Wniosek o uznanie zagranicznego orzeczenia w sprawie rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia małżeństwa należy wnieść do Wysokiego Trybunału.

Do wniosku należy załączyć odpis wyroku orzekającego rozwód, separację lub unieważnienie małżeństwa.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Ponieważ Wysoki Trybunał rozpoznaje sprawy o rozwód, separację lub unieważnienie małżeństwa (zarówno na podstawie rozporządzenia, jak i ustawy prawo rodzinne z 1986 r.), ewentualny sprzeciw wobec postanowienia o uznaniu orzeczenia również będzie rozpoznawał ten Trybunał. Przyczyny nieuznania orzeczenia są wymienione w art. 15 rozporządzenia i w art. 51 ustawy Prawo rodzinne z 1986 r.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Jeżeli sąd w Irlandii Północnej uzna, że jest właściwy do rozpoznania sprawy o rozwód, separację lub unieważnienie małżeństwa, wówczas zastosuje prawo Irlandii Północnej.

Sąd w Irlandii Północnej będzie właściwy do rozpoznania sprawy o rozwód lub separację sądową (nawet jeżeli małżeństwo zostało zawarte za granicą), jeżeli:

będzie sądem właściwym zgodnie z przepisami rozporządzenia; lub

żaden sąd w umawiającym się państwie (tj. w jednym z państw, które pierwotnie podlegało przepisom rozporządzenia lub które przyjęło rozporządzenie w późniejszym terminie) nie będzie sądem właściwym zgodnie z przepisami rozporządzenia i jedno z małżonków będzie miało swoje miejsce zamieszkania w Irlandii Północnej w chwili wszczęcia postępowania.

Sąd w Irlandii Północnej będzie właściwy do rozpoznania sprawy o unieważnienie małżeństwa (nawet jeżeli małżeństwo zostało zawarte za granicą), jeżeli:

będzie sądem właściwym zgodnie z przepisami rozporządzenia; lub

żaden sąd w umawiającym się państwie nie będzie sądem właściwym zgodnie z przepisami rozporządzenia i jedno z małżonków:

będzie miało swoje miejsce zamieszkania w Irlandii Północnej w dniu wszczęcia postępowania; lub

zmarło przed tym dniem, a w chwili jego śmierci jedno z małżonków miało swoje miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu w Irlandii Północnej przez okres jednego roku (okres ten liczy się do dnia śmierci).

Łącza do powiązanych stron internetowych

[Urząd ds. Sądów i Trybunałów Irlandii Północnej](#)

Dodatkowe informacje na temat pomocy prawnej można uzyskać na stronie internetowej [Departamentu ds. Pomocy Prawnej Irlandii Północnej](#).

Dodatkowe informacje na temat mediacji można uzyskać na stronie internetowej [Relate NI](#) i na stronie internetowej [Kolegium Mediatorów Rodziny Zjednoczonego Królestwa](#) (UK College of Family Mediators).

Ostatnia aktualizacja: 08/01/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [en](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Rozwód - Gibraltar

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Pismo procesowe wszczynające postępowanie (zwane pozwem, ang. *petition*) musi zostać złożone w sądzie przez męża albo żonę. Pozwy o rozwód rozpatruje Sąd Najwyższy i małżonkowie muszą wnieść sprawę rozwodową do tego sądu. Powód musi udowodnić, że nastąpił trwały rozkład pożycia małżeńskiego, i przedstawić dowód na zaistnienie jednej z pięciu okoliczności faktycznych wymienionych poniżej.

Pozew o rozwód można złożyć dopiero po upływie trzech lat od daty zawarcia małżeństwa. Jedynym wyjątkiem od powyższej zasady jest sytuacja, w której powód doznał wyjątkowych cierpień, w której pozwany wykazał się wyjątkowym stopniem zdemoralizowania lub w której powód nie miał ukończonych 16 lat w chwili zawarcia małżeństwa.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Jedyną podstawą do orzeczenia rozwodu jest trwały rozkład pożycia małżeńskiego (*irretrievable breakdown of the marriage*). W celu wykazania, że nastąpił trwały rozkład pożycia, należy przedstawić dowód na zaistnienie co najmniej jednej z poniższych okoliczności faktycznych dotyczących małżeństwa: współmałżonek dopuścił się zdrady małżeńskiej, a powód uznał, że dalsze pożycie z nim jest dla niego niedopuszczalne; naganne zachowanie, co oznacza, że współmałżonek zachował się w taki sposób, iż od powoda nie można zasadnie oczekiwać dalszego pożycia z pozwanym;

porzucenie, co oznacza, że współmałżonek opuścił powoda na okres dwóch lat przed wniesieniem pozwu o rozwód;

separacja stron przez okres dwóch lat przed wniesieniem pozwu o rozwód (za zgodą współmałżonka);

separacja przez okres pięciu lat przed wniesieniem pozwu o rozwód (bez zgody współmałżonka).

Sąd ma obowiązek zgromadzić jak najwięcej informacji dotyczących faktów, na które powołuje się strona wnosząca pozew (powód), i wszelkich faktów, na które powołuje się współmałżonek (pозwany). Jeżeli zdaniem sądu zgromadzony materiał dowodowy jest wystarczający, aby stwierdzić trwały rozkład pożycia, sędzia Sądu Najwyższego wyda wyrok orzekający rozwód, pod warunkiem że jego zdaniem poczyniono odpowiednie ustalenia dotyczące ewentualnych dzieci rozwodzających się stron.

Jeżeli sąd uzna, że nastąpił trwały rozkład pożycia małżeńskiego, najpierw wyda „wyrok warunkowy” (tymczasowy wyrok orzekający rozwód, *decree nisi, interim divorce order*). Po upływie sześciu tygodni strona, która wniosła pozew o rozwód, może złożyć do sądu wnioski o wydanie „wyroku ostatecznego” (prawomocnego wyroku orzekającego rozwód, *final divorce order*). Poza wyjątkowymi okolicznościami nie obowiązuje żaden termin na złożenie wniosku o wydanie ostatecznego (prawomocnego) wyroku.

Jeżeli jednak wniosek o wydanie wyroku ostatecznego złożono po upływie 12 miesięcy od wydania wyroku warunkowego, wnioskodawca będzie musiał dołączyć do wniosku pisemne wyjaśnienie, w którym:

uzasadni opóźnienie;

wskaże, czy on i współmałżonek prowadzili wspólne gospodarstwo domowe od czasu wydania wyroku warunkowego, a jeżeli tak, to w jakim okresie; oraz wskaże – w przypadku gdy wnioskodawcą jest żona – czy od czasu wydania wyroku warunkowego urodziła jakiegokolwiek dziecko, a jeżeli tak – przedstawi wszelkie istotne fakty z tym związane oraz wskaże, czy można domniemywać, że ojcem dziecka jest lub może być jej mąż.

Sędzia może zobowiązać wnioskodawczynię do złożenia oświadczenia pod przysięgą potwierdzającego wyjaśnienia, które wcześniej przedstawiła, oraz wydać postanowienie dotyczące wniosku wedle własnego uznania.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Małżeństwo ulega rozwiązaniu, więc nie istnieje obowiązek dalszego wspólnego zamieszkiwania ani dalszego utrzymywania relacji osobistych, chyba że strony wyrażą taką wolę. Strony mogą zawrzeć nowy związek małżeński, jeżeli wyrażą taką wolę. Strony mogą swobodnie zdecydować o pozostaniu przy nazwisku przyjętym wskutek zawarcia małżeństwa lub powrócić do nazwiska sprzed zawarcia małżeństwa.

3.2 podziału majątku małżonków?

Kwestię tę ustala sąd po rozpoznaniu okoliczności faktycznych każdej sprawy. Nawet w przypadku zawarcia umowy między stronami Sąd zachowuje prawo do jej zatwierdzenia lub zmiany.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Przed wydaniem prawomocnego wyroku albo po jego wydaniu Sąd Najwyższy ma prawo podjąć środki mające na celu zabezpieczenie pieczy nad dziećmi, a także środki służące utrzymaniu oraz wykształceniu dzieci zrodzonych z małżeństwa, lub nawet zarządzić wszczęcie postępowania, w wyniku którego dzieci zostaną objęte ochroną sądową. Sąd Najwyższy nie może wydać prawomocnego wyroku orzekającego rozwód, chyba że uzyska pewność, że dokonano odpowiednich ustaleń w odniesieniu do dzieci.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

W momencie ogłoszenia warunkowego wyroku rozwodowego albo w dowolnym momencie po jego ogłoszeniu Sąd Najwyższy ma prawo nakazać mężowi dokonywanie miesięcznej lub tygodniowej płatności na rzecz żony, w wysokości, jaką Sąd uzna za stosowną. Są to alimenty lub środki utrzymania przeznaczone dla żony i są one wypłacane przez okres wspólnego pożycia małżonków. Żona traci prawo do świadczeń alimentacyjnych w momencie, gdy ponownie wstąpi w związek małżeński, natomiast ponowne wstąpienie w związek małżeński matki pozostaje bez wpływu na ewentualne świadczenia alimentacyjne na dziecko zrodzone z małżeństwa zakończonego rozwodem.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Na mocy prawa gibraltarskiego separację prawną określa się mianem „separacji sądowej” (*judicial separation*). Po wydaniu tego rodzaju orzeczenia nie oczekuje się już od małżonka, który wystąpił o orzeczenie separacji, że będzie kontynuował pożycie z mężem lub żoną. Małżonek taki nie będzie mógł jednak ponownie wstąpić w związek małżeński. Separacja sądowa stanowi zatem rozwiązanie dla małżonków, których pożycie małżeńskie uległo rozkładowi, ale którzy nie chcą zawierać nowego związku małżeńskiego. W przypadku pozwu o separację sądową powód nie musi udowodniać, że pożycie małżeńskie uległo trwałemu rozkładowi. Po wydaniu przez sąd orzeczenia o separacji sądowej można wnieść pozew o rozwód.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Powód musi dostarczyć dowody potwierdzające co najmniej jedną z okoliczności faktycznych niezbędnych do udowodnienia rozkładu pożycia i, w odróżnieniu od osób ubiegających się o rozwód, może wszcząć postępowanie przed upływem trzech lat od daty zawarcia małżeństwa.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Jeżeli jedna ze stron postępowania o separację sądową umrze, nie pozostawiając testamentu, wówczas jej majątek zostanie podzielony zgodnie z przepisami o dziedziczeniu ustawowym, a wyrok orzekający separację sądową wywoła taki sam skutek jak rozwód. A zatem po wydaniu takiego wyroku żadne z małżonków nie ma prawa do majątku strony, która nie pozostawiła testamentu. Jeżeli jednak jedna ze stron postępowania o separację sądową umrze, pozostawiając testament, wówczas separacja sądowa nie wywiera żadnego wpływu na uprawnienia wynikające z takiego testamentu, w którym przykładowo pozostająca przy życiu strona, w stosunku do której sąd orzekł separację sądową, została powołana na spadkobiercę testamentowego. Jeżeli chodzi o podział majątku, w przypadku separacji sądowej sąd może zastosować te same przepisy co w przypadku rozwodu.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Istnieją dwie formy unieważnienia małżeństwa. Pierwszą z nich jest stwierdzenie „nieważności” małżeństwa, co oznacza, że małżeństwo nigdy nie było ważne i nigdy nie istniało (*void marriage*). W innych okolicznościach małżeństwo może „podlegać unieważnieniu” (*voidable marriage*), co oznacza, że jeden z małżonków może wystąpić o unieważnienie małżeństwa. Możliwe jest kontynuowanie małżeństwa, jeżeli oboje małżonkowie wyrażają taką wolę.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo jest nieważne i pozbawione skutków prawnych, jeżeli:

nie spełnia warunków określonych w ustawie o małżeństwie (Marriage Act);

w momencie zawarcia małżeństwa jedna ze stron pozostawała już w ważnym związku małżeńskim;

strony nie są różnej płci; aby małżeństwo było ważne, jedno z małżonków musi być płci męskiej, a drugie – płci żeńskiej;

w przypadku małżeństwa poligamicznego zawartego poza granicami Gibraltaru, jeżeli w momencie zawarcia małżeństwa miejscem stałego pobytu jednego z małżonków był Gibraltary.

Małżeństwo może zostać unieważnione w następujących okolicznościach:

jeżeli małżeństwo nie zostało skonsumowane z powodu niezdolności jednego z małżonków do jego skonsumowania;

jeżeli małżeństwo nie zostało skonsumowane z powodu umyślnej odmowy pozwanego;

jeżeli oświadczenie jednego z małżonków o wstąpieniu w związek małżeński było wadliwe, ponieważ zostało złożone pod naciskiem lub przymusem, pod wpływem błędu co do skutków prawnych małżeństwa lub w stanie umysłowym, który nie pozwalał na świadomą ocenę skutków decyzji o wstąpieniu w związek małżeński;

jeżeli w momencie zawarcia małżeństwa jedno z małżonków cierpiało na taką chorobę psychiczną, która sprawiała, że było niezdolne do zawarcia małżeństwa, lub na chorobę zakaźną przenoszoną drogą płciową, a powód nie był wówczas świadomy tego faktu;

jeżeli w momencie zawarcia małżeństwa pozwana była w ciąży z innym mężczyzną niż powód, a powód nie był wówczas świadomy tego faktu.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Na skutek unieważnienia małżeństwo staje się nieważne. Jeżeli jednak z małżeństwa zostały narodzone dzieci, Sąd Najwyższy musi upewnić się, że poczyniono odpowiednie ustalenia. Sąd może również podjąć środki mające na celu zabezpieczenie płatności świadczeń alimentacyjnych oraz pieczy nad ewentualnymi dziećmi i środków ich utrzymania.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

Rozwód podlega wyłącznej właściwości Sądu Najwyższego Gibraltaru. Można jednak uzyskać pewną formę pomocy społecznej w formie terapii małżeńskiej.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Pozwy należy wnieść do sekretariatu Sądu Najwyższego, 277 Main Street, Gibraltary.

Do pozwu należy dołączyć oświadczenie z mocą przysięgi (*affidavit*), w ramach którego przedstawia się odpis aktu małżeństwa, odpisy aktów urodzenia ewentualnych dzieci oraz wskazuje podstawy rozwodu / separacji sądowej / unieważnienia małżeństwa. Pozew powinien również wskazywać dzieci narodzone z małżeństwa oraz sytuację majątkową powoda. Dalsze szczegółowe informacje można uzyskać w sekretariacie Sądu Najwyższego (Supreme Court Registry), 277 Main Street, Gibraltary, telefon (+350) 200 75608.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Z pomocy prawnej na pokrycie kosztów postępowania mogą skorzystać osoby, które spełniają odpowiednie kryteria dotyczące dochodu. Formularze i dalsze szczegółowe informacje można uzyskać w sekretariacie Sądu Najwyższego (Supreme Court Registry), 277 Main Street, Gibraltary.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Wyrok orzekający rozwód lub unieważnienie małżeństwa może zostać uchylony w dowolnym momencie, zanim stanie się on prawomocny. W przypadku separacji sądowej w niektórych okolicznościach wyrok może zostać uchylony w dowolnym momencie po jego wydaniu. Postanowienia dotyczące świadczeń alimentacyjnych, pieczy nad dziećmi oraz środków ich utrzymania mogą zostać zmienione po uprawomocnieniu się wyroku.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 orzeczenie w sprawie rozwodu, separacji prawnej (sądowej) lub unieważnienia małżeństwa wydane w jednym państwie członkowskim może zostać uznane w innych państwach członkowskich. Wymagane dokumenty można uzyskać w sądzie, który wydał orzeczenie. Należy je złożyć w Sądzie Najwyższym.

Wspomniane rozporządzenie nie wpływa na kwestię winy, skutki w zakresie prawa własności wynikające z małżeństwa, świadczenia alimentacyjne ani żadne inne kwestie poboczne. Musi istnieć rzeczywiste powiązanie między zainteresowaną stroną a państwem członkowskim właściwym do rozpatrzenia powództwa.

Sąd może odmówić uznania orzeczenia, jeżeli orzeczenie jest sprzeczne z porządkiem publicznym, jeżeli zostało wydane zaocznie, jeżeli pozwanemu, który nie wdał się w spór, nie doręczono odpowiednich dokumentów we właściwym czasie, jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami w Gibraltarze lub jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym wcześniej w innym państwie, pod warunkiem że wcześniejsze orzeczenie może zostać uznane w Gibraltarze.

Każda zainteresowana strona może złożyć wniosek o uznanie lub o nieuznanie orzeczenia. Sąd Najwyższy może zawiesić postępowanie, jeżeli wniesiono apelację od orzeczenia, o którego uznanie wystąpiono.

Jeżeli orzeczenie nie może zostać uznane na podstawie wspomnianego rozporządzenia, zastosowanie mają zasady uznawania rozwodów orzeczonych za granicą określone w ustawie o sprawach małżeńskich (Matrimonial Causes Act). Zgodnie z przepisami tej ustawy:

uznaje się ważność rozwodu lub separacji prawnej orzeczonych za granicą w wyniku postępowania sądowego, jeżeli:

rozwód lub separacja prawna wywołuje skutki prawne na mocy przepisów prawa państwa, w którym je orzeczono; oraz

w odnośnym terminie (tj. w dniu wszczęcia postępowania rozwodowego) którejkolwiek ze współmałżonków:

posiadało miejsce zwykłego pobytu w państwie, w którym orzeczono rozwód lub separację prawną; lub

posiadało miejsce zamieszkania w tym państwie; lub

było obywatelem tego państwa.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Rozwody i separacje prawne orzeczone w innych państwach są uznawane przez prawo gibraltarskie, jeżeli spełnione są określone warunki. Podstawą sprzeciwu wobec uznania rozwodu lub separacji prawnej orzeczonych przez sąd zagraniczny może być fakt, że jeden z warunków określonych w ustawie o sprawach małżeńskich nie został spełniony. W takiej sytuacji można złożyć do Sądu Najwyższego Gibraltaru wniosek o wydanie deklaracyjnego orzeczenia ustalającego, że dany rozwód lub dana separacja prawna orzeczona w innym państwie są nieważne.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Sądy w Gibraltarze zawsze stosują prawo gibraltarskie przy rozpatrywaniu wnoszonych do nich spraw. Są one właściwe do orzekania w sprawach rozwodowych nawet w przypadku małżeństw zawartych za granicą, jeżeli którejkolwiek ze współmałżonków:

posiada miejsce stałego pobytu na terytorium Gibraltaru w dniu wszczęcia postępowania; lub

posiadało miejsce zwykłego pobytu na terytorium Gibraltaru przez okres jednego roku przed wszczęciem postępowania.

Ostatnia aktualizacja: 23/08/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.